

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΙΩ. ΛΑΖΟΥ

ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΟΥ ΔΑΣΩΝ-ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΥΧΟΥ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΤΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ

ΤΑ ΔΑΣΗ
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ ΚΑΙ ΗΠΕΙΡΟΥ

Η ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΕΞΑΠΛΩΣΙΣ ΚΑΙ Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΗΜΑΣΙΑ ΑΥΤΩΝ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΙΩ. ΛΑΖΟΥ
ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΥΧΟΥ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΤΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΟΥ ΔΑΣΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΒΑΣΙΛΗ ΝΙΤΣΙΑΚΟΥ

ΤΑ ΔΑΣΗ

ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ ΚΑΙ ΗΠΕΙΡΟΥ

Η ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΕΞΑΠΛΩΣΙΣ
ΚΑΙ Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΗΜΑΣΙΑ ΑΥΤΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΒΑΣΙΛΗ ΝΙΤΣΙΑΚΟΥ

ΑΦΙΕΡΟΥΤΑΙ
τῷ Σεβαστῷ μοι Πατρὶ
ΙΩ. Ν. ΛΑΖΩ
Διδασκάλῳ

ΤΥΠΟΙΣ : Γ. ΡΟΔΗ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ — ΡΟΜΒΗΣ 16
1935

BAIIVH NTEIAKOY
IBIBVIOGHKH

YVRIIHHAAHHEBY

YVRIIHHAAHHEBY

YVRIIHHAAHHEBY

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Αριθμ. Πρωτ. 3546

Εν Αθήναις τῇ 29ῃ Δεκεμβρίου 1932

Π Ρ Ο Σ

Τὸν κ. Νικόλαον Λάζον

Ἐ ν τ α ὺ θ α

Ἀσμένως ἀγγέλλομεν ὑμῖν ὅτι, ἡ Ἀκαδημία ἔγνω νὰ ἐπαινέσῃ ὑμᾶς δημοσίῳ, κατὰ τὴν σημερινὴν πανηγυρικὴν αὐτῆς συνεδρίαν, διὰ τὴν ὑμετέραν Πραγματείαν περὶ τῆς γεωγραφικῆς ἐξαπλώσεως τῶν δασικῶν εἰδῶν ἐν Ἠπείρῳ καὶ Θεσσαλίῳ καὶ τῆς οἰκονομικῆς σημασίας αὐτῶν.

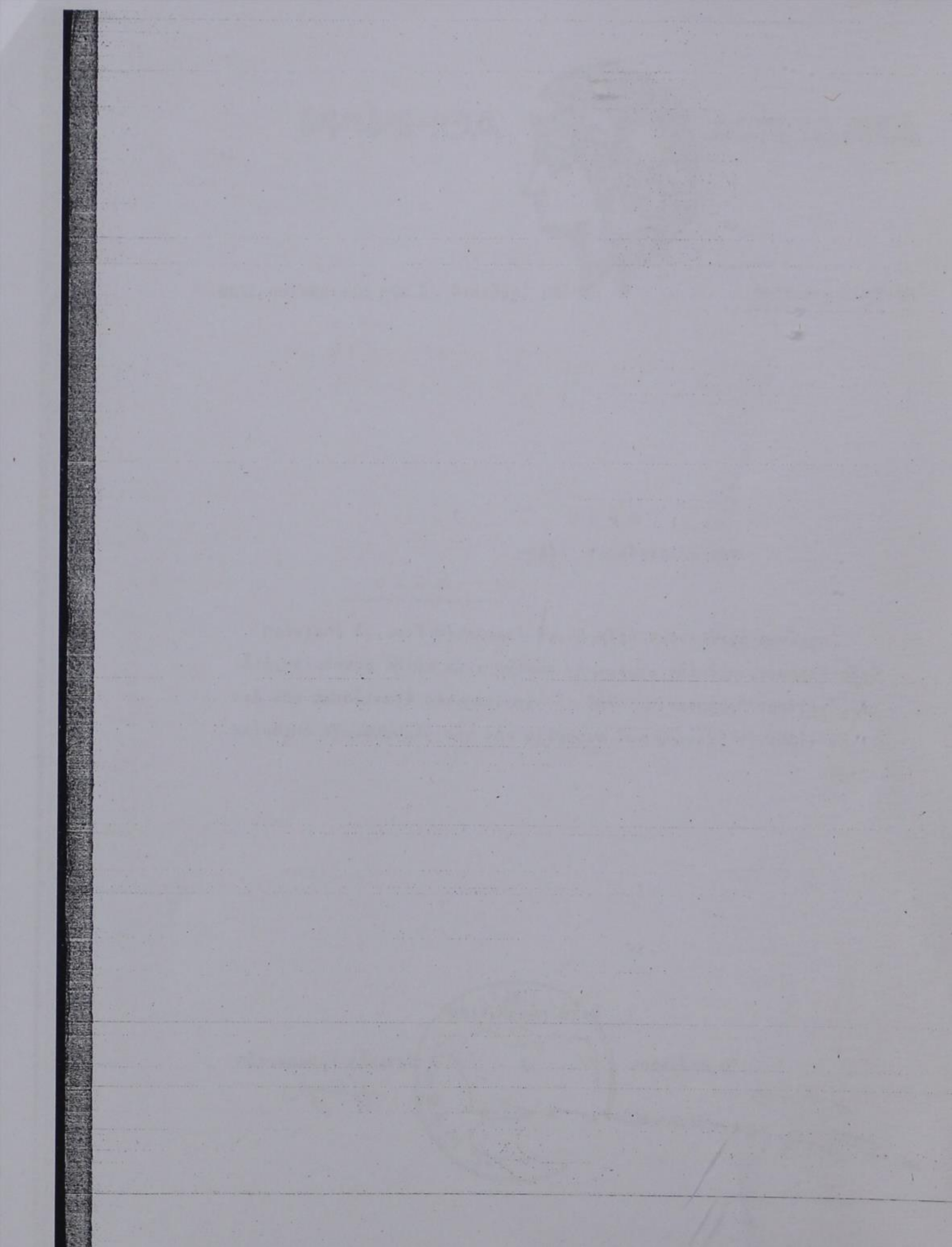
Ὁ Πρόεδρος

Βουεντ

Ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς

Δημοσθένης

ΤΑ ΔΑΣΗ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

Η ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΕΞΑΠΛΩΣΙΣ ΚΑΙ Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΗΜΑΣΙΑ ΑΥΤΩΝ

—Γῆν δὲ πάντες εὖ οἶδασιν ὅτι εὖ
πάσχουσα εὖ ποιεῖ.

Ξενοφῶν—Οἰκονομικός

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

I. Προϊστορική ἐποχὴ 6000—1400 π. χ. καὶ Ἱστορική ἐποχὴ— μέχρι Ἀλεξάνδρου Α΄.

Ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων τόσον παρὰ τοῖς Ἕλλησιν, ὅσον καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἀρχαίοις λαοῖς, τὰ δένδρα ὑπῆρξαν οἱ πρῶτοι ναοὶ ἐντὸς τῶν ὁποίων διέμενον οἱ θεοί, ἢ διὰ τῶν ὁποίων ἐξεδηλοῦτο ἡ θέλησις αὐτῶν (1).

Τὸ δένδρον καὶ τὸ δάσος ἐθεωρήθη πάντοτε ὡς τὸ ἀνώτερον δῶρον τῆς φύσεως πρὸς τὸν ἄνθρωπον, διότι ἐκ τούτου ἐπρομηθεύθη ὁ πρῶτος ἄνθρωπος τὴν τροφήν, τὴν ἐνδυμασίαν, τὴν θέρμανσιν, εἰς αὐτὸ δὲ κατέφυγεν, ἵνα προστατευθῆ ἀπὸ τῶν διαφόρων κινδύνων καὶ καιρικῶν μεταβολῶν, χρησιμοποιοῦσας τοῦτο ὡς τὴν πρώτην του ἀρχέγονον κατοικίαν (2).

1) Lucian de sacrificiis 10. Καὶ πρῶτον μὲν ὕλας ἀπέτέμνοντο... καὶ τὰ φυτὰ ἀπεφήμισαν ἐκάστῳ θεῷ... Ἐπειτα δὲ ναοὺς ἐγείραντες... εἰκόνας αὐτῶν ἀπεικάζουσιν.—Ἀριστοφ. 615 fg. schol. 617 «δένδρον ἐλαίας ὅτι εὖρημα θεῶν. Ἀθηναῖς γάρ».—Ἀγ. Κύριλλος: Ἄλση μὲν γάρ καὶ δρυμοὺς καταλαμβάνοντες, εἶτα τοῖς εὐμηκεστέροις τῶν φυτῶν εἶδωλα παριδρύσαντες ἐγείραντές τε βωμούς, σωτῆρας ἐπέκάλουν τοὺς ψευδονύμους θεοὺς.—Ζωναρᾶ ἀνάλ. III Λέων Ἰσαυρος p. 82 καὶ τὰ δένδρα εἰς θεοὺς ἐνομίζοντο.—Πλίνιος 16, 59.—Θεοφ. Ἱστορ. φυτῶν 4, 5, 3.—Ἡροδότ. 1. 193.—Ξενοφ. Ἀναβ. 6, 2, 6,—4, 4, 13.—κ.λ.π.

2) Karl Boettlicher—Berlin 1856. «Der Baumkultus der Hellenen».

Ἡ σχέσις αὕτη τοῦ δάσους πρὸς τὴν καθόλου ὑπόστασιν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ δὴ ἐκείνου τῶν προϊστορικῶν χρόνων, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ μὴ ἔχη ἐπίδρασιν οὐ μόνον ἐπὶ τῆς ὑποστάσεως αὐτῆς τῶν δασῶν, τὰ ὁποῖα εἶτε κατὰ τμήματα—πέριξ ὡς ἱεροῦ θεωρουμένου δένδρου—εἶτε καὶ ἐν τῷ συνόλῳ ἐπροστατεύοντο καὶ ἐφυλάσσοντο ὡς ἱερά ἀντικείμενα, κάτωθεν ἢ πλησίον τῶν ὁποίων οἱ πέριξ οἰκοῦντες συνερχόμενοι προσέφερον θυσίας³⁾, ἀλλὰ καὶ ἐπ' αὐτῆς ταύτης τῆς ἐξελίξεως τῆς οἰκήσεως ἐν τινι τόπῳ, ὅπου τὸ ἱερόν τῆς φυλῆς δένδρον δὲν ἠὺδοκίμει⁴⁾.

Ἐκτὸς τῶν αὐτοχθόνων πρώτων κατοίκων τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, οἵτινες, ὀλιγάριθμοι ὄντες, ἔζων κυρίως εἰς τὰ ὀπωσδήποτε δυνάμενα νὰ καλλιεργηθῶσι μέρη, καὶ οἱ μετέπειτα, ἀπὸ 3000—1400 π. Χ., ἐκ βορρᾶ κατελθόντες Ἀχαιοὶ καὶ Δωριεῖς⁵⁾ ἔφερον καὶ οὗτοι μεθ' ἑαυτῶν τὴν λατρείαν τοῦ δένδρου καὶ τοῦ δάσους, ἰδίως δὲ τοῦ δένδρου ἐκείνου, εἰς τὸ ὁποῖον περισσότερον ἐπεδίδετο ἑκάστη φυλὴ διὰ τὴν συντήρησίν της ὡς καὶ διὰ τὴν συντήρησιν τῆς κτηνοτροφίας της⁶⁾, ἧτις ἦτο ἡ κυριωτέρα ἀπασχόλησις καὶ πόρος ζωῆς αὐτῶν.

Δι' αὐτοὺς ὅθεν τοὺς λόγους, δηλαδὴ ἀφ' ἐνὸς μὲν τοῦ ὀλιγαρίθμου τῶν οἰκούντων κατὰ τὴν προϊστορικὴν ἐκείνην ἐποχὴν, οἵτινες κυρίως κατῴκουν παρὰ τὰς λίμνας ἢ παραλίας ἢ τὰς ἀκαλύπτους πεδιάδας, ἀφ' ἑτέρου δὲ τῆς ἐκ θρησκευτικῶν λόγων καὶ ἐμφύτου ἀγάπης καὶ λατρείας τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων πρὸς τὸ δένδρον ὡς καὶ λόγῳ ἀδυναμίας νὰ εἰσχωρήσουν οὗτοι εἰς τὰ ἐνδότερα τῶν πυκνῶν καὶ ἀρχηγόνων δασῶν, ἢ Ἑλλάς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, πρὸ τῆς ἐπιδρομῆς τῶν Ἀχαιῶν, ἦτο ἐν συνεχῆς καὶ ἀτελείωτον δάσος, τὸ ὁποῖον ἐξηπλοῦτο γραφικώτατα ἀπὸ τοῦ Ταινάρου καὶ Μαλέα μέχρι τῶν κέντρων τῆς Βαλκανικῆς Χερσονή-

3) Ἡ προσφορὰ θυσιῶν ἢ δῶρων πρὸς τοὺς θεοὺς ἀνεφάνη εὐθύς μετὰ τὴν λατρείαν τοῦ δένδρου καὶ εἶναι ἀρχαιότερα τῆς οἰκοδομῆς ναῶν, Τοῦτο μαρτυρεῖ τὸ γεγονός, ὅτι τὰ θησαυροφυλάκια τῶν ἱερῶν ναῶν τῆς Δωδώνης, τῆς Σάμου, τῶν Δελφῶν εἶναι ἀρχαιότερα τῶν ἱερῶν ναῶν, ἦσαν δὲ ταῦτα ἀναμφιβόλως δένδρα προξενοῦντα θαυμασμόν, λόγῳ τῶν διαστάσεων, μορφῆς ἢ τοῦ μέρους εἰς ὃ ἐφύοντο, ἐπὶ τῶν κορμῶν τῶν ὁποίων ἢ ἐντὸς τῶν κοιλωμάτων τοῦ κορμοῦ αὐτῶν οἱ ἀρχέγονοι ἐκεῖνοι λαοὶ ἐκρέμων τὰ προσφερόμενα δῶρα.

4) P l i n i u s 16. 59. — Θ ε ο φ ρ ᾶ σ τ ο υ Ἱστορ. φυτῶν 4, 5, 3. — Ἡ ρ ο δ ὅ τ ο υ 1, 193.—Ξ ε ν ο φ. Ἀ ν ᾶ β α σ ι ς 6, 2, 6—4, 4, 13 κλπ.

5) Θ ο υ κ ι δ ῖ δ ο υ «Φαίνεται γὰρ ἡ νῦν Ἑλλάς καλουμένη, οὐ πάλαι βεβαίως οἰκουμένη, ἀλλὰ μεταναστεύσεις τε οὔσαι τὰ πρότερα καὶ ῥαδίως ἕκαστος τὴν ἑαυτῶν ἀπολείποντες, βιαζόμενοι ὑπὸ τινῶν ἀεὶ πλειόνων κλπ.

6) Ἀ ρ ι σ τ ο τ ῆ λ ο υ ς π ο λ ι τ ε ῖ α I. 1, 7,

σου ἢ μᾶλλον μέχρι τοῦ Δουνάβεως, τοῦ Βοσπόρου καὶ Εὐξείνου Πόντου καὶ ἀπὸ τῶν παραλιῶν τῆς Ἀδριατικῆς καὶ Ἰονίου πελάγους μέχρι τῶν ἀκτῶν πρὸς τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος (7). Ἐφ' ὅλης τῆς ἐκτάσεως ταύτης, τῆς καταφύτου καὶ πρασίνου, ἀναμφιβόλως μόνον μικροὶ τινες χῶροι κατὰ τὰς παραλίας, ἢ πλησίον λιμνῶν, ἢ ἐντὸς τῶν πεδιάδων, ὅπου κατῴκουν οἱ αὐτόχθονες, ἢ οἱ διαυλακοῦντες πρὸς παντοίαν διεύθυνσιν τὴν χώραν ποταμοὶ ὡς καὶ αἱ κορυφαὶ τῶν ὑψηλοτέρων ὄρέων τοῦ Ταῦγέτου, τῆς Κυλλήνης, τοῦ Παρνασσοῦ, τοῦ Ὀλύμπου τῆς Πίνδου κλπ., ἢ ἀλπικὴ καλυμμένη ζώνη, παρουσιάζοντο ὡς γυμνοὶ καὶ ἀκάλυπτοι χῶροι. Πυκνότατα δάση ἀειθαλῶν καὶ πεύκης τῆς παραλίου κατὰ τὰ νοτιώτερα τμήματα τῆς Χερσονήσου, ἀειθαλῶν δὲ μετὰ φυλλοβόλων δρυῶν καὶ καστανέας κατὰ τὰ βορειότερα σημεῖα ἐξεχύνοντο μέχρι τῆς παραλίας ἐφ' ὅλων σχεδὸν τῶν ἀκτῶν. Ἐκ τῆς ἀφθόνου δὲ ταύτης βλαστήσεως δύναται ἐν μέρει νὰ νοηθῆ καὶ ἡ ἐπιδρομὴ τῶν Φοινίκων, οἵτινες δὲν ἐνήργουν μόνον ἐμπόριον ἀνταλλαγῆς εἰδῶν μετὰ τῶν κατωκημένων τόπων, ἀλλὰ ἴδρυον ἐργοστάσια καὶ ἐνήργουν καὶ σημαντικὰς ἀποψιλωτικὰς κατὰ τὸ πλεῖστον ὑλοτομίας τῶν προσκειμένων εἰς τὰς παραλίας δασῶν, τὰ ὅποια προσέφερον αὐτοῖς ξυλείαν ναυπηγήσιμον (8).

* * *

Ἱστορικαὶ μαρτυρίαι καὶ ἐπιστημονικαὶ ἔρευναι ἐπὶ τῇ βάσει τῆς σημερινῆς καταστάσεως τῆς χώρας ἀπὸ δασικῆς ἀπόψεως καὶ καλύψεως, κλίματος καὶ ἐδάφους μᾶς δίδουν μίαν ἰδέαν τῆς πάλαι ποτὲ ἐκείνης χλωρίδος, ἣτις εἰς πυκνότητα καὶ ποιότητα ἦτο τοιαύτη, ὥστε παρ' ὅλην τὴν μετέπειτα ἐντατικὴν ἐκχέρσωσιν καὶ

(7) Π. Κ ο ν τ ό ς. Δασικὴ Ἱστορία—Δάση καὶ Πολιτισμός,— E. M ü l l e r Geographi Graeci. Min. Neumann und P a r t s c h. Physikalische Geographie von Griechenland. B u r s i a n «Geographie von Griechenland».

(8) C. I. G. 1840.— B u r s i a n «Geographie von Griechenland II 357—371. Curtius. G G. 1° 58f, 639,33—Σ τ ρ ά β ω ν X451,—P r e l l e r. Griech. Mythologie I^o 252ff.—R. R o c h e t t e Mem. de l'Acad. des inscr. XVII. 2 (1848) 297,55.—Ὁ δ ο υ σ. 0.482,274—C h o r. Eur. Phoen. 208 sqq. Nank. «Ἴν' ὑπὸ δειράσι νιφοβόλοις Παρνασσοῦ κατενάσθην, Ἰόνιον κατὰ πόντου ἐλάτα πλεύσασα περιρρῦτων ὑπὲρ ἀκαρπίστων πεδίων».— Π α υ σ α ν ί α ς VIII 24,2,6—25, 1.—Holn Sic I 93 f 377.—W. R i c h t e r Handel und Verkehr der wichtigsten Völker des Mittelmeers im Altertume» Leipzig 1835. σελίς 7. «Als die ersten Ansiedlungen der Phoenizier erfolgten, war Griechenland noch von Waldesdickicht überzogen, ohne Weg und Stäg»— Ὑ μ ν ο ς π ρ ὸ ς τ ὸ ν Π ῶ θ ι ο ν Ἰ Ἀ π ὸ λ λ ω ν α 48.—Theod. Schmulling» Der phoenizische Handel in den gewässern». κλπ.

ἀποψίλωσιν, τὴν διὰ πυρκαϊῶν καταστροφὴν καὶ τὴν ἐκ τοῦ ὑπερπληθυσμοῦ ἔντασιν τῆς ὑλοτομίας, νὰ μᾶς παρουσιάσῃ ἄνευ οὐδεμιᾶς τεχνικῆς ἐπεμβάσεως δάση ἐκτεταμένα οὐ μόνον κατὰ τοὺς μετέπειτα ἱστορικοὺς χρόνους, ὡς ἀναφέρει ὁ «Ὅμηρος» οὔρεα, ὑλήεντα, ἄλση ἀγλαά, λόχμη πυκνῇ, οὔρεα σκιόεντα», ἀλλὰ καὶ μέχρι σήμερον ἀκόμη εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Χώρας (9).

* * *

Ἡ βόρειος Ἑλλάς, ἡ σημερινὴ Μακεδονία καὶ ἡ Ἡπειρος, ἦτο ἐντελῶς κεκαλυμμένη ὑπὸ δασῶν μέχρι τῶν ἀκτῶν εἰς τοιοῦτον βαθμόν, ὥστε δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι ὀλόκληρος ἡ χώρα αὕτη καὶ μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ Φιλίππου ἦτο ἐν συνεχῆς δάσος, ἡ δὲ Θεσσαλία, ἐξαιρέσει τῆς πεδιάδος τῆς Λαρίσσης, μέχρι ὀλίγων χρόνων πρὸ τῶν Περσικῶν πολέμων (10).

Μίαν εἰκόνα τῆς πάλαι ποτὲ καλύψεως τῆς Ἑλληνικῆς Χερσονήσου ὑπὸ δασικῆς βλαστήσεως μᾶς δίδει ὁ προσηρτημένος χάρτης, τὸν ὁποῖον ἐσχεδιάσαμεν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἱστορικῶν μαρτυριῶν, ὅσαι διευτυπώθησαν καὶ διεσώθησαν ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου, ὡς καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν γνωμῶν νεωτέρων συγγραφέων ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου καὶ τῆς παρατηρουμένης ἐξαπλώσεως τῶν διαφόρων δασικῶν εἰδῶν καὶ ζωνῶν δασοκαλύψεως ὁμοῦ μετὰ τῆς ἐδαφολογικῆς συστάσεως καὶ διαμορφώσεως (11).

(9) Ἡ ρ ό δ ο τ ο ς IX, 39 VII, 218—Θ ο υ κ ι δ. III. 24 98,2—Π α υ σ α ν ί α ς I. 32. 1 VIII, 41,4—II 24, 5. I. 32, 1 Θ ε ό φ ρ α σ τ ο ς V,1,1, "Ἴδε καὶ σχετικὴν περιγραφὴν κατωτέρω τῶν δασῶν τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Ἑλλάδος, ὡς ἔχουν σήμερον.—N. Λ ά ζ ο υ Τὰ δημόσια δάση τῆς Ἑλλάδος.—Γ. Μ ι χ ο π ο ύ λ ο υ. Τὰ μὴ δημόσια δάση τῆς Ἑλλάδος.

(10) Θ ε ο φ ρ ά σ τ. IV. 5,5.—108. — Geograp. Graeci Min.—E. M ü l l e r Vol. I.B. 1 «Ὅτι τὸ καλούμενον Πήλιον ὄρος μέγα τ' ἐστὶ καὶ ὑλῶδες, δένδρα ἔχον τοσαῦτα κορποφόρα, ὅσα καὶ τὰς γεωργουμένων συμβαίνει χώρας. § 2. Πᾶν δ' ἐστὶ τὸ ὄρος μαλακόν, γεώλοφόν τε καὶ πάμπορον· ὕλης δ' ἐν αὐτῷ πᾶν φύεται γένος, πλείστην δ' ὀξύην ἔχει καὶ ἐλάτην, σφένδαμνόν τε καὶ ζυγίαν, ἔτι δὲ καὶ κυπάρισσον καὶ κέδρον.—Π λ ο υ τ ά ρ χ ο υ Σύλλας 12 Ξ ε ν ο φ. Ἑλληνικά VI. 1. 11.—Δ η μ ο σ θ. περὶ συνθηκῶν 219.14,18,27 κατὰ Τιμοθέου 1192,1—1195.1 (49), 26,36. — Θ ε ο φ ρ α σ τ. Ἱστορ. φυτῶν IX, 3—XVI 11,52—III 8,6.—B ο υ λ ο δ ή μ ο υ. Δοκίμιον περὶ τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων.

11) Θ ε ο φ ρ ά σ τ ο υ. Ἱστορ. φυτῶν IX, 3, VI, 11, 52, VI 5,5.—Π λ ο υ τ ά ρ χ ο υ Δημήτριος 10,—Δ ι ο δ ώ ρ ο υ XX 46.—Θ ο υ κ ι δ ἰ δ ο υ IV 108. Neumann und Partsch Physikalische Geographie von Griechenland... Am Pindos zielen sich Wälder von Kastanien, Eichen, Buchen weit hinauf, aber die Gipfel starren mit nackten kahlwänden darüber empor. Am östlichen und nördlichen Abdachung des Olympos erscheinen

Ἐπί τῶν ἀνατολικῶν πλευρῶν τῆς Πίνδου, ἀπό τῆς σημερινῆς Ἀκαρνανίας μέχρι τῶν κλιτύων ταύτης πρὸς τὴν κοιλάδα τοῦ Ἀλιάκμονος κατὰ τὴν περιφέρειαν Γρεβενῶν, ἐνεφανίζοντο δάση ἐλάτης, λαρικοειδοῦς πεύκης καὶ ὄξυᾶς ἐν ἀναμίξει, ὡς καὶ εἰς ἀμιγεῖς συστάδας ἀμέσως ὑπὸ τὴν ἀλπικὴν ζώνην.

Κάτωθεν αὐτῶν ἐξηπλοῦντο δάση φυλλοβόλων δρυῶν, καστανιάς, γαύρων καὶ ὄστρυᾶς καὶ ὑπὸ ταῦτα καὶ εἰς τὰ ξηρότερα μέρη ἢ πυκνὴ κάλυψις τῶν ἀειφύλλων πλατοφύλλων.

Καὶ σήμερον ἀκόμη, μὲ οὐχὶ βεβαίως τὴν πυκνότητα καὶ συνοχὴν τῶν δασῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἢ αὐτὴ διανομὴ τῶν δασικῶν ζωνῶν ἐπικρατεῖ κατὰ τὸ τμήμα τοῦτο τῆς ὄροσειρᾶς τῆς Πίνδου, ἐκτὸς τῶν ἀειθαλῶν πλατυφύλλων, τὰ ὅποια, λόγῳ τῆς ἐνταθείσης καλλιεργείας τῶν ὑπὸ τούτων κατεχομένων ἐδαφῶν, ἐξηφανίσθησαν εἰς τὰ περισσότερα μέρη, ἐκτὸς τῶν παρὰ τὴν Καρδίτσαν καὶ μέχρι τῶν στενῶν τῆς Πέτρας παρὰ τὰ Τρίκκαλα κλιτύων, ὅπου παρατηροῦνται καὶ σήμερον εἰσέτι σημαντικαὶ συστάδες τῆς ζώνης ταύτης παραλλήλως τῶν καλλιεργουμένων ἐκτάσεων. Κατὰ τὴν ὑπόλοιπον ἔκτασιν ἐναπέμεινεν ὡς ὑπόλειμμα τῆς ζώνης τῶν ἀειθαλῶν ἀνάμιξις λοχυῶν ἢ φωλεῶν ἐκ τούτων μετὰ τῆς δρυός, ὡς τὸ τοιοῦτον παρατηρεῖται κατὰ τὴν περιφέρειαν Καλαμπάκας.

Αἱ δυτικαὶ κλιτύες τῆς Πίνδου, αἱ προσκλίνουσαι πρὸς τὰ Ἰωάννινα καὶ τὸ Ἰόνιον Πέλαγος ἦσαν κεκαλυμμέναι ὁμοίως ὡς καὶ αἱ ἀνατολικάι μὲ τὴν διαφορὰν μόνον, ὅτι ἐνταῦθα ἐπεκράτει ἐπὶ μεγάλων ἐκτάσεων ἡ ζώνη τῶν φυλλοβόλων δρυῶν, τὰ δάση ἐκεῖνα, τὰ ὅποια εἴλκυσαν τοὺς Φοίνικας μέχρι Δωδώνης (12)

wälder von Steineichen und Platanen, dem Folgt eine zone Kastanienwäldern und gehölzer von Erdbeerbänmen, endlich sehr ausgedehnte Nadelholzwaldungen die Kallipeuke der Alten.

Plinius h. n. XIV 10,198.— Π. Κ ο ν τ ὀ ς : Δασικὴ Ἱστορία σελίς 35 καὶ ἐφεξῆς.—v. Heldreich a. a. O. S. 159.— G. Boettlicheher «Der Baumkultus der Hellenen.—E. Müller» Geographi Graeci Min Vol I.

Eugen Oberhumer « Die Phoenizier in Akarnanien. »—Π α υ σ α ν ῖ α ς κλπ. ἐν τοῖς ὑπ' ἀριθ. 8—9 σημειώσεσιν.

12) Curtius. Griechische Geschichte. I. σ. 36 «Nachdem die Meeresabhänge des Libanon und Taurus schon ausgenützt waren, fand man die Berge von Hellas in unberührtem zustande, und ihre Eichen, Kastanien, Buchen und Tanen lieferten ein ungleich manfaltigeres Material für den Schiffbau. E. Müller. Geschichte des Altertums I. 234 καὶ ἐπέκεινα. — Ὁ μ ῆ ρ. Ὁ δ ὄ σ. O. 456 — γ, 73, δ. 83, 84, α. 186, β. 391, δ. 358, ε. 404—420, ζ. 263, ξ. 288. Ἐ ρ α τ ο σ θ ἔ ν η ς : I. 82. — Ὁ μ ῆ ρ. Ἰ λ. : A. 432, Λ. 263. κλπ. — Θ ο υ κ ι δ ῖ δ. I. 5.—κλπ.

διὰ τὴν ἀπόλειψιν τῆς ὑπαρχούσης εἰς τὰ μέρη ταῦνα ναυπηγησίμου ξυλείας δρυὸς μεγάλων διαστάσεων.

Ἐπὶ τῆς περιφέρειας τῶν Χασίων ὄρέων καὶ δὴ ἀπὸ τοῦ Πηνειοῦ καὶ ἄνω πρὸς βορρᾶν ἐξηπλοῦντο δάση ὄξυᾶς κατὰ τὰς ὑψηλοτέρας κορυφὰς—περιφέρεια Βερδικούσας καὶ ὄρια ταύτης πρὸς Καλαμπάκαν—εἷς τινα δὲ σημεῖα συστάδες ἐλάτης—ὑψώματα ἄνωθεν Τυρνάβου πρὸς Ἐλασοῶνα—ὑπ' αὐτὰ δὲ πυκνὰ δάση ἐξ ἀειθαλῶν πλατυφύλλων ἐν ἀναμίξει μετὰ φυλλοβόλων δρυῶν, ὑφ' ὧν τὰ πρὸς Καλαμπάκαν προσκλίνοντα μέρη ἐκαλύπτοντο σχεδὸν ἀμιγῶς καὶ δὴ μεταξὺ ἀνατολικῶν κλιτύων Βερετζῆ μέχρι Βελεμιστίου.

Τὰ πεδινὰ τμήματα τῆς Θεσσαλικῆς πεδιάδος κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐκαλύπτοντο κατὰ τὸ πλεῖστον ἐξ ἀειθαλῶν πλατυφύλλων καὶ ὑδροχαρῶν κατὰ μῆκος τῶν ποταμῶν καὶ κατὰ τὰς ὄχθας τῶν λιμνῶν καὶ τελμάτων, τῶν ὁποίων καὶ σήμερον ἀκόμη διασώζονται λείψανά τινα κατὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Πηνειοῦ παρὰ τὴν Νυκτερέβην, Τζάγεζι καὶ κατὰ τὴν νοτίαν ὄχθην τῆς Βοιβιῖδος κλπ., ἐν ᾧ εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Πηνειοῦ, κατὰ τὴν περιφέρειαν ἀπὸ Τρικκάλων μέχρι τῶν ὀρίων τῆς Ἀγ. Παρασκευῆς—περιφέρεια Καλαμπάκας—ἐσχημάτιζον συσκίους συστάδας ἐπὶ μεγάλων ἐκτάσεων ὑπερμεγέθεις εἰς ὕψος καὶ διαστάσεις κορμῶν πλάτανοι, τῶν ὁποίων ὑπολείμματα σώζονται καὶ σήμερον ἀκόμη κατὰ τὴν περιφέρειαν Τεκὲ τῆς Καλαμπάκας. Τὰ ὑψώματα τῶν Φαρσάλων ἦσαν κατάφυτα ὑπὸ φυλλοβόλων δρυῶν. Ἡ Ὄρθρυς κατὰ μὲν τὰ ὑψηλότερα σημεῖα ἐκαλύπτετο ὑπὸ ἀναμίκτων συστάδων ἐκ φυλλοβόλων δρυῶν, λείψανά τῶν ὁποίων παρατηροῦνται καὶ σήμερον ἀκόμη κατὰ τὰς περιφέρειας τῆς Ρεντίνας, Καΐτσης, Σμοκόβου, Δομοκοῦ, Καραχασάν κλπ.

Εἰς τὴν περιφέρειαν τοῦ Ἀλμυροῦ καὶ εἰς τὰ ὑψηλότερα σημεῖα τῆς Γκούρας μέχρι τῆς περιοχῆς τῆς Μονῆς Ξυνιάς ἐξηπλοῦντο ἐκτεταμένα ὄξυᾶς μετὰ φυλλοβόλων δρυῶν δάση, κατὰ τὰς πλεον δὲ ὑψηλὰς κορυφὰς τῆς Γκούρας καὶ συστάδες ἐλάτης. Λείψανα δὲ τούτων διασώζονται εἰσέτι κατὰ τὴν περιοχὴν τῆς Γκούρας καὶ Ξυνιάς.

Κάτωθεν τούτων, μέχρι τῶν πρὸς τὸν Παγασητικὸν κόλπον καταπτώσεων, ὡς καὶ μέχρι τῶν πρὸς Δομοκὸν καὶ Φάρσαλα κλιτύων ἐπεκράτει ἡ ζώνη τῶν ἀειθαλῶν πλατυφύλλων ἐν ἀναμίξει μετὰ τῆς δρυός.

Τὸ Πήλιον ἦτο κατάφυτον, ὡς ἄλλως τε καὶ σήμερον τὸ τοιοῦτον παρατηρεῖται κατὰ τὸ μεγαλείτερον τμήμα του. Αἱ ὑψηλότεραι κορυφαί του μεταξὺ Τσαγκαράδος, Ἀγίου Γεωργίου, Δράκειας, Μακρυνίτσης, Μονῆς Σορβιάς, Παλαιᾶς Μιτζέλης, Ζαγοράς

καὶ Μούρεσι κατείχοντο ὑπὸ ὄξυᾶς καὶ ἐλάτης (13) τὰ δὲ χαμηλότερα σημεῖα κατὰ μὲν τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν ὑπὸ συμπύκνων δασῶν καστανέας καὶ ἀειθαλῶν πλατυφύλλων, κατὰ δὲ τὴν δυτικὴν καὶ νοτίαν τοιαύτην ὑπὸ ἀειθαλῶν καὶ ἀγρίων καρποφόρων δένδρων. Ἡ ἐλαία ἐν ἀγρία καταστάσει ἐνεφανίσθη ἀργότερον μετὰ τὰ 2000 π. Χ. μετὰ τὸν οἰκισμὸν τῶν παραλίων πρὸς τὸν Παγασητικὸν κόλπον (14). Αἱ βόρειοι κλιτύες μέχρι τῶν προπόδων τῆς Ὀσσης καὶ τῶν πεδινῶν πρὸς τὴν Λάρισσαν χώρων ἐκαλύπτοντο ὑπὸ ἀειθαλῶν πλατυφύλλων, πρίνων, ἀρίης, ὑπὸ κομάρρων καὶ φυλλοβόλων δρυῶν, ἐν μέρει δὲ καὶ ὑπὸ συστάδων ἐξ ὕδροχαρῶν.

Ἡ Ὀσσα ὁλόκληρος ἐπίσης ἦτο δασοκεκαλυμμένη πυκνότατα ὑπὸ ὄξυᾶς μὲν κατὰ ὑψηλότερα σημεῖα, ὡς καὶ σήμερον ἄλλως τε τὸ τοιοῦτον παρατηρεῖται, κατὰ δὲ τὰ χαμηλότερα τοιαῦτα πρὸς τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν ὑπὸ φυλλοβόλων δρυῶν καὶ ἀειθαλῶν πλατυφύλλων μετὰ συστάδων ἐκ καστανέας, ὑπὸ ἀειθαλῶν πλατυφύλλων καὶ μικρῶν συστάδων φυλλοβόλων δρυῶν κατὰ τὰς νοτίας καὶ δυτικὰς κλιτύας, ἐνῶ κατὰ τὴν βορείαν πλευρὰν κατήρχετο ἡ ὄξυς μέχρι σχεδὸν τῶν ὑπερκειμένων ἀποτόμων καταπτώσεων πρὸς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Πηνειοῦ, εἰς τὰς ὄχθας τοῦ ὁποίου συστάδες πλατάνων καὶ ὕδροχαρῶν προσέδιδον μίαν μαγευτικὴν θέαν εἰς τὸ ἄλλως τε ποιητικώτατον τοῦτο τμήμα τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ θρυλικὸς Ὀλυμπος καθ' ὅλας αὐτοῦ τὰς πλευρὰς ἦτο κατάφυτος ἀπὸ δάση. Ὑπὸ τὴν ἀλπικὴν ζώνην καὶ κυκλικῶς ταύτης ἐξηπλοῦντο κατὰ τὰς νοτίας καὶ ἀνατολικὰς κλιτύας δάση ὄξυᾶς μετὰ συστάδων ἐκ λευκοδέρμου καὶ λαρικοειδοῦς πεύκης

13) Π. Κ ο ν τ ὸ ς «Δασικὴ Ἱστορία» σελ. 34 ἀναγράφει, ὅτι «ἐπὶ τῶν ὁρέων Πήλιον καὶ Ὀσσα σχεδὸν δὲν ὑπῆρχον κωνοφόρα» καὶ περαιτέρω σελ. 35 «Ἡ ἐλάτη δὲν κατελάμβανε ἐπὶ τοῦ Πηλίου καὶ τῆς Ὀσσης παρὰ ἀσβεστολιθικά τινα, ξηρότερα μᾶλλον, ἐδάφη, πολὺ μικρᾶς σχετικῶς ἐκτάσεως». Τοῦτο ὡς πρὸς τὸ Πήλιον τοῦλάχιστον δὲν εἶναι ἀκριβές, διότι κατὰ Georg. Graeci Min.—E. Müller.—Vol. I B2. «Πᾶν δ' ἐστὶ τὸ ὄρος μαλακόν, γεώλοφόν τε καὶ πάμπορον. Ὑλης δ' αὐτῷ πᾶν φύεται γένος πλείστην δ' ὄξυην ἔχει καὶ ἐλάτην, σφέδαμνόν τε καὶ ζυγίαν ἔτι δὲ καὶ κυπάρισσον καὶ κέδρον».

14) Ἐὰν ρίψη τις ἐν βλέμμα καθ' ὅλας τὰς ἐκτάσεις τῆς Ἑλλάδος, ὅπου παρατηρεῖται ἀγρία ἐλαία, θὰ ἴδῃ ὅτι αὕτη φύεται ἐκεῖ, ὅπου οἱ χῶροι ἦσαν κατωκημένοι καὶ εἰς ἀρκετὴν ἀπὸ τούτων περίεξ ἀκτίνα. Τοῦτο μᾶς φέρει εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι τὸ δένδρον τοῦτο δὲν ἦτο αὐτοφυές ἐν Ἑλλάδι, ἀλλὰ ὅτι ἀνεπτύχθη εἰς τὰς περίεξ τῶν οἰκισθέντων μερῶν ἐκτάσεις ἐκ τῶν ἀπορριπτομένων σπόρων (κουκούτσια) τῶν τρωγομένων παρ' ἀνθρώπων καὶ πτηνῶν ἐλαιῶν, αἵτινες κατ' ἀρχὰς ἐφέροντο ἐκ τῶν παραλίων τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Κρήτης κατὰ τὴν πρὸ Μινωικὴν ἐποχὴν.

ὡς καὶ ὀλίγαι τοιαῦται ἐλάτης κατὰ τὴν περιφέρειαν ἀπὸ Ραψάνης μέχρι τῶν ὑπερθεν ὑψηλοτέρων σημείων τῆς ἀλπεικῆς ζώνης, κατὰ δὲ τὰς βορείας καὶ δυτικὰς κλιτύας ἀμιγῆ, πυκνότατα καὶ συνεχόμενα δάση λευκοδέρμου καὶ λαρικοειδοῦς πεύκης ἀπὸ τῆς σημερινῆς περιφερείας Λιτοχώρου—'Αγίου Διονυσίου—μέχρις ἄνωθεν τῆς περιφερείας Μονῆς Πέτρας, ὄξυᾶς δὲ ἀπὸ τῶν ὑπερθεν τῆς Μονῆς Πέτρας ὑψωμάτων μέχρι τῆς περιφερείας 'Ελασσῶνος—Μελούνας. Κάτωθεν τῆς ψυχροτέρας ταύτης ζώνης τῆς πεύκης καὶ κατὰ τὰς νοτίας κλιτύας παρουσιάζοντο δάση ὄξυᾶς μέχρι τῶν ὑψωμάτων τῆς Ραψάνης, καστανέας δὲ καὶ ὄξυᾶς ἀναμιξ μετὰ φυλλοβόλων δρυῶν κατὰ τὰς ἀνατολικὰς ἀποτόμους καταπτώσεις τοῦ ὄρεινοῦ ὄγκου τοῦ 'Ολύμπου πρὸς Σκοτίναν—Παντελεήμονα—Πυργετόν. 'Εν συνεχείᾳ πρὸς τὴν ζώνην ταύτην καὶ πρὸς τὰ κατώτερα ὑψομετρικὰ σημεῖα ἠκολούθει ἡ ζώνη τῶν φυλλοβόλων δρυῶν μετὰ τῶν ἀειθαλῶν πλατυφύλλων καὶ εἶτα ἐπὶ τῶν πεδινῶν σημείων, τῶν προσκλινόντων πρὸς τὴν κοίτην τοῦ Πηνειοῦ καὶ τὴν περιφέρειαν Λαρίσης — Τυρνάβου—Παραλίας Θερμαϊκοῦ κόλπου ἀμιγῆ δάση δρυὸς μετὰ συστάδων ὑδροχαρῶν, ἐξ ὧν τελευταίων καὶ σήμερον ἀκόμη παρουσιάζει ἡ κοιλάς κάτωθεν τῆς Πούρλιας, παρὰ τὴν Νυκτερέβην κλπ.

'Επὶ τῶν πρὸς τὰ 'Ιωάννινα καὶ τὸ 'Ιόνιον πέλαγος ἐστραμμένων δυτικῶν κλιτύων τῆς Πίνδου καὶ ὑπὸ τὴν ἀλπεικὴν ζώνην ἐξηπλοῦντο δάση πεύκης λαρικοειδοῦς καὶ ἐλάτης ἐν ἀναμιξ μετὰ πυκνοτάτων συστάδων ὄξυᾶς ἀπὸ τῆς πρὸς τὴν νῦν 'Αλβανικὴν μεθόριον περιφέρειαν τῆς Κονίτισης μέχρι τοῦ Μετσόβου καὶ ἐκεῖθεν μέχρι τῶν ὑψωμάτων τῶν Τζουμέρκων. Ὑπὸ τὴν ψυχροτέραν ταύτην ζώνην καὶ ἀπὸ τῶν 'Αγίων Σαράντα 'Αλβανικῶν ὄριων μέχρι Πρεβέζης καὶ 'Αράχθου ἐξετείνετο ἀπέραντος θάλασσα καλύψεως ἐκ φυλλοβόλων δρυῶν, ἰδίως βαλανιδέας καὶ χνοώδους ἐν ἀναμίξει κατὰ τὴν περιοχὴν τῶν 'Ιωαννίνων μετὰ συστάδων ἐξ ὑδροχαρῶν, κατὰ δὲ τὴν παραλιακὴν ζώνην, ἀπὸ 'Αγίων Σαράντα μέχρις ἐκβολῶν 'Αράχθου ἐκ πλατυφύλλων ἀειθαλῶν.

Τοιαύτη ἦτο ἐν γενικαῖς γραμμαῖς ἡ δασοκάλυψις κατὰ τὴν προϊστορικὴν ἐκείνην ἐποχὴν εἰς εἶδη καὶ ζώνας δασικῶν εἰδῶν, ἀνάλογος τῶν κλιματολογικῶν ζωνῶν καὶ τῆς ἐδαφικῆς συστάσεως. Μία συμπαγῆς συνεχομένη μᾶζα βλαστήσεως μὲ αἰωνόβια, κολοσσοῦς τὰς διαστάσεις δένδρα, ἐντὸς τῶν ὁποίων μόνον τὰ θηρία τῆς προϊστορικῆς ἐκείνης ἐποχῆς ἐνδιαιτῶντο. Οἱ εὐάριθμοι αὐτόχθονες τῶν προϊστορικῶν ἐκείνων χρόνων κατοικοῦντες κατὰ τὰς παραλίας ἢ παραλιμνεῖους ἐκτάσεις ἀπέζων ἐκ τῆς κτηνοτροφίας κυρίως καὶ τῆς ἀλιείας, καλλιεργοῦντες μικρὰς πέριξ τῶν οἰκισμῶν τῶν ἐκτάσεις. Τὰ δάση ὅθεν δὲν ἐγνώριζον εἰσέτι τὴν

δι' ύλοτομιῶν ἐκμετάλλευσιν, ὡς μετέπειτα, διὰ τὴν ἀπόληψιν ναυπηγησίμου ξυλείας, εἰ μὴ μόνον τὰς κατὰ τὰ κράσπεδα πρὸς τοὺς οἰκισμοὺς μικροῦλοτομίας διὰ τὴν παροχὴν καυσίμου ὕλης εἰς τοὺς οἰκοῦντας. Ἡ μόνη τῶν δασῶν ἐκμετάλλευσις, ὡς καὶ κατὰ τοὺς προμεσαιωνικοὺς χρόνους ἐν Εὐρώπῃ, ἦτο τὸ κυνήγιον καὶ ὡς εἴπομεν ἡ βοσκή τῶν εὐαρίθμων ποιμνίων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἀλλὰ καὶ τὰ δύο ταῦτα ἐνηργοῦντο μᾶλλον εἰς τὰ κράσπεδα καὶ οὐχὶ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῶν δασῶν, δι' ὃ καὶ παρέμενον ἅπαντα τὰ δάση σχεδὸν ἀνέπαφα καὶ καθίσταντο πολύξυλα, γηραιότατα καὶ παρθένα.

Ἀπὸ τοῦ 20 αἰῶνος π. Χ. αἱ Ἰνδογερμανικαὶ φυλαί, αἱ οἰκοῦσαι τὸ πρῶτον κατὰ τὰς παραδουναβίους χώρας, ἤρχισαν κατερχόμεναι διὰ τοῦ Ἀξιοῦ καὶ Μοράβα πρὸς κατάκτησιν τῆς νοτιωτέρας Ἑλληνικῆς χερσονήσου ὑπὸ διάφορα ὀνόματα, ἤτοι ὡς Ἀχαιοί, Αἰολεῖς, Ἴωνες καὶ Δωριεῖς, μετέπειτα δὲ ἐν τῇ ἱστορίᾳ ὡς Ἑλληνες μετωνομασθέντες. Ἡ κάθοδος αὕτη διήρκεσε μέχρι τοῦ 1050 π. Χ. Καὶ πρῶτον οἱ Ἀχαιοὶ εἰσεχώρησαν, προπορευθέντες, εἰς τὴν Μακεδονικὴν χώραν κατὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἀξιοῦ, ὁπόθεν διὰ τῆς παραλίας τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου καὶ τοῦ Πηνειοῦ εἰσέδυσαν εἰς τὴν θεσσαλικὴν πεδιάδα, Στερεὰν Ἑλλάδα καὶ διὰ τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου εἰς Πελοπόννησον, παλαίοντες σκληρὸν ἀγῶνα ἐπικρατήσεως πρὸς τοὺς γηγενεῖς προέλληνας, ἀφήρουν μέρος τῆς ἰδιοκτησίας τούτων καὶ ἀφομοίουν τὸν ἐπικρατοῦντα εἰς τὰς κατακτουμένας χώρας Μινωϊκὸν πολιτισμόν.

Οἱ Ἀχαιοὶ ἦσαν κυρίως νομάδες, ὀδηγοῦντες πολυάριθμα ποίμνια, διὰ τὰ ὁποῖα καὶ κατελάμβανον τὰς καταλλήλους πρὸς βοσκὴν ἐκτάσεις, τὰς ὁποίας ἐξαντλουμένας ἐγκατέλειπον πρὸς ἀναζήτησιν ἄλλων καλλιτέρων καὶ παρθένων, καίοντες ⁽¹⁵⁾ συγχρόνως πλείστας δασικὰς ἐκτάσεις καλυπτομένας ὑπὸ ἀειθαλῶν κυρίως πλατυφύλλων διὰ τὴν ἀναγέννησιν ἀφ' ἐνὸς καλλιτέρας τροφῆς διὰ τὰ ζῶά των καὶ ἀφ' ἑτέρου διὰ τὴν διάνοξιν διαβάσεων πρὸς ἑτέρους βοσκησίμους τόπους.

Οἱ Δωριεῖς κατελθόντες διὰ τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας καὶ Ἠπείρου, μᾶλλον ὄρεσίβειοι, πολυπληθέστεροι καὶ τραχύτεροι, κατέλαβον ὀλόκληρον τὴν μεταξὺ Ἰλλυρίας καὶ Αἰτωλοακαρνανίας χώραν, ὁπόθεν διεπεραιώθησαν εἰς Πελοπόννησον. Ἡ κάθοδος αὕτη τῶν πολυπληθῶν τούτων ἐποίκων, πολεμιστῶν καὶ κτηνοτρό-

15) Π λ ο υ τ ἄ ρ χ ο υ. «Εἰς τόπον ἀπελθοῦσα λόχμην ἔχοντα πολλὴν, στοιβὴν τε καὶ ἀσφάραγον, ἀκάκως πάνυ καὶ παιδικῶς ὥσπερ αἰσθανόμενον, δεομένη προσηύχετο μεθ' ὄρκων, ἂν σώσωσιν αὐτὴν καὶ ἀποκρύψωσι μηδέποτε λυμαινεῖσθε μηδὲ καύσειν».

φων τὸ ἐπάγγελμα, ἐπέφερε νέον πλήγμα κατὰ τῆς δασοκαλύψεως.

Αἱ ὑπὸ τῶν ἐπιδρομέων Φοινίκων ὑλοτομίαι τῶν παραλίων, ὡς καὶ τῶν προσκειμένων εἰς ταῦτα δασῶν τοῦ ἐσωτερικοῦ, ἀφ' ὧν εὐκόλως ἦτο δυνατόν νὰ μεταφερθῆ ἄχρι τῆς παραλίας τὸ ξυλῶδες ὑλικόν, αἱ διασπάσεις τῆς δασοκαλύψεως ὑπὸ τῶν ἐποίκων τοῦ Βορρᾶ, τῶν πυρκαϊῶν κυρίως καὶ ἡ αὔξησις μετέπειτα τοῦ πληθυσμοῦ, ἐπέφεραν σὺν τῷ χρόνῳ τὴν μερικὴν, ἂν μὴ τελείαν ἀποψίλωσιν ὅλων τῶν προσκειμένων πρὸς τὰς παραλίας δασῶν. Ἡ ἀποψίλωσις αὕτη ἐνετάθη κατὰ τοὺς μετέπειτα χρόνους, μετὰ τοὺς Περσικοὺς πολέμους, εἰς τοιοῦτον βαθμόν, ὥστε οὐδαμοῦ πλέον τῆς κυρίας Ἑλλάδος ἐκτὸς τοῦ ἐσωτερικοῦ (16), ἠδύνατό τις νὰ εὔρη τὴν κατάλληλον διὰ ναυπήγησιν ξυλείαν, εἰ μὴ μόνον δάση χθαμαλῆς μορφῆς, κυρίως ἐξ ἀειθαλῶν πλατυφύλλων, ἢ γυμνὰ ἐδάφη, ὁμοίαν δηλαδὴ κατάστασιν, οἷα καὶ σήμερον ἀκόμη παρατηρεῖται, καθ' ὅλα σχεδὸν τὰ παράλια τῆς Ἑλλάδος (17).

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην τὰ μόνα τμήματα τῆς Ἑλληνικῆς Χερσονήσου, τὰ ὅποια διετήρουν ἀκόμη ἀρκετὰ δασικὰ συμπλέγματα κατὰ τὰς παραλίους ἐκτάσεις, περισσότερο δὲ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν αὐτῶν, ἦσαν ἡ Θεσσαλία καὶ κατὰ μείζονα βαθμόν ἡ Μακεδονία καὶ Ἡπειρος, ἀπὸ τῶν ὁποίων, — ἰδίως ἀπὸ Μακεδονίας — ἐγένετο εἰσαγωγή ξυλείας εἰς τὴν ὑπόλοιπον Ἑλλάδα (18). Ἡ

16) Θεοφράστου I. I. 5, 2 — V, 1, 1-1, 2-4, 3 — 7, 5. IV. 5, 5, III, 10, 2 Ὀδύσ. Θ. Στράβων XIV, 1003, 684. — Παυσανίας VIII, 12, 1-1, 32, 1-IX 23, 4. — Ἡροδότου: IX, 39 — VIII, 218-128. — Θεογόν. 879-884. — Θουκυδίδου: III, 24-98, 2. — Φιλοστράτου Ζωὴ τοῦ Ἀπόλλωνος VIII. 7, 5 (161). — Ἀριστοφάνους εἰς τὰς Ἀχαρνὰς ἀναφέρει. ὅτι ὁ Πάρνης καὶ ὁ Κιθαιρῶν, καθὼς καὶ ἅπασα ἡ ἕκτασις, δι' ἧς διήρχετο ἡ ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Θήβας βαίνουσα ὁδός, ἦσαν κατάφυτα ὑπὸ δασῶν. Neumann und Partsch = Plurikalisch Geographie v. Griechenland zu Platons zeit besassen Parnes, und Kithaeron noch starke Bestände. Lang Peloponesische Wanderung: σ. 100, 101, 116. — Ὁ Παρνασσὸς (Θεοφράστου α. α. ο.) καὶ ἡ Οἶτη (Ἡροδ. XII) ἦσαν πυκνώτατα, δασοκεκαλυμμένα ἀκόμη καὶ κατὰ τὸν V καὶ IV αἰῶνα π. Χ. Κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον εἰς τὴν Ἡπειρον ὑπῆρχον ἐπίσης πυκνὰ δάση δρυός, τὰ περίφημα δάση τῆς Δωδώνης.

17) Pfeil. Holzwirtschaft s. 298-301-302. — Πλάτωνος Κριτίας 111. — Πλάτ. Νόμοι IV. s. 706 b. — Büchsensthützel «In Attika lieferten schon in fünften Jahrht V. Chr. die Waldungen nicht mehr das im Lande erforderliche Baumholz.

18) Θουκυδ. Δ. 108. — IZ. 28 — Δημ. Κ. Α. 167 — CIA II 834 β — Ξενοφ. Ἀθην. Πολιτεία. β. 11. — Ξενοφ. Ἑλλ. 6, I. 4. Ἐνθεν καὶ Ἀθηναῖοι τὰ ξύλα ἄγονται Udi sunt eademquae supra ξύλα ναυπηγήσιμα Sic. ib I. 24. Μὴ ἀθυμεῖν ἔνεκα ξύλων. — Τὸ ὄρος Πήλιον διετήρησε τὴν

Θεσσαλία, ὡς χώρα πεδινὴ κατὰ τὸ πλεῖστον, πολὺ ταχέως καὶ εὐθύς ἀπὸ τῶν πρώτων ἐπιδρομῶν ἤρξατο κατὰ τὴν ἀπὸ Τρικκάλων μέχρι τῆς "Οσσης καὶ τῆς "Ορθυος ἑκτασιν ν' ἀποβάλη βαθμηδὸν τὴν δασικὴν ἑδαφοκάλυψίν της καὶ νὰ μετατρέπηται εἰς ἀγροτικῶς καλλιεργουμένην περιφέρειαν.

Οὕτω κατὰ τοὺς πρὸ καὶ ἰδίως μετὰ τοὺς Περσικοὺς πολέμους χρόνους ἢ μὲν "Ηπειρος, ἑξαιρέσει μικρῶν τμημάτων πέριξ τῆς λίμνης τῶν Ἰωαννίνων καὶ κατὰ τὰς μεταξὺ Ἰωαννίνων—Πρεβέζης μικρὰς πεδιάδας, αἵτινες μετεβλήθησαν ὑπὸ τῶν οἰκιστῶν εἰς καλλιεργησίμους ἀγροτικὰς περιφερείας, οὐδεμίαν ἄλλην μεταβολὴν ὑπέστη ὡς πρὸς τὴν δασοκάλυψίν της, εἰ μὴ μόνον τὴν μετατροπὴν τῶν παραλίω δασῶν της εἰς χθαμαλῆς μορφῆς τοιαῦτα ἐκ πλατυφύλλων ἀειθαλῶν καὶ δρυῶν, ἢ δὲ Θεσσαλία εἰς τὴν ἐντελῆ ἐξάλειψιν ὅλων τῶν πεδινῶν δασῶν, περιορισθέντων τούτων μόνον εἰς τὴν αὐτὴν μορφήν καὶ πυκνότητα, οἷα ἦτο καὶ πρὶν, ἐπὶ τῶν ὄρεινῶν ὄγκων τῆς Πίνδου, τῶν Χασίων τοῦ Ὀλύμπου, τῆς "Οσσης καὶ τοῦ Πηλίου, εἰς κτηνοτροφικῶς δὲ ἐκμεταλλευστένας δασοκαλύψεις ἐξ ἀειθαλῶν καὶ δρυῶν κατὰ τὰ πρὸς τὴν πεδινὴν ἑκτασιν κρᾶσπεδα τούτων. Ἐν τῇ πεδιάδι τῆς Θεσσαλίας δὲν ὑπῆρχε πλέον ἢ ἀπὸ τοῦ ἐνὸς εἰς τὸ ἕτερον ἄκρον πλήμμουρα ἐκείνη τοῦ πρασίνου, ἀλλὰ μόνον αἱ κατὰ τὰς ὄχθας τῶν ποταμῶν καὶ λιμνῶν καὶ κατὰ τὰς περιοχὰς τῶν τελμάτων συστάδες τῶν ὑδροχαρῶν, τῶν ὁποίων λείψανα διεσώθησαν καὶ μέχρι σήμερον ἀκόμη καὶ ἐκ τῶν ὁποίων ἀπελάμβανον οἱ οἰκοῦντες τὴν διὰ τὰ γεωργικὰ τῶν ἐργαλεῖα ὡς καὶ διὰ τὴν κατασκευὴν τῶν οἰκιῶν τῶν χρήσιμον ξυλείαν.

Μαρτυρίαι περὶ τῆς καταστάσεως τῆς δασικῆς καλύψεως ἰδίως τῆς Θεσσαλίας κατὰ τοὺς χρόνους τούτους, μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν ἐπιδρομῶν Ἑλλήνων, δυστυχῶς δὲν διεσώθησαν, ἀλλὰ ἢ ἀνωτέρω ἄποψις ἡμῶν τεκμαίρεται ἀφ' ἐνὸς μὲν ἐκ τῆς σημερινῆς ἐξαπλώσεως τῆς δασικῆς βλαστήσεως καὶ τῶν ἰχνῶν, τὰ ὁποῖα συναντᾶ τις καθ' ὅλην τὴν Θεσσαλίαν, ἀφ' ἑτέρου δὲ

πυκνήν του δασικὴν κάλυψιν μέχρι τοῦ III αἰῶνος π. χ. Φιλοστρ. Ζωὴ τοῦ Ἀπόλλωνος VIII. 7. 5. 161.—Θεοφράστου. IV 5. 5. ἀναφέρει, ὅτι ἀπὸ τοῦ 4 αἰῶνος π. χ. ἡ νότιος Ἑλλάς ἐκ Μακεδονίας καὶ Θράκης ἐπρομηθεύετο τὴν χρήσιμον ξυλείαν.—Dittenberger Sylloge Inscriptionum Graecorum I. B. 135. Συνθηκαὶ πρὸς Ἀμύνταν τὸν Ἀριδαίου—(ἔτος 389—383 π. Χ.)—248 Col. I. τῷ 341 π. χ.—S. Sauppe Inscript. macedonic, IV s. 15 Vergl. Boeck Staatshaush. I. s. 76 f.—Πλουτάρχου. Δημήτριος 10. Διοδ. XX46.—Δημοσθένους περὶ συνθηκῶν. 28 τῇ Μακεδονία καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς βουλομένοις εὐτελέστατα ξύλα. (ξύλα ναυπηγήσιμα) καθισταμένη...

καί ἐκ τοῦ λογικοῦ συμπεράσματος, εἰς ὃ ἄγει τὸ γεγονός τοῦ οἰκισμοῦ τοῦ πεδινοῦ τούτου τμήματος πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς καλλιέργειας καὶ ἡ αὔξεις τοῦ πληθυσμοῦ ὡς καὶ αἱ ἐπακολουθήσασαι ἀπὸ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ἢ μᾶλλον ἀπὸ τοῦ Περσικοῦ πολέμου καὶ ἐντεῦθεν ἄλλεπάλληλοι στρατιωτικαὶ μετακινήσεις Μακεδόνων κοὶ Ἑλλήνων μὲ πολυαρίθμους στρατιάς, τῶν ὁποίων αἱ τόσον ταχεῖαι μετακινήσεις θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ ἐκτελεσθῶσιν εἰς μέρη δασώδη καὶ δὴ εἰς τόσον μικρὰ χρονικά διαστήματα πορείας.

Ἐπιτὴν ἀρ. 2 ἐν τέλει προσηρτημένος χάρτης μᾶς δίδει μίαν ἰδέαν τῆς δασοκαλύψεως τῆς ἐποχῆς ταύτης ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν ἐποχὴν τῆς προϊστορικῆς περιόδου.

* * *

Τὸ πρῶτον ἐφαρμοσθὲν μέτρον—σύστημα ὡς θὰ ἐλέγομεν σήμερον—τοῦ προϊστορικοῦ κατοικοῦ τῆς Χερσονήσου διὰ τὴν ἐξαφανίσειν καὶ οὐχὶ διὰ τὴν ἐκμετάλλευσιν τοῦ δάσους, ἀπὸ τῶν γεωργικῶς δυναμένων νὰ καλλιεργηθῶσιν ἐδαφῶν ἢ τῶν κτηνοτροφικῶς ἐκμεταλλευθησομένων τοιούτων, ἦτο ἀναμφιβόλως τὸ πῦρ. Τὰ ἀρχέγονα ἀφ' ἐνὸς ἐργαλεῖα τοῦ ἀνθρώπου τῆς περιόδου ἐκείνης δὲν ἦσαν εἰς θέσιν νὰ δαμάσουν τοὺς δασικοὺς κολοσσούς, ἀφ' ἐτέρου δὲ καὶ αἱ ἀνάγκαι τούτων εἰς χρήσιμον ξυλείαν, λόγῳ τῆς φύσεως καὶ μορφῆς τῶν κατοικιῶν, δὲν ἦσαν τοιαῦται, ὥστε ν' ἀπαιτοῦν τὴν χρησιμοποίησιν ἄλλης χρησίμου ξυλείας, ἐκτὸς κλάδων τινῶν δι' ἐκάστην οἰκίαν—καλύβην. Ἄλλως τε δὲ τὴν πυκνοτάτην ἐκείνην βλάστησιν μόνον τὸ πῦρ ἦτο δυνατόν νὰ δαμάσῃ καὶ ἐξαφανίσῃ ἀπὸ τῶν γεωργικῶς δυναμένων νὰ ἐκμεταλλευθῶσιν ἐδαφῶν.

Μετέπειτα, ἀπὸ τῶν Ὀμηρικῶν χρόνων καὶ ὕστερον, ἤρξατο κάποια συστηματικώτερα ἐκμετάλλευσίς, διότι περὶ ἐκμεταλλεύσεως δασῶν κατὰ τὴν ἱστορικὴν τούλάχιστον ἐποχὴν δὲν δύναται νὰ γίνῃ λόγος, ἔνεκεν ἀκριβῶς τῆς πληθύσεως τῶν δασῶν καὶ τῆς μὴ ἐμφανισθείσης ἀκόμη ἕως τότε ἀνάγκης εἰς χρήσιμον ξυλείαν, ἀλλὰ συστηματικώτερα ἀπόληψις δασικῶν συγκροτημάτων, λόγῳ τῆς ποικιλίας τῶν παρουσιαζομένων ἀναγκῶν καὶ τῆς ἐξευρέσεως τῶν μέσων τῆς τε τεχνικῆς κατεργασίας ὡς καὶ τῆς μεταφορᾶς. Οἱ κορμοὶ τῶν δένδρων ἐκόπτοντο καὶ διεχωρίζοντο εἰς τρεῖς κατηγορίας, εἰς ξυλείαν χρήσιμον οἰκοδομικὴν, ναυπηγητικήν, ἢ δι' ἐργαλεῖα γεωργικά, καὶ εἰς ξυλείαν διὰ καύσιμον ὕλην, ⁽¹⁹⁾ καὶ δὴ ἀναλόγως τοῦ εἴδους τοῦ δένδρου, τῆς ἡλικίας

19) Ὁ Θεόφραστος ὡς καὶ πολλοὶ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς ἀναφέρουν μὲν διακρίσεις τῆς ξυλείας, ὁ δὲ Θεόφραστος III,

αὐτοῦ, τοῦ ὑγιοῦς ἢ μὴ καὶ τῆς ὑπάρξεως ἢ μὴ ἐντὸς τοῦ κορμοῦ ἐνσφηνωμένων ξηρῶν κλώνων κλπ. Ἡ χρήσιμος ξυλεία, κοπτομένη διὰ πελέκεως ⁽²⁰⁾ ἢ διὰ πρίονος, ἐμετρᾶτο κατὰ τὸ μῆκος εἰς πόδας, παλαιστὰς ἢ δακτύλους ἢ πήχεις, ἀναλόγως τῆς διαγραφείσης χρησιμοποίησεως ⁽²¹⁾ καὶ εἶτα διὰ τῆς βοήθειας τῆς «στάθμης» ⁽²²⁾ ἐτετραγωνίζετο ⁽²³⁾ ἢ ἐσχίζετο ⁽²⁴⁾. Οὕτως δὲ ἐπεξεργασμένη μετεφέρετο διὰ τῶν τετρατρόχων ἀμαξῶν ἢ διὰ τῶν ἡμιόνων εἰς τὸ κέντρον ⁽²⁵⁾ ὅπου παρεδίδετο εἰς τοὺς ξυλουργούς, ⁽²⁶⁾ ἢ εἰς τὴν οἰκιακὴν κατανάλωσιν προκειμένου περὶ καυσίμου ὕλης ⁽²⁷⁾.

* * *

II. Ἀπὸ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου μέχρι τῆς καταλύσεως τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, τῶν διαδόχων του καὶ μετέπειτα, λόγῳ ἀφ' ἑνὸς τῆς ἐξαπλώσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους εἰς τὰς χώρας τῆς Βαλκανικῆς καὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ὅπου ὑπῆρχε μεγίστη δασοκάλυψις διὰ τὰς ἀνάγκας εἰς ναυπηγήσιμον καὶ οἰκοδομήσιμον ξυλείαν, ἀφ' ἑτέρου δὲ διότι αἱ διάφοροι φυλαὶ τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου εἰς οὐδεμίαν ἔκτοτε σημαντικὴν ναυπήγησιν στόλων προέβησαν, τὰ δάση τῆς Ἑλλάδος, ὅσα ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς χώρας ἐναπέμεινον, οὐ μόνον δὲν ἐθίγησαν πλέον, ἀλλὰ τὸναντίον ἐπυκνώθησαν, ἐξαιρέσει τῶν διὰ τὴν κά-

10, 2 ἀναφέρει καὶ περὶ διακρίσεων εἰδῶν τοῦ αὐτοῦ εἶδους «τὸ δὲ ξύλον ἢ μὲν ἐξ Ἀρκαδίας μέλαν καὶ φοινικοῦν, ἢ δὲ ἐκ τῆς Ἰδης ξανθὸν σφόδρα καὶ ὅμοιον τῇ κέδρῳ, δι' ὃ καὶ τοὺς πωλοῦντάς φασιν ἐξαπατᾶν ὡς κέδρον πωλοῦντας.

20) Ὁ μ ἦ ρ ο υ Ὁ δ ὕ σ σ ε ι α, 5,237 «σκέπαρνον».

21) Ἡ ρ ὀ δ ο τ ο ς VII, 35.—VIII 15-10 ὥρων βλαστὸν ἐκ τοῦ στελέχους ὅσον τε πηχυαῖον ἀναδεδραμηκότα.—Δ η μ ο σ θ ἔ ν η ς XLIII 69. Π ι ν δ ἄ ρ ο υ Νεμέα X, 61.—Ἀ ρ ι σ τ ο φ ἄ ν ο υ ς Λυσιστράτα 363.—I n s e r. G r a e c. 423, 26, 28 Ξύλα μονύζυγα ζ', καὶ ξύλα δίζυγα η', καὶ ξύλα ποδιαῖα, ξύλα τετράγωνα.

22) Ὁ μ ἦ ρ ο υ Ἰ λ ι ἄ ς, XV 410, Ὁ δ ὕ σ. V 245.

23) Ἡ ρ ὀ δ ο τ ο ς I, 88 Ξύλα τετράγωνα.—Ὁ μ ἦ ρ ο υ Ἰ λ ι ἄ ς, III 62 «Ἐκτάμνειν».

24) Θ ε ο φ ρ ἄ σ τ ο υ V, 5, 6.

25) Ὁ μ ἦ ρ ο υ Ἰ λ ι ἄ ς, Ω 324 τετράκυλος ἀπήνη, Ὁ δ ὕ σ σ ε ι α 1, 241 ἄμαξαι τετράκυλοι, Π ο λ ὕ β ι ο ς IV 51, Ξ ε ν ο φ. Ἑ λ λ η ν ι κ ἄ VII, 2, 17 καὶ 23, Ὁ μ ἦ ρ ο υ Ὁ δ ὕ σ σ ε ι α κ. (X). Ὁ μ ἦ ρ. Ἰ λ. XVIII, 742—744.

26) Ὁ μ ἦ ρ ο υ Ὁ δ ὕ σ σ ε ι α ε. 245-245 τέρετρον.—Θ ε ο φ. III 9, 3

27) Ἡ ρ ὀ δ ο τ ο ς IV ἔτεος δὲ ἐκάστου ἀμάξας πενήκοντα καὶ ἑκατὸν ἐπνέοσι φρυγάνων.—Δ η μ ο σ θ ἔ ν ο υ ς ἐναντίον Φαινίππου 42, 7. Ἀ ρ ι σ τ ο φ ἄ ν ο υ ς Ἀχαρναὶ κλπ.

λυψιν τῶν ἀγροτικῶν ἀναγκῶν τῶν πληθυνομένων κατοίκων ἐνεργουμένων ἐκχερσώσεων ἢ ἐμπρησμῶν τῶν ἀειθαλῶν κυρίως πλατυφύλλων, τῶν εὐρισκομένων κατὰ τὰ κράσπεδα τῶν ὄρεινῶν ὄγκων. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, καθ' ἣν αἱ πολεμικαὶ ἐπιχειρήσεις ἐξελίссοντο οὐχὶ πλέον διὰ τῶν πλοίων, ἢ ναυπήγησις κυρίως τῶν ὀπείων ἀπήτει τὰ κολοσσιαῖα ποσὰ εἰς εἶδος, ποσὸν καὶ ποιότητα ξυλείας, ἀλλὰ διὰ τῶν κατὰ ξηρὰν δυνάμεων, οὐδεμία ἄλλη ἀνάγκη τῶν κατοίκων εἰς ξυλώδη μᾶζαν ὑπελείπετο ἐκτὸς ἐκείνης διὰ τὰς οἰκοδομὰς των καὶ διὰ τὰς ξυλουργικὰς τέχνας, ἐκτὸς βεβαίως τῶν στόλων τῶν διαδόχων τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, οἵτινες ἐναυπηγοῦντο διὰ ξυλείας τῶν καταληφθεισῶν ἀσιατικῶν περιφερειῶν (28). Αἱ ἀνάγκαι ὅμως αὗται ἦσαν ἀφ' ἐνὸς μὲν μηδαμιναί, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐκαλύπτοντο κατὰ τὸ πλεῖστον διὰ τῆς εἰσαγωγῆς ξυλείας εὐθηνωτέρας καὶ καλλιτέρας ποιότητος εἴτε ἔξωθεν, εἴτε καὶ ἐκ Μακεδονίας καὶ κυρίως ἐκ τῆς Θράκης (29). Ἡ βόρειος Ἑλλάς, καὶ δὴ ἡ Θεσσαλία καὶ ἡ Ἡπειρος, ἐξ αἰτίας τῶν ἀνωτέρω, ὡς καὶ διότι τὸ ἐμπόριον καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἀκμῆς τῶν διαδόχων τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ κυρίως τῶν Πτολεμαϊδῶν καὶ Λαγιδῶν ἐνετοπίσθη εἰς τοὺς κυριωτέρους λιμένας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ τοῦ Βυζαντίου, κατέστησαν χῶραι δευτερευούσης μᾶλλον σημασίας οὐχὶ μόνον ὡς πρὸς τὴν ἐν γένει ἄλλων εἰδῶν ἐμπορικὴν κίνησιν, ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐκμετάλλευσιν τοῦ δασικοῦ πλούτου τῶν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῶν τμημάτων τούτων τῆς Ἑλληνικῆς Χερσονήσου δασικῶν συμπλεγμάτων. Ἡ μεταφορὰ ἄλλως τε ποσοτήτων ξυλείας χρησίμου ἐκ τῶν δασῶν τῆς Πίνδου ἢ τῶν Χασίων ἢ ἐκ τῶν νοτίων καὶ δυτικῶν κλιτύων τοῦ Ὀλύμπου ἦτο, ἂν μὴ ἀκατόρθωτος, τούλάχιστον τόσο βραδυτάτη καὶ δαπανηρά, ὥστε διὰ τοὺς ἐμπορευομένους ἢ χρησιμοποιοῦντας ποσὰ ξυλείας κατοίκους τῶν μεγαλουπόλεων, αἵτινες κατὰ γενικὸν κανόνα σχεδὸν εὐρίσκον-

28) A t h. V, 203. D i t t e n b e r g e r Or. Gr. I. 39. A t h e n. V. 203 eff.—I. c. 20. 4. d. ff.

29) D i t t e n b e r g e r. Inscr. Graec. 245 Coll. III. c. 65 (τῷ 343—2 π. X.) . . . τῷ δεῖνι Βοιωτίῳ ξύλων ἐλατίνων εἰς τὰν ὑπωρυφίαν ἐπριάμεθα—καὶ τὰν ἀναγωγὰν ἀπὸ Λεχίου (vel ek Σικυῶνος) εἰς Κίρραν καὶ ἐκ θαλάσσης εἰς Δελφοὺς—καὶ τὰν ξυλουργίαν.—Ὁμοίως 248 Col. I. (τῷ 341 π. X.) τοῦ ἀρχιτέκτονος κελεύσαντος, ξύλα ἐπριάμεθα παρ' Α. Συκιωνίου τρία δραχμῶν τριακατιῶν πενήκοντα κλπ. Ὁμοίως 975 Deliorum lex de carbonibus, c. 250 . . . μηδὲ τὰ ἀλλότρια ξύλα μηδὲ ῥυμοὺς μηδὲ ἀνθρακας. 35. οἱ δὲ ἀτελεῖς ὄντες εἰσάγουσιν ξύλα ἢ ῥυμοὺς ἢ ἀνθρακας . . . Θ ο υ κ ι δ ῖ δ η ς: VI. 90, 3—VII, 25, 2—S t r a b o XII. s. 498—546 Θ ε ό φ ρ. V, 2. 1.—S t r a b o XI. s. 407. Ξ ε ν ο φ. Ἀ ν ά β. XI, 4, 4.—Ξ ε ν ο φ. Ἑ λ λ η ν. I, 1, 22 κλπ.

το εἰς τὰ παράλια τῆς Χερσονήσου, θὰ ἦτο μωρία νὰ τραπῶσιν εἰς μίαν τοιαύτην ἐπιχείρησιν πρὸ τῆς εὐθηνωτέρας προσφορᾶς ξυλείας ἐκ τοῦ Πόντου, τῆς Κολχίδος καὶ τῶν παραλίων τῆς Ἀσίας.

Ἡ κατάστασις αὕτη ἐξηκολούθησε καὶ κατὰ τοὺς μετέπειτα χρόνους τῆς Ρωμαϊκῆς κυριαρχίας, καθ' οὓς ἦ τε Θεσσαλία καὶ ἡ Ἡπειρος, ἀποτελοῦσαι ὁμοῦ μετὰ τοῦ ὑπολοίπου τῆς Ἑλληνικῆς Χερσονήσου τμῆμα τῆς ὑπὸ τῶν Ρωμαίων κτηθείσης χώρας, ἤρχισαν σὺν τῷ χρόνῳ ν' ἀραιοῦνται ἐκ τῶν ἐπιδρομῶν τῶν κατακτητῶν, (30), οἱ δὲ εὐάριθμοι κάτοικοι, ὅσοι δὲν ἐξηναγκάσθησαν νὰ μετοικήσουν εἰς Ἰταλίαν ἢ ἄλλαχού, κατεγίνοντο πλέον ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν. Ἡ δασικὴ κάλυψις ἤρξατο λόγῳ τῆς ἀναγκαστικῆς ταύτης ἐξόδου τοῦ πληθυσμοῦ, νὰ πυκνοῦται καθ' ὅλους τοὺς ὄρεινους ὄγκους. Ὁ περιορισμὸς ἄλλως τε οὗτος τῶν κατοίκων, ἡ τροπὴ των πρὸς τὴν ἀγροτικὴν καὶ κτηνοτροφικὴν ἐκμετάλλευσιν καὶ ἡ ἀρξαμένη διοχέτευσις πρὸς ὅλα τὰ ἐμπορικὰ κέντρα τῆς μεγίστης ξυλώδους μάζης τῶν Δαλματικῶν παραλίων σὺν τῇ παροχῇ ἀκόμη μεγάλων ποσοτήτων ξυλείας ἐκ τῶν παραλίων τοῦ Εὐξείνου πόντου ὡς καὶ ἡ ἀρξαμένη εἰσαγωγή Ἰνδικῶν ξύλων (31) καὶ τοιούτων ἐξ ἄλλων χωρῶν τῆς τε Ἀφρικῆς καὶ Ἀσίας, ἀναμφιβόλως συνέτειναν εἰς τὴν πύκνωσιν τῆς δασοκαλύψεως τῆς Ἑλλάδος καὶ ἰδίως τοῦ τμήματος τῆς Θεσσαλίας καὶ Ἡπείρου. Κατὰ τοὺς χρόνους τούτους καὶ μετέπειτα οὐδαμοῦ ἀνευρίσκεται δασικὴ τις ἐντατικὴ ἀπόληψις ἢ ἐξαγωγή ξυλείας ἐκ τῆς Θεσσαλικῆς καὶ Ἡπειρωτικῆς περιφέρειας ὡς καὶ ἐκ τῆς λοιπῆς Νοτίου Ἑλλάδος ἐκτὸς τῶν παραλίων τῆς ΝΔ Ἑλλάδος, τῶν τοιούτων τῆς Χαλκιδικῆς, Ἀν. Μακεδο-

30) Ὁ Αἰμίλιος Παῦλος κατέστρεψε μετὰ τὸν Ἡπείρου καὶ Μακεδονίας 70 πόλεις καὶ ἐξηνδραπόδισεν 150 χιλ. ὄρεινους Ἡπειρώτας.

31) L o n d. III p. 186 f (113 μ. X.) A t h e n. V. 205 b. G r e n f. I, 14, 7 (150—139 π. X.) O x y. I. 114, 5 (II—III Αἰῶνα). L o n d. I. p. 77, 392 (τῷ IV Αἰῶνι). Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἰδρύθησαν τὸ πρῶτον ξυλοπωλεῖα. G i s s 67, 9, 19. Κατὰ τὸν VII αἰῶνα ὁ ρωμαῖος ἐπίσκοπος ἀπέστειλεν εἰς τὸν συνάδελφόν του τῆς Ἀλεξανδρείας ἕν φορτίον ξυλείας ναυπηγησίμου. G r e g o r i i e p. V. 60. T e b. II. b. c. 5, 76 ff. 84, 86 ff. ἀκέφαλος, ἀκόντεια ἐκ φοίνικος. W e s s é l y, Karanis p. 17—ὁ φοῖνιξ ἐχρησιμοποιεῖτο καὶ ὡς ναυπηγήσιμος ξυλεία, F i o r. I. 69. L o n d. IV. εἰς ναυπηγὸς ὑλοτόμησε δύο δένδρα ἀκακίας.—Ἡ ἀκάνθα, συκάμιнос καὶ ἐλαία προσέφερον τὴν ξυλείαν διὰ τὰ μηχανήματα τῆς ὑψώσεως τῶν ὑδάτων τοῦ ὑδραγωγείου Ἀρσινόης. L o n d. III. p. 186 (τῷ 113 μ. X.)—C. M ü l l e r: Fragment historicorum Graecorum. S t r a b. XII p. 572... πολλὴ δ' ἡ ὀξυή κατὰ τὸν Ὀλυμπον (Λυδίας), ὅπου ἐκτεθῆναι φασὶ τοὺς δεκατευθέντας... >

νίας, Θράκης και νήσων, ἀφ' ὧν ἐπρομηθεύοντο κυρίως τὴν καύσιμον ὕλην αἱ μεγάλαι πόλεις τῆς ἐποχῆς ἐκείνης Πάτραι, Κόρινθος, Θεσσαλονίκη, Κωνσταντινούπολις κλπ. εἰς ἃς περιφερείας καὶ ἐνετάθη ἡ ἀποψίλωσις τοῦ ἐδάφους.

Οἱ κάτοικοι ἐσωτερικοῦ, ὡς ἀνεφέρθη περιορίζοντο εἰς τὴν γεωργικὴν καὶ κτηνοτροφικὴν ἐκμετάλλευσιν τῆς χώρας. Τὰ δάση προσέφερον εἰς αὐτοὺς μόνον τὰ ὀλίγα ποσὰ διὰ τὴν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ κατανάλωσιν χρησίμου ξυλείας καὶ καυσίμου ὕλης. Αἱ ἐκμεταλλεύσεις ὅμως αὗται πολὺ ἀπεῖχον ἀπὸ τοῦ νὰ μειώσουν τὴν ἔκτασιν τῆς τότε ὑπαρχούσης δασοκαλύψεως, ἀλλὰ τὸναντίον αὕτη καθίστατο ἐν τῇ παρόδῳ τοῦ χρόνου πυκνωτέρα καὶ δάση πολύξυλα καὶ συνεχῆ ἐκάλυπτον καὶ πάλιν τοὺς ὄρεινους ὄγκους τῆς Θεσσαλίας καὶ Ἡπείρου ὡς καὶ τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος καὶ ἰδίως τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Θράκης καὶ Μακεδονίας. Μετέπειτα ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων, λόγῳ τῆς ἀρξαμένης ἐπὶ τῆς Ρωμαϊκῆς κυριαρχίας καὶ ἐνταθείσης ἐπὶ τῆς Βυζαντινῆς ἐποχῆς ἐξαπλώσεως τῆς μεγάλης ἰδιοκτησίας, τὰ δάση περιῆλθον κατὰ τὸ πλεῖστον ὡς ἀναπόσπαστα τμήματα τῶν γεωργικῶν τοιφλικίων εἰς τὴν κυριότητα τοῦ βασιλικοῦ οἴκου, ὀλίγων μεγαλοκτηματιῶν καὶ τῶν Μονῶν, οἵτινες ἐχρησιμοποιοῦν ταῦτα κυρίως διὰ τὴν κτηνοτροφίαν των καὶ ἐν μέρει μόνον διὰ τὴν ἀπόληψιν ὀλίγων ποσῶν χρησίμου ξυλείας καὶ καυσίμου ὕλης διὰ τὰς ἀνάγκας τῶν κατοίκων. Ἡ κτηνοτροφία βεβαίως, ἀσκουμένη ἐντατικῶς καὶ διαθέτουσα μέγαν ἀριθμὸν, ὡς σήμερον, ποιμνίων καὶ ἰδίως προβάτων καὶ αἰγῶν, ἀναμφιβόλως, γίνεται πρόξενος οὐ μόνον μειώσεως τῆς δασοκαλύψεως, ἀλλὰ καὶ ἐξαφανίσεως ταύτης. Τὸ τοιοῦτον ὅμως δὲν νοεῖται διὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, καθ' ἣν λόγῳ τοῦ φεουδαρχικοῦ συστήματος καὶ τοῦ ἀραιοῦ τοῦ πληθυσμοῦ, τὰ ὀλιγάριθμα ποιμνια εὕρισκον ἄφθονον βοσκήν ἐντὸς τῶν ἀπεράντων δασῶν ἐξ ἀειθαλῶν πλατυφύλλων, ἅτινα εἶχον ἐπεκταθῆ ἐπὶ τῶν πλείστον ἐκτάσεων τῆς τε Θεσσαλίας καὶ Ἡπείρου, λόγῳ τοῦ ὅτι τὰ πλεῖστα ἐδάφη κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην παρέμεινον ἀκαλλιέργητα. Δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἡ δασικὴ κάλυψις τῆς ἐποχῆς ταύτης παρουσίαζε σχεδὸν τὸ θέαμα εἰς ἐξάπλωσιν καὶ γραφικότητα, ὡς καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὀλίγον μετὰ τοὺς Περσικοὺς πολέμους, καθ' ἣν ἅπαντες οἱ ὄρεινοὶ ὄγκοι ἦσαν κεκαλυμμένοι ὑπὸ συσκίων δασῶν (32), τὰ δὲ κράσπεδα τούτων πρὸς τὰς πεδιάδας

32) Ὁ G i b b o n ἀναφέρει, ὅτι κατὰ τὸ 55 μ. Χ εἰς τὴν περιφέρειαν τῶν Θερμοπυλῶν ἀπὸ τῆς παραλίας μέχρι τῶν κορυφῶν τοῦ Καλλιδρόμου ὑπῆρχον δάση πυκνότατα· ὁ δὲ ἱστορικὸς K r a u s s «ἡ Ἑλλάς ἦτο πλουσία εἰς... ὄρεινὰ καὶ ἀδιάβατα δάση...» Π. Κ ο ν τ ὅ ς. Δασικὴ Ἱστορία.

ὑπὸ συνεχῶν δασῶν ἐξ ἀειθαλῶν πλατυφύλλων χθαμαλῆς μορφῆς.

Τὸ πλεῖστον τῆς χρησίμου ξυλείας, ναυπηγησίμου καὶ οἰκοδομησίμου, εἰσήγετο ἔξωθεν καὶ δὴ ἐκ τῶν παραλίων, τῶν κατεχομένων ὑπὸ τῶν Ἑνετῶν (33), ὡς καὶ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῆς Ρωμαϊκῆς κυριαρχίας.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην τὸ ὅλον σχεδὸν τῆς ὑπαίθρου χώρας ἦτο ἰδιοκτησία ὀλίγων, τῶν αὐλικῶν τοῦ Στέμματος καὶ τῶν τοπικῶν φεουδαρχῶν.

Τὸ πλεῖστον σχεδὸν τῶν κατοίκων εἰργάζοντο ὡς μισθωτοὶ τῶν κτημάτων τῶν μεγαλοῖδιοκτητῶν ἢ ἦσαν ἰδιοκτῆται εἰς ἕκαστος μικροῦ ἀριθμοῦ ποιμνίων. Οὗτοι, οἱ τελευταῖοι, ἀποφεύγοντες τὴν ἐπίμοχθον καὶ ἄνευ ἀποδόσεως ἐργασίαν εἰς τὰ πεδινὰ μέρη ἔζων νομαδικὸν βίον εἰς τὰ ὄρεινὰ τμήματα τῆς χώρας, ὅπου καὶ ἐγκαθίσταντο μὲ τὰς ἀχυροσκεπεῖς καλύβας των, τὰς ἐξελεγχθείσας σὺν τῷ χρόνῳ εἰς τὰ κεφαλοχώρια τῶν μετέπειτα χρόνων μὲ πλήρες τὸ δικαίωμα τῆς ἐλευθέρως βοσκῆς εἰς τὰ πέριξ τῶν ἐγκαταστάσεων των δάση καὶ τῆς ἀπολήψεως τῆς ξυλείας διὰ τὰς ἀτομικὰς αὐτῶν ἀνάγκας.

Αὕτη ἦτο ἐν ὀλίγοις ἢ κατάστασις ἀπὸ δασικῆς ἀπόψεως κατὰ τὴν Βυζαντινὴν περίοδον καὶ μέχρι τῆς ἐμφανίσεως πρὸ τῶν τειχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως τοῦ πορθητοῦ Μωάμεθ.

* * *

Αἱ ὀρδαὶ τοῦ κατακτητοῦ, διασπαρεῖσαι ἀνὰ τὴν Ἑλληνικὴν Χερσόνησον, οὐ μόνον ἀπεδεκάτισαν καὶ ἐξηνδραπόδισαν τὸν πλη-

33) W. H e y d. σελ. 123. (Geschichte des Levanthandels im Mittelalter) Was nun die Venetianer der Griechen oder den Arabern von Abendländischen Erzeugnissen gugeführt, darüber lassen sich unsere Periode (828 μ. X.) nur Vermuthungen aufstellen. Es mochten hauptsächlich Wohltücher, Bauholz . . . » σελ. 125. Unter den gegenständen, welche die kaufleute von Venedig übers Meer zu verführen pflegten waren auch Weffen und Schiffbauholz, von denen letzteres vogugsweise aus den Wäldern Dalmatiens . . . stammten.

—Ἐπειδὴ παρὰ τῶν Βενετῶν μετεφέρετο ξυλεία καὶ ὄπλα εἰς τοὺς Σαρακηνοὺς, ὁ Αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου Τσιμισκῆς Ἰω., τῷ 971 μ. X. διεμαρτυρήθη δι' ἀπεσταλμένων του παρὰ τῷ Δόγῃ τῆς Βενετίας, ἐφ' ᾧ καὶ ἐπὶ ποινῇ θανάτου ἀπηγορεύθη παρὰ τούτου ἡ μεταφορὰ ξυλείας ναυπηγησίμου εἰς τοὺς Σαρακηνοὺς. Taf-und Thomas, I. 25—30.

—Σύμβασις ἐμπορίου καὶ εἰρήνης μεταξὺ τοῦ Αὐτοκράτορος Μιχαὴλ Παλαιολόγου καὶ τῆς Δημοκρατίας τῆς Βενετίας . . . «ἵνα συνέλθῃ ὁ εὐγενέστατος δούξ τῆς Βενετίας μετ' αὐτῶν ἢ τὸ κουμούνιον τῆς Βενετίας ἢ τῶν караβοκυρίων (ναυάρχης) τις, ἢ τῶν ἀρχόντων τῆς Βενετίας . . . ἢ ἵνα ναυλώσωσιν αὐτοῖς ξύλα εἰς τὸ ἐλθεῖν . . . »

θυσμόν, ἀλλὰ καὶ διεμοίρασαν τὴν ὅλην χώραν εἰς τσιφλίκια, ἀφοῦ τὸ μεγαλείτερον μέρος κατεγράφη ὡς ἰδιοκτησία τῆς σκιᾶς τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς, τοῦ Χαλίφου. Τὰ δάση κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος περιῆλθον εἰς τὴν ἰδιοκτησίαν τοῦ Ὀθωμανικοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Ταμείου ἢ τῶν τιτλούχων τοῦ Τουρκικοῦ στρατεύματος, ὀλίγα δὲ ἐκ τούτων ἐκρατήθησαν ὑπὸ τῶν χριστιανικῶν Μονῶν, τῶν ὁποίων τὴν ἰδιοκτησίαν ἐσεβάσθη ὁ κατακτητής. Οἱ μὴ δεκατισθέντες ὀλίγοι ραγιάδες εἰργάζοντο ὡς καλλιεργηταὶ δοῦλοι τῶν κατακτητῶν, ἐνῶ οὗτοι φύσει πολεμισταί, ἔζων ἐκ τῆς κτηνοτροφίας των καὶ τῶν προσόδων τῶν ἐργαζομένων ραγιάδων. Ἡ περισσοτέρα γῆ καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς πρότερον καλλιεργουμένης παρέμεινε χέρσος καὶ ἤρξατο ἀναδασωμένη εἰς τοιοῦτον βαθμόν, ὥστε ὁ ἀγροτικὸς νόμος τῶν Τούρκων μετέπειτα ἐθέσπισε εἰδικὴν διάταξιν διὰ τὰ «πυρναλίκ καὶ ὑποδημόσια δάση—Ἐραζῆ Μιριγιέ—», καθ' ἣν ἐπετρέπετο εἰς τὸν ἐξουσιαστήν, ὅπως ὑλοτομῇ τὰ δένδρα, ἐκχερσῶνῃ, καλλιεργῇ δασικὴν ἔκτασιν ἄνευ ἀδείας τῆς ἀρμοδίας δημοσίας Τουρκικῆς ἀρχῆς, ἣτις ἔκτασις οὕτω περιήρχετο εἰς πλήρη ἰδιοκτησίαν τοῦ καλλιεργουόντος.

Ἡ διάταξις αὕτη τοῦ περὶ γαιῶν Τουρκικοῦ νόμου, ἡ λόγῳ πιέσεων καὶ βίας ἐξοδος τῶν χωρικῶν ἀπὸ τὰ πεδινὰ μέρη, ὅπου συνεσωρεύθη ἡ μᾶζα τῶν κατακτητῶν τιτλούχων καὶ μὴ, πρὸς τὰ ὀρεινότερα καὶ ἀπρόσιτα μέρη τῶν βουνῶν, ὅπου ἦσαν αἱ νομαδικαὶ κατασκηνώσεις καὶ οἰκισμοί, ὡς καὶ αἱ διατάξεις τῶν περὶ μπαλταλικίων καὶ νεκρᾶς δημοσίας γῆς τοῦ περὶ γαιῶν νόμου τῶν Τούρκων, καθ' ἃς ἡ νομὴ καὶ ἡ ἐκχέρσωσις ὀρεινῶν δασικῶν ἐκτάσεων, μὴ ἐπιδεκτικῶν πλήρους καλλιεργείας, ἐπιτρέπετο, ἀγνωρίζομένης τῆς ἐκχερσωθείσης γῆς ὡς πλήρους ἰδιοκτησίας, ἔσχον ὡς ἀποτέλεσμα τὸ ἀντίθετον ἐκείνου, τὸ ὁποῖον παρατηρεῖτο ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων. Ἄπαντες οἱ ὀρεινοὶ ὄγκοι, οἱ μέχρι τῆς ἐποχῆς ταύτης καλυπτόμενοι ὑπὸ συμπαγῶν, συνεχῶν δασῶν, διεσπάσθησαν καὶ εἰς τὰ ἐνδιάμεσα τμήματα τῶν βουνοσειρῶν, ὅπου ὑπῆρχε μικρὰ τῆς κοιλάς ἢ ἀπόκλισις τις ἐδάφους σχετικῶς ἠπία καὶ μὴ βραχώδης, ἤρχισαν ἐμφανιζόμενοι νέοι ὀρεινοὶ οἰκισμοί, νέοι ἐκχερσωθεῖσαι ἐκτάσεις, αἵτινες ὑποβοηθούσης τῆς πυρκαϊᾶς καὶ τῆς ἀξίνης ἐπεκτείνοντο ὀλοέν, ἐν ᾧ ἀντιστρόφως τὰ πεδινὰ μέρη ὀλοέν καὶ ἐκαλύπτοντο ὑπὸ δασικῆς βλαστήσεως φυλλοβόλων δρυῶν, ἀειθαλῶν πλατυφύλλων καὶ ὑδροχαρῶν, λόγῳ τοῦ μὴ ἐπαρκοῦς ἀριθμοῦ καλλιεργητῶν.

Οἱ ὀρεινοὶ ὄγκοι τῆς Ὀσσης, τῶν Χασσίων, τῆς Πίνδου καὶ τῶν πρὸς τὴν Ἀδριατικὴν καὶ Ἰόνιον πέλαγος κλιτύων ταύτης μετὸν πρὸ ὀλίγου καταπράσινον στολισμόν τους, τὸν συνεχῆ καὶ συμπαγῆ, ἐάν ἦτο δυνατὸν νὰ ὄραθῶσιν ἀφ' ὑψηλοῦ, θὰ ἔδιδον

ἤδη τὴν ὄψιν ἐνὸς ἀλληλοδιαδόχως διακοπτομένου ὑπὸ μικρῶν ἢ μεγάλων φαιοχρῶν κυλίδων, τῶν καλλιεργουμένων ἐκτάσεων καὶ τῶν οἰκισμῶν τῶν ραγιαδῶν, οἵτινες ἐζήτουν εἰς τὰ ἀπρόσιτα τῶν βουνῶν ὀλίγην ἐλευθερίαν καὶ ἀσφάλειαν ζωῆς καὶ τιμῆς.

Οἱ λόγοι οὗτοι εἶναι καθ' ἡμᾶς τοῦλάχιστον, ἐκεῖνοι, οἵτινες ἐπέφερον τὴν παρατηρουμένην σήμερον τρομερὰν διάσπασιν τῆς δασοκαλύψεως τῶν ὄρεινῶν ὄγκων τῆς Θεσσαλίας καὶ Ἡπείρου, ὡς καὶ τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος, καὶ τὴν ἀποψίλωσιν καθαρῶς δασικῶν ἐδαφῶν τῶν βουνοσειρῶν τούτων, τὰ ὅποια σήμερον παρουσιάζονται γυμνὰ καὶ ἄνευ καλλιεργείας, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἄλλως τε ἦτο φυσιολογικόν, δεδομένου ὅτι τοιαῦτα ἐδάφη δὲν ἦτο δυνατόν ν' ἀποτελέσουν μονίμως καλλιεργουμένας ἐκτάσεις, λόγῳ τῆς ἐντὸς ὠρισμένου χρονικοῦ ὁρίου παρασύρσεως τοῦ ἐδαφικοῦ τῶν ἐπιστρώματος.

Δὲν δυνάμεθα βεβαίως νὰ καθορίσωμεν ἐπακριβῶς τὴν ἐν διασπάσει δασικὴν κάλυψιν ταύτην ἐπὶ τῶν βουνοσειρῶν ὡς καὶ ἐκείνην τὴν τῶν πεδινῶν τόπων ἐπὶ χάρτου, διότι τὸ τοιοῦτον μόνον διὰ μιᾶς τοπογραφικῆς ἐργασίας εἶναι δυνατόν νὰ καθορισθῆ, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον δυστυχῶς οὔτε ἤρξατο ἀκόμη μέχρι σήμερον, ἀλλὰ δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἐκ τῆς σημειουμένης ἐν τῷ ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 3 χάρτη, τῷ ἐπισυναπτομένῳ ἐν τέλει τῆς παρουσίας, ὡς δασικῶς καλυπτομένης ἐκτάσεως, μόνον τὰ 3)4 περίπου ἀποτελοῦν τὴν καθαρὰν δασικὴν τοιαύτην, τὸ δὲ 1)4 τὸ ἐντὸς ταύτης καλλιεργούμενον ἔδαφος. Ὑπολογίζεται δὲ αὕτη οὕτως, διότι κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ὁ ἐν συνόλῳ πληθυσμὸς ἦτο μικρὸς καὶ συνεπῶς ἡ ἐκχέρσωσις δὲν παρουσίαζε τὸ μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν παρατηρούμενον θέαμα τῆς ἐπεκτάσεως τῆς ἐκχερσώσεως καὶ ἀποψιλώσεως πρὸς ἀπόκτησιν ὀλίγων μέτρων γῆς δυναμένης νὰ καλλιεργηθῆ. Ἐκτὸς τούτου εἰς τὴν διάσπασιν τῶν δασικῶν συμπλεγμάτων καὶ τὴν ἀποψίλωσιν πολλῶν δασικῶν ἐδαφῶν συνέτεινε ἡ ἐντατικὴ ἀπόληψις καυσίμου ὕλης παρὰ τῶν κατοίκων τῶν ἐπεκταθέντων καὶ νεοϊδρυθέντων τούτων οἰκισμῶν ἐκ τῶν πλησιεστέρων πρὸς τοὺς οἰκισμοὺς δασῶν καὶ τῆς συγχρόνου ἐντατικῆς βοσκῆς τῶν ὑλοτομουμένων τμημάτων, ὡς καὶ τὸ ἀληθῶς μέγα ποσὸν ξυλῶδους μάζης, ὅπερ ἀπητεῖτο διὰ τὴν οἰκοδομὴν τῶν οἰκημάτων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, καὶ δὴ τῶν Τουρκικῶν, ἅτινα σχεδὸν ἐξ ὀλοκλήρου κατεσκευάζοντο ἐκ ξυλείας καὶ εἰς αὐτὰς ἀκόμη τὰς πόλεις.

III. Ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως ἀπὸ τοῦ Τουρκικοῦ ζυγοῦ μέχρι σήμερον.

Τοιαύτην ἀπὸ δασικῆς ἀπόψεως κατάστασιν ἐκληρονόμη-

σεν από τὸν κατακτητὴν τὸ κατὰ τὸ 1821 ἐξεγερθὲν καὶ ἐλευθερωθὲν Ἑλληνικὸν Κράτος, ὁμοίαν δὲ μετέπειτα ὡς πρὸς τὴν Θεσσαλίαν καὶ Ἡπειρον, ὅτε τὰ τμήματα ταῦτα προσηρτήθησαν εἰς τὸ ἐλεύθερον Βασίλειον. Λόγῳ τοῦ μικροῦ ἀριθμοῦ τῶν κατοίκων, τῆς φυγῆς τῶν περισσοτέρων πρὸς τὰ ἀπόκρυφα μέρη τῶν βουνῶν καὶ τῆς μὴ ἐντατικῆς καλλιεργείας τῶν πεδινῶν ἐδαφῶν, τὸ μεγαλιότερον μέρος τῆς πεδινῆς ἐκτάσεως καὶ τὸ μέγιστον τῶν ὄρεινῶν ὄγκων εἶχον καλυφθῆ ὑπὸ πυκνῶν δασῶν. Ἡ ὅλη ἔκτασις παρουσίαζε θέαμα ὅμοιον πρὸς ἐκεῖνο τῆς προϊστορικῆς ἐποχῆς μὲ τὴν διαφορὰν μόνον, ὅτι ὡς εἴπομεν, ἡ συνοχὴ τῆς δασοκαλύψεως τῶν βουνῶν παρουσιάζετο διακοπτομένη ὑπὸ τῶν κτηνοτρόφων κυρίως κατοίκων, ἧτις διάσπασις σὺν τῷ χρόνῳ διὰ τῆς ἐπανόδου τῶν ἐκπατρισθέντων Ἑλλήνων καὶ τοῦ ὑπερπληθυσμοῦ ἐνετάθη ἀργότερον εἰς μέγιστον βαθμὸν τῇ βοήθειᾳ κυρίως τῶν πυρκαϊῶν, ἐν ᾧ συγχρόνως καὶ ἡ τῶν ἀναδασωθεισῶν πεδινῶν περιφερειῶν ἐκχέρσωσις προὔχῳρει ἀλματωδῶς. Αἱ τοιαῦται ὅμως ἐνέργειαι τῶν κατοίκων ὡς πρὸς τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα κατὰ τὰς πρώτας δεκαετηρίδας τῆς ἀπελευθερώσεως δὲν παρατηρήθησαν εἰς τοιαύτην ἔντασιν ὡς πρὸς τὴν Θεσσαλίαν καὶ Ἡπειρον. Κατὰ τοὺς πρώτους ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως χρόνους ἡ δασικὴ ὑπηρεσία τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους παρ' ὅλην τὴν συμμετοχὴν εἰς τε τὴν Κυβέρνησιν καὶ εἰς τὰς ἐξωτερικὰς ὑπηρεσίας ἀνδρῶν ἀνωτέρας δασικῆς συνειδήσεως καὶ μορφώσεως, οἳ οἱ ἦσαν οἱ Βαυαροὶ τοῦ Ὄθωνος, ἀπετελεῖτο κατὰ τὸ πλεῖστον ἀπὸ ἀγραμμάτων σχεδὸν ὑπαλλήλους, οἵτινες δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἔχωσι δασικὴν συνείδησιν καὶ μόρφωσιν, οὔτε καὶ τοιαύτην τοῦ ἐξελιχθέντος τῆς σήμερον κρατικοῦ ὄργανου, ἐν ᾧ ἀφ' ἐτέρου οἱ κάτοικοι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ζήσαντες ἐπὶ αἰῶνας μὲ τὸν ραγιαδισμόν καὶ κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἐπαναστάσεως μὲ τὴν φλόγα τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας, δὲν ἦτο δυνατόν οὔτε νὰ νοήσωσι τὴν ἀνάγκην τῆς διαφυλάξεως τῶν καθαρῶς δασικῶν ἐδαφῶν ὡς τοιούτων, οὔτε καὶ νὰ ὑπακούωσιν εὐκόλως εἰς οἰασδῆποτε δεσμεύσεις τοῦ νόμου. Ἐξ αἰτίας τούτων ἐνετάθη ἡ καὶ μέχρι σήμερον δυστυχῶς παρατηρουμένη ἀποψίλωσις τῆς μεγαλιότερας ἐκτάσεως τῆς ἀπὸ τῆς Ὄρθρου καὶ κάτω χώρας.

Τοῦτο ὅμως δὲν ἐγένετο κατὰ τὴν προσάρτησιν τῶν τμημάτων τῆς Θεσσαλίας καὶ Ἡπείρου, τοῦλάχιστον εἰς τοιοῦτον βαθμὸν, πολὺ δὲ ὀλιγώτερον κατὰ τὴν προσάρτησιν τῆς ὑπολοίπου Ἡπείρου μετὰ τοὺς εὐτυχεῖς ἀγῶνας τοῦ 1912. Καὶ κατὰ τὴν πρώτην ἐποχὴν καὶ ἰδίως κατὰ τὴν δευτέραν τὸ Κράτος εἶχε πλέον ὀργανωμένην δασικὴν ὑπηρεσίαν, ἧτις εὐθὺς ἅμα τῇ προσαρτήσῃ ἐπελήφθη τοῦ ἔργου τῆς, ἐν ᾧ ἀφ' ἐτέρου καὶ ἡ Τουρκικὴ δασικὴ ὑπη-

εσία τῶν τελευταίων ἐτῶν ἦτο ἀπὸ ἀπόψεως μορφώσεως καὶ
λοικῆσεως εἰς τὴν θέσιν τῆς. Διὰ τὸν λόγον ὅθεν τοῦτον ἡ δασικὴ
άλυψις τῆς τε Θεσσαλίας καὶ Ἑπείρου παρουσιάζεται σήμερον
λως ἄλλοια ὡς πρὸς τὴν πυκνότητα, σύστασιν καὶ ἔκτασιν ἢ τὸ
πόλοιπον τῆς Ἑλληνικῆς Χερσονήσου, ἐξαιρέσει βεβαίως τῆς
Λακεδονίας.

Εἰς τὴν Θεσσαλίαν καὶ τὴν Ἑπειρον, ἐξαιρέσει τῶν πεδινῶν
δυναμένων νὰ καλλιεργηθῶσιν ἀγροτικῶς ἐκτάσεων, ὅπου ἀπὸ
ινῶν ἤδη ἐτῶν, λόγῳ καὶ τῆς εἰσροῆς τῶν ἐκ Μικρᾶς Ἀσίας καὶ
θράκης προσφύγων, ἐνετάθη ἢ μᾶλλον συνετελέσθη ἡ ἀποδά-
τωσις, τὸ ὑπόλοιπον τμήμα τῶν περιφερειῶν τούτων, οἱ ὄρεινοὶ
ὄγκοι τῆς Πίνδου, μετὰ τῶν πρὸς δυσμᾶς, νοτίως καὶ ἀνατολικῶς
εὐλιτύων τῶν, τῆς Ὀσσης τοῦ Πηλίου καὶ ἐν μέρει τοῦ Ὀλύμπου
μετήρησαν τὴν δασικὴν τῶν κάλυψιν. Μόνον ὡς πρὸς τὴν μορφήν
τῆς δασοκαλύψεως ἐπῆλθέ τις ἀνατροπὴ. Τὰ ὑψηλῆς μορφῆς δά-
ση τῆς ὄξυᾶς, τῆς πεύκης καὶ τῆς ἐλάτης τῆς Πίνδου, τῆς Ὀσσης
καὶ τοῦ Ὀλύμπου παρέμεινον, ἐν ᾧ τὰ τοιαῦτα τῆς δρυὸς καὶ τῆς
ὄξυᾶς τοῦ Πηλίου μετεβλήθησαν εἰς χθαμαλῆς μορφῆς καὶ τοῦτο,
λόγῳ τῆς παρουσιασθείσης κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη μεγάλης κατα-
ναλώσεως εἰς ξυλάνθρακας ἐξ αἰτίας τῆς συμπυκνώσεως τοῦ πλη-
θυσμοῦ εἰς τὰς μεγάλας κυρίως πόλεις ἢ κωμοπόλεις, ὅπου ἦτο
καὶ εἶναι ἀδύνατος ἢ μεταφορὰ καυσοξύλων μὲ μικρὰς τιμὰς,
εἴτε παρὰ χωρικῶν, εἴτε παρ' ἐμπόρων, λόγῳ τῶν ἀποστάσεων
καὶ τοῦ μεγάλου κόστους τῶν μεταφορικῶν διὰ τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ
δασικοῦ ἐμπορίου.

Σήμερον ἡ δασικὴ κάλυψις περιορίσθη εἰς τὰ καθαρῶς δα-
σικὰ ἐδάφη, τὰ μὴ δυνάμενα νὰ καλλιεργηθῶσιν ἀγροτικῶς, ἐξ
ἀνάγκης δὲ καὶ ἴσως λόγῳ κτηθείσης ταχύτητος καὶ νοοτροπίας
ἐκ μέρους τῶν χωρικῶν τῶν ὄρεινῶν μερῶν ἢ καλλιέργεια ἀγρο-
τικῶς ἐνετάθη καὶ ἐπὶ καθαρῶς δασικῶν ἐδαφῶν. Αἱ τελευταῖαι
αὐταὶ ἐκτάσεις τῶν ὄρεινῶν ὄγκων ὡς καὶ τῶν πεδινῶν τοιούτων
—κατὰ τὰς περιφέρειας Πρεβέζης, Ἄρτης, πολλοὺς γηλόφους
τῶν Ἰωαννίνων καὶ κατὰ τὴν περιφέρειαν Φαρσάλων-Δομοκοῦ—
μετεβλήθησαν κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς λειβάδια πλέον, λόγῳ τῆς μὴ
ἀποδοτικῆς γεωργικῆς καλλιέργειας, καὶ θὰ παραμείνωσι τοιαῦ-
τα, ἐφ' ὅσον τὸ Κράτος δὲν θὰ δυνηθῇ ν' ἀσκῆσιν δασικὴν πραγ-
ματικὴν πολιτικὴν καὶ συγχρονισμένην κτηνοτροφικὴν τοιαύτην.
Ὁ ἐν τέλει ὑπ' ἀρ. 4 Χάρτης μᾶς δίδει μίαν ἰδέαν τῆς σημερινῆς
θέσεως τῶν δασῶν, περὶ τῆς ἀκριβείας τοῦ ὁποίου ὀφείλομεν νὰ
εἴπωμεν, ὅσα ἀνωτέρω καὶ διὰ τὸν ὑπ' ἀρ. 3 ἀνεφέραμεν, μὲ τὴν
διαφορὰν μόνον ὅτι εἰς τοῦτον μόνον τὰ 2)3 τῆς εἰκονιζομένης ὡς
δασικῶς κεκαλυμμένης ἐκτάσεως ἀποτελοῦν τὰ δάση, τὸ δὲ ὑπό-

λοιπον 1)3 εἶναι οἱ ἐνδιάμεσοι χῶροι τῶν χωρίων καὶ τῶν γεωργικῶν τούτων περιφερειῶν.

Τὸ μεγαλείτερον μέρος τῶν Χασίων σήμερον κατοικεῖται καὶ καλλιεργεῖται· ὀλόκληρος δὲ ἢ μεταξὺ τῆς πεδιάδος Ἐλασσῶνος καὶ Τυρνάβου ὄροσειρὰ ἔχει μεταβληθῆ εἰς λειβάδιον, αἱ νότιαι κλιτύες τοῦ Ὀλύμπου ἀπεψιλώθησαν ὡς καὶ ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ ἀλληλοδιαδεχόμενοι λόφοι ἀπὸ Βόλου—Βηβοῖδος λίμνης μέχρι Φαρσάλων—Δομοκοῦ—Ἀλμυροῦ δὲν παρουσιάζουν σήμερον, εἰ μὴ ἀραιωτάτην βλάστησιν φρυγάνων, πρίνων ἐνιαχοῦ καὶ ἀγριελαιῶν. Αἱ πρὸς τὸ Τρίκερι καὶ δὴ ἀπὸ τῶν Μηλεῶν—Τσαγκαράδα καὶ κάτω κλιτύες τοῦ Πηλίου ἐπίσης ἀπεγυμνώθησαν, καὶ ἐκεῖ ὅπου πάλαι ποτέ ἦ καὶ μέχρις ὀλίγων ἐτῶν ὑπῆρχον θαλερὰ δάση, σήμερον ἀνθεῖ μόνον ἢ ἐρείκη, ἢ κόμαρος καὶ ὀλίγη καχεκτικὴ ἀγριελαία. Αἱ πρὸς τὴν Ἄρταν καὶ τὴν πεδιάδα ταύτης προσκλίνουσαι κλιτύες τῆς Πίνδου παρουσιάζονται σήμερον κατὰ τὸ πλεῖστον γυμναὶ ἢ τὸ πολὺ κατὰ διαστήματα καλυπτόμεναι ὑπὸ ἐρπούσης μορφῆς δασικῆς βλαστήσεως ἀειθαλῶν κυρίως πλατυφύλλων. Τοῦτ' αὐτὸ παρατηρεῖται εἰς τοὺς ἀτέρμονας γηλόφους καὶ ὑψίπεδα ἀπὸ τοῦ Ἀώου μέχρι Πρεβέζης, ὅπου αἱ δασοκαλύψεις ἐξ ἀειθαλῶν πλατυφύλλων καὶ δρυῶν παρουσιάζονται ὡς ὀάσεις, δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ἐν μέσῳ τῆς γενικῆς γεωργικῆς καλλιεργουμένης ἐκτάσεως, ἐκεῖ δηλαδὴ ὅπου ποτέ ὑπῆρξαν τὰ ἀτελείωτα δάση τῶν φυλλοβόλων δρυῶν τῆς Δωδώνης. Μόνον κατὰ τὴν παραλιακὴν ζώνην τῶν Ἀγίων Σαράντα καὶ κάτω, μέχρι τῆς περιφερείας Πρεβέζης παρατηρεῖ τις πυκνωτέραν παρουσίαν δασῶν πεύκης χαλεπίου καὶ ἀειθαλῶν πλατυφύλλων μετὰ φυλλοβόλων δρυῶν πρεμνοφυοῦς μορφῆς, ἐν πολλοῖς δὲ καὶ ἐρπούσης τοιαύτης λόγῳ τῆς βοσκῆς

Ἐπὶ τὴν πίεσιν τῆς ἀνάγκης, ὡς ἐλέχθη, τῆς εὐκολωτέρας διοικήσεως, τοῦ εὐκολωτέρου τῆς ἐκμεταλλεύσεως καὶ ἰδίως λόγῳ τῆς κτηθείσης συνηθείας καὶ τῆς ἐντὸς ἐνὸς περιτροπικοῦ χρόνου ὑψηλοῦ δάσους πεντάκις μέχρις ὀκτάκις ἐπαναλαμβανομένης προσόδου ἐκ χθαμαλοῦ δάσους, ἅπαντα σχεδὸν τὰ ἐκ φυλλοβόλων δρυῶν ὑψηλὰ δάση τῆς Θεσσαλίας καὶ Ἠπείρου ὡς καὶ τῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης εἶχον ἀπὸ Τουρκοκρατίας ἤδη μεταβληθῆ εἰς χθαμαλὰ τοιαῦτα, συνεπληρώθη δὲ ἢ μετατροπῇ αὕτη τῆς μορφῆς των δασῶν τούτων ἀπὸ τῆς Ἑλληνικῆς κατοχῆς καὶ ἐντεῦθεν πλήρως. Σήμερον δὲν εὐρίσκει τις πλέον οὐ μόνον δάση δρυὸς ὑψηλά, ἀλλ' οὔτε καὶ ἄτομα τοῦ εἴδους τούτου, τὰ δὲ χθαμαλὰ τοιαῦτα ὄλονέν καὶ καχεκτικώτερα καθίστανται. Ἡ φαινομενικῶς ἴση κατὰ χρονικὰ διαστήματα πρόσοδος φυσιολογικῶς δὲν δύναται, εἰ μὴ νὰ βαίνῃ μειωμένη, ὡς τοῦτο οἱ κατωτέρω πίνακες θ' ἀποδεί-

ξουν, αὐτὰ δὲ ταῦτα τὰ δάση νὰ μειοῦνται καὶ κατ' ἔκτασιν, ὡς τοῦτο ἤρξατο ἤδη νὰ καθίσταται ἀντιληπτὸν εἰς τὸν καλὸν παρατηρητήν. Ἄλλως τε δὲ τοῦτο εἶναι καὶ φυσιολογικόν, ἐφ' ὅσον τὸ δάσος ὑφίσταται κατὰ μικρὰ χρονικὰ διαστήματα ὑλοτομίαν ἀποφιλωτικὴν καὶ ἢ βοσκὴ συγχρόνως δὲν δύναται νὰ ἀπαγορευθῆ, ὀλοτελῶς, εἰ μὴ μόνον εἰς τὰς ἀπαγορευτικὰς ἐπὶ φύλλων χάρτου διατάξεις. Τὰ ἑκατομμύρια ὀκάδων ξυλανθράκων, εἰς ἃ ἀνήρχοντο πρότερον αἱ ἐκ τῶν χθαμαλῶν δασῶν ἀπολήψεις καὶ αἱ κατὰ στρέμμα τοιαῦται ἐκ 1500—2000 καὶ πλέον ὀκ. ξυλανθράκων εἶναι πλέον ἱστορικὰ δασικὰ γεγονότα συντελεσθέντα ποτέ. Σήμερον ἡ στρεμματικὴ ἀπόδοσις εἰς ξυλάνθρακας κατὰ μέσον ὄρον μόλις φθάνει τὰς 700—800 ὀκ. ἢ δὲ ἐν τῷ συνόλῳ τοιαύτη πολὺ ἀπέχει τῶν παλαιότερων ἐτῶν.

Καὶ αὐτὰ ἐπίσης τὰ ὑψηλὰ δάση τῆς ἐλάτης, τῆς πεύκης—λαρικοειδοῦς καὶ λευκοδέρμου—καὶ τῆς ὄξυᾶς ἀπὸ τινῶν ἐτῶν ἤρξαντο δεκατιζόμενα καὶ ἀραιούμενα. Μόνον ἐπὶ τῆς ὄροσειρᾶς τῆς Πίνδου δύναται τις νὰ εἴπῃ, ὅτι διασώζονται ἀκόμη δασικὰ συμπλέγματα ὑψηλῆς μορφῆς, ἐν πυκνῇ καταστάσει καὶ σχετικῇ καλῇ αὐξήσει καὶ δὴ κατὰ τὴν περιφέρειαν Κονίτισης—Μετσόβου—Καστανιάς, Στούγκου, Παληογυδοῦβάσδας καὶ Σερμενίκου ὡς καὶ εἰς μικρὰς συστάδας μεταξὺ Περτουλίου—Κρανιας. Ἐκ τούτων δύναται νὰ λεχθῆ διὰ τὴν σημερινὴν βεβαίως ἀντίληψιν καὶ κατάστασιν, ὅτι ὀνομαστὰ εἶναι τὰ δάση τῆς ὄξυᾶς καὶ πεύκης τῆς Καστανιάς—Στούγκου καὶ ἐκεῖνα τοῦ Μετσόβου καὶ Κονίτισης τὰ ὁποῖα παραμένουν τοιαῦτα ἐκ τοῦ λόγου καὶ μόνον, διότι εἶναι πολυδάπανος ἂν μὴ προβληματικὴ ἢ μεταφορὰ, καὶ διότι ἢ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰσαγομένη ξυλεῖα εἶναι κατὰ πολὺ ἀνωτέρα εἰς ποιότητα καὶ εὐθηνωτέρα. Ἡ βουνοσειρὰ τῶν Χασίων δὲν παρουσιάζει πλέον, εἰμὴ χθαμαλὰ δάση καχεκτικῶν φυλλοβόλων δρυῶν ἐν πλήρει διασπάσει λόγῳ τῆς ἐνταθείσης εἰς τὴν λοφοσειρὰν ταύτην ἐκχερσώσεως, ὀλίγας δὲ συστάδας ὄξυᾶς κυρίως κατὰ περιφέρειαν τῆς Βερδεκούσης πρὸς τὴν Καλαμπάκαν, ἐν ᾧ αἱ πρὸς νότον, πρὸς τὴν πεδιάδα τῶν Τρικκάλων καὶ Λαρίσης προσκλίνουσαι κλιτύες ἀπὸ πολλοῦ ἤδη εἶναι γυμναί. Τοῦτ' αὐτὸ παρατηρεῖται καὶ εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Ὀλύμπου. Τὰ πυκνὰ καὶ πολύξυλα δάση τοῦ ὑψηλοτέρου τούτου βουνοῦ τῆς Ἑλληνικῆς Χερσονήσου περιωρίσθησαν μόνον ἐπὶ τῶν ὑψηλοτέρων ὄροπεδίων καὶ κορυφῶν, ἐξ' ὧν σημείων ἢ μεταφορὰ λόγῳ τοῦ πολυδαπάνου, καθίσταται ἀδύνατος. Τὰ ὑψηλότερα σημεῖα τοῦ Ὀλύμπου, τὰ προσκλίνοντα πρὸς τὴν Θεσσαλικὴν πεδιάδα, καλύπτονται ὑπὸ ἀραιῶν συστάδων ὄξυᾶς, ὀλίγαι δὲ κάτωθεν τούτων συστάδες παρουσιάζονται ἐκ δρυὸς καὶ ἀειθαλῶν πλατυ-

φύλλων χθαμαλής μορφῆς, ἐν ᾧ ἅπαν τὸ ὑπόλοιπον τμήμα μέχρι τῆς κοιλάδος τοῦ Πηνειοῦ εἶναι γυμνοὶ πλέον καὶ ἀκάλυπτοι βοσκότοποι κατὰ τὸ πλεῖστον μὲ ἐνδιαμέσους καλλιεργουμένους ἀγρούς.

Ἡ ὄσσα παρουσιάζεται περισσότερο δασικῶς καλυπτομένη, διατηροῦσα ὡς πρὸς τὴν ἑκτασιν τὴν μεγαλειτέραν δασικὴν βλάστησιν.

Δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν, ὅτι εἶναι κατάφυτος δασῶν. Τὰ ὑψηλότερα σημεία καλύπτονται ἀμιγῶς ὑπὸ ὄξυᾶς μᾶλλον ὑψηλῆς μορφῆς, ἐν ᾧ κάτωθεν τῆς ζώνης τῆς ὄξυᾶς καὶ κύκλῳ παρουσιάζεται ἡ ζώνη τῶν φυλλοβόλων δρυῶν καὶ τινῶν συστάδων καστανέας κατὰ τὴν Β.Α. ἄκραν πρὸς τὸ Τσάγεζι. Εἰς τὴν χαμηλοτέραν ὁμως ταύτην ζώνην κυριαρχοῦν τὰ ἀειθαλῆ πλατύφυλλα καὶ ἰδίως οἱ πρῖνοι, αἱ ἄρβιαι καὶ οἱ κόμαροι καὶ ἐν πολλοῖς καὶ ἡ ἀγριελαία. Ἡ πυκνοτέρα καὶ μᾶλλον συνεχῆς κάλυψις παρουσιάζεται ἐπὶ τῶν ἀνατολικῶν πλευρῶν τῆς ὄσσης, τῶν προσκλινοῦσῶν πρὸς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος, ἐνταῦθα δὲ παρατηρεῖται καὶ ἡ καλλιτέρα ἀνάπτυξις τῆς δασικῆς βλαστήσεως, λόγῳ τῶν ἀφθονωτέρων ἀτμοσφαιρικῶν κατακρημνισμάτων. Τὸ Πήλιον ἐπίσης σήμερον παρουσιάζεται κατάφυτον ἀπὸ τῆς περιφέρειας Μηλεῶν-Τσαγκσράδας καὶ ἄνω.

Κατὰ τὰς ὑψηλοτέρας κορυφὰς ἐπικρατεῖ ἡ ὄξυᾶ, χθαμαλῆς μᾶλλον μορφῆς, λόγῳ τῶν ἀδιακόπως ἐνεργουμένων καθ' ὄλοκληρα τμήματα λαθροῦλοτομιῶν παρὰ τῶν κατοίκων ἰδίως τῆς Μακρυνίτισης, Δρακείας καὶ Ζαγορᾶς, κάτωθεν δὲ ταύτης ἐξάπλοῦται κατὰ μὲν τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν ἡ ζώνη ἀειθαλῶν πλατυφύλλων κατὰ τὴν περιφέρειαν τῆς Π. Μιτζέλης—Πουρίου, ἀγρίας δὲ καστανέας κατὰ τὴν ὑπόλοιπον ἑκτασιν μέχρι Τσαγκσράδας, κατὰ δὲ τὴν δυτικὴν πλευρὰν συνεχεῖς ἐλαιῶνες καὶ ὀπωροφόρα δένδρα, παρουσιάζοντα τὴν ὄψιν συνεχοῦς δάσους.

Ἡ περιφέρεια τῆς Γκούρας—Ἄλμυροῦ κατὰ μὲν τὰ ὑψηλότερα σημεία παρουσιάζει συστάδας μᾶλλον φυλλοβόλων δρυῶν μετὰ ὄξυᾶς καὶ ὀλίγης ἐλάτης, κάτωθεν δὲ τούτων ἀειθαλῆ πλατύφυλλα καὶ φυλλοβόλους δρυῖς ἀπὸ τῆς περιοχῆς τοῦ Καραχασάν μέχρι τῆς Μονῆς Ξυνιάς. Τὸ πλεῖστον ὁμως τῆς ὄροσειρᾶς ταύτης εἶναι ἀειθαλῆ πλατύφυλλα μεταβληθέντα εἰς βοσκοτόπους ἢ γυμνάς ἐκτάσεις.

Τοῦτ' αὐτὸ παρατηρεῖται καὶ εἰς τὴν ὄροσειρὰν τῆς Ὀρθρουός, τῆς ὁποίας τὰ ὑψηλότερα μόνον σημεία παρουσιάζουν τμήματα, μεταξὺ λίμνης Δομοκοῦ καὶ Τυμφρηστοῦ, δασοκεκαλυμμένα ὑπὸ ὀλίγης ἐλάτης, φυλλοβόλων δρυῶν καὶ ἀειθαλῶν πλατυφύλλων, κάτωθεν τῶν ὀπίων αἱ πρὸς τὴν Θεσσαλικὴν πεδιάδα προσκλί-

νουςαι κλιτύες παρουσιάζονται κατὰ τὸ πλεῖστον γυμναί ἢ κατὰ τμήματα καλυπτόμεναι ὑπὸ χαμερπῶν πρίνων καὶ φρυγάνων, λόγῳ τῆς ἐντατικῶς ἐκεῖ διενεργουμένης βοσκῆς.

Αἱ πρὸς τὴν πεδιάδα τῆς Καρδίτσης προσκλίνουσαι κλιτύες τοῦ Τυμφρηστοῦ καὶ κατὰ τὰ ὑψηλότερα σημεῖα παρουσιάζουν τὴν ψυχροτέραν ζώνην τῆς δασικῆς βλαστήσεως, ἐλάτην, δρῦν καὶ καστανέαν εἰς τινα τμήματα, κάτωθεν δὲ τῆς ζώνης ταύτης φυλλοβόλους δρῦς καὶ ἀειθαλῆ πλατύφυλλα, ἐξ ὧν τὰ τελευταῖα σήμερον δὲν δύνανται νὰ χαρακτηρισθῶσιν εἰμὴ ὡς βοσκότοποι, ὡς τοιοῦτοι δὲ θὰ παραμείνουν πλέον.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Λεπτομερῆς κατανομὴ τῶν δασῶν Θεσσαλίας καὶ Ἠπείρου.
Ἑκτασις κατὰ ζώνας καὶ εἶδη. Στατιστικὴ ἀπολήψεων κλπ.

Εἰς τὰ δύο ταῦτα τμήματα τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους διακρίνονται σαφῶς αἱ κάτωθι ζῶναι δασοκαλύψεως ὑπὸ τὴν ἀκάλυπτον ἀλπικὴν λεγομένην ζώνην :

1) Τὸ *Abietum*, ἥτοι τὴν ψυχροτέραν ζώνην, τῆς ἐλάτης. Τὰ ἐν τῇ ζώνῃ ταύτῃ κυριαρχοῦντα δασικὰ εἶδη εἶναι ἡ ἐλάτη (*Abies cephalonica*) ἡ λαρικοειδῆς πεύκη (*Pinus laricio*), ἡ λευκόδερμος πεύκη, κοινῶς ρόμπολο, (*Pinus leukodermis*), ἡ δασικὴ πεύκη, κοινῶς λιάχα (*Pinus silvestris*), Πεύκη ἡ πεύκη (*Pinus Peuce*)=κατὰ τὰς βορειοτέρας κλιτύας τῆς Πίνδου= καὶ ἡ ὄξυα (*Fagus sylvatica*). Ἡ ζώνη αὕτη κατὰ μὲν τ' ἀνώτερα γεωγραφικὰ πλάτη κατέρχεται μέχρι τῶν 600 μ. Υ.Ε.Θ. κατὰ δὲ τὰ κατώτερα τοιαῦτα μέχρι τῶν 750—800 μ. ὑπὲρ ἐπιφ. θαλ. Ἐντὸς τῶν συστάδων ἢ συμπλεγμάτων τῆς δασικῆς ταύτης ζώνης παρουσιάζονται κατ' ἄτομα ἢ λόχμας καὶ τὰ ἐξῆς δασικὰ εἶδη : ἡ ἄρκευθος ὄξύκεδρος (*Juniperus oxycedrus*), ἄρκευθος ἡ ὑψηλὴ (*Juniperus foetidissima*) κοινῶς μηλόκερδο, ἄρκευθος ἡ κοινὴ (*Juniperus communis*) κοινῶς κέδρος, ἡ κεδρίτσα, ἡ τάξος ἢ ἴταμος (*Taxus baccata*) ὁ σφένδαμνος ὁ ψευδοπλάτανος (*Acer pseudoplatanus*), ὁ σφέδναφος ὁ πλατανοειδῆς (*Acer platanoides*), ἡ ἄρρην κρανιά (*Cornus Mass*) κλπ.

2ον) Τὸ *Castanetum*, ἥτοι τὴν μέσην ζώνην τῆς καστανέας καὶ τῶν φυλλοβόλων δρυῶν. Τὰ ἐν τῇ δασικῇ ταύτῃ ζώνῃ κυριαρχοῦντα δασικὰ εἶδη εἶναι καστανέα (*Castanea vesca*) καὶ τὰ διάφορα εἶδη τῆς δρυὸς (*Quercus*). Ἐντὸς τῶν συστάδων ἢ συμπλεγμάτων τῆς δασικῆς ταύτης ζώνης παρουσιάζονται κατ' ἄτομα, λόχμας καὶ ἐνίοτε καὶ κατὰ συστάδας τὰ ἐξῆς δα-

σικὰ εἶδη : ἄρκευθος ἢ ὀξύκερδος (*Juniperus oxycedrus*), ἄρκευθος ἢ ὑψηλή (*Juniperus foetidissima*) κοινῶς μηλόκεδρο, ἄρκευθος ἢ φοινικὴ (*Juniperus phoenicea*) κοινῶς βένιο ἢ ἄγροκυπαρίσσι, ἄρκευθος ἢ κοινὴ (*Juniperus communis*) κοινῶς κέδρο, ἢ καρυδιὰ (*Juglans regia*), ἢ ὄστρυά (*Ostrya carpinifolia*), ὁ γαῦρος ὁ ἀνατολικὸς (*Carpinus orientalis*), ὁ γαῦρος ὁ κοινὸς (*Carpinus betulus*), πελέα ἢ πεδινὴ (*Ulmus campestris*), πελέα ἢ ὄρεινὴ (*Ulmus montana*), ἅπαντα τὰ εἶδη τῶν σφενδάμνων (*Acer trilobum, campestris, pseudoplatanus, platanoides*), φράξος ἢ ὄρνος (*Fraxinus ornus*), ἢ φιλλύρα (*Tilia argentea, vulgaris*), ὁ πλάτανος (*Platanus orientalis*), ἢ λεύκη (*Populus alba, tremulae*), ἢ σορβιὰ (*Sorbus domestica—aria*), ἢ κλήθρα (*Alnus glutinosa*), τὸ πυξάρι (*Buxus sempervirens*) κλπ.

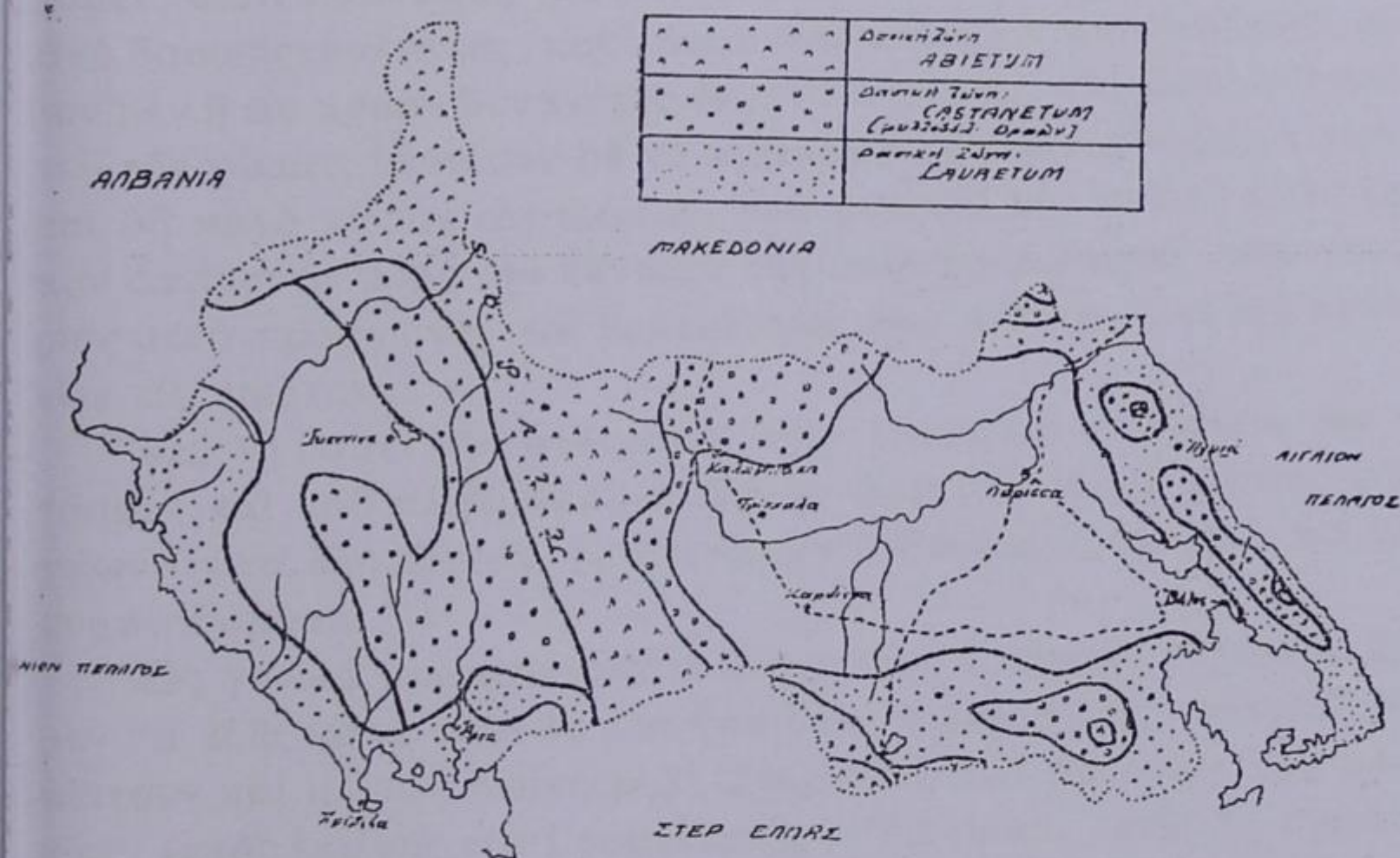
Ἡ δασικὴ αὕτη ζώνη κυμαίνεται μεταξὺ τῶν 1200—100 μέτρων ἀπὸ τῆς θαλάσσης.

3ον) *Lauretum* : ἦτοι τὴν κατωτάτην ζώνην ἀπὸ τῶν 700—800 μ. ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης καὶ κάτω, ἐν τῇ ὁποίᾳ τὰ κυριώτερα δασικὰ εἶδη εἶναι τὰ διάφορα εἶδη τῆς δρυός, τῶν πρίνων, τῶν ἀειθαλῶν πλατυφύλλων, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ κυριαρχοῦντα εἶναι δρυς ἢ εὐθύφλοιος (*Quercus cerris*), δρυς ἢ πλατύφυλλος (*Quercus conferta*) δρυς ἢ ἄμισχος (*Quercus sessiliflora*) δρυς ἢ χνοώδης (*Quercus pubescens*), δρυς ἢ μακρομισχανθῆς (*Quercus pendunculiflora*), ἢ βαλανιδιὰ (*Quercus macrolepis*), δρυς ἢ μακεδονικὴ (*Quercus macedonica*), ἢ ἄριά (*Quercus ilex*), ὁ πρίνος (*Quercus coccifera*) πελέα ἢ πεδινὴ (*Ulmus campestris*), σφέδναμος ὁ τρίλοβος (*Acer trilobum*), πλάτανος (*Platanus orientalis*), ἢ ἀγριαπηδιὰ (*Pirus amygdalinus*), ἢ ἀγριομηλιὰ (*Pirus malis*), ἢ κρانيὰ (*Cornus Mass Saguinea*), ἢ κλήθρα (*Alnus glutinosa*), ὁ σχίνος (*Pistacia terebinthus*), ἢ κουμαριὰ (*Arbutus adrachnae—unedo*), τὸ ρεῖκι (*Erica verticillata—arborea*), ἢ ἀγριελαία (*Olea Europaea*), ἢ κελτὶς (*Celtis australis*), ἢ κουτσοπιὰ (*Cercis siliquastrum*), τὸ πυξάρι (*Buxus sempervirens*), πρίνος ὁ ἀκανθώδης (*Prunus spinosa*), ὁ παλιούρος (*Paliurus aculeatus*), τὸ ἄρκουδοπούρναρο (*Ilex aquifolium*), ἢ κράταιγος (*Crataegus monogyna*) κλπ.

Αἱ δασικαὶ αὗται ζῶναι λόγῳ τῶν ἰδιαζουσῶν τοπικῶν συνθηκῶν ἐδαφολογικῶν, ἀποκλίσεως πρὸς τὸν ὀρίζοντα, γεωγραφικοῦ πλάτους, ὑγρότητος, κλίματος κλπ. δὲν παρουσιάζουν μίαν καθορισμένην γραμμὴν ἐπικρατήσεως ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης ὕψους καὶ πλάτους, ἀλλὰ ὑπείσέρχεται ἢ μία εἰς τὴν ἄλλην ἀναλόγως ἰδίως τῆς ἀποκλίσεως τοῦ ἐδάφους, ποιότητος καὶ ὑγρότητος τούτου καὶ τοῦ ψυχροῦ ἢ μὴ τοῦ

λίματος. Οὕτω εἰς πλεῖστα σημεῖα τῆς τε Θεσσαλίας καὶ Ἠπείρου παρατηρεῖται ἡ ὄξυά ν' ἀνέρχεται μέχρι τῆς Ἀλπικῆς ζώνης καὶ κάτωθεν ταύτης νὰ ἐξαπλοῦται ἡ πεύκη, ὡς εἰς τὴν περιφέρειαν τοῦ Στούγκου — Καστανιάς, Μετσόβου—Κονίτσης, εἰς ἄλλα δὲ νὰ χωρῇ ἡ κατωτέρα ζώνη τοῦ *Lauretum* μέχρι τῆς ψυροτέρας τοιαύτης, ὡς τὸ τοιοῦτον παρατηρεῖται εἰς τὰς ἀνατολικὰς κλιτύας τοῦ Πηλίου καὶ τῆς Ὀσσης, ὅπου ἐπίσης παρουσιάζεται ἡ καστανιά κατερχομένη μέχρι τῆς παραλίας. Προσεπαρήσαμεν νὰ δώσωμεν διὰ γραμμῶν τὴν ἔκτασιν ἐκάστης ζώνης, ὡς ἐμφαίνεται εἰς τὸν ἐν τέλει προσηρτημένον χάρτην, ἀλλὰ ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι αἱ χαραχθεῖσαι γραμμαὶ ἐν πολλοῖς ἀκολουθοῦν ἰδεατὴν κατεύθυνσιν, ὑποκειμενικὴν τοῦ γράφοντος, ἐπὶ τῇ βάσει ἀτομικῶν παρατηρήσεων του.

Ἡ λεπτομερὴς κατανομὴ τῶν δασῶν κατ' εἶδος, ἔκτασιν αἰμορφήν ἔχει ὡς ἀκολουθῶς ἐπὶ τῇ βάσει ἐπισήμων στοιχείων³⁴).

34) Ν. Ι. Λάζου. Τὰ Δημόσια δάση τῆς Ἑλλάδος, 1930.

Ν. Ι. Λάζου. Ἡ δασικὴ ἐξέλιξις κατὰ τὸν αἰῶνα τῆς παλιγγενεσίας 1830—1930.

Γ. Μιχοπούλου. Τὰ μὴ Δημόσια δάση τῆς Ἑλλάδος.

Π. Κοντοῦ. Δασικὴ πολιτικὴ.

Ὡς καὶ ἰδιαίτερα στοιχεῖα τοῦ γράφοντος ἐπίσημα ἐκ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἀρχείων τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας.

II. Οί άνωτέρω πίνακες μᾶς δίδουν τήν άκριβή κατάστασιν τῶν δασῶν τῆς Θεσσαλίας καί Ἡπείρου ἀπό άπόψεως έκτάσεως, εἶδους καί διανομῆς ἐν ἐκάστη δασικῇ περιφερείᾳ, ἢ μᾶλλον ἐν ἐκάστη ἐπαρχίᾳ καί ἐν τῷ συνόλῳ.

Τ' άναγραφόμενα ποσά εἰς τὰς στήλας «άποληπτέα ποσά» παρουσιάζουν τὰ κατὰ τὸν μέσον ὄρον λήμματα τῆς πενταετίας 1926—1931, δι' ὃ καί δέν συμφωνοῦν πρὸς τὸν κατωτέρω πίνακα τῶν κατὰ τήν δασικὴν περιφέρειαν καί κατ' ἔτος άποληφθέντων ποσῶν ἐκ τῶν κυρίων δασικῶν εἰδῶν, άλλ' οὔτε καί πρὸς τὸν μέσον ὄρον τῶν άποληφθέντων κατὰ τήν αὐτὴν πενταετίαν, διότι ἄλλα μὲν ποσά, συμφώνως πρὸς τήν άποδοτικὴν δυναμικότητα τοῦ δάσους καθωρίσθησαν, προϋτάθησαν καί ἐνεκρίθησαν πρὸς άπόληψιν παρὰ τῶν ἄρμοδιων τοπικῶν δασικῶν ἀρχῶν καί τῆς κεντρικῆς τοιαύτης, ἄλλα δὲ τοιαῦτα, ποῦ μὲν ἀνώτερα τῆς δυναμικότητος τοῦ δάσους, ποῦ δὲ κατώτερα ταύτης άπελήφθησαν, ὡς περὶ τούτου κατωτέρω θέλομεν λεπτομερῶς άναγράψῃ. Τοῦτο δ' ἐπράξαμεν, διότι καθ' ἡμᾶς ἡ αντίθεσις αὕτη ἐνέχει διττὴν σημασίαν ἀπὸ δασικῆς πολιτικῆς, καθ' ὅσον διὰ ταύτης παρουσιάζεται πρῶτον μὲν ἡ εἰς ποσὸν δυνατότης ἐκμεταλλεύσεως τοῦ δασικοῦ πλούτου τῆς χώρας, δεύτερον δὲ τὸ πραγματικῶς διατειθέμενον ποσὸν καί δὴ κατὰ χῶρον καί τρόπον, ποῦ μὲν καλῶς, ποῦ δὲ κατὰ τρόπον άπάδοντα πρὸς τήν ἔννοιαν τῆς συντηρητικότητος καί άειφορίας μετὰ προαγωγῆς καί βελτιώσεως τοῦ εἶδους εἴτε εἰς ποσόν, εἴτε εἰς ποιότητα.

Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν στοιχείων τῶν άνωτέρω πινάκων, τῆς έκτάσεως καί τοῦ πληθυσμοῦ ἐκάστης δασικῆς περιφερείας, στοιχείων ἅτινα ἐλήφθησαν ἐξ ἐπισήμων δεδομένων, ἔχομεν τὰ ἐξῆς συμπεράσματα :

Ὡς γενικὰ συμπεράσματα ὄλων των άνωτέρω πινάκων ἔχομεν τὰ ἐξῆς κατὰ νομοῦς καί δασικὰς περιφερείας, αἵτινες συμπίπτουν καί μὲ τὰς διοικητικὰς διαιρέσεις τοῦ Κράτους εἰς ἐπαρχίας, ἐκτὸς ἐκείνης τῆς Γουμενίτσης—Ἡπείρου, περὶ ἧς ἐγράψαμεν ἐν σημειώσει εἰς τὸν οἰκεῖον πίνακα, καί τῶν περιφερειῶν Φαρσάλων καί Τυρνάβου, τὰς ὁποίας συμπεριλαμβάνομεν εἰς τήν περιφέρειαν Λαρίσσης.

Α'. Νομὸς Τρικκάλων :

Ὁ νομὸς οὔτος ἔχει συνολικὴν ἔκτασιν 4.811.300 στρεμμάτων, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ 1.493.585 στρέμματα άποτελοῦν τὰ δάση, τὰ δ' ὑπόλοιπα τὰς άγόνους καί βραχῶδεις έκτάσεις, τὰς καλλιεργουμένας τοιαύτας καί τὰς ὑπὸ τῶν ποταμῶν, τελμάτων, χειμάρρων καί πόλεων καί χωρίων κατεχομένας, ἤτοι τὰ 31 % άπο-

τελοῦν τὰ δάση καὶ τὰ 69 % ἢ λοιπὴ ἔκτασις. Εἶναι ἡ μόνη περιφέρεια τῶν ὑπὸ μελέτην τμημάτων, ἣτις συνολικῶς κατὰ τὴν δασικὴν ἔννοιαν καὶ οἰκονομίαν εἶναι ἐπαρκῆς ἀναλόγως τοῦ ποσοστοῦ δασοκαλύψεως εἰς τὰς διὰ δασικὰ προϊόντα ἀνάγκας τῆς, καὶ ἔχει τὴν δυνατότητα τῆς ἐξαγωγῆς δασικῶν εἰδῶν. Περί τῆς ἐξαγωγῆς καὶ τῶν εἰδῶν τῶν ἐξαγομένων δασικῶν προϊόντων θὰ ὁμιλήσωμεν εἰς ἴδιον κεφάλαιον.

— Ἐκ τῶν 1.493.585 στρεμμάτων τῆς δασοκαλύψεως κατὰ μὲν κυριότητα ἀνήκουν τὰ 705.435 στρέμματα ἢτοι 47,3 % εἰς τὴν ἰδιοκτησίαν τοῦ Δημοσίου, τὰ 478.375 στρέμματα ἢτοι 31,9 % εἰς τὴν ἰδιοκτησίαν ἰδιωτῶν, τὰ 238.885 ἢτοι τὰ 14,9 % εἰς τὴν ἰδιοκτησίαν τῶν Κοινοτήτων καὶ τὰ 70890 στρέμματα, ἢτοι τὰ 4,9 % εἰς τὴν ἰδιοκτησίαν τῶν Μονῶν, κατὰ μορφήν δὲ τὰ 543.047 στρέμματα, ἢτοι τὰ 36,2 % ἀποτελοῦν τὰ ὑψηλά, κυρίως δάση τῆς ἐλάτης, πεύκης (λαρικοειδοῦς, λευκοδέρμου καὶ δασικῆς) καὶ τῆς ὄξυᾶς, τὰ 169.018 στρέμματα, ἢτοι τὰ 11,3 %, τὰ σύνθετα ἢ πολυόροφα δάση τῆς δρυός, ὄξυᾶς, ἐλάτης μὲ ἀνάμιξιν ἑτέρων εἰδῶν κλπ. καὶ τὰ 781.520 στρέμματα ἢτοι τὰ 52,5 % τὰ χθαμαλὰ δάση τῆς δρυός, πρεμνοφυοῦς μορφῆς, γαύρου, πρίνων, μελίης, φράξων κλπ.

Ἐκ τῶν ὑψηλῶν δασῶν τῶν 543.047 στρεμμάτων τὰ 322.132 στρέμματα, ἢτοι τὰ 21,6 % τοῦ συνόλου τῶν δασῶν καὶ τὰ 59,4 % τῆς μορφῆς ἀποτελοῦν ἰδιοκτησίαν τοῦ Δημοσίου, τὰ 102.800 στρέμματα, ἢτοι τὰ 6,9 % τοῦ συνόλου τῶν δασῶν καὶ τὰ 18,9 % τῆς μορφῆς ἀποτελοῦν ἰδιοκτησίαν τῶν ἰδιωτῶν, τὰ 113.695 στρέμματα, ἢτοι τὰ 7,6 % τοῦ συνόλου τῶν δασῶν καὶ τὰ 20,8 % τῆς μορφῆς ἀποτελοῦν ἰδιοκτησίαν τῶν Κοινοτήτων, καὶ τέλος τὰ 4.420 στρέμματα, ἢτοι τὰ 0,3 % τοῦ συνόλου τῶν δασῶν καὶ τὰ 0,9 % τῆς μορφῆς ἀποτελοῦν ἰδιοκτησίαν τῶν Μονῶν.

Ἐκ τῶν 169.018 στρεμμάτων τῶν συνθέτων δασῶν τὰ 102.808 στρέμματα, ἢτοι τὰ 6,9 % τοῦ συνόλου καὶ τὰ 60,8 % τῆς μορφῆς ἀποτελοῦν ἰδιοκτησίαν τοῦ δημοσίου, τὰ 37.010 στρέμματα, ἢτοι τὰ 2,4 % τοῦ συνόλου καὶ τὰ 21,8 % τῆς μορφῆς ἀποτελοῦν ἰδιοκτησίαν ἰδιωτῶν, τὰ 18.350 στρέμματα, ἢτοι τὰ 1,2 % τοῦ συνόλου καὶ 10,8 % τῆς μορφῆς ἀποτελοῦν ἰδιοκτησίαν τῶν Κοινοτήτων καὶ τέλος τὰ 10.850 στρέμματα, ἢτοι τὰ 0,7 % τοῦ συνόλου καὶ τὰ 6,6 % τῆς μορφῆς ἀποτελοῦν ἰδιοκτησίαν τῶν Μονῶν.

Ἐκ τῶν 781.520 στρεμμάτων χθαμαλῶν ἢ πρεμνοφυῶν δασῶν τὰ 280.495 στρέμματα, ἢτοι τὰ 18,8 % τοῦ συνόλου καὶ τὰ 35,9 % τῆς μορφῆς ἀποτελοῦν ἰδιοκτησίαν τοῦ Δημοσίου, τὰ 338.565 στρέμματα ἢτοι τὰ 22,6 % τοῦ συνόλου καὶ τὰ 43,3 % τῆς μορ-

φῆς ἀποτελοῦν ἰδιοκτησίαν τῶν ἰδιωτῶν, τὰ 106.840 στρέμματα, ἤτοι τὰ 7,1 % τοῦ συνόλου καὶ τὰ 13,6 % τῆς μορφῆς ἀποτελοῦν ἰδιοκτησίαν τῶν Κοινοτήτων καὶ τέλος τὰ 55.620 στρέμματα, ἤτοι τὰ 3,9 % τοῦ συνόλου καὶ τὰ 7,2 % τῆς μορφῆς ἀποτελοῦν ἰδιοκτησίαν τῶν Μονῶν.

Ὡς ἀνεφέρθη, ἡ ὅλη περιφέρεια τοῦ νομοῦ Τρικκάλων εἶναι ἐν τῷ συνόλῳ ἐπαρκῆς διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς τοπικῆς καταναλώσεως, διότι αἱ δύο ἐπαρχίαι Καρδίτσης καὶ Καλαμπάκας παρουσιάζουν ποσοστὸν δασώσεως ἄνω τῶν 30 %/ο, ἐν ᾧ ἐξ ἀντιθέτου ἡ ἐπαρχία Τρικκάλων ἀντιπροσωπεύεται μὲ ποσοστὸν δασώσεως κατώτερον τοῦ κανονικοῦ, ἤτοι μὲ 19,9 %/ο. Διὰ τὸν λόγον δὲ τοῦτον ἀκριβῶς ἡ περιφέρεια Τρικκάλων παρουσιάζει καὶ εἰσαγωγὴν δασικῶν εἰδῶν ἰδίως ξυλανθράκων καὶ καυσοξύλων ἐκ τῆς δασικῶς πλουσιωτέρας τοιαύτης τῆς Καλαμπάκας, ἣτις τελευταία παρουσιάζει ἐπιπροσθέτως καὶ ἐξαγωγὴν χρησίμου ξυλείας εἰς μικρὸν βεβαίως βαθμὸν ἐκ τῶν δασῶν τῆς, τῶν ἐκτεινομένων ἐπὶ τῆς Πίνδου.

Ἐκτὸς τῶν δασῶν ἐκτάσεων ἡ περιφέρεια τοῦ νομοῦ Τρικκάλων περιλαμβάνει καὶ δασικὰς βοσκὰς, ἣτοι ἀκαλύπτους χώρους ἐντὸς τῶν δασῶν περικλειομένους, ἀνερχομένας εἰς 53.620 περίπου στρέμματα, ἤτοι 1,1 %/ο τῆς ὅλης τοῦ νομοῦ ἐκτάσεως καὶ 3,5 %/ο τῆς δασικῶς καλυπτομένης, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μὲν περιφέρεια Καλαμπάκας κατέχει 28.000 στρέμματα, ἡ δὲ τῆς Καρδίτσης 20.620 στρέμματα καὶ ἡ τῶν Τρικκάλων 5.000. Οἱ χώροι οὗτοι ἀποτελοῦν τὰ λεγόμενα διάκενα τῶν δασῶν, ἐκτάσεως τοῦλάχιστον ἄνω τῶν 5 στρεμμάτων ἕκαστον, οἵτινες εἶναι καθαρὰ δασικὰ ἐδάφη, ἅτινα λόγῳ τῆς βοσκῆς ἢ χορτονομῆς δὲν δύνανται ν' ἀναδασωθῶσιν φυσιολογικῶς, εἰμὴ μόνον ποτὲ διὰ τεχνικῆς ἐπεμβάσεως, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ὁμως δὲν δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς ἐπιθυμητόν, καθ' ὅσον τοιαύτη τις ἐνέργεια θέλει ἔχει ἀντίκτυπον μέγαν ἐπὶ τῆς καθόλου κτηνοτροφικῆς ὑποστάσεως καὶ κυρίως τῆς τοπικῆς τῶν κατοίκων τοιαύτης, οἵτινες γενικῶς χρησιμοποιοῦν τὰ μὲ ἀφθονον χλωροτάπητα διάκενα ταῦτα ὡς λειβάδια.

Β : Νομὸς Λαρίσσης :

Ὁ νομὸς οὔτος ἔχει συνολικὴν ἔκτασιν 7.326.550 στρεμμάτων ἐκ τῶν ὁποίων τὰ 1.007.694 στρέμματα ἀποτελοῦν τὰ δάση, τὰ δ' ὑπόλοιπα τοὺς καλλιεργουμένους ἀγρούς, τὰ πεδινὰ λειβάδια, τὰς ἀγόνους τελματώδεις, ὑπὸ τῶν ποταμῶν καὶ πόλεων καλυπτομένας ἐκτάσεις ὡς καὶ τὸν ὑπὸ τῆς λίμνης Κάρλας καταλαμβανόμενον χώρον, ἤτοι τὰ 13,8 %/ο ἀποτελοῦν τὰ δάση καὶ τὰ 86,2 %/ο ἡ λοιπὴ ἔκτασις.

Ὁ νομός οὗτος δὲν παρουσιάζει ἐν τῷ συνόλῳ τὸ κατὰ τὴν δασικὴν ἔννοιαν καὶ οἰκονομίαν ποσοστὸν δασοκαλύψεως ἐκεῖνο, ἵνα εἶναι ἐπαρκῆς ἢ παραγωγὴ δασικῶν εἰδῶν πρὸς τὴν τοπικὴν κατανάλωσιν, ἀλλὰ μᾶλλον περιφέρειαν καθαρῶς γεωργικὴν καὶ κτηνοτροφικὴν, διότι μεγάλαι ἐκτάσεις καθαρῶς δασικαὶ μετεβλήθησαν εἰς ἀκαλύπτους χέρσους τοιαύτας ἢ καὶ βραχῶδεις ἐξάρσεις. Διὰ τὸν λόγον δὲ τοῦτον ἀκριβῶς οὐ μόνον τώρα, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἑκατονταετηρίδων ἀκόμη ἢ περιφέρεια αὕτη, ἐκτὸς ἐνὸς τμήματός της, τῆς Ἀγυιᾶς, εἰσάγει ἐξ ἄλλων περιφερειῶν καὶ δὴ ἐκ Καλαμπάκας καὶ Κατερίνης τὰ πρὸς κάλυψιν τῶν τοπικῶν ἀναγκῶν της δασικὰ εἶδη, κυρίως δὲ καυσόξυλα, ξυλείαν δι' ἐπαγγελματικὰς ἀνάγκας καὶ ξυλάνθρακας, ὑποβοηθούσης πρὸς τοῦτο καὶ τῆς σιδηροδρομικῆς της ἐπικοινωνίας μετὰ τῶν δασωδῶν τούτων ἐκτάσεων τῆς Καλαμπάκας καὶ Κατερίνης.

— Ἐκ τῶν 1.007.694 στρεμμάτων τῆς δασοκαλύψεως κατὰ μὲν κυριότητα τὰ 369.581 στρέμματα, ἥτοι τὰ 35,8 % ἀνήκουν εἰς τὴν ἰδιοκτησίαν τοῦ Δημοσίου, τὰ 347.464 στρέμματα, ἥτοι τὰ 34,1 % εἰς τὴν ἰδιοκτησίαν ἰδιωτῶν, τὰ 239.819 στρέμματα, ἥτοι τὰ 23,8 % εἰς τὴν ἰδιοκτησίαν τῶν Κοινοτήτων καὶ τὰ 50.830 στρέμματα, ἥτοι τὰ 6,3 % εἰς τὴν ἰδιοκτησίαν τῶν Μονῶν, κατὰ μορφήν δὲ τὰ 116.938 στρέμματα, ἥτοι τὰ 11,6 % τοῦ συνόλου ἀποτελοῦν τὰ ὑψηλὰ δάση τῆς ὄξυᾶς, δρυὸς καὶ ὀλίγης ἐλάτης καὶ πεύκης τῆς λαρικοειδοῦς, τὰ 8.705 στρέμματα, ἥτοι τὰ 0,9 % τοῦ συνόλου τὰ σύνθετα ἢ πολυόροφα δάση τῆς Καστανέας, ὑδροχαρῶν καὶ δρυὸς καὶ τὰ ὑπόλοιπα 882.051 στρέμματα, ἥτοι τὰ 87,5 % ἀποτελοῦν τὰ χθαμαλὰ ἢ πρεμνοφυῆ δάση τῆς δρυὸς, ὄξυᾶς, ἀειθαλῶν, γαύρου, μελίας, φράξων κλπ.

— Ἐκ τῶν ὑψηλῶν δασῶν τὰ 88.981 στρέμματα, ἥτοι τὰ 8,0 % τοῦ συνόλου καὶ 76,3 % τῆς μορφῆς ἀνήκουν εἰς τὸ Δημόσιον, τὰ 13.841 στρέμματα, ἥτοι τὰ 1,3 % τοῦ συνόλου καὶ τὰ 11,8 % τῆς μορφῆς ἀνήκουν εἰς ἰδιώτας, τὰ 13.116 στρέμματα, ἥτοι τὰ 1,3 % τοῦ συνόλου καὶ τὰ 11,2 % τῆς μορφῆς ἀνήκουν εἰς Κοινότητας καὶ τέλος τὰ 1.000 στρέμματα, ἥτοι τὰ 0,1 % τοῦ συνόλου καὶ τὰ 0,7 % τῆς μορφῆς ἀνήκουν εἰς Μονάς.—

— Ἐκ τῶν συνθέτων ἢ πολυορόφων δασῶν τὰ 4.440 στρέμματα, ἥτοι τὰ 0,4 % τοῦ συνόλου καὶ τὰ 51 % τῆς μορφῆς ἀνήκουν εἰς τὴν ἰδιοκτησίαν τοῦ Δημοσίου καὶ τὰ ὑπόλοιπα 4.265 στρέμματα, ἥτοι τὰ 0,3 % τοῦ συνόλου καὶ τὰ 49 % τῆς μορφῆς ἀποτελοῦν ἰδιοκτησίαν ἰδιωτῶν.

— Ἐκ τῶν χθαμαλῶν ἢ πρεμνοφυῶν δασῶν τὰ 276.160 στρέμματα, ἥτοι τὰ 27,4 % τοῦ συνόλου τῶν δασῶν καὶ τὰ 31,3 % τῆς μορφῆς ἀνήκουν εἰς τὴν ἰδιοκτησίαν τοῦ Δημοσίου, τὰ 329.358.

στρέμματα, ήτοι τὰ 32.5 % τοῦ συνόλου καὶ τὰ 37,5 % τῆς μορφῆς ἀνήκουν εἰς ἰδιώτας, τὰ 226,703 στρέμματα, ήτοι τὰ 22.5% τοῦ συνόλου καὶ τὰ 25.7 % τῆς μορφῆς ἀνήκουν εἰς τὰς Κοινότητας καὶ τέλος τὰ 49.830 στρέμματα, ήτοι τὰ 6.2 % τοῦ συνόλου καὶ τὰ 5.7 % τῆς μορφῆς ἀνήκουν εἰς τὴν ἰδιοκτησίαν τῶν Μονῶν.

Ὡς ἐλέχθη ἡ ὅλη περιφέρεια τοῦ Νομοῦ Λαρίσσης εἶναι, λόγῳ τοῦ ποσοστοῦ δασώσεως, μὴ ἐπαρκῆς εἰς τὴν κάλυψιν τῶν τοπικῶν ἀναγκῶν τῆς εἰς δασικὰ εἶδη, ἐκτὸς τοῦ τμήματος τῆς Ἀγυιᾶς, ἣτις περιφέρεια παρουσιάζει ποσοστὸν δασοκαλύψεως ἀνώτερον τοῦ κατωτάτου κανονικοῦ ὀρίου διὰ νὰ ὀνομάζεται οὐ μόνον ἐπαρκῆς εἰς τὴν κάλυψιν τῶν ἀναγκῶν τῆς, ἀλλὰ καὶ νὰ διενεργῇ καὶ ἐξαγωγήν δασικῶν προϊόντων. Πράγματι δὲ ἡ περιφέρεια Ἀγυιᾶς οὐ μόνον καλύπτει τὴν ἐσωτερικὴν τῆς κατανάλωσιν εἰς ἀπάσας αὐτῆς τὰς ἀνάγκας, ἐκτὸς τῆς χρησίμου ξυλείας, τὴν ὁποῖαν βεβαίως δὲν ἀποδίδουν τὰ ἐξ ὄξυᾶς ὑψηλὰ δάση τῆς, ἀλλὰ καὶ ἐξάγει ἄρκετὰ σημαντικὸν ποσὸν ξυλανθράκων κυρίως καὶ καυσοξύλων, ὡς καὶ χρησίμου διὰ τὰς ἐπαγγελματικὰς ἀνάγκας ξυλείαν ἐκ πρίνων, ἀρίης, καστανέας, ὄξυᾶς, σκλήθρων καὶ ὀλίγης δρυός.

Ἐκτὸς τῶν δασωδῶν ἐκτάσεων ἡ περιφέρεια τοῦ νομοῦ τούτου περιλαμβάνει ἐπίσης καὶ δασικὰς βοσκὰς, ήτοι διάκενα ἐντὸς τῶν δασῶν ἢ μεταξὺ τούτων, τὰ ὁποῖα λόγῳ τοῦ χλωροτάπητος χρησιμοποιοῦνται κυρίως παρὰ τῶν κατοίκων ὡς λειβάδια διὰ τὴν τοπικὴν κτηνοτροφίαν. Αἱ ἐκτάσεις αὗται ἀνέρχονται εἰς 52.000 στρέμματα, ήτοι εἰς 0.7 % τοῦ συνόλου τῆς ἐκτάσεως τῆς περιφερείας καὶ 5.2 % τῆς δασικῶς καλυπτομένης τοιαύτης. Καὶ διὰ τοὺς χώρους τούτους τ' αὐτὰ ἔχομεν νὰ παρατηρήσωμεν, ὅσα περὶ τούτων ἀνεφέραμεν προηγουμένως.

B : Νομὸς Ἰωαννίνων

Ὁ νομὸς οὗτος ἔχει συνολικὴν ἔκτασιν 5.903.600 στρεμμάτων, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ 635.238 στρέμματα ἀποτελοῦν τὴν δασικῶς καλυπτομένην ἔκτασιν, ήτοι τὰ 10,7 % τὰ δὲ ὑπόλοιπα 5.268.562 στρέμματα, ήτοι τὰ 89,3 % τὴν γεωργικῶς καλλιεργουμένην, τὰ πεδινὰ λειβάδια, τὰς ἀγόνους καὶ τελματώδεις ἢ ὑπὸ λιμνῶν καὶ ποταμῶν καλυπτομένας ἐκτάσεις καὶ τὰς βραχώδεις καὶ ἀγόνους ἐξάρσεις.

Καὶ ὁ νομὸς οὗτος δὲν παρουσιάζει καὶ ἐν τῷ συνόλῳ καὶ κατὰ περιοχὰς τὸ ποσοστὸν ἐκεῖνο τῆς δασοκαλύψεως, ἵνα εἶναι ἐπαρκῆς ἢ παραγωγή τῶν δασικῶν τοῦ προϊόντων εἰς τὴν τοπικὴν κατανάλωσιν ἢ εἰς ἐξαγωγήν τοιούτων πρὸς ἄλλας περιφερείας. Παρουσιάζεται βεβαίως ἐξαγωγή δασικῶν προϊόντων ἐκ

τῆς περιφέρειας Κονίτισης πρὸς τὴν τῶν Ἰωαννίνων, ἀλλὰ τοῦτο δὲν σημαίνει, ὅτι ἀναιρεῖ τὸ γραφὲν περὶ μὴ ἐπαρκείας καὶ τῆς περιφέρειας ταύτης διὰ τὴν τοπικὴν κατανάλωσιν πολὺ δὲ ὀλιγώτερον διὰ τὴν ἐξαγωγήν, διότι τὸ τοιοῦτον συμβαίνει ἐκ τοῦ λόγου, ὅτι ἡ ἀραιῶς κατοικουμένη περιφέρεια τῆς Κονίτισης παρουσιάζει ἀφ' ἑνὸς μὲν μεγαλείτερον ἀριθμὸν στρεμμάτων ἀναλογούντων κατὰ κάτοικον, ἀφ' ἑτέρου δὲ περιλαμβάνει πληθυσμοὺς πτωχοὺς καὶ μὴ χρησιμοποιοῦντας τὰ πρὸς ἐμπόριον διδόμενα ποσὰ τῶν δασικῶν εἰδῶν, ἰδίως τῶν καυσοξύλων, ξυλανθράκων καὶ ξυλείας χρησίμου, ἀλλὰ τὰ ποσὰ ἐκεῖνα τῶν δασικῶν τούτων εἰδῶν, τὰ διδόμενα αὐτοῖς διὰ τὴν πλήρωσιν τῶν ἀτομικῶν τῶν ἀναγκῶν ἀτελῶς ἢ τὰ ὑπὸ τούτων λαμβανόμενα διὰ τὰς οἰκιακὰς χρήσεις των, λόγῳ τοῦ ὅτι εὐρίσκουν τοιαῦτα πλησίον τῶν οἰκισμῶν των ἐν ἀφθονίᾳ. Τὸ τοιοῦτον δύναται νὰ λεχθῆ διὰ καυσόξυλα καὶ τὴν ξυλείαν, διὰ τὰ γεωργικὰ των ἐργαλεῖα καὶ διὰ τὰς κατὰ τὸ μᾶλλον πρωτογόνους κατοικίας των.

Ἐκ τῶν 635.238 στρεμμάτων τῆς δασοκαλύψεως κατὰ μὲν τὴν μορφήν τὰ 277.014 στρέμματα, ἢτοι τὰ 43,6 % ἀποτελοῦν τὰ ὑψηλὰ δάση τῆς πεύκης, ὄξυᾶς καὶ ὀλίγης ἐλάτης καὶ δρυός, τὰ 109.227 στρέμματα, ἢτοι τὰ 17,2 % ἀποτελοῦν τὰ σύνθετα ἢ πολυόροφα δάση τῆς δρυός, ὄξυᾶς, ὑδροχαρῶν, ἀειθαλῶν κλπ. καὶ τὰ ὑπόλοιπα 248.997 στρέμματα, ἢτοι τὰ 39,2 % ἀποτελοῦν τὰ χθαμαλὰ δάση τῆς δρυός καὶ τῶν ἀειθαλῶν, κατὰ δὲ τὴν ἰδιοκτησίαν τὰ 396.340 στρέμματα, ἢτοι τὰ 62,1 % ἀνήκουν εἰς τὸ Δημόσιον, τὰ 70.428 στρέμματα, ἢτοι τὰ 11,3 % ἀνήκουν εἰς τοὺς ἰδιώτας, τὰ 165.315 στρέμματα, ἢτοι τὰ 26,0 % εἰς τὰς Κοινοτήτας καὶ τέλος τὰ 3.155 στρέμματα, ἢτοι τὰ 0,6 % ἀποτελοῦν ἰδιοκτησίαν τῶν Μονῶν.

Ἐκ τῶν 277.014 στρεμμάτων τῶν ὑψηλῶν δασῶν τὰ 193.260 στρέμματα, ἢτοι τὰ 30,5 % τοῦ συνόλου καὶ τὰ 69,7 % τῆς μορφῆς ἀνήκουν εἰς τὴν ἰδιοκτησίαν τοῦ Δημοσίου, τὰ 13.604 στρέμματα, ἢτοι τὰ 2,2 % τοῦ συνόλου καὶ τὰ 4,9 % τῆς μορφῆς ἀνήκουν εἰς τὴν ἰδιοκτησίαν ἰδιωτῶν, τὰ 69.750 στρέμματα, ἢτοι τὰ 11,0 % τοῦ συνόλου καὶ τὰ 25,2 % τῆς μορφῆς ἀποτελοῦν ἰδιοκτησίαν τῶν Κοινοτήτων καὶ τέλος τὰ 400 στρέμματα, ἢτοι τὰ 0,1 % τοῦ συνόλου καὶ 0,2 % τῆς μορφῆς ἀνήκουν εἰς τὰς Μονάς.

Ἐκ τῶν 109.227 στρεμμάτων τῶν συνθέτων ἢ πολυόροφων δασῶν τὰ 88.677 στρέμματα, ἢτοι τὰ 13,9 % τοῦ συνόλου καὶ τὰ 81,2 % τῆς μορφῆς ἀνήκουν εἰς τὸ Δημόσιον, τὰ 2.700 στρέμματα, ἢτοι τὰ 0,5 % τοῦ συνόλου καὶ τὰ 2,4 % τῆς μορφῆς ἀνήκουν εἰς ἰδιώτας καὶ τὰ 17.850 στρέμματα, ἢτοι τὰ 2,8 % τοῦ

συνόλου και τὰ 16.4 % τῆς μορφῆς ἀνήκουν εἰς τὰς Κοινότητας.

Ἐκ τῶν 248.997 στρεμμάτων τῶν χθαμαλῶν δασῶν καὶ 114.403 στρέμματα, ἤτοι τὰ 17.7 % τοῦ συνόλου καὶ τὰ 45.9 % τῆς μορφῆς ἀνήκουν εἰς τὸ Δημόσιον, τὰ 54.124 στρέμματα, ἤτοι τὰ 8.6 % τοῦ συνόλου καὶ τὰ 21.7 % τῆς μορφῆς ἀνήκουν εἰς τοὺς ἰδιώτας, τὰ 77.715 στρέμματα, ἤτοι τὰ 12.2 % τοῦ συνόλου καὶ τὰ 1.2 % τῆς μορφῆς ἀνήκουν εἰς τὰς Κοινότητας καὶ τέλος τὰ 1.755 στρέμματα, ἤτοι τὰ 0.5 % τοῦ συνόλου καὶ τὰ 1.2 % τῆς μορφῆς ἀνήκουν εἰς τὰς Μονάς.

Ἐκτὸς τῆς δασικῶς καλυπτομένης ἐκτάσεως ἡ περιφέρεια τοῦ νομοῦ Ἰωαννίνων περιλαμβάνει καὶ 44.300 στρέμματα δασικῶν ἐκτάσεων ἤτοι τὰ 0.8 % τῆς ὅλης ἐκτάσεως καὶ τὰ 6.9 % τῆς δασικῆς ἐκτάσεως, τὰ ὁποῖα, ὡς ἀνωτέρω ἐλέχθη, ἀποτελοῦν διάκενα ἐκτὸς τῶν δασῶν χρησιμεύοντα ὡς λειβάδια διὰ τὴν τοπικὴν κτηνοτροφίαν.

Δ: Νομὸς Πρεβέζης

Ὁ νομὸς οὗτος ἔχει συνολικὴν ἔκτασιν 3.142.600 στρεμμάτων, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ μὲν 400.459 στρέμματα, ἤτοι τὰ 12.7 % ἀποτελοῦν τὴν δασικῶς καλυπτομένην ἔκτασιν, τὰ δὲ ὑπόλοιπα 2.741.141 στρέμματα, ἤτοι τὰ 87.3 % τὴν καλλιεργουμένην, τὰς χέρσους καὶ χορτονομάς, τὰς ἐλώδεις καὶ ὑπὸ τῶν ποταμῶν κλπ. καλυπτομένας ἐκτάσεις. Καὶ ὁ νομὸς οὗτος καὶ ἐν τῷ συνόλῳ καὶ μερικῶς παρουσιάζει ἔλλειψιν ἐπαρκοῦς δασοκαλύψεως, ἡ ἐκμετάλλευσις τῆς ὁποίας μόνον μέρος τῶν τοπικῶν ἀναγκῶν καλύπτει, δι' ὃ καὶ παρατηρεῖται εἰσαγωγή καθ' ἅπασαν τὴν περιφέρειαν δασικῶν εἰδῶν καὶ ἰδίως ξυλανθράκων καὶ πρωτίστως ξυλείας χρησίμου, τῆς ὁποίας στερεῖται παντελῶς.

Ἐκ τῶν 400.459 στρεμμάτων δασικῆς καλύψεως κατὰ μὲν ἰδιοκτησίαν τὰ 233.935, ἤτοι τὰ 58.9 % ἀποτελοῦν ἰδιοκτησίαν τοῦ Δημοσίου, τὰ 148,774 στρέμματα, ἤτοι τὰ 37.0 % ἀποτελοῦν ἰδιοκτησίαν ἰδιωτῶν, τὰ 11.300 στρέμματα, ἤτοι τὰ 2.9 % ἀνήκουν εἰς τὰς Κοινότητας καὶ τέλος τὰ ὑπόλοιπα 6.450 στρέμματα, ἤτοι τὰ 1.8 % ἀνήκουν εἰς τὰς Μονάς, κατὰ δὲ μορφήν τὰ 144.492 στρέμματα, ἤτοι τὰ 36.1 % εἶναι ὑψηλὰ δάση, τὰ 40.741 στρέμματα, ἤτοι τὰ 10.1 % εἶναι σύνθετα ἢ πολυόροφα δάση καὶ τὰ 215,226 στρέμματα, ἤτοι τὰ 53.8 % εἶναι χθαμαλὰ δάση.

Ἐκ τῶν ὑψηλῶν δασῶν τὰ 69,519 στρέμματα, ἤτοι τὰ 17.3 % τοῦ συνόλου καὶ τὰ 48.1 % τῆς μορφῆς ἀνήκουν εἰς τὸ Δημόσιον, τὰ 74.373 στρέμματα, ἤτοι τὰ 18.5 % τοῦ συνόλου καὶ τὰ 51.5 % τῆς μορφῆς ἀνήκουν εἰς ἰδιώτας, τὰ 300 στρέμματα, ἤτοι τὰ 0.2 % τοῦ συνόλου καὶ τὰ 0.25 % τῆς μορφῆς ἀνήκουν εἰς

Κοινότητας και τέλος τὰ υπόλοιπα 300 στρέμματα, ἤτοι τὰ 0.2 % τοῦ συνόλου και 0.25 % τῆς μορφῆς ἀνήκουν εἰς τὰς Μονάς.

Ἐκ τῶν συνθέτων ἢ πολυορόφων δασῶν τὰ 17.420 στρέμματα, ἤτοι τὰ 4.3 % τοῦ συνόλου και τὰ 42.7 % τῆς μορφῆς ἀνήκουν εἰς τὸ Δημόσιον, τὰ 21 321 στρέμματα, ἤτοι τὰ 5.3 % τοῦ συνόλου και τὰ 52,3 % τῆς μορφῆς ἀνήκουν εἰς ἰδιώτας και τέλος τὰ υπόλοιπα 2.000 στρέμματα, ἤτοι τὰ 0.5 % τοῦ συνόλου και τὰ 5 % τῆς μορφῆς ἀνήκουν εἰς ἰδιώτας.

Ἐκ τῶν χθαμαλῶν δασῶν τὰ 146.996 στρέμματα, ἤτοι τὰ 36.7 % τοῦ συνόλου και τὰ 68.3 % τῆς μορφῆς ἀνήκουν εἰς τὸ Δημόσιον, τὰ 53.080 στρέμματα, ἤτοι τὰ 13.2 % τοῦ συνόλου και τὰ 25,1 % τῆς μορφῆς ἀνήκουν εἰς ἰδιώτας, τὰ 9.000 στρέμματα, ἤτοι τὰ 2.2 % τοῦ συνόλου και τὰ 4.1 % τῆς μορφῆς ἀνήκουν εἰς Κοινότητας και τέλος τὰ 6.150 στρέμματα, ἤτοι τὸ 1.6 % τοῦ συνόλου και τὰ 2.5 % τῆς μορφῆς ἀνήκουν εἰς τὰς Μονάς.

Ἐκτὸς τῶν δασικῶς καλυπτομένων ἐκτάσεων ἡ περιφέρεια τοῦ νομοῦ τούτου περιλαμβάνει και 28.750 στρέμματα, ἤτοι 0.9 % τοῦ συνόλου τῆς ἐκτάσεως και 7,2 % τῆς ἐκτάσεως τῆς δασικῆς καλύψεως, ἅτινα ἀποτελοῦν τὰς δασικὰς βοσκὰς. ἐν ὀλίγοις διακενα μεταξὺ τῶν δασωδῶν ἐκτάσεων και ἐν πολλοῖς βοσκοτόπους με καθαρῶς δασικὸν ἔδαφος, ἀκατάλληλον πρὸς πᾶσαν καλλιέργειαν, ἐκτὸς ἐκείνης τῆς δενδροκομικῆς, ἐκτὸς τῆς πεδινῆς περιφέρειας.

Ε. Νομὸς Ἄρτης :

Ὁ νομὸς οὗτος ἔχει συνολικὴν ἔκτασιν 2.349.600 στρεμμάτων, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ 579.508 στρέμματα ἀποτελοῦν τὴν δασικὴν κάλυψιν, ἤτοι τὰ 24,5 %, τὰ δὲ υπόλοιπα 1,770.012 στρέμματα, ἤτοι τὰ 75.5 % εἶναι αἱ καλλιεργούμεναι, ἄγονοι βραχῶδεις, τελματώδεις και ὑπὸ ποταμῶν καλυπτόμεναι ἐκτάσεις.

Και ἡ περιφέρεια αὕτη παρ' ὅλον τὸ ὄρεινόν της και τὸ κατάλληλον μᾶλλον και κατὰ τὸ πλεῖστον διὰ δασοκαλλιέργειαν ἔδαφος της, λόγω τῶν ἀποψιλώσεων, τῶν πυρκαϊῶν και τῆς ἐντόνου βοσκῆς, παρουσιάζει σήμερον μὴ ἐπαρκῆ διὰ τὴν πλήρωσιν οὔτε τῶν τοπικῶν ἀναγκῶν της δασικὴν κάλυψιν. Βεβαίως ἡ δι' ἀτομικὰς ἀνάγκας και διὰ μικροεπαγγελματικὰς τοιαύτας ἀναγκαιοῦσα ποσότης δασικῶν εἰδῶν κυρίως εἰς καυσόξυλα, ξυλάνθρακας και γεωργικὰ ἐργαλεῖα ἢ μικροβιοτεχνικὰς κατεργασίας ἐξάγεται ἐκ τῶν δασῶν τῆς περιφέρειας ταύτης, λόγω τοῦ ἀραιοῦ πληθυσμοῦ και τῆς κατὰ συνέπειαν ἀρκετῆς ἀναλογίας δάσους κατὰ κάτοικον, ἀλλὰ τοῦτο ὁμῶς πολὺ ἀπέχει ἀπὸ τοῦ κανονικοῦ

καὶ ἐνδεδειγμένου ποσοστοῦ δασοκαλύψεως καὶ δὴ μιᾶς τοσοῦτον ὀρεινῆς περιφέρειας, ὡς καὶ τοῦ ἐνδεδειγμένου εἴδους καὶ δὴ μορφῆς δασοκαλύψεως.

Ἐκ τῶν 579.508 στρεμμάτων τῆς δασοκαλύψεως κατὰ μὲν ἰδιοκτησίαν τὰ 301,878 στρέμματα, ἥτοι 51.9 % ἀνήκουν εἰς τὸ Δημόσιον, τὰ 232,830 στρέμματα, ἥτοι τὰ 40.7 % ἀνήκουν εἰς ἰδιώτας, τὰ 24.500 στρέμματα, ἥτοι τὰ 4.2 % ἀνήκουν εἰς τὰς Κοινότητας καὶ τὰ 20.300 στρέμματα, ἥτοι τὰ 3.2 % ἀνήκουν εἰς τὴν ἰδιοκτησίαν τῶν Μονῶν, κατὰ δὲ τὴν μορφήν τὰ 112.093 στρέμματα, ἥτοι τὰ 19.2 % ἀποτελοῦν τὰ ὑψηλὰ δάση κυρίως τῆς πεύκης, ὄξυᾶς καὶ ἐλάτης, τὰ 30.110 στρέμματα, ἥτοι τὰ 5.2 % ἀποτελοῦν τὰ σύνθετα ἢ πολυόροφα δάση τῆς δρυός, ὄξυᾶς, ἀειθαλῶν καὶ ὑδροχαρῶν εἰδῶν καὶ τὰ 437.305 στρέμματα, ἥτοι τὰ 75.6 % τὰ χθαμαλὰ δάση.

Ἐκ τῶν 112.093 στρεμμάτων τῶν ὑψηλῶν δασῶν τὰ 21.113 στρέμματα, ἥτοι τὰ 3.6 % τοῦ συνόλου καὶ τὰ 18.8 % τῆς μορφῆς ἀνήκουν εἰς τὸ Δημόσιον, τὰ 81.480 στρέμματα ἥτοι τὰ 14.6 % τοῦ συνόλου καὶ 72.7 % τῆς μορφῆς ἀνήκουν εἰς ἰδιώτας καὶ τὰ 9.500 στρέμματα, ἥτοι τὸ 1.6 % τοῦ συνόλου καὶ τὰ 8.5 % τῆς μορφῆς ἀνήκουν εἰς Κοινότητας.

Ἐκ τῶν 30.110 στρεμμάτων τῶν συνθέτων ἢ πολυόροφων δασῶν τὰ 13.810 στρέμματα, ἥτοι τὰ 2.2 % τοῦ συνόλου καὶ τὰ 45.8 % τῆς μορφῆς ἀνήκουν εἰς τὸ Δημόσιον, καὶ 16.000 στρέμματα, ἥτοι τὰ 2.8 % τοῦ συνόλου καὶ τὰ 5.1 % τῆς μορφῆς ἀνήκουν εἰς ἰδιώτας καὶ τέλος τὰ 300 στρέμματα, ἥτοι τὰ 1.1 % τῆς μορφῆς ἀνήκουν εἰς Μονάς.

Ἐκ τῶν 437.305 στρεμμάτων τῶν χθαμαλῶν δασῶν τὰ 266.955 στρέμματα, ἥτοι τὰ 46.1 % τοῦ συνόλου καὶ τὰ 61.0 % τῆς μορφῆς ἀνήκουν εἰς τὸ Δημόσιον, τὰ 135.350 στρέμματα, ἥτοι τὰ 23.3 % τοῦ συνόλου καὶ τὰ 30.9 % τῆς μορφῆς ἀνήκουν εἰς ἰδιώτας, τὰ 15.000 στρέμματα, ἥτοι τὰ 2.6 % τοῦ συνόλου καὶ τὰ 3.4 % τῆς μορφῆς ἀνήκουν εἰς Κοινότητας καὶ τέλος τὰ 20.000 στρέμματα, ἥτοι τὰ 3.2 % τοῦ συνόλου καὶ τὰ 4.7 % τῆς μορφῆς ἀνήκουν εἰς τὴν ἰδιοκτησίαν τῶν Μονῶν.

Αἱ δύο αὗται περιφέρειαι Θεσσαλίας καὶ Ἠπείρου ἐν τῷ συνόλῳ καταλαμβάνουν ἕκτασιν 23.533.650 στρεμμάτων, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ 4.116.484 στρέμματα, ἥτοι τὰ 17.0 % ἀποτελοῦν τὰ δάση. Καὶ ἐκ τούτων πάλιν κατὰ μὲν τὴν ἰδιοκτησίαν τὰ 2.007.169 στρέμματα, ἥτοι τὰ 48.8 % ἀνήκουν εἰς τὸ Δημόσιον, τὰ 1.277.871 στρέμματα, ἥτοι τὰ 31.1 % ἀνήκουν εἰς ἰδιώτας, τὰ 679.819 στρέμματα, ἥτοι τὰ 16.4 % ἀνήκουν εἰς Κοινότητας καὶ τὰ ὑπόλοιπα 151,625 στρέμματα, ἥτοι τὰ 3.7 % εἰς τὰς Μονάς, κατὰ δὲ τὴν

μορφήν τὰ 1.193.584 στρέμματα ἀποτελοῦν τὰ ὑψηλὰ δάση; ἤτοι τὰ 29.0 %, τὰ 357.801 στρέμματα, ἤτοι τὰ 8.7 % ἀποτελοῦν τὰ σύνθετα δάση καὶ τὰ 2.565.099 στρέμματα, ἤτοι τὰ 62.3 % τὰ χθαμαλὰ δάση.

Ἐκ τῶν δύο περιφερειῶν ἡ Θεσσαλία παρουσιάζει τὴν μεγαλύτεραν δασοκάλυψιν ἐκ 2.501.279 στρεμμάτων, ἤτοι 60.76 % τοῦ συνόλου τῶν δασῶν καὶ ποσοστὸν δασοκαλύψεως 20.6 %, ἡ δὲ Ἡπειρος μετὰ τοῦ Νομοῦ Ἄρτης 1.615.205 στρέμματα, ἤτοι τὰ 39.24 % καὶ μὲ ποσοστὸν δασοκαλύψεως 14.1 %.

* * *

III. Εἰδικώτερον ἢ κατ' εἶδος καὶ μορφήν διανομὴ τῶν δασῶν κατὰ δασικὴν περιφέρειαν, ἀντιστοιχοῦσαν καὶ εἰς τὴν διοικητικὴν διαίρεσιν τοῦ Κράτους, ἐκτὸς τῆς περιφέρειας Γουμενίτισης καὶ Φαρσάλων, περὶ ὧν ἀνωτέρω ἀνεφέραμεν, ἔχει ἐν τῷ ἑναντι πίνακι :

* * *

Ἐκ τοῦ πίνακος τούτου ἐξάγεται, ὅτι τὰ τρία κυριώτερα εἶδη τῆς δασοκαλύψεως εἶναι ἡ ἐλάτη, ἡ πρεμνοφυῆς δρυς καὶ τ' αἰθαλῆ πλατύφυλλα, ἐξ ὧν ἡ μὲν ἐλάτη ἀντιπροσωπεύεται μὲ 487.039 στρέμματα, ἤτοι μὲ 11.83 % ἐκ τοῦ συνόλου τῶν 4.116.484 στρεμμάτων τῆς δασοκαλύψεως, ἡ δὲ πρεμνοφυῆς δρυς μὲ 940.162 στρέμματα, ἤτοι μὲ 22.9 %, καὶ τὰ αἰθαλῆ πλατύφυλλα μὲ 1.046.215 στρέμματα, ἤτοι μὲ 25.4 %. Μετὰ τὰ κύρια ταῦτα εἶδη ἀκολουθοῦν ἡ πεύκη ἢ ὑψηλὴ μὲ τὰ διάφορα εἶδη τῆς (λαρικοειδῆς, λευκόδερμος καὶ ὀρεινῆ) μὲ 277,107 στρέμματα, ἤτοι 6.73 % ἢ δρυς ὑψηλῆς μὲν μορφῆς (ἰδίως *Quercus aegilops* καὶ *Quercus sessiliflora*) μὲ 242.843 στρέμματα, ἤτοι μὲ 5.9 % καὶ συνθέτου μορφῆς μὲ 159.338 στρέμματα, ἤτοι μὲ 3.83 % καὶ ἡ ὀξυὰ ὑψηλῆς μὲν μορφῆς μὲ 171.745 στρέμματα, ἤτοι 4.2 % καὶ χθαμαλῆς τοιαύτης μὲ 210.540 στρέμματα, ἤτοι 5.1 %. Τὰ λοιπὰ εἶδη ἀντιπροσωπεύονται κατὰ μικρὰς ἐκτάσεις διεσπαρμένως καθ' ὅλην τὴν περιφέρειαν τῆς Ἡπείρου καὶ Θεσσαλίας.

Ἡ κατ' εἶδος παρουσία ἀνεξαρτήτως μορφῆς ἔχει ὡς ἀκολουθῶς :

Δρυς διαφόρων εἰδῶν	στρέμματα 1.364.749	ἤτοι 33.23 %
Ἄειθαλῆ πλατύφυλλα	» 1.046.215	» 25.40 %
Ὄξυὰ	» 387.535	» 9.40 %
Ἐλάτη	» 578.119	» 14.03 %
Πεύκη ὑψηλὴ	» 277.107	» 6.73 %

Υδροχαρῶν	Διαφόρων ειδῶν
-----------	-------------------

Παρατηρήσεις

—	9.911
2.710	16.445
—	8.780
2.710	35.136
0,2	2,7

—	3.000
—	—
—	220
5	9.000
—	—
5	12.220
—	1,1

Εἰς τὴν περιφέρειαν Βόλου παρελήφθησαν τὰ καστανετὲ τοῦ Πηλίου τὰ ἰδιόκτητα, ἐκ τῆς ἐπίσημου στατιστικῆς τοῦ Ὑπουργείου ἀνερχόμενα εἰς 4.750 στρ. περίπου.

5	—	11.908
—	100	11.825
—	—	—
—	—	5.690
5	100	29.423
—	0,02	4,6

—	—	—
—	—	100
—	—	1.780
—	—	24.800
—	—	13.700
—	—	40.380
—	—	10,1

—	550	106.950
—	0,08	18,4

70	3.360	224.109
----	-------	---------

εύκη χαλέπιος	»	2.600	»	0.11 %
ιάφ. είδη πλατυφύλλων	»	316.086	»	7.62 %
αστανιά	»	140.713	»	3.40 %
Υδροχαρή	»	3.360	»	0.08 %
Σύνολον στρέμ.		4.116.484	ήτοι	100 %

Ἐκ τῶν εἰδῶν τούτων πάλιν ἡ ἐλάτῃ παρουσιάζεται κατὰ τὸ πλεῖστον ἐπὶ τῆς ὄροσειρᾶς τῆς Πίνδου καὶ δὴ εἰς τὰς περιφερείας τῶν Δασαρχείων Καλαμπάκας, Τρικκάλων, Καρδίσης καὶ Ἄρτης καὶ εἰς τὰ πρὸς τὴν Πίνδον τμήματα τῶν Δασαρχείων Ἰωαννίνων, Κονίτισης καὶ Μετσόβου, ὡς καὶ τῶν πρὸς τὴν ἐδιάδα τῆς Λαρίσσης προσκλινουσῶν πλαγιῶν τοῦ Ὀλύμπου τῆς Ὀσσης καὶ τῆς Γκούρας (Ὁρθρυος). Ἡ π ε ύ κ η ἢ ὀ ρ ε ι ν ἢ ἐπίσης παρουσιάζεται ἐπὶ τῆς ὄροσειρᾶς τῆς Πίνδου καὶ εἰς μικρὸν τμήμα τοῦ Ὀλύμπου τῆς περιφερείας Λαρίσσης. Ἡ ὀ ξ υ ᾶ παρουσιάζεται ἐφ' ὀλοκλήρου τῆς περιφερείας ἐκτὸς τῆς τοιαύτης τοῦ νομοῦ Πρεβέζης καὶ τῆς ἐπαρχίας Δομοκοῦ καὶ δὴ ἐπὶ τῶν ἐκτάσεων, φ' ὧν λόγῳ κλιματολογικῶν συνθηκῶν δύναται νὰ εὐδοκιμήσῃ. Ἡ κ α σ τ α ν ι ᾶ παρουσιάζεται σχεδὸν μόνον εἰς τὰς περιφερείας τοῦ νομοῦ Τρικκάλων καὶ Λαρίσσης καὶ ἰδίως εἰς τὰς περιφερείας Καρδίτισης, Βόλου, Ἄλμυροῦ, Ἀγυιᾶς καὶ Ἰωαννίνων μετὰ τῆς ζώνης τῆς ὀξυᾶς καὶ τῶν φυλλοβόλων δρυῶν, καὶ εἶναι αποκλειστικῶς χθαμαλῆς μορφῆς. Ὑ δ ρ ο χ α ρ ῆ, λείψανα τῆς θάλας ποτὲ καλύψεως μεγάλων ἐκτάσεων ἐκ τοιούτων εἰδῶν, παρουσιάζονται κατὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Πηνειοῦ καὶ εἰς τὴν περιφέρειαν Τρικκάλων. Καὶ τέλος τ' ἀειθαλῆ πλατύφυλλα, ὁ πρίνος, ἡ φιλική, ἀριὰ μετὰ τῆς ποικιλίας τῶν συμβιούντων μὲ τὰ εἶδη αὐτὰ ἐτέρων ἀειθαλῶν καὶ μῆ—σχίνων, κομάρων, γαύρων, μελίτης κλπ.—ἐξαπλοῦνται καθ' ὅλην τὴν ὑπὸ μελέτην περιφέρειαν ὑπὸ τῆς θαλάσσης μέχρι τῶν ὑψομετρικῶν σημείων τῶν 600-1000 μ. τολλαχοῦ δὲ καὶ ἀνωτέρων.

* * *

III. Ἡ ὅλη περιφέρεια τῆς Θεσσαλίας καὶ Ἠπείρου, ὡς ἐλέγχθη εἶναι ἐκτάσεως 23.533.650 στρεμμάτων καὶ ἔχει πληθυσμὸν 758.224 κατοίκων ἐν συνόλῳ, ἐκ τῶν ὀποίων οἱ ἄρρενες ἐπαγγελματίαι, οἱ ἄνω τῆς ἡλικίας τῶν δέκα ἐτῶν, κατὰ τὴν τελευταίως διενεργηθεῖσαν στατιστικὴν τῶν ἐπαγγελματιῶν ἀνέρχονται εἰς μὲν τὴν Θεσσαλίαν εἰς 227.396, ἐκ τῶν ὀποίων οἱ μὲν 2.121 εἶναι ὑπάλληλοι καὶ οἱ 62.945 συνταξιοῦχοι, σπουδασταί, μαθηταί, γυναῖκες ἀσχολούμεναι τὰ οἰκιακὰ κλπ, ἤτοι οἱ ἀληθεῖς ἐπαγγελματίαι καὶ ἐργάται ἀνέρχονται εἰς 162.330 ἄτομα, οἰκογενειάρχαι καὶ μῆ, εἰς δὲ τὴν Ἠ π ε ι ρ ο ν ἀνέρχονται εἰς 99.725 ἐκ τῶν

ὁποίων οἱ μὲν 1.577 εἶναι ὑπάλληλοι, οἱ δὲ 18.210 εἶναι συνταξιούχοι, σπουδασταὶ μαθηταὶ κλπ. ἦτοι οἱ ἀληθεῖς ἐπαγγελματίαι καὶ ἐργάται ἀνέρχονται εἰς 79.938 ἄτομα, οἰκογενειάρχας καὶ μὴ.

Οἱ ἐπαγγελματίαι οὗτοι κατανέμονται κατὰ ἐπαρχίας ὡς ἀκολούθως :

Δασαρχεῖον	Ἀληθεῖς ἐπαγγελματίαι ἐν συνόλῳ	Ἀσχολούμενοι εἰς			Ἔργαζόμενα κτήνη	Γεωργοὶ
		Δάση	Ξυλουργικὰς βιομηχανίας	Μεταφορὰν		
Καλαμπάκας	9.080	131	95	10	10	4.980
Τρικκάλων	22.003	175	352	10	35	13.118
Καρδίτσης	35.512	263	462	100	250	24.600
Βόλου	40.473	106	1.450	25	50	8.108
Ἀλμυροῦ	7.624	269	141	20	45	3.837
Ἀγυιᾶς	5.369	295	84	48	80	2.587
Λαρίσσης	36.735	150	829	5	15	18.612
Δομοκοῦ	5.534	18	86	5	10	3.538
Ἰωαννίνων	27.371	109	674	7	26	11.533
Κονίτσης	3.116	180	144	12	39	862
Μετσόβου	1.167	142	115	105	295	257
Πωγωνίου	2.979	21	108	6	14	824
Πρεβέζης	12.280	21	173	15	47	5.157
Μαργαριτίου	4.556	2	33	3	7	2.540
Φιλιατῶν	9.093	32	167	10	25	2.723
Παραμυθιάς	4.350	424	46	10	21	2.099
Ἄρτης	15.026	1.524	261	120	150	9.124
Σύνολον	242.268	3.862	5.820	511	1,119	114.299

ΣΗΜ. Ὡς ἀσχολούμενοι εἰς τὰ δάση ἐννοοῦνται οἱ δασοεργάται καὶ οἱ δασικοὶ ὑπάλληλοι. Ἡ περιφέρεια Γουμενίτσης δὲν ἀποτελεῖ ἰδίαν ἐπαρχίαν καὶ ὑπάγεται εἰς τὰς πέριξ τοιαύτας. Εἰς τὴν Θεσσαλίαν ὑπήχθη διὰ τὴν μελέτην ἡ ἐπαρχία Δομοκοῦ καὶ ἐτέθη ἐκτὸς ἡ ἐπαρχία Ἐλασσῶνος.

Οὕτω βλέπομεν, ὅτι οἱ πραγματικοὶ ἐπαγγελματίαι, εἰς οὓς ἐν τῇ ἐπισήμῳ τοῦ Κράτους στατιστικῇ ἀναγράφονται πάντες οἱ ὁπωσδήποτε ἐργαζόμενοι ἀπὸ 10 ἐτῶν καὶ ἄνω, ἀνέρχονται καθ' ὅλην τὴν περιφέρειαν Θεσσαλίας καὶ Ἠπείρου εἰς 242.268 ἄτομα, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ 114.299 εἶναι οἱ καταγινόμενοι μὲ τὴν γεωργικὴν ἐκμετάλλευσιν, ἐν ᾧ οἱ μὲ τὰ δάση καὶ τὰ προϊόντα τοῦ δάσους ἀσχολούμενοι ὡς καὶ εἰς συναφεῖς τούτων βιομηχανίας, ἦτοι ὡς ξυλουργοί, ἐπιπλοποιοί, ἀνθρακοεργάται κλπ., ἀνέρχονται εἰς 9.593, οἵτινες κατὰ τὰ 80 % διὰ νὰ μὴ εἴπωμεν ἐν συνόλῳ εἶναι οἰκογενειάρχαι, προστάται οἰκογενειῶν ἐκ 5-10 ἀτόμων, τὰ ὁποῖα διατρέφουν ἐκ τῆς ἐργασίας των ταύτης, ὁπότε ὁ ἀριθμὸς οὗτος ἀνέρχεται κατὰ μετριωτέρους ὑπολογισμοὺς εἰς 47.965 ἄτομα. Ἐάν

θεν ληφθῆ ὑπ' ὄψει ὁ ἀριθμὸς τῶν μὲ τὰ δασικὰ προϊόντα ἀσχολουμένων ὁ ὡς ἄνω δοθεῖς, τῶν 9.593 ἀτόμων, τότε παρατηροῦν ὅτι ἡ δασικὴ ἐκμετάλλευσις ἀπασχολεῖ τὰ 4 % τοῦ ἐπαγγελματικοῦ πληθυσμοῦ τῶν δύο τούτων τμημάτων τῆς χώρας, ἐὰν ὅμως, ὅπερ καὶ τὸ ἀκριβέστερον, ληφθῆ ὁ ἀριθμὸς τῶν 47.965 τόνων, τότε ἡ δασικὴ ἐκμετάλλευσις ὡς βιοποριστικὸς πόρος ὄν κατοίκων ἔρχεται μετὰ τὴν γεωργικὴν τοιαύτην, ἀπασχολοῦσα καὶ δίδουσα πόρον ζωῆς εἰς 9.593 οἰκογενείας, ἥτοι εἰς τὰ 18 % τοῦ πληθυσμοῦ, ἐν ᾧ ἡ γεωργία ἀπασχολεῖ τὰ 16 % τούτου ερίπου, δηλαδή ἔρχεται ἡ δευτέρα μετὰ τὴν γεωργικὴν ἐκμετάλλευσις ὡς βιοποριστικὴ τοιαύτη τῶν κατοίκων, χωρὶς ν' ἀναφέωμεν τὸ σμῆνος τῶν ἄλλων ἐργατῶν, ἐμπόρων, μικροπωλητῶν, μηχανηκῶν, μεταφορέων κλπ. οἵτινες ἀπασχολοῦνται εἰς τὰς περιφερείας ἐκείνας, εἰς τὰς ὁποίας μεταφέρονται πρὸς κατανάλωσιν τὰ ἐξαγόμενα ἐκ τῶν δύο τούτων περιφερειῶν δασικὰ προϊόντα.

Εἰς τὴν περιφέρειαν Μετσόβου, ἐὰν συγκρίνωμεν τοὺς ἀριθμοὺς τῶν ἀσχολουμένων μὲ τὴν γεωργίαν καὶ τῶν τοιούτων τῆς δασικῆς ἐκμεταλλεύσεως, θὰ ἴδωμεν ὅτι εἰς τὴν περιφέρειαν ταύτην ἡ δασικὴ ἐκμετάλλευσις εἶναι ἀνωτέρα τῆς γεωργικῆς, ἀπασχολοῦσα πολὺ περισσότερα ταύτης ἄτομα, ἐν ᾧ τούναντίον εἰς τὰς πλέον δασώδεις ἐκτάσεις τῆς Καλαμπάκας, Τρικκάλων, Καρδίτσας, Ἀγυιᾶς κλπ. ἡ δασικὴ ἐκμετάλλευσις φέρεται μειονεκτοῦσα ἀπέναντι τῆς γεωργικῆς τοιαύτης, δι' οὓς λόγους θέλομεν κατωτέρω εἰς ἴδιον κεφάλαιον ἀναγράψη.

Πάντως ὅμως δυνάμεθα νὰ τονίσωμεν, ὅτι ἡ δασικὴ ἐκμετάλλευσις ἀποτελεῖ ἓνα σοβαρώτατον παράγοντα τῆς ἐν γένει οἰκονομίας τῶν τμημάτων τούτων τοῦ Κράτους καὶ βιοποριστικὸν τοιοῦτον μεγάλου μέρους τοῦ πληθυσμοῦ τῆς τε Θεσσαλίας καὶ Ἠπείρου, πρὸς ὃν ὀφείλει νὰ στρέψη τις καὶ τὴν προσοχὴν του καὶ ν' ἀφιερῶσιν ἐπισταμένην τινὰ μελέτην ἰδίως ἀπὸ κρατικῆς ἀντιλήψεως.

IV.—Ἐκ τῶν 23.533 τετραγωνικῶν χιλιομέτρων τῆς συνολικῆς ἐκτάσεως τῆς Θεσσαλίας καὶ Ἠπείρου, τὰ 4.116 τετρ. χιλόμετρα καλύπτονται ὑπὸ δασῶν, ἥτοι τὰ 17,0 %. Ἐφ' ἐκάστου δὲ τετραγωνικοῦ χιλιομέτρου ἔχομεν κατὰ μέσον ὄρον 175 στρέμματα δάση, μὲ πληθυσμὸν 32 κατοίκων, ἥτοι 5.47 στρέμματα κατὰ κάτοικον κατὰ μέσον ὄρον καὶ 17,2 στρέμματα γενικῶς καὶ 429 στρέμματα κατὰ δασικὸν ἐπαγγελματίαν. Δεδομένου δὲ ὅτι τὸ 1/8 τοῦλάχιστον τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κατοίκων ἀποτελοῦν τὸν ἀριθμὸν τῶν οἰκογενειῶν, διότι διὰ τὰς Ἑλληνικὰς συνθήκας εἴμεθα τῆς γνώμης, ὅτι οἱ ὑπολογισμοὶ ἐπὶ τῶν δασῶν δεόν νὰ γί-

νωνται επί του ἀριθμοῦ τῶν οἰκογενειῶν, καθ' ὅσον ἐκάστη τούτων ἀποτελεῖ μονάδα μέ ἀπαιτήσεις ἐκ τοῦ δάσους καί τῶν προϊόντων τούτου, τότε εἰς ἐκάστην τῶν 151.767 οἰκογενειῶν ἀναλογοῦν 27.0 στρέμματα δάσους, ἐφ' ἐκάστου δέ τετραγωνικοῦ χιλιομέτρου ἀναλογοῦν κατὰ μέσον ὄρον 6 οἰκογένειαι.

Διά νά δώσωμεν μίαν ἰδέαν τῆς δασοκαλύψεως τῶν τμημάτων τούτων τοῦ Κράτους ἐν σχέσει πρὸς τὴν τῶν ἄλλων κρατῶν παραθέτομεν τὸν κάτωθι πίνακα :

Κ Ρ Α Τ Η	Ἔκτασις δασῶν Στρέμματα	% τῶν δασῶν ἐπὶ συνόλου ἐκτάσ.	Στρέμματα δάσους κατὰ κάτοικον	
Θεσσαλία-Ἡπειρος	4.116.484	17	5,8	Ἐξαγωγικὸν *
Γερμανία	126.650.000	27	2,1	Εἰσαγωγικὸν
Βαυαρία	24.792.270	33	3,6	Ἐξαγωγικὸν
Αὐστρία	31.600.000	30	5,0	»
Τσεχοσλαυακία	47.000.000	33	3,4	»
Πολωνία	79.000.000	23	2,8	»
Οὐγγαρία	13.000.000	14	1,6	Εἰσαγωγικὸν
Ρουμανία	73.000.000	24	—	Ἐξαγωγικὸν
Γιουγκοσλαυία	75.000.000	30	6,3	»
Ἰταλία	54.000.000	20	1,4	Εἰσαγωγικὸν

ΣΗΜ. Ὡς ἐξαγωγή ὀρίζεται ἡ ἔκ τινων μόνον περιφερειῶν καύσιμος ὕλη καὶ ὀλίγη χρήσιμος ξυλεία δι' ἐπαγγελματικὰς ἐργασίας.

Ἐκ τούτου καταφαίνεται, ὅτι τὰ κράτη ἐκεῖνα, εἰς τὰ ὁποῖα τὸ ποσοστὸν δασοκαλύψεως ἀφ' ἑνὸς εἶναι ἄνω τῶν 30% καὶ ἀφ' ἑτέρου ἢ κατὰ κάτοικον ἀναλογοῦσα δασικὴ κάλυψις ὑπερβαίνει τὰ 2,5 στρέμματα, παρουσιάζουν ἐπάρκειαν τοῦλάχιστον ἂν μὴ ἐξαγωγὴν δασικῶν προϊόντων.

Ἐκ τῶν περιφερειῶν, αἵτινες ἀνήκουν εἰς τὰ τμήματα ταῦτα τῆς Θεσσαλίας καὶ Ἡπείρου, πολλαὶ παρουσιάζουν ποσοστὸν δασοκαλύψεως ἀφ' ἑνὸς καὶ ἀναλογίαν ἀφ' ἑτέρου κατὰ κάτοικον ἀνωτέραν σχεδὸν τοῦ ὡς ἄνω τεθέντος κατωτάτου ὀρίου ἐπαρκείας καὶ ἐξαγωγῆς. Καὶ συγκεκριμένως,

Καλαμπάκας—ποσοστὸν 37,2—κατὰ κάτοικον στρέμμ.	26,2
Καρδίτσης » 31,5 » » »	4,5
Βόλου » 29,9 » » »	3,1
Ἄγυιᾶς » 36,0 » » »	15,0
Ἄλμυροῦ » 25,3 » » »	9,2

Καὶ ἐν τούτοις ὅμως ἅπασαι αἱ περιφέρειαι αὗται εἶναι εἰσαγωγικαὶ εἰς χρήσιμον ξυλείαν παντὸς σχεδὸν εἴδους καὶ ἡ τοῦ Βόλου καὶ εἰς αὐτὴν τὴν καύσιμον ὕλην τῶν ξυλανθράκων καὶ καυ-

σοξύλων, ἂν καὶ ἡ ἀναλογία τῶν ὑψηλῶν καὶ συνθέτων δασῶν εἰς τὸ ποσοστὸν τῆς δασοκαλύψεως εἶναι σημαντικωτάτη, ἐκτὸς τοῦ Βόλου καὶ Ἄλμυροῦ, ἀνερχομένη εἰς τὴν περιφέρειαν :

Καλαμπάκας	εἰς	41,5 %	τοῦ συνόλου τῶν δασῶν τῆς
Καρδίτσης	»	41,0 %	»
Βόλου	»	3,9 %	»
Ἄγυιᾶς	»	25,3 %	»
Ἄλμυροῦ	»	1,2 %	»

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

Ι. Δασικὴ παραγωγή: α) Φορολογουμένη.

Διὰ τὴν παραγωγὴν τῶν δασῶν τῆς Θεσσαλίας καὶ Ἠπείρου, ἣτις καταφαίνεται ἐν τῷ ἐπομένῳ πίνακι λεπτομερῶς κατὰ περιφέρειαν, κατ' εἶδος δασικοῦ προϊόντος καὶ κατ' ἔτος, κατεχωρήσαμεν μόνον τὰ κυριώτερα ἀφ' ἑνὸς εἶδη, ἥτοι τὴν ξυλείαν, τοὺς ξυλάνθρακας καὶ τὰ καυσόξυλα, ἀφ' ἑτέρου δὲ κεχωρισμένως κατ' ἔτος διὰ τὴν σειρὰν τούτων ἀπὸ τοῦ 1922 μέχρι τοῦ 1930 συμπεριλαμβανομένου καὶ συνολικῶς καὶ κατὰ μέσον ὄρον διὰ τὴν δεκαετίαν 1900—1910.

Δυστυχῶς δὲν ἠδυνήθημεν παρ' ὅλας τὰς προσπάθειάς μας νὰ συγκεντρώσωμεν ἅπαντα τὰ στοιχεῖα διὰ τὴν περίοδον 1910—1922, καθ' ὅσον τῆς περιόδου ταύτης ἐλλεῖπει ἡ καταχώρησις πολλῶν ἐτῶν εἰς τὴν ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως, εἰς δὲ τ' ἀρχεῖα τοῦ Ὑπουργείου τῆς Γεωργίας παρατηρεῖται ἡ ἐντελής ἔλλειψις πάσης στατιστικῆς προσπάθειας διὰ τὴν περίοδον ταύτην καὶ κυκεῶν, ὅπου τυχὸν ἔτους τινος ἔχουν καταχωρηθῆ στοιχεῖα τινα. Ἄλλως τε δὲ ἡ περίοδος αὕτη τοῦ 1910—1922 νομίζομεν, λόγω τῶν ἰδιαιτέρων συνθηκῶν, τῆς μεγάλης καὶ ἀλογίστου καταναλώσεως δασικῶν εἰδῶν διὰ τὰς ἐκ τοῦ παγκοσμίου πολέμου ἀνάγκας, ὅτι δὲν θὰ μᾶς παρουσίαζε τὴν ἀσφαλῆ βάσιν πρὸς μίαν συγκριτικὴν μελέτην,

Ἐκτὸς τούτου εἰς τὸν κάτωθι πίνακα τῶν ἀπολήψεων καὶ διὰ τὴν περίοδον 1900—1910 ἀφ' ἑνὸς μὲν δὲν παρατηρεῖται ἡ ἰδιαιτέρα καταχώρησις τῶν δασικῶν εἰσπράξεων κατὰ ἰδιόκτητα καὶ δημόσια δάση, διότι δὲν ὑπάρχει ἀκριβῆς τοιαύτη στατιστικὴ ἐργασία, καθ' ὅσον πολλὰ εἶδη καὶ εἰσπράξεις δὲν παρουσιάζονται εἰς τοὺς δημοσιευομένους εἰς τὴν ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως πίνακας πόθεν προέρχονται, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὡς πρὸς τὰ καυσόξυλα ἐτέθησαν τὰ ποσὰ εἰς τὰς στήλας τῶν ὡς δημοσίων δασῶν ἀπολήψεων, ἐν ᾧ ἐν τῇ πραγματικότητι τὰ ποσὰ ταῦτα σημαίνουν τὰ ποσὰ ἐκεῖνα, ἅτινα διερχόμενα, ἐφορολογοῦντο εἰς τὰ τελωνεῖα.

Ἡ ἐπί τόπου κατανάλωσις καὶ συνεπῶς ἡ γενικὴ παραγωγή δὲν καταφαίνεται, δι' ὃ ὡς πρὸς τὸ σημεῖον τοῦτο αἱ διδόμεναι στατιστικαὶ πληροφορίες τοῦ κατωτέρου πίνακος εἶναι ἐν μέρει ἀκριβεῖς.

Δεδομένου ὅμως, ὅτι καὶ σήμερον ἡ διὰ τριῶν φορτίων καθ' ἐκάστην μεταφορὰ καυσοξύλων εἰς τὰς πόλεις καὶ κωμοπόλεις, ὡς καὶ τότε ἀκριβῶς συνέβαινε, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον καὶ μόνον δὲν διαφαίνεται ἐν τῷ πίνακι διὰ τὰ ἔτη 1900—1910, εἶναι ἀτελής καὶ δὲν ἀναγράφεται εἰς τοὺς ἐπισήμους πίνακας καὶ τὰ δελτία τῆς δασικῆς ὑπηρεσίας, διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἡ συγκριτικὴ ἐργασία καὶ ὡς πρὸς τὸ σημεῖον τοῦτο εἶναι ὅσον τὸ δυνατόν ἀκριβῆς ἀναλόγως τῆς πλημμελοῦς ἐργασίας ὡς πρὸς τὰ σημεία ταῦτα τῆς δασικῆς στατιστικῆς ὑπηρεσίας.

Κατὰ τοὺς ἀνωτέρω πίνακας ἔχομεν ἀποληφθέντα ποσά, κατὰ μέσον ὄρον :

I. Κατὰ τὴν δεκαετίαν 1900—1910 κατ' ἔτος κατὰ μέσον ὄρον	Ξυλεία κ. μ.	Κουσόξυλα ζύγια	Ξυλάνθρα- κες ὀκ.
A: Θεσσαλία			
1) Ἐκ τῶν Δημοσ. δασῶν ἔτησ.	10.398	25.176	1.838.967
2) Ἐκ τῶν ἰδιωτικ. » »	14.725	—	4.905.601
Σύνολον	25.123	25.176	6.743.560
II. Κατὰ τὴν περίοδον 1922—1930 κατ' ἔτος καὶ κατὰ μέσον ὄρον			
A: Θεσσαλία			
1) Ἐκ τῶν Δημοσ. δασῶν ἔτησ.	3.205	52.727	1.731.611
2) Ἐκ τῶν ἰδιωτ. » »	12.502	106.379	10.492.690
Σύνολον	15.707	159.106	12.224.301
B: Ἡπειρος			
1) Ἐκ τῶν Δημοσ. δασῶν ἔτησ.	4.403	42.018	724.761
2) Ἐκ τῶν ἰδιωτ. δασῶν »	794	18.196	701.113
Σύνολον	5.197	60.214	1.425.874
Μέσος ὄρος γενικῶς τῶν ἐτῶν 1922—1930	20.904	219.320	13.650.175

Εἰς τὴν περιφέρειαν τῆς Θεσσαλίας ἐλήφθη καὶ ἡ περιφέρεια Ἄρτης, ἥτις τότε κατὰ τὴν περίοδον 1900—1910 ἀπετέλει μέρος ταύτης καὶ τοῦ ἐλευθέρου Κράτους καὶ συνεπῶς δύναται νὰ ληφθῇ διὰ τὴν σύγκρισιν τῶν ἀποληφθέντων ποσῶν κατὰ τὴν δεκαετίαν ἐκείνην καὶ τῶν τῆς περιόδου 1922—1930.

Ἐκ τῆς συγκρίσεως τῶν ποσῶν τῶν ἀποληφθέντων κατὰ τὴν

			Μέσος ὄρος ἀποληφθ. ποσῶν κατὰ τὰ ἔτη :			Μέσος ὄρος εἰσπραχθ. ποσῶν κατὰ τὰ ἔτη :					
1929		1930			1900-1910			1900-1910		1922-1930	
ζύγ.	Ξυλάνθρακες ὀκδ.	Ξυλεία κ. μ.	Καυσόξυλα ζύγ.	Ξυλάνθρακες ὀκδ.	Ξυλεία κ. μ.	Καυσόξυλα ζύγ.	Ξυλάνθρακες ὀκδ.	Ἐξ ἰδιωτικῶν καὶ δημοσίων δασῶν Δραχ.	Λ.	Δραχ.	Λ.
905	1.063.019	565	3.000	828.000	4.753	16.515	26.062	130.075	—	644.114	
325	4.775	83	3.000	10.000	349	314	16.528	30.614	—	228.255	
		542	2.446	691.375	675	5.420	1.041.836	56.816	—	791.708	
				10.000	6	30	318.645	49.177	—	277.344	
						15	72.213	17.680	—	154.072	
								59.777	—	201.046	
										325.749	

14.358	15.413.902	8.301	46.207	10.406.000	14.725	Εφορο χωρίς εἰς τὰ					
14.275	131.930	930	10.300	20.000	—					1.044.532	
3.571	60.180	703	700	31.000	—					366.677	
518	13.390	32	130	1.000	—					133.670	
791	—	4	450	—	—					48.933	
978	50.160	3	200	—	—					37.624	
554	12.050	793	—	2.000	—					178.529	
992	33.800	217	—	46.000	—					74.030	
3.374	45.710	140	1.150	15.000	—					187.157	
1.864	8.228	219	330	3.000	—					97.010	
26.917	364.448	3.041	13.260	116.000	—					2.168.132	

δεκαετίαν 1900—1910 καὶ ἐκείνην τῆς περιόδου 1922—1930 τῆς περιφέρειας Θεσσαλίας, βλέπομεν ὅτι ἡ ἐξαγωγή χρησίμου ξυλείας καὶ ἐκ τῶν δημοσίων καὶ ἐκ τῶν ἰδιωτικῶν δασῶν κατὰ τὴν περίοδον 1900—1910 ἦτο ἀνωτέρα κατὰ μέσον ὄρον κατ' ἔτος κατὰ 9,416 κ.μ., ἐν ᾧ ἐξ ἀντιθέτου ἢ εἰς καυσόξυλα καὶ ξυλάνθρακας ἀπόληψις ἦτο κατωτέρα κατὰ μέσον ὄρον κατ' ἔτος εἰς μὲν τὰ καυσόξυλα κατὰ 123.930 ζύγια, εἰς δὲ τοὺς ξυλάνθρακας κατὰ 5.480,733 ὀκάδας. Τοῦτο δὲ ἀναμφιβόλως εἶχε τότε ὡς ἀποτέλεσμα τὴν μὴ εἰσαγωγὴν τῶν σήμερον εἰσαγομένων ἔξωθεν ποσοτήτων χρησίμου ξυλείας, ἐν ᾧ ἐξ ἀντιθέτου ἢ ὀλιγωτέρα παραγωγή καυσοξύλων καὶ ξυλανθράκων, ἐπαρκῆς διὰ τε τὰς τοπικὰς ἀνάγκας ὡς καὶ διὰ τὴν μικρὰν τότε ἐξαγωγὴν καὶ κατανάλωσιν, δὲν ἔθιγε τὰ ὑπάρχοντα ὑψηλὰ ἢ σύνθετα δάση τῆς δρυὸς, τῆς ὀξυᾶς καὶ τῶν ὑδροχαρῶν, ἐν ᾧ σήμερον ἡ μεγάλη ἀφ' ἑνὸς ἐξαγωγὴ καὶ ἀφ' ἑτέρου ἢ ἐπὶ τόπου κατανάλωσις καυσοξύλων καὶ ξυλανθράκων, ἡ σημειωθεῖσα ἀπὸ τοῦ 1922 καὶ ἐντεῦθεν, μετέτρεψε ἅπαντα τὰ δάση τῆς δρυὸς κυρίως καὶ πολλὰ τῆς ὀξυᾶς εἰς χθαμαλὰ διὰ τὴν ἀπόληψιν τῶν καυσοξύλων καὶ τῶν ξυλανθράκων, ἐξηφάνισε δὲ ὁμοῦ μετὰ τῆς ἐπεκτάσεως τῆς καλλιέργειας καὶ τὰ ὀλίγα δάση τῶν ὑδροχαρῶν καὶ ἀειθαλῶν πλατυφύλλων, βαίνουσα πρὸς ἐξαφάνισιν καὶ τῶν τῆς δρυὸς ἐκείνων, ἅτινα φύονται ἐπὶ μετρίως γεωργικοῦ ἐδάφους.

β) Ἄ φ ο ρ ο λ ό γ η τ ο ς : Ἡ ἀτελῶς διδομένη ὑπὸ τῆς Δασικῆς ὑπηρεσίας εἰς τοὺς κατοίκους, δυνάμει ἀδειῶν ἢ μὴ, διὰ τὰς ἀτομικὰς αὐτῶν ἀνάγκας, διὰ τοὺς μικροεπαγγελματίας καὶ διὰ τὴν καύσιμον ὕλην δύναται νὰ διαιρεθῇ εἰς δύο κατηγορίας :

1) Εἰς τὴν κατηγορίαν ἐκείνην, καθ' ἣν διὰ ν' ἀποληφθῶσι τὰ δασικὰ εἶδη ὀφείλει νὰ ληφθῇ προηγουμένως ἄδεια τῆς τοπικῆς Δασικῆς ἀρχῆς καὶ

2) Εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν δασικῶν εἰδῶν, τῶν μὴ ὑποκειμένων εἰς τὰς διατάξεις ταύτας, ὡς εἶναι τὰ καυσόξυλα καὶ ἤδη αἱ ἄλλαι ἀτέλειαι ἄνευ ἐγκρίσεως τῆς τοπικῆς Δασικῆς Ἀρχῆς, αἰδοθεῖσαι διὰ τῶν τελευταίων δασικῶν νομοθετημάτων.

Δυνάμει τῆς πρώτης κατηγορίας ἀπελήφθησαν κατὰ τὰ ἔτη 1900—1910 καὶ 1922—1930 κατὰ μέσον ὄρον :

Δ α σ ι κ ᾶ ε ἶ δ η	1900—1910	1922—1930
Ξυλεία κ. μ.	375.—	3.724
Καυσόξυλα ζύγια :	—	9.708
Ξυλάνθρακες ὀκάδες :	—	87.145

Δυνάμει τῆς δευτέρας περιπτώσεως ἀπολαμβάνονται κατὰ μέσον ὄρον διὰ τριῶν φορτίων καύσιμος ὕλη ἐκ τῶν δασῶν διὰ τὰς ἀνάγκας τῶν κατοίκων τὰ κάτωθι ποσά :

α) Πρὸς πώλησιν παρὰ τῶν χωρικῶν εἰς τὰς πόλεις καὶ τὰς κωμοπόλεις τὰ παρὰ πόδας ποσὰ κατὰ περιφέρειαν, ἅτινα ἀπολαμβάνονται κυρίως ἐκ τῶν δημοσίων καὶ ἐν μέρει καὶ ἐκ τῶν κοινοτικῶν δασῶν ἐκάστης περιφερείας, διότι ἐκ τῶν ἰδιοκτησιῶν φυσικῶν προσώπων καὶ τῶν Μονῶν καθίσταται μᾶλλον δυσχερῆς εἰς αὐτοὺς ἡ συλλογὴ καὶ μεταφορὰ καυσοξύλων, καθ' ὅσον ταῦτα φυλάσσονται καὶ διότι ἀπαιτεῖται πρὸς τοῦτο ἔγκρισις τοῦ ἰδιοκτήτου.

*Θεσσαλίας:	Καλαμπάκας	ζύγια	4.000	
	Καρδίτσης	»	118.000	
	Τρικκάλων	»	20.000	
	Βόλου	»	7.000	
	Ἄγυιᾶς	»	50.000	
	Ἄλμυροῦ	»	8.000	
	Λαρίσσης	»	1.500	
	Ἄρτης	»	21.000	
	Δομοκοῦ	»	1.100	230.600
				<hr/>
Ἑπείρου:	Ἰωαννίνων	ζύγια	30.000	
	Κονίτσης	»	—	
	Πρεβέζης		1.500	
	Μετσόβου	»	—	
	Πωγωνίου	»	—	
	Ἡγουμενίτσης	»	1.000	
	Μαργαριταρίου	»	1.825	
	Παραμυθιάς	»	12.000	
	Φιλιατῶν	»	4.000	50.325
				<hr/>
	Σύνολον	»		280.000

β) Διὰ τὰς ἰδίας ἀνάγκας τῶν χωρικῶν οἰκογενειῶν, αἵτινες ἐκτὸς τῶν κατοίκων τῶν πόλεων ἀνέρχονται εἰς 112.254 (ἢ συνολικῶς εἰς ἀριθμὸν κατοίκων 502.271), ὑπολογίζομεν 60 ζύγια καυσοξύλων κατ' ἔτος, ἢ 12 ζύγια κατ' ἄτομον, ἤτοι ἐν συνόλῳ αἱ ἀτομικαὶ ἀνάγκαι τῶν χωρικῶν τῶν δύο τούτων τμημάτων τοῦ Κράτους ἀνέρχονται εἰς $112.454 \times 60 = 6.747.240$ ζύγια καυσοξύλων.

* ΣΗΜ.—Τὰ ποσὰ ταῦτα ἐξήχθησαν ἐκ τῶν ἐπισήμων ἀναφορῶν τῶν κατὰ τόπους δασικῶν ἀρχῶν.—Ν. Λάζου «Τὰ δημόσια δάση τῆς Ἑλλάδος κλπ.». Ἐκδόσις παρὰ Ὑπουργείου Γεωργίας 1929.

Ἡ ἄνευ ἀδείας τῆς Δασικῆς ἀρχῆς ἀπόληψις, γενομένη ἐκάστοτε κυρίως ἐκ τῶν Δημοσίων ἢ Κοινοτικῶν δασῶν καὶ μόνον, τοῦ 1)3 τῶν δι' ἀδείας ἀτελῶς χορηγουμένων ποσῶν ἐκ τῶν ἰδιωτικῶν, ἀνέρχεται εἰς τὸ κολοσσιαῖον ποσὸν τῶν 7.028.165 ζυγίων καυσοξύλων, ἤτοι, ὑπολογιζομένου ὅτι 6 ζύγια ἀποτελοῦν ἓν κυβικὸν μέτρον ξυλείας συμπαγοῦς, εἰς 1.171.361 κ. μ. συμπαγῆ ἑτησίως.

Συγκεντροῦντες ἤδη τὰ κατ' ἔτος καὶ κατὰ μέσον ὄρον ἀποληφθέντα ποσὰ ξυλώδους μάζης ἔκ τε τῶν Δημοσίων καὶ τῶν ἰδιωτικῶν δασῶν κατὰ τὴν περίοδον τοῦ 1922—1930 ἔχομεν τὰ παραπῶδας ἀποτελέσματα :

Διὰ τὴν περίοδον 1922—1930 κατὰ μέσον ὄρον καὶ κατ' ἔτος	Ξυλεία κ. μ.	Καυσό- ξύλα Ζύγια	Ξυλάνθρα- κες ὀκάδες
I. ΕΠ' ΑΔΕΙΑ			
A : Φορολογούμενα			
1) Ἐκ δημοσίων δασῶν	7.608	94.745	2.456.372
2) Ἐξ ἰδιωτικῶν δασῶν	13.296	124.575	11.193.803
B : Ἀφορολόγητα			
1) Ἐκ δημοσίων δασῶν	2.483	6.472	58.145
2) Ἐξ ἰδιωτικῶν δασῶν	1.241	3.236	29.048
II. ΑΝΕΥ ΑΔΕΙΑΣ ΑΤΕΛΩΣ			
Ἐκ δημοσίων δασῶν καὶ Κοινοτικῶν	—	6.747.240	—
Σύνολον			
1) Ἐκ δημοσίων δασῶν	10.091	6.768.457	2.514.517
2) Ἐξ ἰδιωτικῶν δασῶν	14.537	207.811	11.222.851
Γενικὸν σύνολον ἀπολήψεως	24.628	6.976.268	13.737.368

Δεδομένου δὲ ὅτι ἐν τῇ περιφερείᾳ τῶν δύο τούτων τμημάτων τοῦ Κράτους ἔχομεν 4.116,484 στρέμματα δάσους ἐν συνόλῳ, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ 1.193.484 ἀποτελοῦν τὰ ὑψηλὰ δάση, τὰ 357.801 τὰ σύνθετα καὶ τὰ 2.565,099 στρέμματα τὰ χθαμαλὰ δάση, ὡς καὶ ὅτι οἱ κάτοικοι ἀνέρχονται εἰς 754.839, ἔχομεν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν 600 ὀκάδων ξυλείας ἰσοδυναμούσης μὲ ἓν κ. μ. συμπαγῆς τ' ἀκόλουθα συμπεράσματα :

Εἰς χρήσιμον ξυλείαν ἀπολαμβάνονται κατ' ἔτος 24,628 κ.μ., εἰς καυσόξύλα 1.162.811 κ.μ. καὶ εἰς ξυλάνθρακα 91.582 κ.μ., ἤτοι ἐν συνόλῳ 1.278.921 κ.μ. ἤτοι 0,310 κ.μ. κατὰ στρέμμα. Ἐκ τούτων τὰ μὲν δημόσια δάση ἀποδίδουν κατ' ἔτος 1.154.927 κ.μ. ἤτοι 0,572 κ.μ. κατὰ στρέμμα, τὰ δὲ ἰδιωτικὰ 123.994 κ.μ., ἤτοι

0,058 κ.μ. κατὰ στρέμμα, δηλαδή ἐκ τῶν 0,310 κ.μ. κατὰ στρέμμα τῆς κατ' ἔτος ἀπολήψεως τὰ 90,1 % ἀποδίδουν τὰ δημόσια δάση καὶ 9,9 % τὰ ἰδιωτικὰ τοιαῦτα.

Ἡ κατὰ μορφήν δασικῆς καλύψεως ἀπόληψις, δεδομένου ὅτι ἡ χρήσιμος ξυλεία ἐξάγεται κυρίως ἐκ τῶν ὑψηλῶν καὶ ἐν μέρει ἐκ τῶν συνθέτων δασῶν, τὰ δὲ λοιπὰ δασικὰ εἶδη, ἤτοι τὰ καυσόξυλα καὶ οἱ ξυλάνθρακες ἐκ τῶν χθαμαλῶν καὶ ἐν μέρει καὶ ἐκ τῶν συνθέτων τοιούτων, ὡς καὶ ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν μὲ τὰς ὑπαρχούσας στατιστικὰς πληροφορίας νὰ καθορισθῇ τὸ ἐκ τῶν συνθέτων δασῶν ἐξαγόμενον ποσὸν τῆς ξυλείας, ὅπερ θὰ εἶναι ἀναμφιβόλως μηδαμινὸν ἔναντι τοῦ συνόλου, διὰ τοῦτο δεχόμεθα τὴν μὲν ἀπόληψιν τῆς ξυλείας ἐκ τῶν ὑψηλῶν δασῶν, τὴν δὲ τῶν καυσοξύλων καὶ ξυλανθράκων ἐκ τῶν συνθέτων καὶ χθαμαλῶν δασῶν.

Ὑπὸ τοὺς ὅρους τούτους ἔχομεν ἀπόδοσιν τῶν μὲν ὑψηλῶν δασῶν 0,020 κ.μ. κατὰ στρέμμα, τῶν δὲ συνθέτων καὶ χθαμαλῶν 0,398 κ.μ. κατὰ στρέμμα.

Ἐκ τῶν ὑψηλῶν δασῶν τὰ μὲν δημόσια δάση ἀποδίδουν 0,014 κ.μ. κατὰ στρέμμα, τὰ δὲ ἰδιωτικὰ 0,028 κ.μ. κατὰ στρέμμα.

Ἐκ τῶν συνθέτων καὶ χθαμαλῶν δασῶν τὰ μὲν δημόσια ἀποδίδουν 0,872 κ.μ. κατὰ στρέμμα, τὰ δὲ ἰδιωτικὰ 0,067 κατὰ στρέμμα.

Διὰ νὰ δώσωμεν δὲ μίαν ιδέαν τοῦ βαθμοῦ τῆς ἀπολήψεως ἐκ τῶν δασῶν μας παραθέτομεν κατωτέρω πίνακα τοῦ κατὰ στρέμμα ἐτησίως ἀπολαμβανομένου ποσοῦ εἰς τὰ διάφορα δασικῶς προηγμένα κράτη. Οὕτω ἔχομεν :

Εἰς τὴν Αὐστρίαν	κατὰ στρέμμα	0,309 κ.μ.
» Γερμανίαν	»	0,316 »
» Τσεχοσλαυακίαν	»	0,323 »
» Πολωνίαν	»	0,228 »
» Οὐγγαρίαν	»	0,123 »
» Ρουμανίαν	»	0,268 »
Εἰς τὴν Γιουγκοσλαυίαν (Σερβίαν) κατὰ στρέμμα		0,200 κ.μ.
» Ἑλλάδα (Θεσσαλίαν—Ἡπειρον) »		0,310 »
» » » » ἐκ τῶν ὑψ. δασῶν		0,020 »

* * *

II. Σύγκρισις μεταξὺ ἀποληφθέντων καὶ ἐγκριθέντων πρὸς ἀπόληψιν ποσῶν.

Ἀνωτέρω ἐγένετο ἡ σύγκρισις μεταξὺ τῶν ἀποληφθέντων ποσῶν κατὰ τὴν περίοδον 1900—1910 καὶ ἐκείνων τῆς περιόδου

1922—1930. Ἡ σύγκρισις ὅμως μεταξὺ τῶν ἐγκριθέντων ποσῶν παρὰ τῆς τοπικῆς Δασικῆς ὑπηρεσίας καὶ τῆς κεντρικῆς τοιαύτης τοῦ Ὑπουργείου διὰ τῶν προγραμμάτων ἐκμεταλλεύσεως, διαχειριστικῶν ἐκθέσεων καὶ πινάκων ὑλοτομίας καὶ τῶν πράγματι ὑλοτομηθέντων καταφαίνεται ἐκ τοῦ ἐτέρου τῶν ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ ἀνωτέρω πινάκων. Ἐλάβομεν δὲ διὰ τὴν σύγκρισιν μόνον τὰ τελευταῖα τρία ἔτη ἀπὸ τοῦ 1928—1930, διότι κατὰ τὰ ἔτη ταῦτα ἐφηρμόσθησαν τὰ ρηθέντα προγράμματα ἐκμεταλλεύσεως, τὰ καταρτισθέντα ὑπὸ τῆς ἐξωτερικῆς τῶν δασῶν ὑπηρεσίας διὰ τὸ σύνολον τῶν δημοσίων ἐκμεταλλευσίμων δασῶν, ἐν ᾧ συγχρόνως κατὰ τὴν χρονικὴν ταύτην περίοδον εἶχον καὶ διαχειριστικαὶ μελέται ἐφ' ὅλων σχεδὸν τῶν ἰδιωτικῶν δασῶν συνταχθῆ, οὕτως ὥστε τὸ προτεινόμενον πρὸς ὑλοτομίαν δι' ἐν ἑκάστον ἔτος ποσὸν δὲν ἦτό τι ἄλλο, εἰ μὴ ἐκεῖνο ὅπερ πράγματι τὰ δάση ἐκάστης περιφερείας ἠδύναντο ν' ἀποδώσουν ἄνευ διαταραχῆς τῆς ἀειφορίας καὶ τῆς διαχειριστικῆς μορφῆς καὶ γενικῶς τῆς ὑποστάσεώς των.

Κατὰ τὴν περίοδον ὅθεν ταύτην ἐνεκρίθησαν πρὸς ἀπόληψιν καὶ ἀπελήφθησαν τὰ ποσὰ τοῦ ἐπομένου πίνακος.

Ἐκ τῆς μελέτης τοῦ πίνακος τούτου ἐξάγονται τὰ ἐξῆς συμπεράσματα. Καὶ κατὰ τὰ τρία ἀναφερθέντα ἔτη 1928, 1929 καὶ 1930 ἐνεκρίθησαν καὶ προδιεγράφησαν διὰ ν' ἀποληφθῶσιν ἐκ τῶν δασῶν ποσὰ, τὰ ὅποια ἐν τῇ πραγματικότητι δὲν κατέστη δυνατὸν ν' ἀποληφθῶσιν, καὶ δὴ συγκεκριμένως κατὰ μέσον ὄρον ἐνεκρίθησαν πρὸς ἀπόληψιν ξυλεία κ. μ. 38.109 κατ' ἔτος καὶ ἀπελήφθησαν κατ' ἔτος μόνον 16.384 κ. μ., ἤτοι παρέμειναν ἀνυλοτόμητα 21.725 κ. μ. κατ' ἔτος ἐκ τῶν δημοσίων, διότι τὰ ποσὰ τῶν ἰδιωτικῶν δασῶν ὑλοτομήθησαν ὑπὲρ τὸ κανονισθὲν ποσόν, ἤτοι ἐπὶ συνόλου ἐγκριθέντων 114.217 κ. μ. παρέμειναν ἀνυλοτόμητα 68.708 κ. μ. ἐκ τῶν δασῶν τοῦ Δημοσίου, ὑλοτομήθησαν δὲ περιπλέον τοῦ ἐγκριθέντος ποσοῦ 3.139 κ. μ. ἐκ τῶν ἰδιωτικῶν κλπ. δασῶν, παρέμειναν δηλαδή 65.569 κ. μ. ἐν συνόλῳ ἀνυλοτόμητα ἐκ μόνων τῶν δημοσίων δασῶν.

Καυσόξυλα, ἐνεκρίθησαν πρὸς ἀπόληψιν κατὰ μέσον ὄρον καὶ κατ' ἔτος 133.059 ζύγια, ἀπελήφθησαν δὲ 158.757 ζύγια, ἤτοι ὑλοτομήθησαν κατ' ἔτος ἐπὶ πλέον 25.698 ζύγια ἐκ τῶν δημοσίων δασῶν, ἤτοι ἐπὶ συνόλου ἐγκριθέντος ποσοῦ ἐκ 399.177 ζυγίων ὑλοτομήθησαν ἐπὶ μὲν τῶν ἐγκριθέντων 21.621 ζυγίων ἐκ τῶν δημοσίων δασῶν 190.316 ζύγια, ἐπὶ πλέον δηλονότι 168.695 ζύγια, ἐπὶ δὲ τῶν ἰδιωτικῶν ἐπὶ 375.556 ἐγκριθέντων ζυγίων ὑλοτομήθησαν 285,956 ζύγια δηλο-

		1 9 2 8		1 9 2 9		1 9 3 0		
Ξυλεία	Καυσόξυλα	Ξυλόανθρακες	Ξυλεία	Καυσόξυλα	Ξυλόανθρακες	Ξυλεία	Καυσόξυλα	Ξυλόανθρακες
κ. μ.	ζύγια	δκ.	κ. μ.	ζύγια	δκ.	κ. μ.	ζύγια	δκ.
31.698	7.207	6.494.938	29.197	7.207	6.441.931	27.930	7.207	6.459.598
Α : α) Έκ Δημοσίων δασών ένεκρίθησαν								
β) Έκ Δημοσίων δασών άπελήφθησαν								
7.680	99.757	2.576.625	7.014	60.993	2.793.801	5.323	29.566	1.838.375
-24.018	+92.550	-3.918.308	-22.083	+53.786	-3.648.190	-22.607	+22.359	-4.621.223
Β : α) Έξ Ιδιωτικών δασών ένεκρίθησαν								
β) Έξ Ιδιωτικών δασών άπελήφθησαν								
8.464	125.852	17.238.287	8.464	125.852	17.237.987	8.464	125.852	17.238.287
8.461	126.041	16.966.442	8.775	109.778	2.791.019	11.275	50.137	11.443.000
+17	-189	-1.271.865	+311	-16.074	-14.446.968	+2.811	-75.715	-5.795.287
ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 1928-193								
α) Έκ Δημοσίων και Ιδιωτικών δασών ένεκρίθησαν								
38.109	133.059	23.697.885						
β) Έκ Δημοσίων και Ιδιωτικών δασών άπελήφθησαν								
16.384	158.757	16.784.472						
-21.725	+25.698	-6.913.413						

νότι ἐπὶ ἔλαττον τοῦ ἐγκριθέντος ποσοῦ 91.600 ζύγια.

Δηλαδή ἐν ὀλίγοις ἐκ μὲν τῶν δημοσίων δασῶν ἀπελήφθησαν 168.695 ζύγια πλέον τοῦ κεκανονισμένου καὶ τοῦ δυνατοῦ τῆς παραγωγῆς κατὰ τὰ τρία ἔτη 1928—1930, ἐκ δὲ τῶν ἰδιωτικῶν δασῶν ἐναπελήφθησαν ἀνυλοτόμητα 91.600 ζύγια, ἥτοι γενικῶς κατὰ τὰ τρία ταῦτα ἔτη εἰς ὑλοτομίαν καυσοξύλων παρελήφθησαν 77.095 ζύγια ἐπὶ πλέον τοῦ δυνατοῦ τῆς ἐκμεταλλεύσεως καὶ δὴ ἐκ τῶν δασῶν τοῦ δημοσίου ἀμφοτέρων τῶν τμημάτων τούτων τοῦ Κράτους, συγκεκριμένως δὲ περισσότερο ἐκ τῶν δασῶν τοῦ δημοσίου τῶν περιφερειῶν Ἀγυιᾶς, Βόλου, Ἀλμυροῦ, Ἄρτης, Ἰωαννίνων, Πρεβέζης, Πωγωνίου κλπ.

Ξυλάνθρακες; ἐνεκρίθησαν πρὸς ἀπόληψιν 23.697.885 ὀκάδες κατὰ μέσον ὄρον καὶ κατ' ἔτος διὰ τὴν περίοδον 1928—1930, ἀπελήφθησαν δὲ μόνον 16.784.472 ὀκάδες κατ' ἔτος, ἥτοι ἐναπέμειναν κατ' ἔτος ἀνυλοτόμητοι 6.913.413 ὀκάδες ξυλανθράκων, ἥτοι ἐπὶ συνόλου ἐγκριθέντων πρὸς ἀπόληψιν ἐκ μὲν τῶν δημοσίων δασῶν 6.459.598 ὀκ. ξυλανθράκων ἀπελήφθησαν μόνον 2.402,996 ὀκ., ἐναπέμειναν δηλαδή ἀνυλοτόμητοι 4.056.602 ὀκ., ξυλανθράκων, ἐκ δὲ τῶν ἰδιωτικῶν δασῶν ἐπὶ ἐγκριθέντων πρὸς ἀπόληψιν 17.238.287 ὀκ., ἀπελήφθησαν 14.381.476 ὀκ. ἐναπέμειναν δηλαδή ἀνυλοτόμητοι 2.856.811 ὀκ. ξυλανθράκων.

Ἐπὶ συνόλου ὅθεν κατὰ τὴν τριετίαν ἐγκεκριμένου ποσοῦ ἐξ 71.093.655 ὀκάδων ξυλανθράκων ἀπελήφθησαν μόνον 50.353, 416 ὀκάδες καὶ ἐναπέμειναν ἀνυλοτόμητοι 20,740,239 ὀκ. ξυλανθράκων.

III. Ἦδη ἐὰν ληφθῆ ὑπ' ὄψιν τὸ ὅλον δυνάμενον νὰ ἐξαχθῆ ποσόν, τὸ ἐγκριθέν πρὸς ἀπόληψιν ὑπὸ τῶν δασικῶν ἀρχῶν, καὶ τὸ ἀτελῶς ἀπολαμβανόμενον, τότε τὸ κατὰ στρέμμα ποσοστὸν ἀπολήψεως, ὅπερ ἀνωτέρω ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀποληφθέντων ποσῶν εὐρέθη διὰ μὲν τὰ ὑψηλὰ δάση 0.020 κ., διὰ δὲ τὰ χθαμαλὰ 0,398 κ.μ. καὶ ἐν συνόλῳ 0.310 κ.μ, κατὰ στρέμμα, ἀνέρχεται;

α) Διὰ τὸ σύνολον τῆς δασοκαλύψεως, δεδομένου ὅτι ἀπελήφθησαν ἀτελῶς καὶ ἔδει νὰ ὑλοτομηθῶσιν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐγκρίσεων;

Χρήσιμος ξυλεῖα	κ.μ.	38.109
Ξυλάνθρακες	»	157.986
Καυσόξυλα ἐπ' ἀδείᾳ καὶ φόρῳ	»	26.450
Καυσόξυλα ἄνευ φόρου καὶ ἀδείας	»	1.124.540
Ἦτοι ἐν συνόλῳ	»	1,347.085

ή κατά στρέμμα άπολομβανομένη ξυλώδης μάζα άνέρχεται εις 0.327 κ.μ.

Διά τὰ ύψηλά δάση άνέρχεται εις 0.032 κ.μ. κατά στρέμμα και διά τὰ χθαμαλά και σύνθετα εις 0,445 κ.μ.

IV. Δασικαί εισπράξεις :

Αί εισπράξεις εκ τών δασών τής 'Ηπείρου και Θεσσαλίας κατά τās περιόδους 1900—1910 και 1922—1930 έχουν ως άκολουθως επί τή βάσει τών έπισήμων στοιχείων (*).

Κατά τόν άνωτέρω πίνακα αί εκ τών δασών εισπράξεις άνήλθον κατά μέν τήν περίοδον 1900—1910 εις δραχμάς χρυσᾶς, καθ' όσον τήν έποχήν εκείνην ή δραχμή είχε τήν νομισματικήν άξίαν της έναντι τοῦ χρυσοῦ 25 πρὸς 1. Λ, 437,974 κατ' έτος και κατά μέσον όρον, έν ᾧ κατά τήν περίοδον τοῦ 1922—1930 εις δραχμάς χαρτίνας 8.138.871. 'Η διαφορά είναι κολοσσιαία μεταξύ τών δύο τούτων μέσων όρων τής έτησίης εισπράξεως μεταξύ τής περιόδου 1900—1910 και 1922—1930. Αὔτη όμως δέν προέρχεται εκ τής έπαυξήσεως τών ύλοτομουμένων δασικῶν προϊόντων, άν και τοιαύτη τις έπαύξεις παρατηρεΐται εις τὰ καυσόξυλα και τούς ξυλάνθρακας, αλλά κυρίως εκ τής αύξήσεως τής φορολογίας άναλόγως τής νομισματικής άξίας τής δραχμής άφ' ένός και άφ' έτέρου λόγω τής κατά μονάδα δασικοῦ προϊόντος αύξήσεως τής αγοράίας τιμής και κατά συνέπειαν τής τοιαύτης βασικής φορολογίας έν άναλογία πρὸς τήν τοιαύτην προτέραν εις χρυσόν. Τοῦτο καταφαίνεται εάν μετατρέψωμεν τās εις χαρτίνας δραχμάς εισπράξεις τών 8.138.871 δραχμῶν εις χρυσᾶς επί τή βάσει τής άναλογίας τής σταθεροποιήσεως, ήτοι τών 15 χαρτίνων δραχμῶν ίσων πρὸς 1 δραχμήν χρυσήν, όπότε ή κατ' έτος εισπραξις άνέρχεται κατά μέσον όρον εις 542,591 δραχμάς χρυσᾶς. 'Η άναλογία αὔτη τών 15 δραχμῶν χαρτίνων ίσων πρὸς 1 χρυσήν δραχμήν δέν είναι έπακριβής, διότι κατά τήν περίοδον τοῦ 1923—1928 ή χαρτίνη δραχμή εύρίσκετο εις πολὺ κατώτερον επίπεδον και συνεπῶς αί εις χρυσόν εισπράξεις ήσαν κατά πολὺ όλιγώτεραι. Δεχόμεθα όμως τοῦτο, δηλαδή τήν άναλογίαν 1 : 15, διότι ό προσδιορισμός τής εις χρυσόν άξίας τής δραχμής δι' έν έκαστον έτος τής περιόδου 1923—1928 θα έφευεν ήμᾶς εις λαβίρυνθον ύπολογισμῶν, έν ᾧ τὸ άποτέλεσμα θα ήτο μηδαμινόν από συγκριτικής άπόψεως. 'Εκ τοῦ ποσοῦ όμως τούτου τών 8.138.871 δραχμῶν τής μέσης κατ' έτος εισπράξεως, ήτοι τών 542.591 χρυσῶν δραχμῶν, όφεί-

(*) Ν. Ι. Λάζου Τὰ Δημόσια δάση τής 'Ελλάδος. 'Εφημερίς τής Κυβερνήσεως 1900—1910. 'Ετήσιον Δελτίον Στατιστικής τής Δασικῆς 'Υπηρεσίας.

ρος 30	Αναγωγή εις χρυσόν επί βάσει 375 δρ.	Μέσος ὄρος εἰσπραχθέντων 1900—1910	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	
δρ.	χρυσ. δρ.	χρυσ. δρ.		
2	99.807	128.003	375 δραχμαὶ χάρτιναι=25 χρυ- σαὶ δραχμαί.	
6	143.070	31.958		
9	102.310	56.816		
3	73.692	49.164		
3	25.894	17.679		
7	24.690	59.581		
2	28.742	75.336		
3	10.710	6.680		
6	33.676	12.757		
1	542.591	437.974		
6	76.504			Κατὰ τὰ ἔτη 1900—1910, αἱ ἐ- παρχίαι αὗται δὲν ἀπετέ- λουν τμῆμα τοῦ Κράτους.
2	29.783			
0	16.150			
0	6.250			
0	6.929			
0	12.277			
3	5.949			
0	15.316			
1	7.360			
2	176.518			
3	719.109			
κλπ.)		Ἐπόλοιπ. εἰσπραχ- θέντων μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν μὴ εἰσπραχ. φόρων		
4	15.657	74.150	Τῶν ἐτῶν 1922—1923 καὶ 1924 αἱ εἰσπράξεις ἐξ ἀπαλλοτριώ- σεων διαπλ. τελῶν κλπ. κατα- χωροῦνται συνολικῶς μετ' ἄλ- λων φόρων εἰς τὰ ἐπίσημα βι- βλία τῆς Διευθύνσεως Δασῶν, ὕπαρξάντων καὶ κατὰ τὴν πε- ρίοδον 1900—1910 καὶ συνεπῶς δὲν καθίσταται δυνατόν νὰ ἐ- ξακριβωθῇ καὶ ἡ μερὶς τῶν φό- ρων τούτων.	
5	21.910	121.160		
2	3.291	100.019		
7	11.636	62.056		
8	8.202	17.692		
1	13.111	11.579		
0	10.349	18.393		
0	2.051	8.659		
0	8.063	25.613		
7	94.270	439.321		
3	14.467			Διὰ τὸ ἔτος 1930 δυστυχῶς δὲν ἠδυνήθημεν νὰ ἔχωμεν στοι- χεῖα ἐπακριβῆ, ἀλλὰ πάντως οἱ φόροι οὗτοι κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο θὰ εἶναι ἀνώτεροι τῶν τοῦ προηγουμένου 1929.
2	7.291			
1	4.417			
9	511			
7	985			
6	255			
8	1.332			
0	2.652			
7	1.671			
3	33.581			
0	127.851			

μεν ν' αφαιρέσωμεν ἓν ἄρκετὰ σημαντικὸν μέρος, προερχόμεναι ἐκ τῶν φορολογιῶν ἐκείνων, αἵτινες δὲν ἦσαν ἐπιβεβλημένα- τὰ τὴν περίοδον 1900—1910, ἤτοι τῶν φορολογιῶν τῆς θήρας, τοῦ 1/5 τῶν ἰδιωτικῶν δασῶν, τῆς στρεμματικῆς φορολογίας, τῶν αλλοτριώσεων, τῶν διαφυλίων τελῶν τῶν καυσοξύλων κλπ., τῶν ἐπεβαρύνθη μετέπειτα ἀπὸ τοῦ 1923 καὶ ἐντεῦθεν ἡ δασικὴ μετὰλλευσις, Τὸ ποσὸν ἐκ τῶν φορολογιῶν τούτων ἀνέρχεται κατὰ μέσον ὄρον διὰ τὰ ἔτη 1925—1928 εἰς 1,917.800 δραχμὰς χρυσῆς ἢ εἰς 127.851 χρυσᾶς τοιαύτας Μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ ποσοῦ τούτου μᾶς ἐναπομένουν ἐτήσιαι καθαρὰί εἰσπράξεις, δυσχερῆσαι ν' ἀποτελέσουν βάσιν πραγματικῆς συγκρίσεως, 439.321 δραχμαὶ χρυσαὶ τῆς ἐτησίαις εἰσπράξεως κατὰ τὴν περίοδον 1922—1930 ἔναντι τῶν 437,974 δραχμῶν τῆς περιόδου τοῦ 1900—1910.

Ἐκ τούτου καταφαίνεται, ὅτι ἐν ᾧ ἡ παραγωγή κατὰ τὴν περίοδον 1922—1930 ἠύξθη ἄρκετὰ σημαντικῶς εἰς φορολογητέα δασικὰ προϊόντα καὶ συγκεκριμένως κατὰ 133.930 ζύγια καυσοξύλων, κατὰ 5.480,733 ὀκάδας ξυλανθράκων, ἐμειώθη δὲ κατὰ 9.416 κ. μ. ξυλείας ἤτοι κατὰ μέσον ὄρον καὶ κατ' ἔτος ἠύξθη κατὰ 49.443 κ.μ. συμπαγοῦς ξυλείας, ἐν τούτοις ἡ εἰσπράξις δὲν ἠκολούθησε τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν τῆς αὐξήσεως, πρᾶγμα ὃ ὁποῖον ἀποδεικνύει, ὅτι ἡ κατὰ μονάδα δασικοῦ προϊόντος φορολογία ἐμειώθη ἀντὶ ν' αὐξηθῆ, ὡς λέγεται καὶ γράφεται, μετὰ βεβαίως τὴν εἰς χρυσὸν νομισματικὴν ἀξίαν, ἐξαιρέσει τῶν φορολογιῶν ὑπὲρ τῶν Κοινοτήτων.

Πρὸς ἀπόδειξιν δὲ τούτου ἀρκεῖ νὰ ρίψη τις καὶ ἐν βλέμμα ἐπὶ τῆς τιμῆς διατιμήσεως, τῆς καθοριζομένης δι' ἓν ἕκαστον ἔτος. Ἡ φορολογητέα δ' αὕτη βᾶσις, κατόπιν τῆς μειώσεως τοῦ φόρου κατὰ 30 % ἠτις ἐψηφίσθη ἐφέτος, θέλει κατέλθῃ ἔτι περισσό-τερον.

Ἐὰν συγκρίνωμεν τὰς κατ' ἔτος εἰσπράξεις ἐκ τῆς φορολογίας τῶν δασικῶν προϊόντων, θέλομεν ἴδῃ καὶ ἐν ἄλλο, τὸ πλέον ἀποκαρδιωτικὸν βεβαίως τῆς δασικῆς μας ἐκμεταλλεύσεως καὶ ἐπιχειρήσεως, ὅτι αἱ εἰσπράξεις βαίνουναι κατ' ἔτος μειούμεναι ἢ μᾶλλον ἔβαινον κατ' ἔτος αὐξανόμεναι ἀπὸ τοῦ 1922, μέχρι τοῦ 1929, ἀπὸ τοῦ 1929 ὅμως καὶ ἐντεῦθεν μειούμεναι σημαντικῶς, ἐν ᾧ τὰ πρὸς ὑλοτομίαν ποσὰ παρέμειναν σταθερὰ ἢ μᾶλλον ἠύξθησαν κατόπιν τῆς τεθείσης ἐν ἰσχύει διαχειρίσεως πολλῶν δασικῶν συμπλεγμάτων ἐπὶ τῇ βᾶσει τῶν διαχειριστικῶν σχεδίων τῶν ἐπὶ τούτῳ ἐργασθέντων δασικῶν συνεργείων. Τοῦτο προέρχεται ἐκ λόγων, τοὺς ὁποίους θέλομεν ἀναγράψῃ ἐν τέλει εἰς τὸ οἰκεῖον κεφάλαιον τῆς δασικῆς πολιτικῆς καὶ διαχειρίσεως.

Οἱ ἀνωτέρω ἀναγραφέντες ἀριθμοὶ εἰσπράξεων παριστοῦν

τάς τοιαύτας ἐκ τῶν φορολογουμένων δασικῶν εἰδῶν. Ἐὰν δ' ὁμως θελήσωμεν νὰ ὑπολογίσωμεν τὴν ὅλην δυναμένην νὰ εἰσπραχθῇ χρηματικὴν ἀξίαν, οὐ μόνον ἐκ τῶν φορολογητέων εἰδῶν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἀτελῶς χορηγουμένων δασικῶν προϊόντων καὶ τῶν μὴ ὑλοτομηθέντων τοιούτων, τότε τὸ ποσὸν τῶν εἰσπράξεων θ' ἀνήρχετο :

ΔΑΣΙΚΑ ΕΙΔΗ	Ποσὸν δασικῶν εἰδῶν 1929—1930	Μέσος ὅρος φορολογίας 1928—1930	Εἰσπραχθὲν ποσὸν εἰς δραχμὰς χαρτίνας	Εἰς Χρυσὸν
Ξυλεία ἐκ Δημοσίων δασῶν κ. μ.	32.089	137+224	11.725.909	781.727
Ξυλεία ἐξ ἰδιωτικῶν δασῶν κ. μ.	9.744	137	1.344.928	99.662
Σύνολον	41.833		13.070.837	881.389
Καυσόξυλα ἐκ δημοσίων δασῶν ζύγια	6.831.896	5,64+10,40	109.583.612	7.305.575
Καυσόξυλα ἐξ ἰδιωτικῶν δασῶν ζύγια	303.159	5,64	1.709.816	113.988
Σύνολον	7.135.055		111.293.428	7.419.563
Ξυλάνθρακες ἐκ δημοσίων δασῶν ὀκάδες	6.523.632	0,26+0,45	4.631.778	308.785
Ξυλάνθρακες ἐξ ἰδιωτικῶν δασῶν ὀκάδες	17.261.447	0,26	4.487.976	299.198
Σύνολον	23.785.079		9.119.754	607.983
Γενικὸν σύνολον	—	—	133.484.019	8.908.935

Ἐκ τῶν δεδομένων τοῦ πίνακος τούτου διαβλέπει τις τὴν κολοσσιαίαν διαφορὰν μεταξὺ τῶν εἰσπραχθέντων κατὰ μέσον ὄρον κατ' ἔτος κατὰ τὴν περίοδον 1928—1929 καὶ 1930 καὶ ἐκείνων, ἅτινα θὰ ἠδύναντο νὰ εἰσπραχθῶσιν κατ' ἔτος κατὰ τὴν περίοδον ταύτην. Εἰς τὴν μεγάλην ταύτην διαφορὰν μεταξὺ τῶν εἰσπραχθέντων 10.786.643 δραχμῶν χαρτίνων, ἤτοι 719.109 χρυσῶν δραχμῶν καὶ τῶν δυναμένων νὰ εἰσπραχθῶσιν κατ' ἔτος 133.484.019 δραχμῶν χαρτίνων ἢ 8.908.935 χρυσῶν δραχμῶν ἐκ μόνων τῶν δύο τούτων τμημάτων τῆς χώρας, τῆς Θεσσαλίας καὶ Ἠπείρου καὶ ἐκ μόνης τῆς φορολογίας τῆς ξυλείας, καὶ ξυλανθράκων, χωρὶς νὰ ὑπολογισθῶσιν αἱ εἰσπράξεις καὶ ἄλλων δασικῶν προϊόντων, ἤτοι τῆς ἀσβέστου κλπ. ἀναμφιβόλως συντείνουν δύο τινά. Ἀφ' ἑνὸς μὲν ἢ ἀπόληψις ὄλων τῶν ἐγκριθέντων πρὸς ὑλοτομίαν

αξίας και Ήπειρου

Μέσος όρος 1923—1929		Παρατηρήσεις
Δημόσια	Ίδιωτικά	
5.509.297	5.214.513	—'Ο προσδιορισμός τής αξίας τών δασικών προϊόντων ἐγένετο ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ὑπὸ τῆς κατ' ἔτος διατιμῆσεως καθοριζομένης κατὰ μονάδα τιμῆς. —Διὰ τὸν προσδιορισμὸν τῆς κατὰ μονάδα τιμῆς τῆς ξυλείας ἐλήφθη ὁ μέσος τῆς τιμῆς διατιμῆσεως τών διαφόρων εἰδῶν ξυλείας ὅρος (κατ' ἔτος).
617.037	9.829.249	
2.457.740	4.219.491	
804.373	5.936.286	
504.544	1.520.277	
807.948	835.855	
1.272.861	533.621	
292.659	663.772	
1.370.812	1.341.367	
13.637.700	29.605.151	
43.242.421		
4.124.697	537.275	
1.814.077	541.421	
595.193	701.555	
254.680	243.463	
231.151	451.507	
1.092.372	5.333	
364.197	48.429	
973.663	282.352	
535.950	94.454	
9.985.977	2.905.789	
12.891.766		
23.623.677	32.510.940	
56.134.617		

τοσῶν κατὰ τὰ ἔτη ταῦτα, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον θὰ πραγματευθῶμεν κατωτέρω, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ σκληρὰ καὶ ἀναπόφευκτος κατὰ τὸ κρατοῦν σύστημα καὶ συνθήκας πληθωρική ὑλοτομία ἀτελῶς καὶ ἄνευ ὄρων καὶ ἐπιβλέψεως κἂν παρὰ τῆς Δασικῆς ὑπηρεσίας τῆς καυσίμου ὕλης ἐκ μέρους τῶν χωρικῶν.

Τὸ τελευταῖον τοῦτο ζήτημα οὐδέποτε δυστυχῶς ἐμελετήθη ἢ ἠρευνήθη καὶ ἀπὸ δασικῆς καὶ ἀπὸ ἐπιστημονικῆς, ὡς καὶ ἀπὸ οἰκονομικῆς ἀπόψεως.

Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀνωτέρω δεδομένων ἔχομεν οἰκονομικὴν ἀπόδοσιν κατὰ στρέμμα ἀναλόγως μὲν τῶν εἰσπραχθέντων ποσῶν τῶν 10.786.673 δραχμῶν, 2,62 δραχμᾶς χαρτίνας, ἤτοι 0,17 χρυσᾶς δραχμᾶς, ἀναλόγως δὲ τῶν δυναμένων νὰ εἰσπραχθῶσιν, 32,43 χαρτίνας δραχμᾶς, ἤτοι 2,16 χρυσᾶς.

Ἡ κατὰ στρέμμα αὕτη ἀπόδοσις δὲν εἶναι ἡ ἀπόλυτος καὶ ἀκριβής, διότι ἐκτὸς τοῦ φόρου τοῦ δημοσίου ἡ δασικὴ ἐκμετάλλευσις ἐνεργουμένη οὐχὶ ὑπὸ τοῦ Κράτους, ὡς οὔτε καὶ κατὰ τὰ 80 % ὑπὸ τῶν ἰδιωτῶν, ἀλλὰ ὑπὸ τρίτων, ἐνοικιαστῶν, οἵτινες ἀποκομίζουν ἀναμφιβόλως ἐν κέρδος, καὶ δὴ τοιοῦτον, οἷον τὸ οἰκονομικὸν κέρδος τοῦ Κράτους καὶ τοῦ ἰδιοκτῆτου ἰδιώτου ἢ μᾶλλον ἀνώτερον τούτου. Διὰ τὸν λόγον ὅθεν τοῦτον τὸ ἀνωτέρω καθορισθὲν οἰκονομικὸν κέρδος κατὰ στρέμμα εἶναι ἐν μέρος μόνον τοῦ πραγματικοῦ, ὅπερ πραγματικὸν καλλίτερον θέλει κανονισθῆ ἐπὶ τῇ βάσει τούτου, ὡς καὶ ὁ προσδιορισμὸς τῆς συνολικῆς ἀξίας τῶν δασῶν τῆς Θεσσαλίας καὶ Ἡπείρου.

V. Ἀξία τῶν δασικῶν προϊόντων : Δασικὸν κεφάλαιον :

Ἡ ἀξία τῶν ἀποληφθέντων δασικῶν προϊόντων ὑπολογισθεῖσα ἐπὶ τῇ βάσει τῆς τιμῆς τῆς διατιμῆσεως, τῆς κατ' ἔτος δημοσιευομένης ὑπὸ τῆς Δασικῆς ὑπηρεσίας δι' ἕνα ἕκαστον δασικὸν εἶδος ἔχει ὡς εἰς τὸν ἑναντι πίνακα :

Εἰς τὸν πίνακα τοῦτον παρελήφθησαν τὰ ἔτη 1922 καὶ 1930. Καὶ τὸ μὲν ἔτος 1922 παρελήφθη, διότι ἐκ τῆς ὑπαρχούσης στατιστικῆς δὲν καταφαίνονται τὰ δευτερεύοντα εἶδη πόθεν προέρχονται, ἂν δηλαδὴ ἀπελήφθησαν ἐξ ἰδιωτικῶν ἢ ἐκ δημοσίων δασῶν, τοῦ δὲ ἔτους 1930 δὲν ἠδυνήθημεν νὰ λάβωμεν ἀναλυτικὸν πίνακα τῶν κατὰ Δασαρχεῖον ἀποληφθέντων δευτερευόντων δασικῶν εἰδῶν, πρᾶγμα διὰ τὸ ὁποῖον ἀπητεῖτο εἰδικὴ ἄδεια τῆς Διευθύνσεως Δασῶν, ἣν τινα δὲν καθίστατο δυνατόν νὰ ζητήσωμεν.

Ἐν πάσῃ ὅμως περιπτώσει ἐπὶ τῇ βάσει τῶν δεδομένων τῶν ἐτῶν 1923—1929 ἔχομεν μέσον ὄρον κατ' ἔτος ἀξίαν τῶν ἀποληφθέντων δασικῶν εἰδῶν ὁμοῦ μετὰ τῶν ἄλλων φόρων τῆς θήρας κλπ. 56.134.617 δραχμῶν διὰ τὰ κατὰ τὰ ἔτη ταῦτα κατὰ μέσον

ὄρον κατ' ἔτος ποσὰ τῶν 20.904 κ. μ. ξυλείας, 219.320 ζυγίων καυσοξύλων καὶ 13.650.175 ὀκάδων ξυλανθράκων.

Ἡ ἀξία τῶν δασικῶν εἰδῶν ὡς φαίνεται ἐπὶ τοῦ ἀνωτέρω πίνακος βαίνει αὐξάνουσα ἀπὸ τοῦ 1923 πρὸς τὸ 1929, ἤτοι ἀπὸ συνολικῆς ἀξίας 27.632.368 δραχμῶν κατὰ τὸ 1923 ἠϋξήθη εἰς 88.385.607 δραχμὰς κατὰ τὸ 1929. Κατὰ τὸ ἔτος 1930 βεβαίως ἡ ἀξία θέλει παρουσιάσῃ μείωσιν ἔναντι τῆς τοῦ 1929, διότι ἡ αὐτὴ διατίμησις παρέμεινεν, ἐν ᾧ ποσὰ δασικῶν εἰδῶν ὑλοτομήθησαν ὀλιγώτερα.

Ἡ ἐν τῷ ἀνωτέρω πίνακι ἀξία τῶν δασικῶν εἰδῶν δὲν εἶναι ἀκριβής, διότι ἐν τῇ πραγματικότητι ἡ κατ' εἶδος ἀξία εἶναι εἰς τὴν ἀγορὰν ἀνωτέρα ἐκείνης τῆς διαγραφομένης ἐν τῇ διατιμήσει. Καὶ ἐπὶ παραδείγματι αἱ τιμαὶ τῆς διατιμήσεως καὶ τῆς ἀγορᾶς διὰ τὸ ἔτος 1927—1928, δι' ὃ ἔτος ἐζητήθησαν ἀκριβεῖς καὶ λεπτομερεῖς καὶ ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἐκθέσεις τῶν τοπικῶν δασικῶν ἀρχῶν, ἔχουσιν ὡς κάτωθι : (*)

Δασική περιοχή	Ξυλεία		Καυσόξυλα		Ξυλάνθρακες		* Ασβεστος	
	Μέσος ὄρος		Μέσος ὄρος		Μέσος ὄρος		Μέσος ὄρος	
	Διατιμή- σεως	*Αγορᾶς	Διατιμή- σεως	*Αγορᾶς	Διατιμή- σεως	*Αγορᾶς	Διατιμή- σεως	*Αγορᾶς
Δ Ρ Α Χ Μ Α Ι								
Καλαμπάκας	1.460	1.400	50	60	2.20	2.30	35	—
Καρδίτσης	»	—	»	60	»	2.40	»	—
*Αγυιάς	»	—	»	50	»	2.20	»	—
Βόλου	»	1.100	»	73	»	2.90	»	—
*Αλμυροῦ	»	—	»	45	»	2.30	»	37
*Αρτης	»	—	»	60	»	2.50	»	—
Τρικκάλων	»	1.250	»	80	»	2.60	»	—
Δομοκοῦ	»	—	»	60	»	2.80	»	—
Λαρίσης	»	1.350	»	70	»	2.50	»	48
*Ἰωαννίνων	»	2.200	»	60	»	3.25	»	—
Κονίτσης	»	1.600	»	—	»	—	»	—
Πρεβέζης	»	1.800	»	50	»	3.25	»	44
*Ἠγουμενίτσης	»	—	»	40	»	2.20	»	35
Μαργαριτίου	»	—	»	70	»	2.60	»	30
Μετσόβου	»	1.400	»	48	»	2.30	»	66
Παραμυθιάς	»	—	»	50	»	4.50	»	66
Πωγωνίου	»	—	»	—	»	—	»	—
Φιλιατῶν	»	—	»	50	»	—	»	53
Μέσος ὄρος	1.460	1.520	50	58	2.20	2.73	35	47

* ΣΗΜ. — Τὰ Δημόσια Δάση τῆς Ἑλλάδος κλπ. Ν. Ι. Λάζου.

Ἐκ τῆς συγκρίσεως ταύτης βλέπομεν, ὅτι ἡ τιμὴ τῆς διατιμῆσεως εἶναι κατωτέρα κατὰ πολὺ τῆς πραγματικῆς τοιαύτης τοῦ τόπου τῆς πρώτης ἀγορᾶς, ἤτοι κατὰ 8—10 % . Ἐν τῇ πραγματικότητι ὅμως εἶναι πολὺ ἀνωτέρα, δότι αἱ διδόμεναι ὡς ἄνω τιμαί, εἶναι αἱ τοιαῦται τῆς ἀγορᾶς καὶ πωλήσεως ποσῶν, ἐν ᾧ ἡ τμηματικὴ πώλησις μικροτέρων ποσῶν εἰς τοὺς τόπους τῆς καταναλώσεως, ὅπου καὶ καθορίζεται ἡ τιμὴ τοῦ δασικοῦ εἴδους, διότι ἡ τιμὴ αὕτη ἀποτελεῖ τὴν πραγματικὴν εἰσπραττομένην ἀξίαν καὶ τὴν καταβαλλομένην τοιαύτην τοῦ καταναλωτοῦ, γίνεται εἰς πολὺ μεγαλείτερα ἐπίπεδα.

Ἐπὶ τῇ βάσει ὅθεν τῆς κατὰ 10 % ἀυξήσεως ταύτης ἔχομεν συνολικὴν ἀξίαν τῶν δασικῶν εἰδῶν 61.748.077 δραχμῶν χαρτίνων, ἐξ ὧν ὀφείλομεν ν' ἀφαιρέσωμεν τὰς εἰσπράξεις ἐκείνας, αἵτινες ἐνεργοῦνται οὐχὶ ἐκ τῆς ἀπολήψεως δασικῶν προϊόντων, ἀλλὰ ἐκ τῆς ἐπιπροσθέτου φορολογίας, οἷον τῆς θήρας, $\frac{1}{5}$ τῶν ἰδιωτικῶν δασῶν, στρεμματικῆς φορολογίας κλπ. ἤτοι τὸ ποσὸν τῶν 1.917.800 δραχμῶν, ὁπότε ἡ καθαρὰ ἀξία τῶν δασικῶν εἰδῶν ἀνέρχεται εἰς 59.830,277 δραχμάς.

Ἐκ τῆς συνολικῆς ταύτης ἀξίας τῶν δασικῶν εἰδῶν τὸ μὲν ποσὸν τῶν 10.786.673 δραχμῶν ἀποτελεῖ τοὺς φόρους τοῦ Δημοσίου, ἤτοι τὰ 17,6 % ἢ 13,1 % ἐπὶ τῶν 59.830.277 δραχμῶν, τὸ δ' ὑπόλοιπον τὴν ἀξίαν τῆς παραγωγῆς, μεταφορᾶς καὶ κέρδους τοῦ ἐκμεταλλευτοῦ σὺν τῷ ἐνοικίῳ τῶν ἰδιοκτητῶν, οἵτινες ἐκμισθώνουν τὰ δάση τῶν εἰς τρίτους πρὸς ἐκμετάλλευσιν. Ἐὰν ληφθῇ ὅθεν ὑπ' ὄψει, ὅτι ὁ ἐκμισθωτὴς δὲν δύναται νὰ ἐργασθῇ εἰ μὴ μὲ κέρδος τοῦλάχιστον 15 %, τὰ δὲ ἰδιόκτητα δάση, τὰ ἐκμεταλλευόμενα ἐν ἀναλογίᾳ πρὸς τὰ τοῦ Δημοσίου ὡς 0,8 : 1,0, ὡς ἐξάγεται ἐκ τοῦ ἀνωτέρω πίνακος τῶν ἀπολήψεων τῶν τελευταίων τριῶν ἐτῶν καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἐκτάσεως τούτων ἔναντι τοῦ Δημοσίου, διότι, ἐξαιρέσει τῆς ἀπολήψεως ἀτελῶς καυσοξύλων, τὰ ἰδιωτικὰ ἐκμεταλλεύονται ἐντατικώτερον ἢ μᾶλλον ἀποδίδουν περισσότερα ποσά, τότε ἐκ τῆς ἀξίας ταύτης τῶν 59.830.277 δρ. δέον ν' ἀφαιρεθῶσι τὰ 15 % τοῦ κέρδους τῶν ἐκμισθωτῶν, ἤτοι 8.974.541 δρχ. καὶ 8.629.338 δραχμαὶ τοῦ μισθώματος τοῦ ἰδιοκτήτου, ὁπότε ἀπομένει ὡς ἀξία παραγωγῆς καὶ μεταφορᾶς τὸ ποσὸν τῶν 33.367.523 δραχμῶν, ἤτοι αὕτη ἀποτελεῖ τὰ 56,5 % τῆς συνολικῆς ἀξίας, τὰ δ' ὑπόλοιπα 43,5 % τὸ κέρδος τῆς ἐπιχειρήσεως ταύτης, ὅπερ διαμοιράζεται πάλιν εἰς 13,1 % ὑπὲρ τοῦ Δημοσίου, 13,6 % ὑπὲρ τῶν ἰδιοκτητῶν δασῶν καὶ 16,8 % ὑπὲρ τῶν ἐκμισθωτῶν δημοσίων καὶ ἰδιωτικῶν δασῶν.

Ἡ ἀνωτέρω δοθεῖσα ἀξία τῶν δασικῶν προϊόντων δὲν εἶναι, εἰμὴ μόνον ἡ τοιαύτη τῶν φορολογηθέντων τοιούτων, δηλαδὴ τῶν

ἀποληφθέντων δυνάμει άδειάς και έγκρίσεως τής δασικής ύπηρεσίας. Έκτός όμως τών δασικών τούτων προϊόντων, ως έγγραφη, ἀπολαμβάνονται άτελώς κατ' έτος και έτερα ποσά καυσοξύλων, ξυλείας, ξυλανθράκων, άσβέστου κλπ., άτινα ως μη φορολογούμενα δέν κατεχωρήθησαν εις τόν άνωτέρω πίνακα.

Ή πραγματική όθεν άξία τών έν συνόλω κατ' έτος και κατά μέσον όρον ἀπολαμβανομένων και έγκεκριμένων προς άπόληψιν δασικών προϊόντων έχει ως άκολουθως :

	Ήξία άποληφθέντων δασικών ειδών		Παρατηρήσεις
	Εις δραχμάς χαρτίνας		
	Δημόσια	Ήδιωτικά	
Αον. Τών φορολογηθέντων	23.623.677	32.510.940	Δέν προσετέθησαν τά 10%, ως ύπελογίσθη άνωτέρω
Βον τών άτελώς άποληφθέντων	337.587.620	6.037.565	
Γον. Τά μη άποληφθέντα έκ τών έγκριθέντων ποσών	42.375.271	17.143.320	Τά μη άποληφθέντα ποσά ύπελογίσθησαν, ως μέσος όρος τών έτών 1928—1929 και 1930.
Σύνολον	403.586.587	55.691.825	
Γενικόν σύνολον	459.278.412		

Ή πίναξ ούτος μάς δίδει τήν άξίαν τών πράγματι ἀπολαμβανομένων και έγκεκριμένων προς άπόληψιν ποσών, καθορισθείσης ταύτης επί τή βάσει τής διατιμήσεως και του μέσου όρου τών άπολήψεων τών τελευταίων τριών έτών. Κατά τά δεδομένα ταύτα και χωρίς νά προστεθῆ ή διαφορά μεταξύ τής τιμής τής διατιμήσεως έφ' έκάστου είδους και εκείνης τής τιμής τής άγοράς, ήτις άνέρχεται, ως άπεδείχθη άνωτέρω, εις 10% τής τιμής τής διατιμήσεως, έχομεν κατ' έτος άπόληψιν δασικών προϊόντων έκ τών δασών τής Θεσσαλίας και Ήπείρου άξίας 459.278.412 δραχμών, έκ τών όποίων τά 403.586.587 αναλογοϋν εις τήν άξίαν τών έκ δημοσίων δασών ἀπολαμβανομένων δασικών ειδών, τά δέ 55.695.825 εις τήν τοιαύτην τών έκ τών ιδιωτικών δασών.

Ήπί τής άξίας ταύτης, ως έγγραφη άνωτέρω, άποτελοϋν :

1) Οί φόροι του Δημοσίου	δραχ.	133.484.019	ήτοι	29,0%
2) Τό μίσθωμα τών ιδιωτικών δασών	»	16.610.699	»	3,4%
3) Τό κέρδος τών ένοικιαστών	»	17.347.995	»	3,7%
4) Ήξία παραγωγής και μεταφοράς				

φορολογουμένων	»	61.874.619	»	13,4 %
5) Κέρδος τῶν ὑλοτομούντων ἀτε- λῶς (παραγωγή, μεταφορά)	»	229.961.080	»	50,5 %
Σύνολον Δραχμαὶ		<u>459.278.412</u>		

Ἦδη λαμβανομένου ὑπ' ὄψει, ὅτι ἡ συνολικὴ ἀξία τῶν ἀπο-
λαμβανομένων δασικῶν προϊόντων ἀνέρχεται εἰς 459,278.412 χαρ-
τῖνας δραχμάς, διότι αὐτὴ εἶναι ἄλλως τε ἡ πραγματικὴ ἀξία
τούτων, ἐφ' ὅσον τὰ ποσὰ ταῦτα ὑλοτομοῦνται, ἐν δὲ μέρος τού-
των μὴ ὑλοτομηθὲν ἐκρίθη ὠριμον πρὸς ὑλοτομίαν καὶ θὰ ὑλοτο-
μῆτο, ἐὰν ὑπῆρχον ἐνοικιασταί, ἢ κατὰ στρέμμα καὶ κατ' ἔτος εἰς
ἀξίαν ξυλῶδους ὑλικοῦ ἀπόδοσις ἀνέρχεται εἰς 459.278.412 :
4.116.484 = 111,56 δραχμάς. Καὶ συγκεκριμένως τὰ μὲν Δημόσια
δάση ἀποδίδουν κατ' ἔτος εἰς ἀξίαν ξυλῶδες ὑλικὸν 201.07 δραχ-
μῶν, ἐν ᾧ τὰ ἰδιωτικὰ 26.40 δραχμάς. Ἡ κατὰ στρέμμα αὕτη
ἀπόδοσις ἀποτελεῖ τὴν οἰκονομικὴν ἀκαθάριστον
κατὰ στρέμμα καὶ κατ' ἔτος πρόσοδον τῶν δα-
σῶν Θεσσαλίας καὶ Ἠπείρου, ἐν ᾧ ἡ οἰκονομικὴ καθα-
ρὰ πρόσοδος ἐπὶ τῇ βάσει μὲν τῆς δυνατῆς νὰ εἰσπραχθῇ
ἐκ μέρους τοῦ Δημοσίου φορολογικῆς προσόδου ὁμοῦ μετὰ τῆς
προσόδου ἐνοικιαστῶν κλπ., ἀνέρχεται εἰς 167.442.713 δραχμάς,
ἤτοι εἰς 40.67 δραχ., ἐπὶ τῇ βάσει δὲ τῶν νῦν εἰσπραττο-
μένων καὶ τῶν ἔδει νὰ εἰσπραχθῶσιν ἐκ τῆς ὑλοτομίας ὄλων τῶν
ἐγκεκριμένων ποσῶν, ἦτοι :

1) Ἐκ τῆς φορολογίας τῶν ὑλοτομηθέντων	δραχ.	10.786.643
3) Ἐκ τῆς φορολογίας τῶν μὴ ὑλοτομηθέντων	»	12.730.120
3) Μίσθωμα ἰδιωτικῶν δασῶν	»	16.610.699
4) Κέρδος ἐνοικιαστῶν	»	17.347.995
Σύνολον	»	<u>57.475.457</u>

ἦτοι 14 δραχμαὶ κατὰ στρέμμα καὶ κατ' ἔτος.

Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν δεδομένων τούτων ἡ ἀξία τῶν δασῶν τῆς
τε Θεσσαλίας καὶ Ἠπείρου ἀνέρχεται διὰ τῆς κεφαλαιοποιήσεως
τοῦ ποσοῦ τῶν 167.442.713 δραχμῶν, αἵτινες ἠδύναντο νὰ εἰσ-
πραχθῶσιν, ἐὰν ἐφορολογοῦντο ἅπαντα τὰ ἐξαγόμενα δασικὰ
προϊόντα καὶ ὑλοτομοῦντο ἅπαντα τὰ ἐγκεκριμένα κατ' ἔτος πο-
σὰ, εἰς 2.790.711.883 δραχμάς ἐπὶ τῇ βάσει τόκου 6 %.

VI. Εἰσαγωγή καὶ ἐξαγωγή :

Διὰ τὴν ἐξεύρεσιν τῆς εἰσαγωγῆς καὶ ἐξαγωγῆς τῶν ἐγχω-
ρίων προϊόντων ὀφείλομεν ν' ἀκολουθήσωμεν δύο τρόπους, ἦτοι

1) τὴν εἰσαγωγήν καὶ ἐξαγωγήν ἀπὸ περιφερείας εἰς περιφέρειαν

έντός τῶν ὑπὸ μελέτην τμημάτων καὶ 2) τὴν ἐξαγωγήν ἐντός τῆς Θεσσαλίας καὶ Ἡπείρου.

1) Ἡ ἐντός τῆς περιφέρειας τῆς Θεσσαλίας καὶ Ἡπείρου εἰσαγωγή καὶ ἐξαγωγή τῶν ἐγχωρίων προϊόντων ὡς καὶ ἐκτός τῆς περιφέρειας ἐξαγωγή ἔχει ὁ ἔναντι πίναξ.

Ἐκ τοῦ πίνακος τούτου βλέπομεν, ὅτι ἐκ τῶν ἀπολαμβανομένων ἐκ τῶν δασῶν κατὰ μέσον ὄρον κατ' ἔτος ἐπὶ φόρῳ καὶ μὴ κυρίων δασικῶν προϊόντων, ἦτοι 20,108 κ. μ. χρησίμου ξυλείας, 7.135.055 ζυγίων καυσοξύλων καὶ 16.871.666 ὀκ. ξυλανθράκων ἐπὶ τόπου χρησιμοποιεῖται τὸ μεγαλείτερον μέρος διὰ τὴν πλήρωσιν τῶν ἀναγκῶν τῶν κατοίκων, ἐν δὲ μικρὸν μέρος ἦτοι 1.400 κ. μ. ξυλείας ἐκ καστανέας ἐκ τῶν δασῶν τοῦ Πηλίου, 8.401.000 ὀκ. ξυλανθράκων, 17.000 ζυγίων καυσοξύλων, 105.000 ὀκ. βελανιδίου καὶ 2.000 ὀκ. δαδίου ἐξάγονται εἰς τὰ ἄλλα τμήματα τοῦ Κράτους.

2) Εἰσαγωγή ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Τὴν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰσαγωγήν δασικῶν προϊόντων δὲν δυνάμεθα νὰ δώσωμεν εἰς εἶδη, καθ' ὅσον στερούμεθα τῶν στοιχείων πρὸς τοῦτο, τῶν ἐπισήμων στατιστικῶν ἀναγραφόντων συνολικῶς τὴν εἰς ἀξίαν καὶ τόνους κατὰ τελωνεῖον εἰσαγωγήν, λεπτομερῶς δὲ καὶ κατ' εἶδος ἐν τῷ συνόλῳ καθ' ὅλην τὴν ἐπικράτειαν.

Κατὰ τὰ δεδομένα ταῦτα ἔχομεν εἰσαγωγήν δασικῶν προϊόντων εἰς τοὺς δύο λιμένας τῶν δύο τμημάτων τούτων, ἦτοι εἰς τὸν λιμένα Βόλου καὶ Πρεβέζης κατὰ τὰ ἐπόμενα ἔτη τὴν ἐξῆς εἰς ἀξίαν :

Κατὰ τὰ ἔτη	Ἀξία εἰσαγωγῆς δασικῶν εἰδῶν		Ἀξία ἐξαγωγῆς δασικῶν εἰδῶν	
	Βόλου	Πρεβέζης	Βόλου	Πρεβέζης
1926	23.703.000	1.232.000	—	35.000
1927	24.872.000	2.087.000	50.000	25.000
1929	11.580.000	2.096.000	300.000	—
1930	22.441.000	1.545.000	—	—
Κατὰ μέσον ὄρον	23.149.000	1.740.000	87.500	15.000

Τὰ εἰσαγόμενα διὰ τῶν λιμένων Βόλου καὶ Πρεβέζης δασικὰ εἶδη εἶναι κατὰ 90 %, διὰ νὰ μὴ εἴπωμεν κατὰ τὸ ὕλον, χρήσιμος ξυλεία προερχομένη ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ κυρίως ἐκ Ρουμανίας καὶ Τεργέστης ὀλίγη δὲ ἐκ Σουηδίας.

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

I. Πετρολογικαὶ καὶ Ἐδαφολογικαὶ συνθῆκαι (*).

Δέν θὰ ἐπεκταθῶμεν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου, ἀλλὰ θὰ προσπαθήσωμεν νὰ δώσωμεν περιληπτικὴν περιγραφὴν τῶν πετρολογικῶν καὶ ἔδαφολογικῶν συνθηκῶν τῶν ὑπὸ μελέτην τμημάτων τῆς Θεσσαλίας καὶ Ἡπείρου, ἡ γέννεσις τῶν ὁποίων ἀναμφιβόλως δέν δύναται ν' ἀποτελέσῃ θέμα τῆς παρούσης.

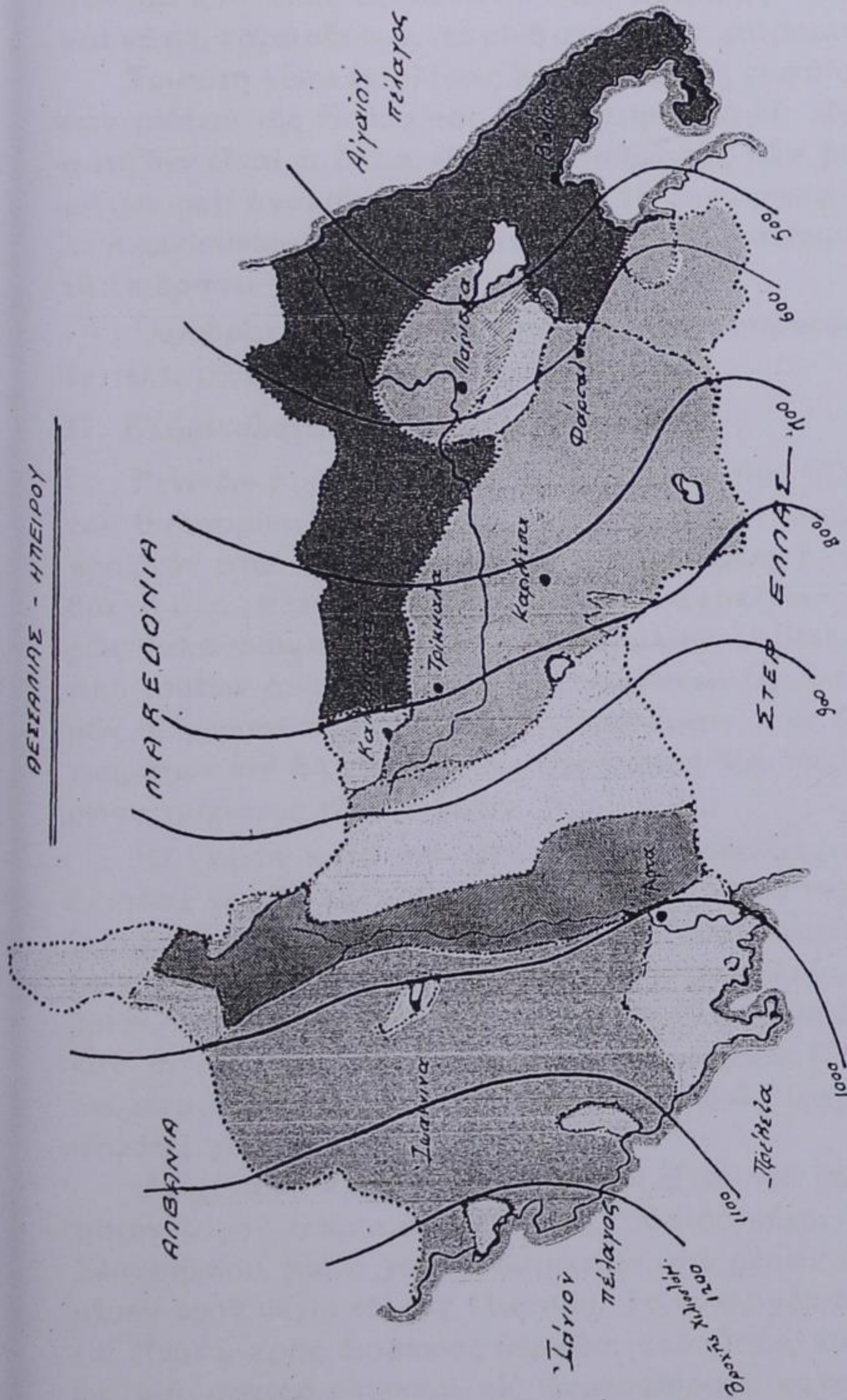
Ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ Ἀκρωτηρίου Τρίκερι καὶ ἄνω μέχρι Φαρσάλων, Βοιβηίδος λίμνης, τῶν προπόδων τῆς Ὀσσης πρὸς τὴν πεδιάδα τῆς Λαρίσσης, ὀλόκληρος ἡ περιοχὴ τοῦ Ὀλύμπου, τῶν Χασίων ὁρέων ἐν συνεχείᾳ μέχρις ἔξωθεν καὶ ἀνατολικῶς τῆς Καλαμπάκας καὶ ἐκεῖθεν κατ' εὐθειᾶν γραμμὴν πρὸς τὴν κοιλάδα τῶν Γρεβενῶν συνίσταται πετρολογικῶς ἀπὸ κρυσταλλοπαγεῖς μάζας, κρυσταλλοσχιστώδεις διαπλάσεις μετὰ πυρήνων γρανίτου καὶ γνευσιακοῦ γρανίτου, δηλαδή ἡμιμεταμορφωμένα στρώματα, σχηματισθέντα κατὰ τὴν ἀλγώγειον περίοδον τοῦ ἠωζωϊκοῦ ἢ προτεροζωϊκοῦ αἰῶνος. Ὀλόκληρος ἡ πεδιάς τῆς Θεσσαλίας μέχρι τῶν προπόδων τοῦ Τυμφρηστοῦ καὶ τῆς Πίνδου ἀποτελεῖται ἀπὸ τεταρτογενῆ πετρώματα καὶ προσχώματα, ἐντὸς τῶν ὁποίων κατὰ τὴν περιοχὴν ὀλίγον νοτιοδυτικῶς τῆς Λαρίσσης καὶ τῆς περιοχῆς Φαρσάλων συναντῶνται νεογενῆ στρώματα πολλαχοῦ μετὰ τεταρτογενῶν διαπλάσεων καὶ βασικοὶ ἠφαιστεῖται κυρίως τῆς Ἰουρασίου διαπλάσεως. Τὸ ἡμισυ τῆς Πίνδου μέχρι Μετσόβου καὶ δὴ τὸ ἀποκλίνον πρὸς τὴν πεδιάδα Θεσσαλίας—Καλαμπάκας συνίσταται ἐκ τῆς ζώνης τοῦ Ὠλωνοῦ Πίνδου, δηλαδή ἐκ μεσοζωϊκῶν καὶ παλαιογενῶν στρωμάτων, σχηματισθέντων κατὰ τὴν παλαιοηώκαινον, τὴν ἠώκαινον καὶ τὴν ὀλιγόκαινον ὑποπερίοδον τοῦ καινοζωϊκοῦ αἰῶνος, ἦτοι ἀσβεστόλιθοι καὶ ὑπεράνω τούτων ἄργιλλοι, μάργαι, ψαμμῖται καὶ κροκαλοπαγῆ στρώματα.

Ἡ δυτικὴ πλευρὰ τῆς Πίνδου μέχρι τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου, Ἄρτης, Ἰωαννίνων καὶ ἐκεῖθεν μέχρι σχεδὸν τῶν συνόρων πρὸς τὴν Ἀλβανίαν ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν ζώνην τοῦ ἠώκαινικοῦ καὶ ὀλιγοκαινικοῦ φλύσχου, δηλαδή εἰς μὲν τὰ κατώτερα μέρη ἄργιλλοι, μάργαι καὶ ψαμμῖται λεπτόκοκκοι, κατὰ δὲ τὰ ὑψηλότερα μέρη ψαμμῖται χονδρόκοκκοι καὶ κροκαλοπαγῆ πετρώματα.

Ἐκ τῆς Ἄρτης, Λίμνης Ἰωαννίνων—δυτικῆς πλευρᾶς Ζα-

(*) Μελέτη Κ. Γεωργαλά εἰς τὸ Ἐγκυκλοπαιδικὸν Λεξικὸν τοῦ κ. Ἐλευθερουδάκη. Τόμος Ε. σελὶς 258.

ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ - ΗΠΕΙΡΟΥ

Κρηταλιθώδεις μάζαι. Κενταυροειδείς είσπρασις	Νεογενή σφραγίδια	Παλαιολιθικά σφραγίδια	Ζώνη φλύσχου.	Ζώνη ώλονου πύδου	Τεταρτογενή περιώματα και προσχωμάτα	Περίοδος Βυρική ήπειρο- ταϊ	Μεσολιθική επιδείξις φλύσχης
--	-------------------	---------------------------	---------------	----------------------	--	--------------------------------------	------------------------------------

γοροχωρίων καὶ ἄνω μέχρις Ἀλβανίας καὶ θαλάσσης ἐξαπλοῦνται τέλος παλαιοζωϊκά, μὴ μεταμορφωμένα στρώματα τῶν ζωνῶν τῆς ἀνατολικῆς Ἑλλάδος, ἥτοι σχιστόλιθοι, χαλαζῖται κλπ. ἐνδιάμεσῳ τῶν ὁποίων κατὰ τὴν περιοχὴν Ἰωαννίνων, παρὰ τὴν Πάργαν καὶ καθ' ὅλην τὴν λεκάνην τῆς Πρεβέζης, ἀπὸ Φιλιππιάδος καὶ κάτω, παρεισδύουν νεογενῆ στρώματα καὶ βασικοὶ ἠφαιστεῖται.

Τοιαύτη εἶναι ἐν ὀλίγοις ἡ πετρολογικὴ σύστασις τῶν τμημάτων τούτων τῆς Θεσσαλίας καὶ Ἠπείρου, ἡ δὲ ἔδαφολογικὴ τοιαύτη δὲν εἶναι τι ἄλλο, εἰ μὴ ἀποσαθρώσεις τῶν βασικῶν πετρωμάτων μετ' ἀναμίξεως φυτικῆς γῆς, τῇ ἐπενεργείᾳ τῶν κλιματολογικῶν συνθηκῶν καὶ τῶν ἀτμοσφαιρικῶν κατακρημνισμάτων καὶ τῇ ἐπιδράσει τῆς φυτικῆς καλύψεως.

Ἄμυδρὰν ἰδέαν τῆς πετρολογικῆς διαμορφώσεως δίδει ὁ ἐν τέλει χάρτης :

II. Κλιματολογικαὶ συνθῆκαι.

Γενικῶς ὁ κλιματολογικὸς χαρακτήρ τῆς Ἑλλάδος μετέχει τοῦ θαλασσίου καὶ τοῦ χερσαίου τοιούτου, ἀποκλίνων μᾶλλον πρὸς τὸν τύπον τοῦ θαλασσίου, εἰδικῶς ὅμως ὁ χαρακτήρ οὗτος διὰ τὰ ὑπὸ μελέτην τμήματα ἀλλάσσει ἀποκλίνων πρὸς τὸν καθαρῶς θαλάσσιον τύπον μετὰ τὰς παραλίας καὶ εἰς ἀρκετὸν βάθος ἀπὸ τούτων ἀναλόγως τῶν συναντωμένων ὑψωμάτων, εἰς καθαρῶς δὲ χερσαῖον καθ' ὅλον τὸ ὑπόλοιπον τοῦ ἐσωτερικοῦ τῶν τμημάτων καὶ δὴ τῆς βορείου Θεσσαλίας καὶ τοῦ κέντρου καὶ βορείου τμήματος τῆς Ἠπείρου.

Ὁ χειμὼν κατὰ τὴν μὲν νότιον Θεσσαλίαν καὶ τὰς πεδινὰς ἐκτάσεις τῆς ὡς καὶ κατὰ τὴν παραθαλάσσιον περιοχὴν τῆς Πρεβέζης μέχρι Φιλιππιάδος ἄρχεται κατὰ τέλη Νοεμβρίου, καθ' ὅλην δὲ τὴν λοιπὴν ἕκτασιν κατὰ τὰ τέλη Ὀκτωβρίου—ἀρχὰς Νοεμβρίου, καθ' ἣν ἐποχὴν ἐνσκήπτουν ἐν ὅλῃ τῇ ἀκμῇ των αἱ βροχαὶ κατ' ἀρχὰς, διαρκοῦσαι πολλάκις ὀλοκλήρους ἐβδομάδας, διακοπτόμεναι πολλάκις ὑπὸ ἡλιολούστων ἑαρινῶν ἡμερῶν, καὶ εἶτα αἱ πτώσεις χιόνων.

Αἱ μεγαλείτεραι ἐτήσιαι περίοδοι εἶναι τοῦ θέρους κατὰ πρῶτιστον λόγον, διαρκείας ἀπὸ ἀρχῶν Μαΐου μέχρι τέλους ἢ μέσων Σεπτεμβρίου, καὶ ὁ χειμὼν διαρκείας ἀπὸ μέσων Νοεμβρίου κατὰ μέσον ὄρον μέχρι τέλους Μαρτίου. Τό τε Φθινόπωρον καὶ ἡ "Ἀνοιξὶς εἶναι μικρᾶς διαρκείας περίοδοι τοῦ ἔτους καὶ ἀρκετὰ θερμαίως καὶ ἀρκετὰ πλούσιαι εἰς ἀτμοσφαιρικὰ κατακρημνίσματα.

Ἡ βροχολογικὴ κατάστασις τῆς τε Θεσσαλίας καὶ Ἠπείρου δίδεται διὰ τοῦ ὡς ἄνω σχεδίου τῆς πετρολογικῆς καταστάσεως τῶν τμημάτων τούτων, ἐφ' οὗ ἐχαράχθησαν διὰ μελανῶν γραμ-

μῶν ἐν εἴδει ὑψομετρικῶν καμπυλῶν ἢ ἀνά 100 χιλιοστόμετρα αὐξητικῶς αὐξήσεις τῶν ἀτμοσφαιρικῶν κατακρημνισμάτων καὶ ἐπὶ τῇ βάσει ἐκπονηθέντος παρ' ἡμῶν καὶ εὕρισκομένου ἐν τῇ Ὑπηρεσίᾳ τῶν Δασῶν βροχομετρικοῦ χάρτου ὀλοκλήρου τῆς Ἑλλάδος, συμφώνως πρὸς τὰ δεδομένα στοιχεῖα τοῦ Ἀστεροσκοπείου. Ἐὰν παρατηρήσῃ κανεῖς τὸν χάρτην τοῦτον θὰ ἴδῃ, ὅτι τὸ δυτικὸν τμήμα ἀπὸ τῆς Πίνδου καὶ ἐκεῖθεν εἶναι πλούσιον εἰς ὄμβριον ὕδωρ, ἐν ᾧ τὸ ἀνατολικὸν ὑστερεῖ. Τοῦτο προέρχεται, διότι αἱ ὄροσειραὶ τῆς Πίνδου ἀπογυμνοῦσι τοὺς ἀνερχομένους ἀνέμους τῆς ὑγρότητος αὐτῶν, ἧτις πίπτει ὡς βροχὴ ἐπὶ τῶν δυτικῶν πλευρῶν καὶ ἐφ' ὅλης τῆς Πίνδου καὶ μόνον ὑπολείμματα φθάνουν εἰς τὰς ἀνατολικὰς κλιτεῖς καὶ τὴν πεδιάδα τῆς Θεσσαλίας· τοῦτ' αὐτό, ἀλλ' ἀντιστρόφως, συμβαίνει μὲ τοὺς ὄγκους τῆς Ὀσσης καὶ τοῦ Πηλίου.

Ἡ θερμοκρασία δυστυχῶς δὲν καθωρίσθη λεπτομερῶς, πάντως ὅμως δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἐν μὲν τῇ Θεσσαλίᾳ καὶ εἰς τοὺς πεδινοὺς χώρους τῆς Ἠπείρου ἡ διαφορὰ ταύτης μεταξὺ θέρους καὶ χειμῶνος κυμαίνεται μεταξὺ 35—40° κατ' ἀνώτατον ὄριον καὶ 20° κατὰ κατώτατον τοιοῦτον, ἀνερχομένη εἰς 35—40° κατὰ τὸ θέρος καὶ κατερχομένη κάτω 0° κατὰ τὸν χειμῶνα.

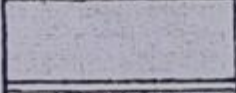

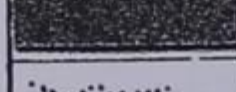
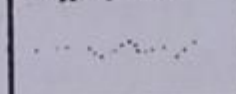
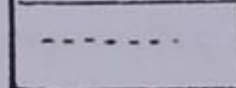
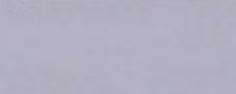
ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟΝ

I. Δασικὴ διαχείρισις :

Ἡ ἐφαρμοσθεῖσα διαχείρισις τῶν δασῶν τῶν τμημάτων τούτων τοῦ Κράτους ὡς καὶ τοῦ συνόλου τῆς Ἑλλάδος δύναται νὰ διαιρεθῇ εἰς τοιαύτην δύο ἐποχῶν :

Π ρ ὶ κ τ η ἔ π ο χ ῆ : Αὕτη περιλαμβάνει τὰ πρῶτα ἔτη ἀπὸ τῆς ἐλευθέρωσεως τοῦ Κράτους ἀπὸ τοῦ ζυγοῦ τῶν Ὀσμανιδῶν. Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην καὶ μέχρι τῆς διοργανώσεως τῆς δασικῆς ὑπηρεσίας, ὡς ἐλέχθη καὶ ἀνωτέρω, ἡ ἐν γένει δασικὴ διαχείρισις καὶ ἐκμετάλλευσις ὑπὸ τὴν ἐποπτεῖαν ἀμαθῶν καὶ ἐστερημένων πάσης δασικῆς γνώσεως ὑπαλλήλων, διοριζομένων ἐκάστοτε ὑπὸ τῆς ἐπικρατούσης πολιτικῆς μερίδος, βεβαίως δὲν ἦτο δυνατόν νὰ λογισθῇ ὡς ἡ ἐνδεδειγμένη ἢ κἂν ἀποβλέπουσα ἔστω καὶ εἰς τὴν διατήρησιν τοῦ δάσους. Ὑπὸ τὰς συνθήκας ταύτας καὶ μὲ τὴν ἀντίληψιν τῆς ἐλευθερίας, ἧτις τότε, ὡς ἦτο ἐπόμενονον, ἐπεκράτει οὐ μόνον εἰς τὰς ἰδέας ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς πράξεις τῶν ἀτιθάσων ἐκείνων προγόνων μας, βεβαίως τὸ δάσος θὰ ὑπεχώρει ἔτι μᾶλλον, ἐὰν αἱ ἀνάγκαι τοῦ ἀραιοῦ τότε πληθυσμοῦ δὲν ἦσαν μηδαμιναὶ καὶ τὰ ἐκ τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν δασῶν κέρδη δὲν ἦσαν τόσο ὀλίγα.

ΕΠΕΞΗΓΗΣΕΙΣ

	Δάση Έλατης - Πεύκης
	" Όξυαε
	" Φυλ. Δρυών
	" Άειθαλ πλατυφύλλων
	" Παχυστόμου Πεύκης [χαλκίου]
	" Υδροχαρών
	Άγρια τμημάτωγ.
	" Δασική καλύψεωσ (είδωσ)
	Σιδηροδρομική γραμμή

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἡ διαχείρισις τῶν δασῶν συνίστατο εἰς τὴν ἀπόληψιν οὐχὶ τοῦ ποσοῦ ἐκείνου, ὅπερ ἦτο δυνατόν νὰ ἀποδώσῃ τὸ δάσος, ἀλλὰ εἰς τὴν τοῦ προτεινομένου παρὰ τῶν ἰδιοκτητῶν ἢ ἐνδιαφερομένων ὑλοτόμων, οἵτινες συμφώνως πρὸς τὰς ἀνάγκας τῶν ἢ τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ἀγορᾶς ἐζήτουν παρὰ τῆς ὑπηρεσίας ἀνάλογα ποσά, ἅτινα καὶ ἐνεκρίνοντο παρὰ ταύτης πρὸς ἀπόληψιν. Ἡ διαχείρισις τῶν δασῶν ἐν ὀλίγοις ἐκανονίζετο ὑπὸ τῆς ζητήσεως τῆς ἀγορᾶς. Τοιαύτη τις ὅμως διαχείρισις δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ὀνομασθῇ διαχείρισις, ἀλλὰ μᾶλλον ἐξοικονόμησις τῆς τρεχούσης ἀνάγκης καὶ δὴ κατὰ τὸ σύστημα, καθ' ὃ διενεργεῖτο, τῆς μᾶλλον ἀντεπιστημονικῆς μορφῆς, καθ' ὅσον ἡ ἐκμετάλλευσις εἰς οὐδεμίαν τάξιν καὶ κανόνα ὑπεβάλλετο, ἐκάστου ἐκμεταλλευτοῦ ἐνεργοῦντος τὴν ὑλοτομίαν ἀναλόγως τῶν ἀντιλήψεων τοῦ καὶ τῶν συμφερόντων τοῦ.

Ἐν ἐνὶ λόγῳ κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἐπρυτάνευε τὸ συμφέρον τοῦ ἐκμεταλλευτοῦ καὶ ἡ ἀλόγιστος ὑλοτομία καυσοξύλων παρὰ τῶν κατοίκων, ἡ ἐκχέρσωσις καὶ ἡ πυρκαϊὰ διὰ τὴν ἀποκτησιν ὀλίγων ἀγρῶν καὶ καλῶν λειβαδίων.

Τοιαύτη ἦτο ἡ κατάστασις κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τοῦ ἐλευθέρου Ἑλληνικοῦ Κράτους ἀπὸ ἀπόψεως διαχειρίσεως καὶ ἐκμεταλλεύσεως, καὶ δὴ μέχρι τοῦ 1900 περίπου, ὅποτε ἄρχεται ἡ δευτέρα ἐποχὴ.

Δευτέρα ἐποχὴ.

Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ἀπὸ τοῦ 1900 μέχρι σήμερον ἀπὸ διαχειριστικῆς ἀπόψεως ἡ κατάστασις ἤρξατο βελτιωμένη εἰς τινα σημεῖα. Ἡ ἄφιξις δασολόγων σπουδασάντων εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ὡς καὶ τοιούτων μορφωθέντων ἐν Ἑλλάδι ἀρκετὰ καλῶς καὶ ἡ ὀργάνωσις πεπαιδευμένου κατωτέρου προσωπικοῦ ἤρχισαν νὰ θέτουν τὰς βάσεις διὰ μίαν καλλιτέραν αὔριον καὶ νὰ ὑποβάλουν τὴν τε διαχείρισιν καὶ ἐκμετάλλευσιν τῶν δασῶν ὑπὸ ὠρισμένᾳς, ἔστω σπαργανώδεις, βασικᾶς ἀρχᾶς ἐπιστημονικῆς μορφῆς. Καὶ ναὶ μὲν δὲν ἐφηρμόσθησαν αἱ ἐπικρατοῦσαι ἐπιστημονικαὶ θεωρίαι καὶ τὰ ἐφαρμοζόμενα ἀλλαχοῦ συστήματα διαχειρίσεως, πλὴν ὅμως ἐπεβλήθη τάξις περὶ τὸ κατὰ κρίσιν—οὐχὶ ἔρευναν καὶ ἐξακρίβωσιν—ἀποληφθησόμενον κατ' ἔτος ποσὸν δασικῶν προϊόντων ἐξ ἐκάστου δάσους, ἐκανονίσθη ὠρισμένος τις περιτροπικὸς χρόνος καὶ ἐρρυθμίσθη μία συστηματικὴ ἐκμετάλλευσις, ἐν ᾧ συγχρόνως ἡ παρουσία δασικοῦ ὀργάνου, ἀναλόγως τῶν διαμορφωμένων χαρακτήρων, ἤρξατο νὰ γίνεται αἰσθητὴ εἰς τὸν ἐξακολουθοῦντα τὴν τακτικὴν τῆς ἐτσιθελικῆς ἐκμεταλλεύσεως, τοῦ ἐμπρη-

σμοῦ καὶ τῆς ἀσυδῶτου ὑλοτομίας ἀγρότην, ποιμένα, χωρικὸν ἢ ἐκμεταλλευτὴν, ἐργάτην ἢ ἐργοδότην.

Ἡ ἐφαρμοσθεῖσα κατὰ τὴν περίοδον ταύτην διαχείρισις τῶν δασῶν, ἢ ἐξακολουθοῦσα καὶ σήμερον ἀκόμη νὰ ἐφαρμόζεται, δὲν εἶναι τι ἄλλο, εἰ μὴ ἢ ἀπὸ τουρκοκρατίας τακτικὴ τῆς ὑλοτομίας πρὸς ἀπόληψιν τῶν κυριωτέρων προϊόντων τῆς δασικῆς ἐκμεταλλεύσεως, τῆς ξυλείας, τῶν καυσοξύλων καὶ τῶν ξυλανθράκων, δηλαδὴ ἢ ἀπόληψις τῶν ὠρίμων κορμῶν—ὠρισμένης διαμέτρου ἀπὸ τεχνικῆς ἀπόψεως—ἀνεξαρτήτως τοῦ χώρου κατ' ἀρχὰς καὶ ἤδη ἐφ' ὠρισμένου τοιοῦτου, διαγραφομένου ὑπὸ τῶν ἐκάστοτε διαχειριστικῶν ἐκθέσεων—διὰ τὴν ἐξαγωγήν χρησίμου ξυλείας, ἢ ἀποψιλωτικὴ δὲ ὑλοτομία τῶν χθαμαλῶν δασῶν διὰ τὴν ἀπόληψιν καυσίμου ὕλης, ἥτοι ξυλανθράκων καὶ καυσοξυλείας. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον σύστημα διαχειρίσεως ἐφηρμόσθη καὶ ἐφαρμόζεται εἰς τὰ ἐναπομείναντα ὑψηλὰ δάση τῆς ὄξυᾱς, τῆς πεύκης καὶ κατ' ἀρχὰς εἰς τὰ ὑπάρχοντα τοιαῦτα τῆς δρυός, ἐνῶ τὸ δεύτερον τῆς ἀποψιλωτικῆς ὑλοτομίας εἰς ὅλα τὰ δάση τῶν λοιπῶν εἰδῶν καὶ ἀπὸ τινος χρόνου καὶ εἰς ὅλα σχεδὸν τὰ δάση τῆς δρυός, τῶν ὑδροχαρῶν, τῶν καστανωτῶν καὶ τῆς ὄξυᾱς ἐν μέρει ἀκόμη, μεταβληθέντων ὅλων τούτων εἰς δάση χθαμαλῆς μορφῆς, δηλαδὴ προλεταροποιηθέντων κατ' ἐπιτυχῆ ὀνομασίαν τοῦ διακεκριμένου δασολόγου κ. Κοντοῦ.

Βεβαίως ἡ διαχείρισις τῶν δασῶν τῆς Ἑλλάδος, λόγῳ τῶν κλιματολογικῶν ὄρων, ὑφ' ἃς τελεῖ ἡ χώρα ἡμῶν, τῆς φύσεως καὶ συστάσεως τοῦ ἐδάφους ὡς καὶ τῆς φύσεως αὐτῆς τῶν δασῶν δὲν εἶναι δυνατόν, εἰ μὴ νὰ εἶναι πάντῃ διάφορος τῆς τῶν ἄλλων καὶ δὴ τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν. Τὰ ἐν Ἑλλάδει δάση δὲν δύνανται ἀναμφιβόλως νὰ παραβληθῶσι πρὸς τὰ ὑπὸ ἐξαιρετικὰς ὅλως κλιματολογικὰς συνθήκας ἀναπτυσσόμενα δάση τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς, ὅπου ἡ γεννέτειρα τῆς θαυμαστῆς ἐκείνων ἀναπτύξεως, τὰ ἀτμοσφαιρικὰ κατακρημνίσματα, εἶναι συνεχῆς σχεδὸν καθ' ὅλον τὸ ἔτος. Ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ σημείου τούτου μέχρι τοῦ ἐμπειρισμοῦ, ὅστις ἐφαρμόζεται παρ' ἡμῖν ὡς πρὸς τὴν διαχείρισιν καὶ μέχρι τῆς καταστρεπτικῆς προλεταροποιήσεως ὅλων τῶν πολυτίμων δασῶν τῆς δρυός, τῶν ἀειθαλῶν πλατυφύλων, ἐνίων ὑδροχαρῶν καὶ τῆς ὄξυᾱς καὶ τῆς ἀσυδῶτου καὶ ὀμαδικῆς κατὰ βούλησιν ἐνὸς ἐκάστου χωρικοῦ ὑλοτομίας καυσοξύλων ἑκατομμυρίων ὅλων κυβικῶν μέτρων συμπαγοῦς ξυλείας, ἀναμφιβόλως ὑπάρχει πολὺ μεγάλη διαφορὰ, ἢ διαφορὰ ἐκείνη, ἣτις χαρακτηρίζει τὴν ἐπιστημονικῶς ὀργανωμένην καὶ διαχειριζομένην τὰ δάση τῶν ἄλλων κρατῶν δασικὴν νοοτροπίαν πρὸς τὴν ἄνευ ἔρματος καὶ ἐπιστημονικῶς διαγεγραμμένου σκοποῦ ἡμετέραν δασικὴν ὀρ-

γάνωσιν. Λέγομεν δὲ τοῦτο, διότι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ νοηθῆ ἢ παρασταθῆ ἢ παρ' ἡμῖν ἐφαρμοζομένη διαχείρισις τῶν δασῶν ὡς ἐνέχουσα ἐπιστημονικὴν τινα βάσιν ἢ ὡς ἀπαύγασμα μιᾶς ἐπιστημονικῆς μελέτης, ἐξαχθείσης ἐκ θετικῶν τινῶν δεδομένων εἴτε πειραμάτων εἴτε πείρας. Πρῶτον αὐτὸ καθ' ἑαυτό, ἢ ἐνιαία δι' ὅλα τὰ δάση ἐφαρμογὴ τοῦ αὐτοῦ συστήματος, τῆς ἐπιλογικῆς κατ' ἄτομον ὑλοτομίας τοῦ τεχνικῶς ὠρίμου ὑλικοῦ, ἀναλόγως τῆς διαμέτρου εἰς τὸ στηθιαῖον ὕψος, εἶναι σφαλερά. διότι ἅπαντα τὰ δασικὰ εἶδη δὲν χρησιμοποιοῦνται ἀφ' ἑνὸς πρὸς ἓνα ὠρισμένον σκοπόν, ἀφ' ἑτέρου δὲ καὶ δὲν ἐπιδέχονται ἅπαντα φυσιολογικῶς τὸ αὐτὸ εἶδος καλλιέργειας. Βασικῶς ὅθεν καὶ διὰ λόγους μορφολογικούς, ἀλλὰ καὶ δι' οἰκονομικοὺς ἀκόμη τὸ ἐνιαῖον τῆς διαχειρίσεως ἀποκλείεται, ἢ ἐφαρμογὴ τοῦ τοιοῦτου συστήματος ὑπῆρξε καὶ εἶναι ἢ μὴ ἐνδεδειγμένη καὶ ἀντικανονικὴ διαχείρισις.

Δεύτερον καὶ ἢ ἐφαρμογὴ τοῦ συστήματος τούτου ἀπροσδιορίστως κατὰ χῶρον πρὶν μὲ τρία κατὰ στρέμμα ἄτομα καὶ ἤδη ἐπὶ προσδιοριζομένου χώρου καὶ μὲ τρία ἕως πέντε τὸ πολὺ ὑλοτομούμενα ἄτομα κατὰ στρέμμα δὲν δύναται, εἰμὴ νὰ ἔχη ὡς ἀποτέλεσμα ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν μείωσιν τῆς αὐξήσεως, λόγῳ τοῦ ὅτι ἀνεξαρτήτως ἡλικίας, δηλαδὴ ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν οἰκονομικὴν ὠριμότητα καὶ οἰκονομικὸν ἀνατοκισμὸν τοῦ δασικοῦ κεφαλαίου καὶ ὑλοτομουμένου ἀτόμου, ἀπολαμβάνονται τὰ τεχνικῶς ὠριμα ἄτομα καὶ οὐχὶ τὰ οἰκονομικῶς τοιαῦτα καὶ δεύτερον λόγῳ τοῦ ὅτι οὐδεμία ἄλλη τις ἐπέμβασις γίνεται ἐπὶ τῶν ἀτόμων τῆς ὑλοτομουμένης ἐκτάσεως, ἐπιβαλλομένης διὰ τὴν καλλιτέραν ἀνάπτυξιν τῶν ὑπολειπομένων τοιοῦτων, ἧτις ἐπέμβασις, ἐκτὸς τῆς ἐπιδράσεως εἰς τὴν καθόλου ἀνάπτυξιν τοῦ δάσους μορφολογικῶς καὶ ποσοτικῶς, θὰ ἐπέφερε καὶ οἰκονομικὴν τινα ἐπαύξησιν τῆς ἐκμεταλλεύσεως καὶ τῶν προσόδων τοῦ Κράτους, ἢ τουλάχιστον ὠρισμένων τοπικῶν ἀναγκῶν, πρᾶγμα διὰ τὸ ὁποῖον καταναλίσκονται μέγισται ποσότητες ἀσκόπως εἴτε ἐν γνώσει καὶ ἐγκρίσει τῶν δασικῶν τοπικῶν ἀρχῶν, εἴτε διὰ λαθραίων ὑλοτομιῶν, αἵτινες τελευταῖαι, ὡς γιγνόμεναι ὅλως ἀκανονίστως, ἐπιφέρουν πολλάκις ἀνυπολογίστους ζημίας εἰς τε τὴν συνοχὴν ὀλοκλήρων συστάδων, ὡς καὶ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ ἐκμετάλλευσιν τοῦ δάσους. Λέγομεν δὲ ὅτι ἢ ἀπόληψις τῶν ἀτόμων γίνεται ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν οἰκονομικὴν ὠριμότητα καὶ τὸν ἀνατοκισμὸν τοῦ δασικοῦ κεφαλαίου, διότι διὰ τῆς ἀπολήψεως τῶν τεχνικῶς ὠρίμων κορμῶν, ἢτοι τῶν ἐχόντων διάμετρον ἄνω τῶν 0,35 μ. ὡς ὀρίζεται διὰ τῶν δασικῶν νομοθετημάτων, ὑλοτομοῦνται μόνον τὰ ἄτομα ταῦτα, ἐν ᾧ λόγῳ τῆς συστάσεως καὶ φύσεως τοῦ ἐδάφους μας πλεῖστα ἄτομα ἐν τῇ αὐτῇ συστάδι ἀναμφιβόλως,

εἴτε διότι τὸ ἔδαφος, ἐφ' οὗ φύονται, εἶναι βραχῶδες καὶ ξηρόν, εἴτε διότι ὑπέστησαν φυσιολογικὸν μαρασμὸν ἐκ τῆς ἐπισκιάσεως τῶν ἐκ τῶν πρωτοπόρων ἀτόμων, εἴτε καὶ δι' ἄλλους παθολογικοὺς λόγους δὲν ὑλοτομοῦνται, διότι παρουσιάζονται σήμερον ἔνεκεν τῶν ἀνωτέρω αἰτίων οὐχὶ μὲ τὰ μορφολογικὰ διὰ τὴν ὑλοτομίαν τῶν προσόντα, δηλαδή τὴν κεκανονισμένην διάμετρον τῶν 0,35 μ. εἰς τὸ σθηθιαῖον ὕψος, ἂν καὶ κατὰ τὰ ἔτη, τὸν κυριώτερον δηλαδή συντελεστὴν καὶ γνώμονα τῆς δασικῆς οἰκονομικῆς ἐκμεταλλεύσεως καὶ διαχειρίσεως, ἔδει αὐτὰ πρῶτον νὰ ὑλοτομηθῶσι καὶ συνεπῶς κατὰ τὴν ρητὴν προγραφὴν τοῦ νόμου οὐ μόνον δὲν ὑλοτομοῦνται παρὰ τὰς ῥητὰς καὶ θεμελιώδεις ἀρχὰς τῆς διαχειρίσεως, τῆς οἰκονομικῆς ἐκμεταλλεύσεως καὶ σκοπιμότητος τῆς δασοκαλλιεργείας, ἀλλὰ παραμένοντα γίνονται πρόξενoi μειώσεως τοῦ δασικοῦ κεφαλαίου, φθοροποιῶν ἀσθενειῶν ἐστὶ καὶ καθυστερήσεως τῆς ἀναπτύξεως καὶ αὐξήσεως τῶν ὑπ' αὐτῶν μετέπειτα σκιαζομένων νεογεννήτων ἀτόμων. Ἡ κατάστασις αὕτη ἐξακολουθήσασα ἀπὸ ἑκατονταετηρίδων καὶ ἐξακολουθοῦσα ἀκόμη ἐπέφερε τὸ ἀποτέλεσμα ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον παρουσιάζουν ὡς θέαμα τὰ δάση μας τὴν σήμερον, τὰ μεταβληθέντα εἰς ἀκανονίστους μάζας ξυλώδους ὑλικοῦ μὲ τὴν πλέον ἀξιοθρήνητον μορφολογικὴν ἐμφάνισιν ἀτόμων στρεβλῶν, κακκεντρεχῶν, δυσμόρφων καὶ ἀποξηραμένων, ἑκατομμυρίων δένδρων, ἕκαστον τῶν ὁποίων ἀποτελεῖ καὶ ἓν παθολογικὸν μουσεῖον.

Καθ' ἡμᾶς πρὸς ἀναχαίτισιν τοῦ προϊόντος τούτου κακοῦ, πρὸς εἰσαγωγὴν μιᾶς τάξεως καὶ ἑνὸς ῥυθμοῦ εἰς τὴν διαχείρισιν τῶν ὑψηλῶν δασῶν, ὅσα ἐναπολείπονται τοιαῦτα ἀκόμη, ἵνα ἀναζωογονηθῶσι καὶ ἐπιτελέσουν τοῦ σκοποῦ καὶ προορισμοῦ τῶν, πρὸς εἰσαγωγὴν μιᾶς οἰκονομικῆς συγχρονισμένης ἐκμεταλλεύσεως καὶ καλλιεργείας οὐ μόνον πρὸς τὸ συμφέρον τῶν δασῶν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ συμφέρον τοῦ Κράτους ἀπὸ ἀπόψεως ἐσόδων καὶ δασικῆς ἐμφανίσεως, ὀφείλουν νὰ ἐφαρμοσθῶσι δύο τινὰ συστήματα διαχειρίσεως ἐπὶ τῇ βάσει τῆς φυσικῆς ἀναγεννήσεως :

Π ρ ῶ τ ο ν : Τὸ σύστημα τῆς ἐπιλογικῆς ὑλοτομίας ὄλων τῶν οἰκονομικῶς καὶ τεχνικῶς ὠρίμων ἀτόμων σὺν τῇ ἀπολήψει τῶν καχεκτικῶν, στρεβλῶν καὶ ὑπολειπομένων εἰς ἀνάπτυξιν, λόγῳ ὁμαδικῆς ἀναπτύξεως πολλῶν ἀτόμων ἐπὶ μικροῦ χώρου.

Δ ε ὑ τ ε ρ ο ν : Τὸ σύστημα τῆς ὀλοκληρωτικῆς ὑλοτομίας ὄλων τῶν ἀτόμων ἐξαιρέσει ἐκείνων τῶν διαμέτρου κάτω τῶν 0,15 μ. εἰς ὕψος 1,30 μ. ἀπὸ τοῦ ἔδαφους.

Ἡ ἐφαρμογὴ καὶ τῶν δύο τοιούτων συστημάτων ὀφείλει νὰ γίνῃ κατὰ στενὰς λωρίδας, πλάτους οὐχὶ ἀνωτέρου τῶν 20 μ. ἵνα ἀφ' ἑνὸς μὲν διευκολυνθῇ οὕτω ἡ φυσικὴ ἀναγέννησις, ἀφ' ἑτέ-

ρου δὲ προστατευθῆ καὶ τὸ ἔδαφος καὶ ἡ ἀναγέννησις ἐκ τῆς ἐπιδράσεως κυρίως τῆς θερμοκρασίας, δεδομένου ὅτι εἰς τὴν χώραν μας παρουσιάζονται κρυοπαγήματα καὶ παγετῶνες.

Προκρίνομεν τὸ δεύτερον σύστημα διὰ τὰ δάση ἐκεῖνα, τὰ ὅποια παρουσιάζουν ἐπιτόπιον κατανάλωσιν ὑλικῶν, διαστάσεων ἀπὸ 0,15 μ. καὶ ἄνω διαμέτρου, ὡς καὶ δι' ἐκεῖνα ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μεταφορὰ αὐτοτελῶν τοιούτων κορμῶν, τῶν μικρῶν διαστάσεων, δύναται νὰ ἐνεργηθῆ πρὸς τοὺς τόπους τῆς συγκεντρώσεως καὶ καταναλώσεως, διότι διὰ τοῦ συστήματος τούτου ἀφ' ἑνὸς μὲν ἅπασα ἡ νῦν σηπωμένη, ἢ ἡ οὐδεμίαν οἰκονομικὴν ἀπόδοσιν διὰ τῆς αὐξήσεώς της δίδουσα ξυλώδης μᾶζα, ὡς καὶ ἐκείνη τῶν καχεκτικῶν, λόγῳ πληθωρικῆς παρουσίας καὶ ἀνισομεγέθων ἀτόμων, θ' ἀποληφθῆ ὁμοῦ μετὰ τῶν τεχνικῶς καὶ οἰκονομικῶς ὠρίμων, ἀφ' ἑτέρου δὲ διὰ τῆς παραμονῆς τῶν ὑγιῶν, καλῶν μορφολογικῶς ἀτόμων μικρᾶς ἡλικίας καὶ διὰ τῆς ἀναγεννήσεως ἐφ' ὀλοκλήρου τῆς ὑλοτομηθείσης λωρίδος ὁμηλικίου δάσους καὶ ἐν ἴσῃ αὐξητικῇ δυνάμει ὄλων τῶν ἀτόμων, θὰ διαμορφωθοῦν σὺν τῷ χρόνῳ καὶ εἰς λίαν προσεχὲς μέλλον δάση μὲ ἀπάσας τὰς ἡλικίας κατὰ λωρίδας, καθωρισμένης ἐκτάσεως καὶ ἡλικίας ἐκάστης, πρᾶγμα τὸ ὅποιον μεγάλως θὰ συμβάλῃ οὐ μόνον εἰς τὴν κανονικὴν διαχείρισιν τοῦ ἐκάστοτε ὠρίμου πλέον ὑλικοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἀπρόσκοπτον καὶ ἄνευ τῆς παρατηρουμένης σήμερον βλάβης ἔκ τε τῆς μεταφορᾶς καὶ ρίψεως τῶν ὑλοτομουμένων κορμῶν, ἐνῶ συγχρόνως θὰ καθίσταται δυνατὴ καὶ ἡ διὰ τῶν δενδραιώσεων πλήρωσις τῶν ἀναγκῶν τῆς ἀγορᾶς εἰς ξυλείαν μικρῶν διαστάσεων, ἣτις σχεδὸν ἐν συνόλῳ εἰσάγεται ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ἐν ἐπίσης ἄμεσον ἀποτέλεσμα μιᾶς τοιαύτης διαχειρίσεως θὰ εἶναι ἀναμφιβόλως ἡ εἰς ποιότητα καλλιτέρευσις ἀφ' ἑνὸς τῶν δασικῶν ἔδαφῶν, λόγῳ τῆς συνεχοῦς καλύψεως τούτων ὑπὸ πυκνῆς καὶ μὴ ἐκάστοτε διασπωμένης δασοκαλύψεως καὶ τῆς μὴ διαταραχῆς, ἣτις ἤδη ἐπέρχεται ἀνὰ πᾶσαν πενταετίαν ἢ δεκαετίαν καὶ ἀφ' ἑτέρου τῶν δασῶν, λόγῳ τῆς μορφολογικῶς καλλιτέρας ἀναπτύξεώς των. Καὶ ταῦτα μὲν ὡς πρὸς τὴν ἐφαρμοζομένην διαχείρισιν τῶν ὑψηλῶν καὶ ἐν μέρει τῶν συνθέτων δασῶν, ἐν ᾧ ἡ διαχείρισις τῶν χθαμαλῶν δασῶν, ἢ ἐπεκταθεῖσα εἰς ὅλα τὰ πολύτιμα εἶδη τῆς δρυός, τῆς καστανέας, τῶν ἀειθαλῶν πλατυφύλλων καὶ ἐνίων πολυτίμων ὑδροχαρῶν, δὲν δύναται εἰ μὴ νὰ ἐξεγείρῃ πᾶσαν δασικὴν πράγματι συνείδησιν μὲ τὴν ἐφαρμοσθεῖσαν προλεταροποίησιν των καὶ μὲ τὸ σύστημα τῆς κατὰ βραχεῖς περίτροπικοὺς χρόνους ἀποψιλώσεως τῶν ἔδαφῶν. Ἀπέραντοι ἐκτάσεις τούτων, πολύτιμα δάση δρυός καὶ τὰ ἐναποληφθέντα ἱερὰ ἄλση πέριξ ἱερῶν χώρων ἐκ πρίνων, ἀρίης καὶ βαλανιδιῶν μετεβλήθη-

θησαν εἰς τὸ διάστημα τῆς τελευταίας εἰκοσαετίας εἰς ξυλάνθρακας καὶ καυσόξυλα μὲ τὸ σύστημα τῆς δίκην λειβαδίων ἐκ τριφυλλίου εἰς βραχύτατα χρονικὰ διαστήματα ἀποκοπῆς των.

Τὸ σύστημα τοῦτο τῆς διαχειρίσεως, ἐφεύρεσις, καθ' ὃν τρόπον ἐφαρμόζεται καὶ διενεργεῖται, τῆς τουρκικῆς πρακτικῆς καὶ ἀγάπης πρὸς τὴν νωχέλειαν καὶ τὴν διατήρησιν ποιμνίων, ἐφηρμόσθη παρὰ τῶν πρώτων Ἑλλήνων δασικῶν καὶ ἐξακολουθεῖ ἐφαρμοζόμενον ἄνευ οὐδεμιᾶς τροποποιήσεως ἀνεξαιρέτως δι' ὅλα τὰ δάση, ἐπεκταθὲν καὶ εἰς τὴν ὄξυαν ἀκόμη τελευταίως καὶ ἀδιακρίτως ἐδαφικῶν καὶ κλιματολογικῶν συνθηκῶν τῶν διαφόρων δασῶν. Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς τοιαύτης διαχειρίσεως εἶναι πρωτίστως, ὅτι ἐξέλιπε παντελῶς τὸ πολύτιμον εἶδος τῆς χρησίμου ξυλείας δρυὸς καὶ πρίνων, καὶ τὸ σπουδαιότερον, ὅτι ἤρξατο μειουμένη ἢ κατὰ στρέμμα ἀπόδοσις, λόγῳ τοῦ ὅτι ἢ εἰς βραχέα χρονικὰ διαστήματα ἀποκοπῆ τῶν ἀτόμων καὶ δὴ καθ' ὃν τρόπον αὕτη διενεργεῖται, ὡς καὶ ἢ ἀποψίλωσις μεγάλων ἐκτάσεων ἐπενεργεῖ μειωτικῶς καὶ ὡς πρὸς τὴν ζωτικότητα καὶ δύναμιν ἀναπαραγωγῆς τοῦ ἀτόμου καὶ ὡς πρὸς τὴν ποιότητα τοῦ ἐδάφους. Διὰ τοὺς λόγους δὲ τούτους παρατηροῦμεν σήμερον, ὅτι οὐδαμοῦ εἰς τοιαῦτα δάση ἡλικίας τριάκοντα καὶ τεσσαράκοντα ἀκόμη ἐτῶν, πολὺ δὲ ὀλιγώτερον μικροτέρων ἡλικιῶν, ὑπάρχουσιν ἄτομα οὐ μόνον κανονικὰ μορφολογικῶς, ἀλλὰ καχεκτικὰ καὶ στρεβλὰ κατὰ τὸ σύνολον, ὕψους οὐχὶ ἀνωτέρου τῶν 3,5—5 μ, καὶ διαμέτρου στηθιαίας κατὰ μέσον ὄρον 0,06—0,07 μ. Βεβαίως δι' ὠρισμένα δάση τοιούτων εἰδῶν καὶ ὅπου τὸ ἔδαφος εἶναι κατάλληλον διὰ μίαν τοιαύτην ἐξαντλητικὴν τῶν συστατικῶν του ὑλοτομίαν, λόγῳ τῆς ἀνάγκης εἰς καύσιμον ὕλην, ἥτις καθ' ἡμᾶς εἶναι φαινομενικῆς ἀξίας, ὡς κατωτέρω θέλομεν ἀποδείξῃ τοῦτο, εἶναι δυνατόν νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸ σύστημα τοῦτο τῆς διαχειρίσεως, ἀλλὰ ὑπὸ νέας ὅλως συνθήκας καὶ μεθόδους. Τοῦτέστιν τῆς αὐξήσεως τοῦ περιτροπικοῦ χρόνου μέχρι τεσσαράκοντα ἐτῶν, τῆς διαφυλάξεως ἀπὸ τῆς βοσκῆς ἀπολύτως τῶν ὑλοτομουμένων ἐκτάσεων καὶ τὴν διενέργειαν τῆς ὑλοτομίας διὰ πρίονος καὶ οὐχὶ διὰ πελέκεως καὶ κατὰ περίοδον ἀπὸ 1 Σεπτεμβρίου μέχρι τέλους Μαρτίου, ἀπαγορευομένης ἀπολύτως πάσης ὑλοτομίας κατὰ τὸ θέρος. Ἐπίσης κατὰ παρατηρήσεις ἡμῶν εἶναι ἐσφαλμένη ἢ ἀντίληψις, ἥτις καὶ διὰ νόμων ἐφαρμόζεται, τῆς ἀποκοπῆς τῶν ἀτόμων ὅσον ἔνεστι πλησιέστερον τοῦ ἐδάφους.

Ἡ αὐξήσις τοῦ περιτροπικοῦ χρόνου ἀπὸ 20 καὶ 18 ἐτῶν, ὡς ἔχει σήμερον, εἰς 35—40 ἔτη, ἐνέχει τὴν σημασίαν, ὅτι θὰ μειωθῇ εἰς τὸ δυνατόν ἐλάχιστον ἢ ἐξάντλησις τῶν ἐδαφῶν ἐκ τῆς ὀλοῦν καὶ νεαρᾶς ἀναφυομένης βλαστήσεως, καθ' ὅσον εἶναι γνωστὸν

ὅτι τὰ νεαρὰ ἄτομα ἀπαιτοῦν καὶ ἀπολαμβάνουν μεγαλειτέρας ποσότητας θρεπτικῶν οὐσιῶν ἐκ τοῦ ἐδάφους, ἐν ᾧ συγχρόνως θ' αὐξηθῆ καὶ τὸ στρῶμα τῆς φυτικῆς γῆς. Ἀφ' ἑτέρου αἱ συστάδες τῶν δασῶν τούτων, αἵτινες ἀρχίζουν ἀπὸ τοῦ 20 ἔτους νὰ κλείουν, ἀφ' ἑνὸς μὲν θὰ ἐπαυξήσουν τὰς ὑπογείους ὑδατολογικὰς λεκάνας, ἀφ' ἑτέρου δὲ θὰ ἔχουν χρόνον ἀκόμη 20 ἐτῶν, ἵνα ἀναπτυχθῶσιν ἐντὸς αὐτῶν ἄτομα μορφολογικῶς καὶ ποιοτικῶς ἱκανὰ ν' ἀποδώσουν καὶ χρήσιμον ξυλείαν. Τὸ λεγόμενον, ὅτι ἡ δρῦς εἰς μεγαλειτέρας ἡλικίας χάνει τὴν πρεμνοβλαστικὴν δύναμιν τῆς καὶ ὅτι καθίσταται ἀρνητικὴ οἰκονομικῶς, εἶναι ἐντελῶς ἐσφαλμένον, διότι εἰς τὴν ἡλικίαν ταύτην οὐδόλως μειοῦται ἡ πρεμνοβλαστικὴ τῆς δύναμις, ὡς τοῦτο δύναται τις εὐκόλως νὰ παρατηρήσῃ, ἐν ᾧ ὁ οἰκονομικὸς τῆς περιτροπικὸς χρόνος μ' ἐπιτόκιον $6\%_{100}$ ὑπελογίσθη παρ' ἡμῶν εἰς τὰ δάση τῆς Ξάνθης εἰς τὴν ἡλικίαν 37,5 καὶ 72 ἐτῶν, διὰ δὲ τὰ ὑψηλὰ δάση εἰς ἡλικίαν 128 ἐτῶν.

Ἡ χρησιμοποίησις μόνον τοῦ πρίονος καὶ οὐχὶ τοῦ πελέκεως διὰ τὴν ὑλοτομίαν ἐπιβάλλεται ἐκ τοῦ λόγου, ὅτι ἡ διὰ πελέκεως ἀποκοπὴ γίνεται ἀνώμαλος κατὰ τὴν ἐκτεθειμένην εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῶν ἀτμοσφαιρικῶν συνθηκῶν ἐπιφάνειαν τῆς τομῆς καὶ συνεπῶς καθίσταται ἐστία διαφόρων νοσημάτων τοῦ πρέμνου, μεταδιδομένων εἴτα ἐπὶ τῶν ἀναπτυσσομένων ἐκ τούτου πρεμνοβλαστημάτων, εἰς ἃ ἐπιφέρει κακοχυμίαν, τὰ μάλιστα συντελοῦσαν εἰς τὴν βραδύτητα τῆς ἀναβλαστήσεως καὶ εἰς τὴν περαιτέρω ἀνάπτυξιν ποσοτικῶς καὶ ποιοτικῶς τῶν πρεμνοβλαστημάτων, ὡς ἡ διὰ κτυπημάτων ἰσχυρῶν ἐπὶ τινος πληγῆς βραδεῖα ἐπούλωσις αὐτῆς. Ἡ χρησιμοποίησις τοῦ πρίονος ἀναμφιβόλως θὰ ἔχη ὡς ἀποτέλεσμα ἴσως καὶ τὴν σμίκρυνσιν τοῦ περιτροπικοῦ χρόνου.

Ἡ ἐνέργεια τῆς ὑλοτομίας κατὰ τὴν περίοδον ἀπὸ Σεπτεμβρίου μέχρι τέλους Μαρτίου ἐπιβάλλεται ἐκ λόγων φυσιολογικῶν πρωτίστως καὶ ἐκ τοιούτων διὰ τὸν κίνδυνον τῆς πυρκαϊᾶς. Δὲν εἶναι ἄλλως τε δύσκολον νὰ μάθῃ καὶ ὁ Ἕλληνας νὰ ἐργάζεται εἰς τὰ δάση τὸν χειμῶνα καὶ νὰ μὴ χρησιμοποιοῖ τὴν δασικὴν ἐργασίαν ὡς παραθερισμόν.

Ἡ ἀποκοπὴ τῶν ἀτόμων ὅσον ἔνεστι πλησιέστερον τοῦ ἐδάφους εἶναι κατὰ τὴν ἀντίληψίν μας τελείως ἐσφαλμένη. Τούναντίον μάλιστα ἐπιβάλλεται, ὅπως ἀφίεται κατὰ τὴν ὑλοτομίαν τοῦ δένδρου ἐπὶ τῶν χθαμαλῶν δασῶν καὶ μόνον, τῶν ἀναγεννωμένων ἐκ πρεμνοβλαστημάτων, — ἀρκετὸν πρέμνον καὶ ἴσως τὸ ὀλιγώτερον 0,30 μ., διότι οὕτω παραμένουν ἐν τῷ πρέμνῳ ἀφ' ἑνὸς μὲν ἱκανοὶ ὀφθαλμοὶ πρὸς ἀναβλάστησιν καὶ ἄμεσον πύκνωσιν τῆς ἀναγεννηθησομένης καλύψεως, ἀφ' ἑτέρου δὲ καὶ ἱκανὰ στοιχεῖα πρὸς καλλιτέραν ἀνάπτυξιν πρεμνοβλαστημάτων. Βεβαίως

ἡ ἰδεώδης καλλιέργεια καὶ διαχείρισις τῶν δασῶν τούτων θ' ἀπῆ-
τει μετὰ τινα χρόνον, ἀφ' ἧς ἐπέλθη ἡ πύκνωσις, ἢ καὶ ἔνωρις με-
τὰ τὸ δεύτερον ἢ τρίτον ἔτος ἀπὸ τῆς ἀναγεννήσεως τῶν πρεμνο-
βλαστημάτων, νὰ ἐφηρμόζετο μικρά τις ἐκκαθάρσις τῶν μᾶλλον
ἀτροφικῶν ἐφ' ἐκάστου πρέμνου βλαστῶν, ἀλλὰ τοῦτο ἀποτελεῖ
κάτι τὸ ἀκατόρθωτον διὰ τὸ Ἑλληνικὸν δάσος καὶ πολυτέλειαν
διὰ τὴν δασικὴν μας νοοτροπίαν, τὴν εἰθισμένην εἰς τὸ ν' ἀφίνη
τὸ πᾶν εἰς τὴν ἐπενέργειαν τῆς φύσεως.

Πρὸς ἀπόδειξιν τῶν ἰσχυρισμῶν μας τούτων δὲν ἔχομεν, εἰ
μὴ ν' ἀναφέρωμεν συγκεκριμμένα γεγονότα καὶ παρατηρήσεις ἐπὶ
τῶν ἀνωτέρω λεπτομερῶς ἐκτεθέντων σχετικῶς μετὰς ἀπολήψεις
κατὰ τὴν περίοδον 1900—1910 καὶ ἐκείνης τοῦ 1922—1930, χωρὶς
νὰ θελήσωμεν νὰ ἐπεκταθῶμεν εἰς προγενεστέρους χρόνους καὶ
χωρὶς νὰ ὑπολογίσωμεν τὴν κατὰ τὴν περίοδον τοῦ 1900—1910 μι-
κροτέραν ζήτησιν εἰς δασικὰ προϊόντα, λόγῳ τοῦ ἀραιοῦ τότε
πληθυσμοῦ, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν μεγίστην ἤδη ζήτησιν, λόγῳ
τῆς συσσωρεύσεως τόσων νέων ἐποίκων καὶ τῆς αὐξήσεως καὶ
αὐτοῦ τοῦ γηγενοῦς πληθυσμοῦ. Κατὰ τοὺς ἀνωτέρω πίνακας
κατὰ τὴν ἐποχὴν 1900—1910 ὑλοτομήθησαν ἐπὶ φόρῳ κατὰ μέ-
σον ὄρον καὶ κατ' ἔτος ἐκ τῶν δασῶν Θεσσαλίας 25.123 κ. μ.
χρησίμου ξυλείας, 25.176 ζύγια καυσοξύλων καὶ 6.744.568 ὀκάδες
ξυλανθράκων, ἐν ᾧ κατὰ τὴν περίοδον τοῦ 1922—1930 ἀπελήφθη-
σαν κατὰ μέσον ὄρον καὶ κατ' ἔτος 12.502 κ. μ. χρησίμου ξυλείας,
106.379 ζύγια καυσοξύλων καὶ 10.492.690 ὀκάδες ξυλανθράκων.
Οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι μᾶς δεικνύουν, ὅτι εἰς τὴν ἀπόληψιν τῆς χρησίμου
ξυλείας ἡ παραγωγή ἐμειώθη κατὰ 12.621 κ. μ. ἑτησίως, ἦτοι ἐν
συνόλῳ κατὰ τὴν περίοδον ταύτην κατὰ 213.589 κ. μ., ἐν ᾧ ἐξ ἀν-
τιθέτου ἡ παραγωγή εἰς καυσοξυλείαν καὶ ξυλάνθρακας ἠϋξήθη
κατὰ 81.203 καὶ κατὰ 3.748.122 ὀκάδας ξυλανθράκων ἑτησίως, ἦ-
τοι κατὰ 730.827 ζύγια καυσοξύλων καὶ 33.733.098 ὀκ. ξυλαν-
θράκων. Τὰ δεδομένα ταῦτα ὅμως δὲν εἶναι ἀκριβῆ, διότι ἀφ' ἐ-
νὸς μὲν κατὰ τὴν περίοδον τοῦ 1900—1910 ὑλοτομοῦντο τὰ καυ-
σόξυλα διὰ τὰς ἀνάγκας τῶν κατοίκων καὶ τῶν μεγαλουπόλεων
τῆς Θεσσαλίας ἀτελῶς, μεταφερόμενα δηλαδὴ ὑπὸ τῶν ἀτελῶς
συλλεγόντων καὶ ὑλοτομούντων ταῦτα χωρικῶν, τὰ ἀνωτέρω δὲ
25.176 ζύγια δὲν δεικνύουν, εἰ μὴ μόνον τὸ ποσὸν τὸ ἐν τοῖς τε-
λωνείοις βεβαιωθὲν ὡς ἔξαχθὲν ἐκ Θεσσαλίας καὶ συνεπῶς ἡ ἐπι-
τόπιος κατανάλωσις εἰς τὰς πόλεις δὲν ἀναγράφεται εἰς τὰς δη-
μοσιευομένας τότε στατιστικάς, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ παρουσιαζομένη
μικρὰ διαφορὰ εἰς τοὺς ξυλάνθρακας προέρχεται ἐκ τῆς ἐπιτακτι-
κῆς ἀνάγκης λόγῳ τοῦ ὑπερπληθυσμοῦ τῆς χώρας καὶ δὴ τῶν
κένιρων, χωρὶς νὰ σημειώσῃ αὐξήσιν ἀναλόγως πρὸς τὴν αὐξη-

είσαν ζήτησιν, πράγμα τὸ ὁποῖον θὰ συνέβαινε, ἐὰν ὑπῆρχον αρκετὰ ἀποθέματα ξυλώδους ὑλικοῦ. Ὡς πρὸς τὴν ἀπόληψιν τῆς κρησίμου ξυλείας εἶναι πασιφανὲς ἐκ τῶν ἀνωτέρω πινάκων, ὅτι πῆλθε σημαντικὴ μείωσις μεταξὺ τῆς περιόδου 1900—1910 καὶ τῆς 1922—1930 καὶ δὴ μεταξὺ ἀπαληφθέντων ποσῶν κατὰ 213.889 κ.μ. Ὡς πρὸς τὰ καυσόξυλα ἐπίσης δύναται νὰ ἀποδειχθῇ τοῦτο ἐκ τῆς ἐνεργηθείσης τότε ἐξαγωγῆς 25.176 ζυγίων ἑτησίως καὶ κατὰ μέσον ὄρον ἔναντι τῆς σημειωθείσης τοιαύτης ἐκ 17.000 ζυγίων μόνον κατὰ τὴν περίοδον τοῦ 1922—1930 παρ' ὅλην τὴν μεγάλην κατανάλωσιν καὶ ζήτησιν τῶν ἀγορῶν Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς. Ἡ μεγαλειτέρα ἀπόληψις καυσοξύλων κατὰ τὴν τελευταίαν περίοδον ἐγένετο διὰ τῆς ἐξαντλητικῆς ὑλοτομίας ὅλων τῶν δασῶν, λόγῳ τοῦ ὑπερπληθυσμοῦ, ὡς τοῦτο ἄλλως τε ἀποδεικνύεται ἐκ τῆς συγκρίσεως τῶν ἐγκριθέντων καὶ τῶν ἀποληφθέντων ποσῶν. Τοῦτο ὅμως δὲν ἀποτελεῖ αὔξησιν παραγωγῆς, ἀλλὰ δασικὴν καταστροφὴν, ἧς τινος τ' ἀποτελέσματα πολὺ ταχέως θὰ αἰσθανθῶμεν.

Ἡ παρατηρουμένη αὔξεις τῆς παραγωγῆς ξυλανθράκων ὀφείλεται εἰς τὴν ἐντατικὴν καὶ ἐξαντλητικὴν ὑλοτομίαν τῶν δασῶν τῆς περιφέρειας Καρδίσης καὶ δὴ τῶν τμημάτων τῆς Καΐτης. Ἐὰν δ' ἀφαιρεθῶσι τὰ ἐκ τῶν τμημάτων τούτων ἀπολαμβανόμενα δι' ἐξαντλητικῆς ὑλοτομίας ποσά, διότι ἐντὸς 10ετίας θὰ ἐξαντληθῶσιν ἅπαντα τ' ἀποθέματα τῶν τμημάτων τούτων, τότε θὰ ἴδωμεν, ὅτι καὶ ἡ εἰς ξυλάνθρακας παραγωγή βαίνει μειουμένη. Τοῦτο δ' ἄλλως τε καταφαίνεται καὶ ἐκ τοῦ παρὰ πόδας γραφικοῦ πίνακος, εἰς ὃν διαβλέπει τις τὴν ἀρξαμένην μείωσιν τῆς ἀπολήψεως μετὰ τὴν σημειωθείσαν αὔξησιν κατὰ τὰ ἔτη τῆς μεγάλης ζητήσεως καὶ ἀλογίστου ὑλοτομίας, ἧτις συμπίπτει μὲ τὴν ἀφίξιν καὶ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν προσφύγων. Ἡ τάσις αὕτη πρὸς μείωσιν θὰ ἐμφανισθῇ κατὰ τὸ τρέχον ἔτος ἔτι μεγαλειτέρα καὶ θὰ ἐξακολουθήσῃ κατὰ τὰ ἐπόμενα ἔτη μειουμένη ἀκριβῶς διὰ τὸν λόγον, ὅτι ἀφ' ἐνός μὲν ἀλογίστεως ἀπελήφθησαν οὐ μόνον τὸ δυνατὸν τῆς παραγωγῆς, ἀλλὰ καὶ τ' ἀποθέματα ἀκόμη, ἀφ' ἐτέρου δὲ λόγῳ τοῦ ἐφαρμοζομένου συστήματος διαχειρίσεως καὶ ἐκμεταλλεύσεως.

Βεβαίως συγκρίνων τις τὰ προτεινόμενα καὶ ἐγκεκριμένα ποσὰ πρὸς ὑλοτομίαν μὲ ἐκεῖνα τῆς ἀπολήψεως τοῦ 1900—1910 παρατηρεῖ μεγάλην διαφορὰν ὅλως ἀντίθετον, ἀλλὰ τοῦτο ὅμως δὲν δύναται νὰ εἶναι ἀκριβές, διότι κατὰ μὲν τὴν περίοδον τοῦ 1922—1930 τὰ προτεινόμενα καὶ ἐγκεκριμένα ποσὰ ὑπελογίσθησαν ἐπὶ τῇ βάσει διαχειριστικῶν ἐκθέσεων καὶ προγραμμάτων ἐκμεταλλεύσεως τῆς δασικῆς ὑπηρεσίας καὶ παριστοῦν τὸ δυνατὸν ἐξακτέον

κατ' ἔτος ποσὸν ἔστω καὶ κατὰ τὴν κρίσιν καὶ ἄνευ εἰδικῶν καὶ λεπτομερῶν ὑπολογισμῶν τῶν δασολόγων, ἐν ᾧ τὰ ἐξαχθέντα κατὰ τὴν περίοδον 1900—1910 ποσὰ ἀποτελοῦν τὸ ὑπὸ τῶν ἰδιοκτητῶν ἐκάστοτε πρὸς ὑλοτομίαν ζητούμενον ποσόν, ὅπερ ἐκανονίζετο ἐπὶ τῇ βάσει τῆς δυνατότητος εἰς ἀπόδοσιν τοῦ δάσους. Ἐὰν ὑπῆρχον διαχειριστικαὶ μελέται καὶ κατὰ τὴν περίοδον ἐκείνην τοῦ 1900—1910, ἀναμφιβόλως σήμερον θὰ εὕρισκόμεθα πρὸ μεγαλειτέρων ἐκπλήξεων, μικροτέρων βεβαίως ἐκείνων, εἰς ἃς θὰ εὐρεθῶμεν μετὰ πάροδον ὀλίγων δεκαετηρίδων.

Ἄλλως τε δὲ δὲν γνωρίζομεν, ἂν τὰ προὑπολογισθέντα πρὸς ἀπόληψιν ποσὰ, λόγῳ τοῦ ἀτελεστάτου καὶ ὅλως κατ' εἰκασίαν ὑπολογισμοῦ των, ἀποδίδουν τ' ἀληθῆ καὶ πραγματικῶς δυνάμενα νὰ ἐξαχθῶσιν τοιαῦτα, ὡς τοῦτο ἔκ τινων δεδομένων ἀποτελεσμάτων τοιούτων μελετῶν δύναται μετὰ βεβαιότητος νὰ τονισθῇ.

II. Δασικὴ πολιτικὴ, διοικήσεις, νομοθεσία :

Μέχρι τοῦ 1910 τὸ Κράτος διὰ τῆς δασικῆς του ἀνωτέρας διοικήσεως, ἣτις καὶ ἀπετέλει τὸ μόνον ἐπιστημονικὸν στοιχεῖον εἰς τὴν ἐν συνόλῳ δασικὴν ὑπηρεσίαν, ὡς μόνον ἔργον εἶχεν ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν κατόπιν ἀλλεπαλλήλων ἐναλλαγῶν τακτοποίησιν τοῦ κατωτέρου δασικοῦ προσωπικοῦ, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν ρύθμισιν τῆς δασικῆς νομοθεσίας, πολλάκις οὐχὶ ἀναλόγως τῶν συμφερόντων τοῦ δάσους, ἀλλὰ ἐκείνων τῶν διαφόρων ἐνδιαφερομένων ἢ τῶν μέχρι τότε ἐπικρατουσῶν ἔξεων καὶ ἀπαιτήσεων τῶν κατοίκων. Λόγῳ μὴ ἐπαρκείας τῶν ὀλίγων δασολόγων, ἡ διαχείρισις τῶν δασῶν ἐνεπιστεύετο εἰς τὰς ἀντιλήψεις πρῶτον μὲν τῶν ἀνιδέων πάσης δασικῆς ἐπιστήμης ἀστυνομικῶν ἢ δασονόμων τῆς παλαιᾶς ἐποχῆς καὶ εἶτα τῶν ἀρχιφυλάκων καὶ δασοφυλάκων, ἀποφοίτων τῆς Σχολῆς Βυτίνης, οἵτινες λόγῳ μὴ ἐπαρκῶν γνώσεων δὲν ἦτο δυνατόν ποτὲ νὰ φέρουν εἰς πέρας ἕν τοιοῦτον ἔργον, τὸ ὁποῖον ἀπαιτεῖ πραγματικὰς γνώσεις τῆς ἀνωτέρας δασικῆς ἐπιστήμης καὶ πείραν μεγάλην.

Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς τοιαύτης δασικῆς πολιτικῆς καὶ διοικήσεως ἦτο νὰ ἐνταθῇ ἡ ἀποψίλωσις ἀρκετῶν ἐκτάσεων καὶ νὰ ἐνεργηθῇ ἡ ἐντατικὴ ὑλοτομία ὅλων τῶν πλησίον τῶν τόπων τῆς καταναλώσεως δασῶν.

Μετὰ τὸ 1910, ὅτε ἤρξαντο νὰ κατέρχωνται ἐξ Εὐρώπης οἱ νέοι δασολόγοι καὶ μετὰ τὴν ἔξοδον τοιούτων ἐκ τῆς Ἀνωτέρας Δασολογικῆς Σχολῆς τῶν Ἀθηνῶν—νῦν Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης—ἤρξατο νὰ ρυθμίζεται κάπως ἐπὶ τὸ ἐπιστημονικώτερον τὸ ὅλον δασικὸν ζήτημα τῆς χώρας, ὁμοῦ δὲ φυσικὰ καὶ τὸ τοιοῦ-

τον τῶν ὑπὸ μελέτην τμημάτων ταύτης. Τὸ κυριώτερον ἔργον τῆς νέας ταύτης περιόδου ἔγκειται εἰς τὴν νομοθετικὴν ἐργασίαν ἀφ' ἑνὸς καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς τὴν ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἐτησίου δυνατοῦ τῆς παραγωγῆς ρύθμισιν τῆς ἐκμεταλλεύσεως. Ἡ νομοθετικὴ ἐργασία, ἀπαύγασμα τῆς ἐφαρμοζομένης τοιαύτης εἰς τὰ κεντρικὰ κράτη τῆς Εὐρώπης μὲ προσαρμογὴν πρὸς τὰ κρατοῦντα ἐν Ἑλλάδι ἔθιμα καὶ ὑποχρεώσεις τοῦ δάσους ἰδίως πρὸς τοὺς χωρικοὺς καὶ ποιμένας, δύναται νὰ λεχθῆ, ὅτι ἐτέθη ἐπὶ ὅπωςδήποτε σταθερῶν ἐπιστημονικῶν βάσεων, ἐξαιρέσει βεβαίως ἀρκετῶν σημείων ὡς πρὸς τὴν διοίκησιν, διαχείρισιν, τρόπον καὶ χρόνον ἐκμεταλλεύσεως, ρύθμισιν τοῦ κτηνοτροφικοῦ προβλήματος καὶ τὴν ἀνάπτυξιν δασικῆς τοπικῆς βιομηχανίας κλπ. Ἐκτὸς τούτων ἡ δασικὴ ὑπηρεσία ἐν τῇ ἐφαρμογῇ τῆς δασικῆς τῆς πολιτικῆς οὐδέποτε μέχρι σήμερον ἠθέλησε κἂν ν' ἀσχοληθῆ ἢ ἔστω καὶ προγραμματικῶς νὰ συζητήσῃ ἐπὶ τριῶν ἀκόμη σπουδαιοτάτων ζητημάτων, πρῶτον ἐπὶ τῆς λύσεως τοῦ ζητήματος τῆς τοπογραφίσεως τῶν δασῶν, δημοσίων τε καὶ ἰδιωτικῶν, δεύτερον ἐπὶ τῆς δημιουργίας καὶ ἀναπτύξεως φιλοδασικοῦ αἰσθήματος παρὰ τῷ λαῷ διὰ καταλλήλων πρὸς τοῦτο ἐνεργειῶν, προπαγάνδας, ἔργων κλπ. καὶ τρίτον ἐπὶ τῆς δημιουργίας προσωπικοῦ μὲ πραγματικὸν δασικὸν χαρακτήρα καὶ αἴσθημα.

Ὡς πρὸς τὴν διοίκησιν θὰ εἴχωμεν νὰ παρατηρήσωμεν ὡς πρὸς τὴν ἐξωτερικὴν καὶ κεντρικὴν τοιαύτην, ἐν συναφείᾳ πρὸς τὸν ἀριθμὸν τοῦ δασικοῦ προσωπικοῦ, ἀνωτέρου καὶ κατωτέρου τὰ ἑξῆς: Ἡ μὲν ἐξωτερικὴ δασικὴ ὑπηρεσία ὠφείλε καὶ ὀφείλει νὰ πολλαπλασιασθῆ καὶ εἰς μέσον καὶ εἰς ἀνώτερον προσωπικόν, διότι 100 ἕως 120.000 στρέμματα, ὅσα σήμερον ἀναλογοῦν εἰς ἕκαστον ὑπάλληλον τοῦ μέσου προσωπικοῦ καὶ 410.000 στρέμματα, ὅσα ἀναλογοῦν εἰς ἕκαστον Δασάρχην—Δασολόγον καὶ 2.501.279 στρέμματα δάσους, ὅσα ἀναλογοῦν εἰς τὸν ἕνα μόνον Ἐπιθεωρητὴν Θεσσαλίας καὶ 1.615,205, ὅσα ἀναλογοῦν εἰς τὸν μόνον Ἐπιθεωρητὴν Δασῶν Ἠπείρου, βεβαίως δὲν δύνανται οὐ μόνον νὰ ἐπιβλέπωνται καὶ νὰ διαχειρίζωνται καλῶς καὶ νὰ λαμβάνωνται ἅπαντα τὰ ἐνδεικνυόμενα παρὰ τῆς Δασικῆς ὑπηρεσίας μέτρα, ἀλλὰ οὔτε καὶ ἅπαξ τοῦ μηνὸς ἐκ τοῦ μακρόθεν νὰ ἐπιθεωροῦνται.

Ἐὰν τολμήσωμεν νὰ φέρωμεν ὡς παράδειγμα τὴν δασικὴν διοικητικὴν διαίρεσιν τῶν πεπολιτισμένων καὶ δασικῶς προηγμένων κρατῶν τῆς Εὐρώπης, ὅπου ἕκαστον Δασαρχεῖον δὲν ἔχει πλέον τῶν 30—35000 στρεμμάτων δάσους, θ' ἀκούσωμεν ἴσως ὅτι ἡ Ἑλλάς δὲν ἔχει τοιαῦτα δάση μὲ ἔντονον ἐκμετάλλευσιν καὶ ἀπόδοσιν. Ἄλλ' ἀκριβῶς, διότι δὲν ἔχει τοιαῦτα ὅμως δάση, ὀφείλομεν νὰ τὰ ἀναγάγωμεν εἰς τοιαύτην κατάστασιν. Ἄλλως τε δὲ παρορᾶ-

πλέον τῆς ἀπαγορεύσεως μετὰ τὴν ὑλοτομίαν ἔτυχε προσοχῆς. Διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ προβλήματος τούτου θὰ ἠθέλωμεν ἐπεκταθῆ τόσον, ὥστε ἡ παροῦσα μελέτη θὰ ἐξέφευγεν τῶν δυνατῶν ὀρίων μιᾶς συντόμου καὶ λεπτομεροῦς ἀπὸ καθαρᾶς δασικῆς ἀπόψεως τοιαύτης, δι' ἧς καὶ δὲν ἐπιχειροῦμεν νὰ γράψωμέν τι ἄλλο εἰμὴ μόνον, ὅτι δέον συντόμως νὰ σκεφθῶμεν ἂν πρέπει νὰ ἔχωμεν δάση εἰς τὰ βουνὰ μας, τὰ ἐναπομείναντα ὀλίγα τοιαῦτα, ἢ νὰ ἀφίσωμεν ταῦτα νὰ μεταβληθῶσιν εἰς λειβάδια τῶν αἰγοποιμνίων. Ἡ τὸ ἓν ἢ τὸ ἄλλο. Καὶ τὰ δύο δὲν εἶναι δυνατόν νὰ νοηθῶσιν ὡς ἐπιχειρήσεις μὲ τινα ἐπιστημονικὴν βάσιν. Ὁ δασικὸς σκεπτόμενος ἀναγνώστης μας, ὁ ἔχων μελετήσῃ τί καταστρέφει μίση αἴξ καθ' ἑκάστην, ἐλπίζομεν, ὅτι θὰ μᾶς δικαιώσῃ, διότι θέτομεν τὸ ζήτημα τοῦτο τόσον σκληρὰ καὶ ὠμά.

Διὰ τὴν ρύθμισιν τῆς τοπικῆς βιομηχανίας νομίζομεν, ὅτι εἶναι ἀρκετὸν νὰ τονίσωμεν τοῦτο, ὅτι διὰ μιᾶς τοιαύτης καταλλήλου ἐνεργείας θὰ συγκροτήσωμεν τὸν ὀρεινὸν πληθυσμὸν, θὰ δώσωμεν εἰς αὐτὸν κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς παύσεως κάθε ἐργασίας εἰς τοὺς ἀγροὺς κατὰ τὸν χειμῶνα, μικρὰν τινα ἀπασχόλησιν κερδοφόρον, ἐν ᾧ συγχρόνως λόγῳ τῆς ἐργασίας καὶ τοῦ κέρδους θὰ τῷ ἀναπτύξωμεν τὸ φιλοδασικὸν αἴσθημα καὶ οὕτω θὰ αὐξήσωμεν τοὺς φύλακας τοῦ δάσους. Σὺν τῇ ἀναπτύξει τῆς τοπικῆς δασικῆς βιομηχανίας, διαρκοῦς καὶ μονίμου τοιαύτης εἰς ὅλα τὰ δασικὰ συμπλέγματα, ὀφείλει τὸ Κράτος, ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ μεγαλειτέρου μέρους τῶν δασῶν νὰ παραχωρήσῃ εἰς τὰς Κοινότητας τμήματα δασῶν καὶ ν' ἀναγνωρίσῃ ταύτας οὐχὶ ἰδιοκτητρίας, ἀλλὰ ἐν πλήρει δικαίωματι νομεῖς μὲ τὰς ὑποχρεώσεις τοῦ ἰδιώτου ἰδιοκτήτου ἔναντι τοῦ Δημοσίου, καθ' ὅσον διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἀφ' ἑνὸς μὲν θὰ προσπορισθῶσιν αἱ Κοινότητες ὠρισμένα ἔσοδα, ὧν τινων τὴν διάθεσιν δύναται νὰ προδιαγράψῃ τὸ Κράτος διὰ καταλλήλου νομοθετήματος ὑπὲρ ὠρισμένων κοινῆς ὠφελείας ἔργων καὶ δὴ δασικῆς τοιαύτης, ἀφ' ἑτέρου αὐξάνονται διὰ τοῦ τρόπου τούτου οἱ φύλακες τῶν δασῶν, ἅτινα συγχρόνως θὰ ἐκμεταλλεύονται καὶ καλλίτερον ὡς ἀποδεικνύουν οἱ ἀνωτέρω πίνακες. Τὸ Κράτος καὶ δὴ τὸ Ἑλληνικὸν ὑπῆρξεν ἀνέκαθεν ὁ χεῖριστος τῶν διενεργούντων μίαν ἐπιχείρισιν, οἷα εἶναι ἡ δασικὴ τοιαύτη. Ἐκ τῶν 16,600.000 στρεμμάτων τῶν δημοσίων δασῶν ἔναντι τοῦ συνόλου τούτων τῶν 24.000.000 ἑκατομμυρίων στρεμμάτων δύναται καὶ ὀφείλει τὸ κράτος νὰ διαθέσῃ διὰ τὰς Κοινότητας 6 τουλάχιστον ἑκατομμύρια στρεμμάτων.

Δύο ἀκόμη ζητήματα θὰ ἠθέλωμεν νὰ θίξωμεν ἐν σχέσει πρὸς τὴν δασικὴν πολιτικὴν, τὸ ζήτημα τῆς δασικῆς φορολογίας καὶ τοῦ προστατευτικοῦ δασομολογίου.

Καὶ πρῶτον τὸ ζήτημα τῆς δασικῆς φορολογίας.

Ἡ ἐφαρμοζομένη δασικὴ φορολογία, ἢ ἰσότημος δι' ὅλα τὰ δάση τῶν δύο κυρίων κατηγοριῶν τοῦ Δημοσίου καὶ τῶν ἰδιωτικῶν, ἀνεξαρτήτως τῆς οἰκονομικῆς αὐτῶν ἀξίας, ἣτις προσμετρᾶται ἐκ τῆς ἀποστάσεως τούτων ἀπὸ τῶν τόπων τῆς καταναλώσεως καὶ ἐκ τῶν μέσων συγκοινωνίας, εἶναι καθ' ἡμᾶς τοῦλάχιστον ἢ μὴ ἐνδεδειγμένη. Βεβαίως τὸ μέτρον τοῦτο τοῦ ἀνισοτίμου τῆς ἐκμεταλλεύσεως μετριάζεται ὑπὸ τῆς καταβολῆς μεγαλειτέρου μισθώματος ἢ τοπιάτικου διὰ τὰ προνομιοῦχα αὐτὰ δάση, ἀλλὰ τότε διατὶ ἐν ᾧ φυσιολογικῶς τοῦτο, ὅσον ἀφορᾷ τὰ Δημόσια δάση, καὶ τὸ τοπιάτικο τῶν ἰδιωτικῶν δασῶν ἐπέρχεται, δὲν ἐπιδιώκεται διὰ καταλλήλων συνδυασμῶν καὶ νομοθετικῆς ἐργασίας δ:ὰ τὸ σύνολον τῶν δασῶν καὶ τὸ σύνολον τῶν ἰδιοκτητῶν ; Διατὶ ἢ προνομιοῦχος θέσις τοῦ ἰδιοκτήτου δάσους πλησίον τῶν τόπων καταναλώσεως νὰ λαμβάνη μεγαλείτερον τοπιάτικο ἐκείνου, ὅστις κατέχει δάσος εἰς ἀπομεμακρυσμένην περιοχὴν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον εἶναι ἀποτέλεσμα ἀκριβῶς τῆς ἰσοτίμου φορολογίας καὶ τῶν ἀνίσων συνθηκῶν, αἵτινες διέπουν τὰς δύο ταύτας δασικὰς ἰδιοκτησίας, ἐφ' ὅσον οὐδεμία ἄλλη φορολογικὴ διάταξις τοῦ Κράτους ὑποπίπτει εἰς τοιοῦτον σφάλμα καὶ ἐφ' ὅσον εἶναι καταφανῆς ἢ ζημία ἀφ' ἑνὸς μὲν τοῦ Κράτους καὶ ἀφ' ἑτέρου τοῦ πλείστου τῶν ἰδιωτῶν δασοἰδιοκτητῶν; Λέγομεν δὲ ὅτι οὐδεμία ἄλλη φορολογικὴ διάταξις ὑποπίπτει εἰς τὸ σφάλμα τοῦτο, διότι ναὶ μὲν πολλαὶ φορολογικαὶ διατάξεις εἶναι αἱ αὐταὶ διὰ τὸ σύνολον τοῦ Κράτους, ἀλλὰ ἢ ἰσότης τούτων ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν θέσιν τῶν κτημάτων ἢ πρὸς τὰ κέντρα καταναλώσεως, ὡς ἢ φορολογία τοῦ ἐλαίου, τοῦ γλεύκου κλπ. ἰσοφαρίζεται ἐκ τῆς καταβολῆς ἐκ μέρους τῶν ἰδιοκτητῶν τῶν πλησιεστέρων πρὸς τὰ κέντρα τῆς καταναλώσεως κτημάτων μεγαλειτέρων ἐργατικῶν ἢ φόρων καθαρᾶς προσόδου, οἰκοδομῶν κλπ. ἐν ᾧ διὰ τὸ δάσος δὲν συμβαίνει τὸ τοιοῦτον. Ἡ ἐργατικὴ ἀξία, οἱ φόροι κλπ. εἶναι παντοῦ τὰ ἴδια καὶ δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι τοῦλάχιστον ἢ ἐργατικὴ ἀξία διὰ τὰ πλησιέστερα τῶν τόπων καταναλώσεως δάση εἶναι μικρότερα ἢ μὴ δι' ἄλλο τι, λόγῳ τῆς μικρότερας δαπάνης διὰ τὴν μεταφορὰν τῶν ἐργατῶν καὶ τῶν τροφίμων τῶν καὶ τὴν ἐξεύρεσιν ἀφθονωτέρων καὶ συνεπῶς εὐθηνωτέρων μέσων μεταφορᾶς. Ἡ ζημία τοῦ Κράτους ἐκ τῆς τοιαύτης φορολογικῆς τοῦ πολιτικῆς ἔγκειται εἰς τὴν ἰσότημον φορολογίαν τῶν ἰδιωτικῶν δασῶν, ἐν ᾧ διὰ τῆς ἀνισοτίμου τοιαύτης τὸ κράτος θὰ ἐλάμβανε μερίδιον ἐκ τοῦ ὑπερόγκου τοπιάκκου τῶν πλησιεστέρων πρὸς τὰ κέντρα καταναλώσεως δασῶν, τῶν καὶ ἐντατικώτερον ὑλοτομουμένων, συγχρόνως

δὲ θ' ἀνεκούφιζε ὀλίγον τοὺς ἰδιοκτῆτας τῶν ἀπομεμακρυσμένων τοιούτων, οἵτινες θὰ ἐνδιαφέροντο περισσότερο διὰ τὰ δάση των λόγῳ τῆς μεγαλειτέρας ἀποδόσεώς των καὶ θὰ ἐπεμελοῦντο καὶ τῆς διαφυλάξεώς των καὶ τῆς καλλιτέρος διαχειρίσεώς των καὶ συνεπῶς θὰ ἐπῆρχετο πρόοδος εἰς τὴν καθόλου δασοπονίαν κυρίως τῶν ὀρεινῶν ὄγκων, ὅπου αὕτη ὀφείλει νὰ τονωθῆ. Ἡ ζημία τοῦ Δημοσίου δὲν εἶναι μόνον αὕτη, ἀλλὰ καὶ ἐκείνη, ἣ ἔτι μεγαλειτέρα, ἐκ τῆς μὴ ὑλοτομίας ἀποθεμάτων ξυλείας καὶ ξυλανθράκων ἑκατοντάδων χιλιάδων κυβικῶν μέτρων, ὡς δεικνύουν οἱ ἀνωτέρω πίνακες—μόνον διὰ τὴν περίοδον 1928—30 65.175 κ.μ. χρησίμου ξυλείας καὶ 20,742,439 ὀκ. ξυλανθράκων ἐκ μόνων τῶν δασῶν Θεσσαλίας καὶ Ἡπείρου—καὶ ἐκ τῆς ἐξαντλητικῆς καὶ καταστρεπτικῆς ὑλοτομίας ὅλων τῶν πλησιεστέρων πρὸς τὰ μεγάλα κέντρα δασῶν, ἅτινα τούναντιον διὰ πολλοὺς λόγους καὶ δὴ αἰσθητικούς, ὑγιεινῆς καὶ τουρισμοῦ κλπ. ἔδει νὰ μὴ ὑφίστανται τὴν ἐξαντλητικὴν ταύτην ὑλοτομίαν καὶ δὴ προλεταροποιήσιν.

Δεύτερον τὸ ζήτημα τοῦ προστατευτικοῦ δασμοῦ.

Τὸ ζήτημα τοῦτο ἀπασχολεῖ τὴν Κυβέρνησιν, τὴν δασικὴν ὑπηρεσίαν καὶ τὸν τύπον ὡς καὶ ὅλους τοὺς καταγινομένους εἰς δασικὰς ἐπιχειρήσεις κατὰ τὴν τελευταίαν τριετίαν, καὶ τοῦτο διότι κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον παρετηρήθη μεγάλη εἰσαγωγή δασικῶν προϊόντων καὶ δὴ ξυλανθράκων καὶ καυσοξύλων ἐκ Βουλγαρίας, Σερβίας, Τουρκίας, Ἀλβανίας καὶ Ἀλγερίου, διεμοίρασε δὲ τούτους εἰς δύο στρατόπεδα, εἰς τοὺς ζητοῦντας τὴν ἐπιβολὴν δασμοῦ προστατευτικοῦ τῆς ἐγχωρίου παραγωγῆς καὶ εἰς τοὺς ἐπιδιώκοντας τὴν μὴ ἐφαρμογὴν τοιούτου μέτρου εἰσαγωγῆς δασικῶν προϊόντων ἐκ τῶν ἄνω χωρῶν. Καὶ οἱ μὲν καὶ οἱ δὲ παρατάσσουν τὰ ἐπιχειρήματά των. Ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τοῦτο ἡ δασικὴ ὑπηρεσία ἐτάχθη μὲ τὸ μέρος τῶν ζητούντων τὴν ἐπιβολὴν τοῦ προστατευτικοῦ δασμοῦ ἐπὶ τῶν εἰσαγομένων δασικῶν προϊόντων φέρουσα ὡς ἐπιχείρημα τὴν μείωσιν τῶν ἐσόδων τοῦ προϋπολογισμοῦ καὶ τῆς αὐξήσεως τῆς ἀνεργίας ὡς καὶ τὴν νέκρωσιν τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐμπορίου ξυλανθράκων διὰ τῆς μὴ συμφερούσης πλέον διεξαγωγῆς τῆς ἐπιχειρήσεως ταύτης, ἐφ' ὅσον τὰ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἶδη πωλοῦνται εἰς τοὺς λιμένας μας κατὰ 50 καὶ 60 λεπτὰ τὴν ὀκτῶν εὐθηνότερα τῆς ἡμετέρας παραγωγῆς.

Ἀνεξαρτήτως τοῦ ὅτι εἵμεθα ἐναντίον παντὸς προστατευτικοῦ δασμοῦ, ὅστις ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τὴν διὰ τεχνικῶν μέσων καὶ ἐνέσεων ἐκ τοῦ ἰδρώτος τοῦ λαοῦ συντήρησιν ἐγχωρίου βιομηχανίας, μὴ ἄλλως δυναμένης νὰ σταθῆ καὶ κατὰ φυσικὸν λόγον ἐμποδιζούσης τὴν ἀνάπτυξιν ἄλλων φυσικῶν καὶ ἐθνικῶν βιομηχα-

νιῶν ἢ τὴν τροπὴν τοῦ κόσμου πρὸς τὴν ἀποδοτικωτέραν δι' αὐτὸν ἐκμετάλλευσιν τοῦ τόπου του, θὰ προσπαθήσωμεν ἀνεπηρέαστοι ὅλως τῶν ἀντιλήψεών μας τούτων ν' ἀποδείξωμεν τὸ ἐσφαλμένον ἢ μὴ μιᾶς τοιαύτης ἐπιβολῆς ἢ μὴ προστατευτικοῦ δασμοῦ.

Ὁ προστατευτικὸς δασμὸς ἀποβλέπει τὰ καυσόξυλα καὶ κυρίως τοὺς ξυλάνθρακας. Διὰ τὴν περιφέρειαν περὶ ἧς ἡ μελέτη ἔχει σημασίαν ἢ ἐπιβολή του ἢ μή, διότι ἡ περιφέρεια αὕτη εἶναι ἐξαγωγικὴ κυρίως ξυλανθράκων ἐνὸς σεβαστοῦ ποσοῦ περίπου 6—7 ἑκατομμυρίων ὀκάδων, ἴσως δὲ καὶ περισσοτέρων, ἐὰν ἡ Ἀγορὰ Ἀθηνῶν—Πειραιῶς παρουσιάσῃ ζήτησιν, ἣτις ἐξαγωγή ἀναμφιβόλως θὰ μειωθῇ ἐὰν εἰσέρχωνται ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἶδη τόσον εὐθηνά,

Διὰ τὴν εἰσαγωγήν τῶν καυσοξύλων πᾶσα δασμολογικὴ ἐπιβάρυνσις εἶναι οὐτοπία, διότι τοιαῦτα μόνον ἐκ Σερβίας εἰσάγονται διὰ τῶν ὁδῶν Μοναστηρίου καὶ Γευγελῆς. Εἶναι γνωστὸν ἐκ προηγουμένων δασμολογικῶν αὐξήσεων ὡς πρὸς τὸ εἶδος τοῦτο, ἐπιβληθεισῶν ἀκριβῶς διὰ τὸν λόγον τῆς μειώσεως τῆς εἰσαγωγῆς, ὅτι τὸ μέτρον τοῦτο εἰς οὐδὲν συνετέλεσεν διότι πρὸς τοῦτο ὑπάρχουν οἱ ἐξῆς λόγοι.

Ἡ Σερβία φύσει δασικὴ χώρα καὶ διαθέτουσα ἀνεξάντλητον πλοῦτον εἰς ὑψηλὰ δάση ὄξυᾶς καὶ δρυός, ὑλοτομεῖ ταῦτα διὰ τὴν παραγωγήν χρησίμου ξυλείας κανονικώτατα καὶ συνεπῶς ἡ δαπάνη τῆς ἐκμεταλλεύσεως καλύπτεται ἐκ τῆς παραγωγῆς χρησίμου ξυλείας κανονικώτατα καὶ συνεπῶς ἡ δαπάνη τῆς ἐκμεταλλεύσεως καλύπτεται ἐκ τῆς παραγωγῆς χρησίμου ξυλείας, τὰ ὑπολείμματα τῆς ὁποίας μὲ μηδὲν εἰς κόστος καὶ μὲ μόνην ἐπιβάρυνσιν τῆς μεταφορᾶς, ἄνευ φόρου, μεταφέρονται παρὰ τῶν ἰδιοκτητῶν καὶ τοῦ Κράτους ὅπουδῆποτε λόγῳ τῆς μικρᾶς δαπάνης καὶ αὐτῆς τῆς μεταφορᾶς. Καὶ οὕτω πρὸ ἐνὸς ἔτους μετεφέρετο καὶ ἐπωλεῖτο καυσοξυλεία διαστάσεων ἀκόμη, κατάλληλος ὡς ἐκ τούτου διὰ πολλὰ ἄλλα εἶδη πολυτίμου καταναλώσεως, ἀπὸ σκοποῦ οὕτω ἐκ μέρους τῶν Σέρβων διδομένη μὲ 4000 Δηνάρια ἀπὸ τῆς Δαλματίας εἰς τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν Γευγελῆς κατὰ βαγόνιον τῶν 15 τόννων, ἥτοι πρὸς 0.47 δρ. κατ' ὀκᾶν, ἔφθανε δὲ εἰς τὴν ἀγορὰν τῆς Θεσλονίκης 0,57 δρ. κατ' ὀκᾶν, καθ' ἣν στιγμὴν τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ἐγχωρίου παραγωγῆς ἄθλιον εἰς τὴν ἐμφάνισιν, μικρῶν διαστάσεων, πληρὲς μὴ καταλλήλου καυσίμου ὕλης, δηλαδὴ πλατάνων σκλήθρων, λεύκης κλπ. ἐστοίχιζε εἰς τὸν τόπον τῆς συγκεντρώσεως, ἔξωθι δηλαδὴ τοῦ δάσους, ὁμοῦ μετὰ τῆς φθορᾶς ἐκ τῆς ἀποξηράνσεως κλπ, 0.52—0,57 δρ. κατ' ὀκᾶν. Εὐθὺς δὲ ὡς ἐπεβλήθη φορολογικὸς δασμὸς ἡ Σερβικὴ Κυβέρ-

νησις πράγματι μεριμνώσα οὐχὶ διὰ δασμῶν ἀλλὰ διὰ τῆς εὐθηνότερας προσφορᾶς καὶ τῆς συνδρομῆς τῆς νὰ ὑποβοηθήσῃ τὴν ἐσωτερικὴν ἐπιχείρησιν καὶ ν' αὐξήσῃ ταύτην, ἐμείωσε κατ' ἰσότημον ποσὸν τὰ μεταφορικὰ τῶν σιδηροδρόμων καὶ οὕτω ἤλθομεν εἰς τὸ ἴδιον σημεῖον.

Ποῖος λοιπὸν προστατευτικὸς δασμὸς θὰ δυνηθῇ νὰ ἀπαλείψῃ τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ εἴδους τούτου, ὅπερ σημειωτέον εἶναι ἀνώτερον τοῦ τῆς ἐγχωρίου παραγωγῆς, χωρὶς νὰ ὑπολογίσωμεν καὶ ἂν ἀπὸ δασολογικῆς ἀπόψεως συμφέρει τοῦτο, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον κατωτέρω θὰ ἐξετάσωμεν, διότι καὶ ὁ προστατευτικὸς δασμὸς οὐ μόνον ἔχει ἀνώτατον ὄριον, ἀλλὰ ὀφείλει νὰ κανονίζεται καὶ κατὰ τρόπον τοιοῦτον ὥστε νὰ μὴ δίδῃ λαβὴν εἰς καταθλιπτικὴν ἐπιβολὴν τῆς προστατευομένης βιομηχανίας ἢ προϊόντος ἐπὶ τῆς οἰκονομικῆς ἀντοχῆς τοῦ πολίτου.

Ἄς ἴδωμεν διὰ τὸ δεύτερον δασικὸν εἶδος, τοὺς ξυλάνθρακας. Οὗτοι εἰσάγονται κυρίως ἐκ Βουλγαρίας κατὰ πρῶτιστον λόγον καὶ κατὰ δεύτερον ἐξ Ἀλβανίας, Τουρκίας, Ἀλγερίου καὶ Σερβίας. Τὸ ποσὸν τῶν εἰσαγομένων ξυλανθρακῶν κυμαίνεται μεταξὺ 20—30 ἑκατομμυρίων ὀκάδων, ἤτοι κατὰ μέσον ὄρον ἀξίας 45—50 ἑκατομ. δραχ. Ἐπειδὴ τὸ προϊόν τοῦτο καὶ λόγῳ παραγωγῆς καὶ λόγῳ μεταφορᾶς, ὡς καὶ κέρδους ὡς ἐιδικῆς δασικῆς ἐπιχειρήσεως καὶ ἐκμεταλλεύσεως δὲν ἔχει τὰ πλεονεκτήματα τῆς καυσοξυλείας ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, δηλαδὴ τῆς Σερβίας, ἢ ἐπιβολὴ ἑνὸς δασμοῦ ἐπὶ τούτου, ἀναμφιβόλως θέλει, ἂν μὴ νεκρῶσῃ πᾶσαν εἰσαγωγὴν, τοῦλάχιστον θέλει φέρῃ ταύτην εἰς τὸ ἐπίπεδον τῶν τιμῶν, τῆς ἐσωτερικῆς παραγωγῆς. Θὰ ἠθέλωμεν ὅμως νὰ ἐρωτήσωμεν καὶ πρὸς τὸ σημεῖον τοῦτο; εἶναι ἀπολύτως ἐπιβεβλημένον μία τοιαύτη κρατικὴ ἐνέργεια καὶ δὴ ἀπὸ δασικῆς ἀπόψεως, ὥστε νὰ προτείνηται ὑπὸ τῆς ἀρμοδίας ὑπηρεσίας; Νομίζομεν ὄχι. Καὶ ἰδοὺ διατί. Ἡ παραγωγή ξυλανθράκων κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη καὶ ἡ εἰσαγωγή τοιούτων καὶ λοιπῶν δασικῶν εἰδῶν, ἐξ οὗ τὸ κυριώτερον διὰ νὰ μὴ εἴπωμεν τὸ ὅλον ποσὸν ἀντιπροσωπεύει ἢ χρήσιμος ξυλεῖα ἰδίως οἰκοδομῶν, δογῶν καὶ διὰ τὴν ἐπιπλοποιῖαν ἔχουν ὡς ἐν τῷ ἔναντι πίνακι (*).

Ἐκ τοῦ πίνακος τούτου καταφαίνονται τὰ ἐξῆς :

Ἡ εἰσαγωγή δασικῶν εἰδῶν βαίνει αὐξουσα, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἀποδεικνύει τὴν ὀσημέραι μείωσιν τῆς ἀξίας τῶν δασῶν μας καὶ τὴν κατὰ γνωμομετρικὴν πρόοδον βαίνουσαν ἀνικανότητα τούτων πρὸς παραγωγὴν ὅλων τῶν εἰδῶν ξυλείας καὶ δὴ ἐκεῖνων, τῶν ὁποίων ἔχει μεγίστην ἀνάγκην ὁ πληθυσμὸς, λόγω

(*) Μελέτη Ν. Λάζου «Περὶ ξυλανθράκων» 1930-1931.

Δασικόν είδος	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930
Σύνολον παραγωγής ξυλανθράκων δκ.	51.736.210	69.120.180	73.314.470	62.434.972	74.863.353	75.863.969	
1) 'Αξια παραγωγής ξυλανθράκων δρχ.	56.909.831	76.032.198	87.977.364	124.869.944	149.726.706	166.900.732	
2) Εισπράξεις Δημοσίου	9.420.027	15.807.682	27.007.363	24.019.177	27.899.360	29.054.318	
3) Εισαχθέν ποσόν δκ.	1.570.000	9.004.000	28.154.100	13.200.850	21.752.427	25.522.380	27.548.124
4) 'Αξια εισαχθέντος ποσοῦ ξυλανθράκων δρχ.	2.497.000	16.088.703	57.485.257	26.951.175	46.347.010	54.976.750	44.338.112
5) Φόρος τοῦ Δημοσίου ἐξ εισαχθέντων ξυλανθράκων (διατίμησις) ἀπολεσθείς	259.050	685.650	5.067.738	3.960.255	6.525.728	7.656.714	8.815.399
6) Είσαγωγή ξυλείας καὶ λοιπῶν δασικῶν προϊόντων. 'Αξια τούτων δρχ.	293.339.000	428.745.000	486.111.000	549.744.000	535.356.000	657.973.000	557.923.000
'Αξια εισαγωγῆς ἐκτός ξυλανθράκων δρχ.	290.842.000	412.656.297	428.625.743	522.792.825	513.603.573	632.450.620	530.374.876

τῆς πράγματι ἀλογίστου προλεταροποιήσεως ὄλων τῶν πολυτίμων μας δασῶν τῆς δρυὸς καὶ τῶν ἀειθαλλῶν.

Ἡ εἰσαγωγή ξυλανθράκων ἐπίσης βαίνει αὐξουσα, ἐν ᾧ καὶ ἡ ἐσωτερικὴ παραγωγή δὲν ὑποχωρεῖ, ἀλλὰ τὸναντίον αὐξάνεται κατ' ἔτος, ἐξαιρέσει βεβαίως τοῦ 1930 καὶ 1931 ὧν τινων ἐτῶν δὲν γνωρίζομεν ἐπακριβῶς τὰ ἀποτελέσματα, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον μᾶς δεικνύει, ὅτι δὲν ἤσθάνθη ἡ ἐσωτερικὴ παραγωγή μεγάλην ἐπίδρασιν ἐκ τῆς εἰσαγωγῆς ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἀλλὰ τὸναντίον ἐξ ἀδηφαγίας τείνει διὰ τῆς παντελοῦς προλεταροποιήσεως ὄλων τῶν δασῶν καὶ τῆς ἐξαντλητικῆς ὑλοτομίας τούτων νὰ καλύψῃ καὶ τὴν εἰσαγωγὴν διὰ τῆς ἐπιβολῆς προστατευτικοῦ δασμοῦ καὶ ἀδιαφορεῖ ὡς πρὸς τὸ θεμιτὸν ἢ ἐπιστημονικῶς σύμφορον μιᾶς τοιαύτης ἐκμεταλλεύσεως ἀπὸ δασικῆς ἀπόψεως, ἀφ' οὗ πρὸς τοῦτο ἔχει συνεργοὺς ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν ὁμαδικὴν πλέον ἀντίληψιν τῆς δασικῆς ὑπηρεσίας ὡς πρὸς τὴν προλεταροποιήσιν τῶν δασῶν, δίκην εἰσόδου τῶν κομμουνιστικῶν θεωριῶν καὶ εἰς τὴν κοινωνίαν τῶν δασῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν ἀπειληθεῖσαν μείωσιν τοῦ προϋπολογισμοῦ τῶν δασῶν.

Ἡ ἐσωτερικὴ παραγωγή ξυλανθράκων, ἔστω καὶ μειουμένη, λόγῳ τῆς εἰσαγωγῆς, δὲν εἶναι ἐκείνη, ἣτις θὰ ἐπιφέρῃ χάσμα εἰς τὸν προϋπολογισμόν, ἀλλὰ κυρίως ἡ μὴ παραγωγή ἐγχωρίου πολυτίμου ξυλείας καὶ εἰσαγωγὴ τοιαύτης, ἣτις καὶ μόνη ὄλοέν καὶ ἀνέρχεται εἰς ἑκατοντάδας ἑκατομμυρίων, διότι ἡ εἰς ξυλάνθρακας παραγωγή, ὅσονδήποτε καὶ ἂν εἰσαχθῇ ἔξωθεν ποσόν, οὐδέποτε θὰ κατέλθῃ κάτωθεν τοῦ ἡμίσεως τῆς παραγωγῆς κατ' ἀνώτατον ὄριον, χρησίμου ξυλείας λόγῳ τῆς ἐνταθείσης καταστροφῆς τῶν ὑψηλῶν δασῶν, τῆς ἀδυνάτου ἐκμεταλλεύσεως τῶν ὑπαρχόντων τοιούτων, ἐλλείψει συγκοινωνίας, ὡς καὶ τῆς μὴ ἀποδόσεως τούτων καταλλήλου οἰκοδομικῆς καὶ δι' ἐπιπλοποιῖαν χρησίμου ξυλείας, πάντοτε θ' ἀνέρχεται ἀναλόγως τῶν αὐξανομένων ἀναγκῶν τοῦ τόπου. Σήμερον ὡς ἔχουν τὰ πράγματα ἡ εἰσαγωγή ξυλανθράκων οὐ μόνον δὲν ἐπέδρασεν ἐπὶ τῆς παραγωγῆς μειωτικῶς, ὡς δεικνύουν τὰ ἐπίσημα δεδομένα τοῦ ἀνωτέρω πίνακος, ἀλλὰ τὸναντίον ἐκράτησεν ἰσοζύγιον εἰς τε τὴν ζήτησιν καὶ προσφορὰν καὶ εἰς τὰς τιμὰς ὡς καὶ εἰς τὴν ἐγχώριον ἐξαντλητικὴν παραγωγὴν, ἣτις ἄλλως θὰ ἐλυμαίνετο κυριολεκτικῶς τὰ δάση, ἀφ' οὗ, καὶ παρ' ὄλην τὴν εἰσαγωγὴν, αὕτη ὑπερέβη εἰς ποσόν ὅλα τὰ προγενέστερα ἔτη. Ἀλλὰ μήπως τὸ κράτος δὲν εἰσπράττει καὶ ἐπὶ τῆς εἰσαγωγῆς ταύτης ὅσον κατ' ὁκᾶν εἰσπράττει ἐπὶ τῆς φορολογίας τοῦ εἴδους τούτου; Πραγματικῶς ὅθεν οὐδεμίαν ζημίαν ἢ μείωσιν τοῦ προϋπολογισμοῦ ἐπέρχεται ἐκτὸς ἐκείνης τῆς ἐξαγωγῆς συναλλάγματος διὰ τὸ εἶδος τοῦτο, ἦν τινα κατὰ τοὺς παραγωγοὺς

θά ἡδυνάμεθα ν' ἀποφύγωμεν, καί τῆς φαινομενικῆς μειώσεως τοῦ δασικοῦ προϋπολογισμοῦ, ἐν ᾧ ὁ γενικός προϋπολογισμός οὐδεμίαν ὑπέστη, ὡς σαφῶς δεικνύουν οἱ ἀριθμοί, μείωσιν, ἀλλὰ τούναντίον αὐξήσιν, τὴν δὲ παρουσιασθησομένην ἀναμφιβόλως μεγάλην μείωσιν τοῦ δασικοῦ προϋπολογισμοῦ ὀφείλει τις ν' ἀναζητήσῃ εἰς τὴν μὴ ὑλοτομίαν χρησίμου ξυλείας, εἰς τὴν αὐξουσαν ἀπόληψιν λαθραίως δασικῶν εἰδῶν καὶ κατὰ τὸ μέγιστον μέρος εἰς τὰς ἀφειδῶς χορηγηθείσας ἐσχάτως ἀτελείας καὶ συμβάσεις μὲ τὴν μηδαμινὴν φορολογίαν ἔναντι ἀνυπάρκτου βιομηχανίας! Εἰς αὐτὰ ἔγκειται ἡ κακοδαιμονία τοῦ δασικοῦ προϋπολογισμοῦ ὡς καὶ εἰς κολοσσιαίας δαπάνας ἀσκόπων μετακινήσεων καὶ ἄλλων ἀμελετήτων ἐργασιῶν δῆθεν ἀναδασώσεων, διαχειρίσεως καὶ διευθετήσεως χειμάρρων, ἐν ᾧ ἐν τῇ πραγματικότητι οὐδὲν τοιοῦτον ἄξιον λόγου καὶ ἐπιστημονικῆς βάσεως ἔργον συντελεῖται.

Ἄλλὰ ἄς δεχθῶμεν ὅτι κατὰ τὰ τελευταῖα δύο ἔτη τοῦ 1930 καὶ 1931 πράγματι ἡ εἰσαγωγή ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ξυλανθράκων ἐπέδρασε μειωτικῶς καὶ τῆς παραγωγῆς, ἂν καὶ τοῦτο δι' ἡμᾶς εἶναι ὄλως ἀνακριβὲς ἐκ τοῦ δεδομένου, ὅτι ἡ εἰσαγωγή κατὰ μὲν τὸ 1930 ἀνῆλθεν εἰς 25.522.380 ὀκάδες κατὰ δὲ τὸ 1931 εἰς 27.548.124 ὀκ. ἔναντι τῶν 21.752.427 τοῦ 1929, καθ' ὃ 1929 ὑλοτομήθησαν 75.863,969 ὀκάδες ἐκ τῶν δασῶν μας, ἐν ᾧ ἔδει νὰ ὑλοτομηθῶσιν 92.000.000 ὀκάδες ξυλανθράκων, ὅση ἡ ἐντατικὴ παραγωγή τῶν Ἑλληνικῶν δασῶν, ὑλοτομουμένων πρὸς τοῦτο ὄλων καὶ τῶν ἀπομεμακρυσμένων, παρ' ὅλον ὅτι τὰ δάση ταῦτα οἰκονομικῶς εἶναι ἀδύνατον μὲ τὰς σημερινὰς τιμὰς νὰ ἐκμεταλλευθῶσιν. Ἐφ' ὅσον λοιπὸν ἡ εἰσαγωγή κατὰ τὸ 1930, διότι διὰ τὸ 1931 δὲν γνωρίζομεν τί θὰ ὑλοτομηθῇ εἰσέτι, ἀνῆλθεν εἰς 25.522.380 ὀκάδες, ἥτοι πλεόν τῆς τοῦ 1929 κατὰ 3.769.953 ὀκάδας, ἄς δεχθῶμεν ὅτι ἡ παραγωγή ἐμειώθη κατ' ἴσον ποσόν, ἢ καὶ κατὰ τὴν διαφορὰν τῆς συνόλου παραγωγῆς πρὸς τὴν πραγματοποιηθεῖσαν τοιαύτην τοῦ 1929, ἥτοι κατὰ 16,136.031 ὀκάδας ξυλανθράκων, ἡ ζημία τοῦ μὲν Δημοσίου οὐδεμία εἶναι, διότι εἰσπράττει διὰ τῶν τελωνείων δασμὸν ἴσον πρὸς τὸν φόρον τῆς ὑλοτομίας ἐκ δημοσίων δασῶν καὶ περιπλέον ἀκόμη, ἢ δὲ τῶν παραγωγῶν καὶ ἐργατῶν εἰς $2,20 - 0,65 = 1,55 \times 16,136.031 = 25.010.848$ δραχμὰς περίπου, ἐν ᾧ ὁ δασικός προϋπολογισμός ἐμειώθη κατὰ 1.696.478 κατὰ τὸ 1930 καὶ ἴσως κατὰ τὸ 1931 κατὰ 2.608.062 δραχμὰς. Διὰ τοὺς παραγωγοὺς εἶναι βεβαίως ἀρκετὰ σημαντικὴ ἢ διαφεύγουσα ἀξία, ἀλλὰ διὰ τὸν Δασικὸν προϋπολογισμὸν ὅμως οὐ μόνον μηδαμινὴ, ἀλλὰ καὶ ἀρνητικὴ καὶ ἐπωφελῆς, ἐὰν ἐξετασθῇ τὸ ζήτημα ἀπὸ καθαρᾶς δασικῆς ἀπόψεως. Νομίζομεν ὅμως, ὅτι καὶ ἡ παραγωγή, ἐκτὸς βεβαίως μερικῶν προνομιούχων ἐκμεταλλευτῶν ἐπὶ συμβά-

σει, δὲν θὰ ἦτο εἰς θέσιν, ὡς ἐλέχθη ἀνωτέρω, νὰ ἐντείνῃ τὴν ἐκμετάλλευσιν καὶ δὴ ἐπὶ τῶν μὴ ὑλοτομουμένων δασῶν τῶν ἀπομεμακρυσμένων τῶν κέντρων συγκεντρώσεως, διότι ταῦτα καὶ μόνον καὶ σήμερον ὡς καὶ ἀπὸ ἐτῶν ἤδη δὲν ὑλοτομοῦνται, λόγῳ τοῦ ἀσυμφόρου τῆς ἐκμεταλλεύσεως, ὡς καὶ τινὰ τῶν δασικῶν συμπλεγμάτων τῆς "Οσσης, Πίνδου, Δράμας καὶ Γουμενίτσας, διότι τὰ δάση ταῦτα, διὰ ν' ἀποδώσουν ξυλάνθρακας, δέον νὰ ὑλοτομηθῇ τὸ πρῶτον ἢ χρήσιμος ξυλεία, καθ' ὅσον ὁ ξυλάνθραξ θὰ παραχθῇ ἐκ τῶν ὑπολειμάτων τῆς χρησίμου ξυλείας καὶ τῆς διανοίξεως ζωνῶν.

Καὶ ἀπὸ ἐργατικῆς ἀπόψεως ἐὰν ἐξετασθῇ τὸ ζήτημα, εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ τονίσωμεν, ὅτι αἱ ὑπάρχουσαι ἐργατικαὶ χεῖρες τοῦλάχιστον διὰ τὴν παραγωγὴν ξυλανθράκων ἐν Ἑλλάδι δὲν ἐπαρκοῦν, δι' ὃ καὶ μεταφέρονται εἰς τὰ δάση τῆς Κατερίνης, Γουμενίτσας, Βερροίας καὶ Ναούσης τοιοῦτοι ἐκ Σερβίας καὶ Βουλγαρίας. Ἐπὶ τοῦ προκειμένου δὲ ἔχει πλειστάκις ἐγερθῆ ζήτημα ἀρκετὰ σοβαρόν.

"Ὡστε ἡ παραγωγὴ ξυλανθράκων μὲ τὴν ὑλοτομίαν τῶν κατ' ἔτος διδομένων ποσῶν δὲν δύναται νὰ καλύψῃ τὴν ἀνάγκην τῆς ἀγορᾶς, λόγῳ τοῦ ὅτι δὲν δύναται νὰ ἐκμεταλλευθῇ ὠρισμένα δάση, δι' οὓς λόγους ἀνεφέραμεν, οὔτε δὲ καὶ ἡ ἐργατικὴ ἀπόψις θίγεται ἐκ τῆς εἰσαγωγῆς, ἐν ᾧ τουναντίον αὕτη συντελεῖ εἰς τὴν μείωσιν τῶν τιμῶν πρὸς ὄφελος τοῦ καταναλωτοῦ. Ἐξ ἀντιθέτου ὁ Γενικὸς προϋπολογισμὸς εἰς οὐδὲν μειοῦται, ἀλλὰ τουναντίον ἀυξάνεται, λόγῳ τῆς εἰσπράξεως κατ' ὁκᾶν δασμοῦ ἀνωτέρου τῆς δασικῆς φορολογίας, ἐν ᾧ ὁ δασικὸς τοιοῦτος μειοῦται φαινομενικῶς καθ' ἓν ἐλάχιστον ποσόν. Λέγομεν δὲ φαινομενικῶς, διότι ἐν τῇ πραγματικότητι δὲν συμβαίνει τὸ τοιοῦτον, μέχρι τοῦ 1930 τοῦλάχιστον, καθ' ὅσον ἀπὸ τοῦ 1924 ἡ παραγωγὴ τῶν ξυλανθράκων καὶ συνεπῶς καὶ ἡ εἰσπραττομένη φορολογία βαίνει αὐξουσα, ἐξαιρέσει τοῦ ἔτους 1927.

Ἄλλὰ ἄς δεχθῶμεν ὅτι εἰς τὸ μέλλον ἡ εἰσαγωγὴ θέλει βαίνει αὐξουσα ἔτι μᾶλλον καὶ θέλει φθάσῃ εἰς τὸ ἡμισυ τῆς καταναλώσεως ξυλανθράκων, διότι πέραν τούτου φυσιολογικῶς εἶναι ἀδύνατον ἐκ τοῦ λόγου, ὅτι δὲν δύναται αὕτη νὰ τροφοδοτήσῃ εἰ μὴ τὴν κατανάλωσιν τῶν μεγάλων κέντρων τῶν λιμένων ἤτοι Πειραιᾶ, Ἀθήνας, Θεσσαλονίκην, Καβάλλαν, Βόλον καὶ Πάτρας, τῶν ὁποίων ἡ κατανάλωσις ἀνέρχεται εἰς 55 ἑκατομμύρια ὀκάδων ξυλανθράκων κατὰ μέγιστον ὄρον, καθ' ὅσον πᾶσα μεταφορὰ πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν ἐπιφέρει αὐξήσιν τιμῆς, ἣτις δὲν δύναται νὰ συνωγωνισθῇ τὴν ἐγχώριον εἰς τὸ ἐσωτερικὸν παραγωγὴν. Ἄς δεχθῶμεν τὸ ὅλως τοῦτο ἀδύνατον ὡς γεγονός. Ἡ ζημία ἀπὸ οἰκονομι-

κῆς ἀπόψεως ἐξαγωγῆς συναλλάγματος καὶ μόνον θ' ἀνέλθη εἰς 130 ἑκατομμύρια δραχμῶν, ἐξ ὧν δέον ν' ἀφαιρεθοῦν τὰ εἰσπραχθησόμενα ὡς τελωνιακοὶ δασμοὶ 35.750.000, ἥτοι καθαρὰ ζημία μόνον 94.250.000 δραχμαί. Ἐκ μιᾶς ὅμως τοιαύτης φορᾶς τῶν πραγμάτων ἀναγκαστικῶς θὰ ἐμειοῦτο καὶ ἡ ἐσωτερικὴ παραγωγή κατ' ἴσον ποσόν, ὅποτε τὸ ἥμισυ τῶν ἐκ δρυὸς δασῶν μας ἀναγκαστικῶς, ὡς μὴ ὑλοτομουμένων, θὰ παρέμεινεν καὶ θὰ μετεβάλλετο σὺν τῷ χρόνῳ εἰς ὑψηλὸν δάσος, ἐξ οὗ θὰ ἐπελαμβάνοντο εἴτα αἱ μεγάλαι ἐκεῖναι ποσότητες τῶν δογῶν, τῆς χρησίμου ξυλείας δι' ἐπιπλοποιῖαν, οἰκοδομικὴν καὶ τραβέρσες, δι' ἃ εἶδη ἐφθάσαμεν περίπου τὰ 2/3 τοῦ δισεκατομμυρίου νὰ ἐξάγωμεν εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Δηλαδή ἐν ἐνὶ λόγῳ μία τοιαύτη ἐνέργεια, ἴσως θεόθεν στελλομένη, ἐφ' ὅσον καὶ οἱ ἐντεταλμένοι μὲ τὴν δασοποιαν ἐν Ἑλλάδι θὰ ἔπαυον ν' ἀντενεργοῦν κατ' αὐτῆς, θὰ ἐμείου τὴν κολοσσιαίαν καὶ αὔξουσιν εἰσαγωγὴν καὶ συνεπῶς ἐξαγωγὴν ἑκατοντάδων ἑκατομμυρίων δραχμῶν, ἐν ᾧ ἐξ ἀντιθέτου θὰ ἐμείου διὰ τῆς χρησιμοποίησεως τῶν ὑπολειμμάτων εἰς τὴν παραγωγὴν εὐθηνῶν ξυλανθράκων. τὴν εἰσαγωγὴν τοιούτων ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

ΓΕΝΙΚΟΝ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Ἄνωτέρω εἰς τελευταῖα τινὰ κεφάλαια ἐκτραπέντες τοῦ στενοῦ περιθωρίου τῆς μελέτης ταύτης, ἥτις ἀφορᾷ τὰ δάση τῆς Ἡπείρου καὶ τῆς Θεσσαλίας, ἐδώσαμεν συμπεράσματα καὶ ἀριθμοὺς ἐπὶ τῆς συνόλου δασοκαλήψεως, διαχειρίσεως καὶ δασικῆς πολιτικῆς. ἀλλὰ τοῦτο ἐπράξαμεν, διότι διὰ τοῦ τρόπου τούτου θὰ καθίστατο ἐντονωτέρα ἡ ἀπεικόνισις ὠρισμένων ζητημάτων, ἅτινα, ἐν τῷ συνόλῳ ἐξεταζόμενα ἀποδίδουν καὶ τὴν εἰς ταῦτα θέσιν τῶν τμημάτων τῆς Θεσσαλίας καὶ Ἡπείρου.

Ὡς γενικὰ συμπεράσματα τῆς μελέτης μας ταύτης ἔχομεν νὰ σημειώσωμεν ἐν κατακλειδί τὰ ἐξῆς θεμελιώδη ἀξιώματα ὡς ἀπεδείχθησαν ταῦτα δι' ἀριθμῶν, μὴ ἐπιδεικνυομένων ἀντίρρησιν ἢ διάψευσιν.

Πρῶτον, ὅτι μονομερῶς ἡ Θεσσαλία καὶ ἡ Ἡπειρος, ἐξαγωγεῖς δασικῶν προϊόντων, ἰδίως ἡ Θεσσαλία, πολὺ ἀπέχουν ἀπὸ τοῦ νὰ ἐκμεταλλεύωνται κανονικῶς καὶ ἀπὸ διαχειριστικῆς ἀπόψεως καὶ ἀπὸ τοιαύτης τοῦ δυνατοῦ τῆς ἐξαγωγῆς. Καὶ τοῦτο δὲ διότι ἡ ἐφαρμοζομένη χθαμαλοποίησις ὄλων τῶν δασῶν τῆς δρυὸς, πολυτίμων ὑδροχαρῶν καὶ τῆς ὀξύας εἶναι ὄλως ἀντίθετος τῆς δασικῆς οἰκονομίας καὶ τῆς καλύψεως τῶν μεγαλειτέρων ἀναγκῶν τοῦ τόπου εἰς χρήσιμον ξυλείαν, ἐν ᾧ ἐπιπροσθέτως διὰ τοῦ συ-

στήματος τούτου ἐπέρχεται ἡ φυσιολογικὴ κατάπτωση τῶν δασῶν διὰ τῆς μειώσεως τῶν διαστάσεων τῶν ἀτόμων καὶ τῆς ὀσημέραι αὐξανούσης μειώσεως τῆς ἀποδόσεως τούτων. Δὲν θὰ παρέλθῃ δὲ πολὺς χρόνος, καθ' ὃν θὰ ἔχωμεν πλέον ἐκτάσεις καλυπτομένης ὑπὸ νανώδους βλαστήσεως ὄρυων καὶ ἀειθαλλῶν, μᾶλλον ἐρπούσης μορφῆς. Ἡ ἐκ πρέμνων ἀναπαραγωγὴ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐξακολουθήσῃ ἐπ' ἄπειρον, διότι φυσιολογικῶς τοῦτο εἶναι ἀδύνατον, καὶ διότι οἱ φυσικοὶ νόμοι διδάσκουν, ὅτι οὐδὲν ἐν τῇ φύσει ἀναλλοίωτον. Ἄλλως τε ἡ ἐξακολουθητικὴ αὕτη ἀναγέννησις ἀνὰ βραχεῖς χρονικὰς περιόδους μὲ τὰ συμπαρομαρτοῦντα τῆς βοσκῆς, κακῆς ἐκμεταλλεύσεως καὶ ἐκ μέρους τῶν ἐκμεταλλευτῶν καὶ ἐκ μέρους τῶν ἀτελῶς συλλεγόντων καύσιμον ὕλην χωρικῶν δὲν εἶναι δυνατόν, εἰ μὴ νὰ ἐπιφέρουν καὶ τοῦ δάσους τὴν ἐξάντλησιν καὶ τοῦ ἐδάφους τὴν μείωσιν εἰς θρεπτικὰς ὕλας, ἀποτέλεσμα τῶν ὁποίων θὰ εἶναι ἡ τελεία καὶ ἀνεπανόρθωτος καταστροφή τῆς μορφῆς τῶν δασῶν.

Ὡς πρὸς τὸ μὴ δυνατόν τῆς παραγωγῆς ἔχομεν νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι χιλιάδες κυβικῶν μέτρων ξυλείας ἐκ τῶν δασῶν τῆς Καλαμπάκας, Περτουλίου, Καρδίτσης καὶ Ὀσσης παραμένουσιν ἀπὸ δεκαετηρίδος ὅλης ἀνεκμετάλλευτα, σηπόμενα ἐν τῷ δάσει, καθ' ἣν στιγμὴν ἑκατομμύρια ὄλα ἐξάγονται εἰς τὸ ἐξωτερικὸν διὰ τὴν εἰσαγωγὴν χρησίμου ξυλείας. Ἐστὼ καὶ ἂν ἡ ξυλεῖα αὕτη ὡς ποιότητος δὲν εἶναι ἰκανὴ διὰ τὴν οἰκοδομικὴν ἢ τὴν ἐπιπλοποιῖαν πάντως ὅμως δὲν δύναται τις ν' ἀρνηθῆ, ὅτι αὕτη θὰ ἦτο ἀρκετὰ καλὴ διὰ τὴν τοιαύτην χρῆσιν εἰς τοὺς χωρικοὺς συνοικισμοὺς, ὅταν θὰ ἦτο ἀρκετοῦ πάχους, ὅταν θὰ ὕλοτομεῖτο καὶ θὰ μετεβάλλετο εἰς δασικὰ ἐμπορικὰ συγκροτήματα κανονικῶς καὶ πρόπαντός ὅταν θὰ ἐδίδετο εἰς τιμὴν ὑποφερτὴν ἢ διὰ τὴν χρησιμοποίησιν τῆς εἰς τὴν οἰκοδομικὴν διὰ τσιμέντου, ὡς καλούπια, ὅπου κατ' ἔτος χιλιάδες κυβομέτρων χρησιμοποιοῦνται, Ἐκ τοῦ μὴ ὕλοτομηθέντος ἀπὸ δεκαετίας ἤδη ἑτησίου λήμματος μόνον τῶν Δημοσίων δασῶν Καλαμπάκας παραμένουν ἀνυλοτόμητα 84,000 κυβικὰ μέτρα καὶ ὑπὲρ τὰ 10 ἑκατομμύρια ὀκ. ξυλανθράκων ἐκ τῶν ὑπολειμμάτων τούτων, ποσὸν τοῦ ὁποίου ἡ ἐκμετάλλευσις θὰ ἦδύνατο νὰ κρατήσῃ εἰς τὰ μέρη ταῦτα οὐχὶ μίαν, ἀλλὰ πολλὰς δασικὰς, βιομηχανικὰς πράγματι, ἐπιχειρήσεις καὶ πληθὺν ἐργατικῶν χειρῶν, ἀνεξαρτήτως τῆς ἄλλης ἀπόψεως τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας. Τὸ δάσος τοῦ Περτουλίου ὑπελογίσθη ἐπὶ τῇ βάσει διαχειριστικῆς μελέτης μ' ἀπόδοσιν 5.000 κ. μ. ἑτησίως προσωρινῶς, μὲ 12.000 τοιούτων κανονικῶς, πλὴν κατ' ἔτος ἀπελήφθησαν ἀπὸ πενταετίας ἤδη μόνον 500 κ. μ. Ἡ Ὀσσα τὸ ἴδιον κλπ.

Αἱ χιλιάδες αὗται τῶν κυβομέτρων χρησίμου ξυλείας ὁμοῦ

μετὰ τῶν ἑκατομμυρίων ὀκάδων ξυλανθράκων ἢ καυσοξύλων ἐκ τῶν ὑπολειμμάτων δὲν ἀπολαμβάνονται ἐκ δύο λόγων, ἤτοι πρῶτον λόγῳ τοῦ ὅτι ὁ ἐκμεταλλευτὴς εὐρίσκει τὴν ἀκοπωτέραν ἐκμετάλλευσιν τῶν ξυλανθράκων καὶ ἐντὸς τῆς περιόδου τοῦ ἔτους διατιθεμένην καὶ δεύτερον διότι οὐδεμία μέριμνα κατεβλήθη ἐκ μέρους τῆς δασικῆς ὑπηρεσίας διὰ τὴν διάνοιξιν δασικῶν ὁδῶν συγκοινωνίας μετὰ τῶν τόπων τῶν ὀδικῶν ἢ σιδηροδρομικῶν ἀρτηριῶν. Τὸ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἰδρυθὲν ταμεῖον Δασῶν ἐξεκενοῦτο κατ' ἔτος εἰς μηδαμινὰς ἐργασίας φυτεύσεως ψωραλέων πεύκων ἐντὸς τῶν οἰκοπέδων τῶν Ἀθηνῶν καὶ εἰς ἀπαλλοτριώσεις τούτων, ὡς καὶ εἰς πληρωμὰς ταξειδίων παραθερισμοῦ καὶ διαχειριστικῶν ἀνοησιῶν σμήνους δασολόγων, ἤδη δὲ εἰς μελέτας ἐπιστρώσεως τῶν χειμάρρων διὰ χιλιοφράγκων, δηλαδὴ διὰ πολυτελεῖς καὶ κερδοφόρους εἰς ἀποζημιώσεις ὀλίγων τιτλούχων τῆς δασικῆς ὑπηρεσίας, ἐν ᾧ τὸ πρῶτιστον ἔργον τῆς ἐκμεταλλεύσεως, μετὰ τὴν τακτοποίησιν τοῦ ὁποίου καὶ μόνον ἐπιτρέπεται νὰ σκεφθῆ τις τὴν πολυτέλειαν τῶν χειμάρρων κλπ. παραμένει εἰσέτι εἰς τὴν σπαργανώδη κατάστασιν, ἐξ οὗ καὶ ἡ τελεία νέκρωσις ταύτης ἀναφορικῶς πρὸς τὰ δάση τῶν ὀρεινῶν ὄγκων.

Ἡ Θεσσαλία πρωτίστως καὶ τὰ δασικὰ συμπλέγματα τῶν Ζαγοροχωρίων τῆς Ἠπείρου θὰ ἠδύναντο διὰ μιᾶς τοιαύτης καταλλήλου ἐργασίας καὶ ὑπὸ κανονικὴν ἐκμετάλλευσιν καὶ διαχείρισιν τιθέμενα ν' ἀποδίδουν κατὰ τοὺς μετριωτέρους ὑπολογισμοὺς 65—70,000 κυβικὰ μέτρα ξυλείας χρησίμου ἐκ πεύκης τῆς ὀρεινῆς καὶ ὀξυᾶς, 2.000 κ. μ. δρυὸς προσωρινῶς καὶ κατ' ἐλάχιστον ὄρον καὶ 114 000 κ. μ. καστανέας, ἐκ δὲ τῶν ὑπολειμμάτων καὶ μόνον τούτων ἕτερα 90—100.000 ζύγια, ἐκτὸς τῶν ἤδη ἀπολαμβανομένων, καυσοξύλων, ἤτοι τὰ δάση τῆς Θεσσαλίας καὶ Ἠπείρου θὰ ἠδύναντο, εἰς ἣν κατάστασιν εἶναι σήμερον, ν' ἀπέδιδον 186.000 κ. μ. χρησίμου ξυλείας, 258.000 ζυγίων καυσοξύλων καὶ 24.000.000 ὀκάδας ξυλανθράκων, ἔναντι τῶν ἤδη ἀπολαμβανομένων 16.384 κ. μ. ξυλείας, 158.757 ζυγίων καυσοξύλων καὶ 16.784.472 ὀκ. ξυλανθράκων. Ἡ αὐξουσα αὕτη ἀπόδοσις θὰ ἦτο ἱκανὴ νὰ πείσῃ οἷονδήποτε Ὑπουργὸν τῶν Οἰκονομικῶν, ὅπως ἔλθῃ τὸ Κράτος ἀρωγὸς εἰς τὸ Ταμεῖον Δασῶν διὰ μίαν ἐργασίαν ὀδικῆς δασικῆς συγκοινωνίας, ἂν καὶ τοῦτο δὲν θὰ ἦτο ἀπολύτως ἀναγκαῖον, καθόσον τὰ ἔσοδα τοῦ Ταμείου τούτου ἦσαν καὶ εἶναι ἀρκετὰ διὰ τὴν ἐξεύρεσιν ἀρκετὰ σεβαστοῦ τοκοχρεωλυτικοῦ δανείου μὲ τὴν διάθεσιν ἐνὸς μόνου μέρους τῶν ἐσόδων του.

Ἡ ὀδικὴ αὕτη συγκοινωνία διὰ καταλλήλων ἐνεργειῶν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἐπιτευχθῆ καὶ διὰ τῆς συνδρομῆς τῶν ὀρεινῶν Κοινοτήτων εἴτε διὰ τῆς χρηματικῆς ἐκ μέρους τούτων συνδρομῆς, εἴτε

καὶ διὰ προσωπικῆς ἐργασίας κατὰ τὸ ἐν Βουλγαρία καὶ Σερβία ἐπικρατοῦν σύστημα, διότι αὐτὰ ταῦτα τὰ συμφέροντα τῶν Κοινοτήτων τούτων θὰ ἐπληροῦντο ποικιλοτρόπως καὶ ἰδίως διὰ τῆς μεταφορᾶς τῶν προϊόντων των εὐθηνότερον καὶ ταχύτερον εἰς τοὺς τόπους τῆς καταναλώσεως.

Δεύτερον : Ὅτι δέον νὰ πυκνωθῇ καὶ συστηματοποιηθῇ ἐπὶ τὸ ἀποκεντροτικώτερον σύστημα ἢ ἐξωτερικὴ ὑπηρεσία τῶν Δασῶν ἀπὸ τοῦ Γενικοῦ Ἐπιθεωρητοῦ μέχρι τοῦ δασοφύλακος, καὶ διὰ μονίμων τοπικῶν συμβουλίων, εἰς ἃ νὰ μετέχη καὶ ἀντιπρόσωπος τῶν ὀργανωθησομένων Δασικῶν ἐπιχειρήσεων καὶ κτηματιῶν, νὰ ἐπιλύωνται τὰ τοπικὰ ζητήματα πάσης φύσεως ἐκτὸς μόνον τῆς ἀναγνώρισεως ἰδιοκτησίας, ἵνα οὕτω τὸ κέντρον ἔχει τὸν χρόνον διὰ νὰ ἐπιμεληθῇ τῆς δασικῆς πολιτικῆς καὶ διαχειρίσεως. Τὸ δικαίωμα δὲ ἰδίως τῆς μετακινήσεως τῶν ὑπαλλήλων ἀπὸ τοῦ Δασάρχου καὶ κάτω μέχρι τοῦ δασοφύλακος ὀφείλη νὰ παύσῃ ν' ἀπασχολῇ τὴν Κεντρικὴν ὑπηρεσίαν, ἥτις ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τοῦτο θ' ἀποφασίζῃ ἐπὶ τῆς προτάσεως τοῦ τοπικοῦ Δασικοῦ Συμβουλίου, ὅπερ ὀφείλει νὰ εἶναι ἄμισθον, ἵνα οὕτω παύσῃ ἢ πολιτικὴ πίεσις καὶ ἡ ἀπασχόλησις βουλευτῶν, πολιτευομένων καὶ ἐκμεταλλευτῶν διὰ τὰς μεταθέσεις τῶν ὑπαλλήλων. Τοῦτο αὐτὸ δὲ ὀφείλει νὰ γίνῃ καὶ διὰ τὰς προαγωγὰς ὑπαλλήλων ἢ τιμωρίας τούτων.

Τρίτον : Δέον τὸ ταχύτερον νὰ καταστῶσιν αἱ ὄρειναι ἰδίως Κοινότητες νομεῖς, ἐν δικαίωματι ἰδιοκτητοῦ, ἀρκετοῦ δασοῦς τῆς περιφερείας των, οὐχὶ κατωτέρου τῶν 5.000 χιλ. στρεμμάτων, ὅπου τοῦτο καθίσταται δυνατόν, καὶ θεσπισθῇ ὁ τρόπος τῆς διαθέσεως τῶν προσόδων τούτων ἰδίως πρὸς βελτίωσιν τῆς ὀδικῆς συγοινωνίας καὶ ἀναδάσωσιν καθαρῶς δασικῶν ἐδαφῶν, ὑποχρεομένων πρὸς τοῦτο καὶ τῶν ἰδιοκτητῶν δασῶν φυσικῶν ἢ νομικῶν προσώπων.

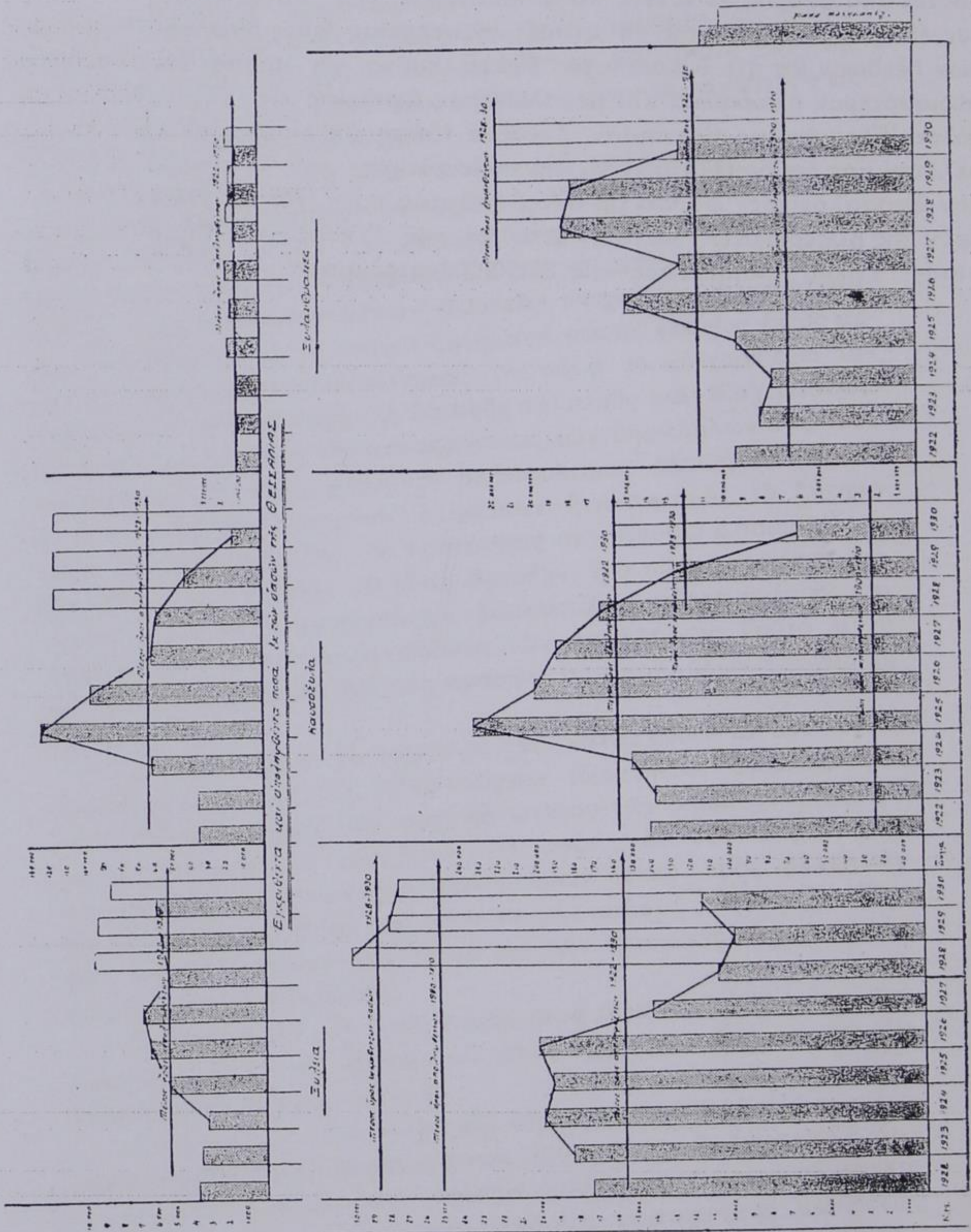
Τέταρτον : Ν' ἀπορριφθῇ πᾶσα ἰδέα ἐπιβολῆς ἐτέρου δασοῦ ἐπὶ τῆς ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰσαγωγῆς ξυλανθράκων, δι' οὓς ἀνωτέρω ἀνεφέραμεν λόγους.

Πέμπτον : Νὰ ἐπιδιωχθῇ νομοθετικῶς ἡ διάθεσις τῶν ἐτησίων λημμάτων εἰς ὀργανωμένους συνεταιρισμοὺς ἐργατῶν ἢ Κοινοτήτων καὶ ἡ ὀργάνωσις τοιούτων συνεταιρισμῶν οὐχὶ μόνον παραγωγῆς καὶ ἐκμεταλλεύσεως, ἀλλὰ καὶ πρατηριακῆς πωλήσεως εἰς τὰ κέντρα τῆς μεγάλης καταναλώσεως, ἰδρυομένης πρὸς τοῦτο μιᾶς Δασικῆς Τραπεζῆς, καθ' ἃ σύστημα ἐξεπονήσαμεν εἰς δημοσιευθεῖσαν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου μελέτης μας ἐν τῷ περιοδικῷ «Ἐργασία». καὶ

Ἑκτόν : Ἡ ἀπόδοσις εἰς τὴν δεδροκομικὴν καλλιέργειαν

ἢ τὴν τοιαύτην γεωργικὴν ὄλων τῶν ἐδαφῶν ἐκείνων, ἅτινα κατέχονται ὑπὸ δασῶν, ἐν ᾧ εἴτε λόγῳ καλύψεως, εἴτε λόγῳ ποιότητος ἐδάφους καὶ δυνατῆς ἐπ' αὐτοῦ καλλιέργειας ἰδίως ὀπωροφόρων δένδρων θὰ ἦτο δυνατόν τὰ ἐδάφη ταῦτα νὰ καταστῶσιν περισσότερο ἀποδοτικὰ καὶ μεγαλειτέρας ὠφελείας εἰς τὴν καθόλου Ἑθνικὴν μας οἰκονομίαν. Τοιαῦτα ἐδάφη ὑπελογίσσαμεν εἰς μελέτην μας δημοσιευθεῖσαν εἰς τὴν «Κοινότητα» καὶ «Ταχυδρόμον Θεσσαλονίκης» ὡς καὶ εἰς ὑπόμνημά μας πρὸς τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως, κατόπιν ἐντολῆς τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας—Γενικοῦ Γραμματέως—εἰς 2.450.000 στρέμματα.

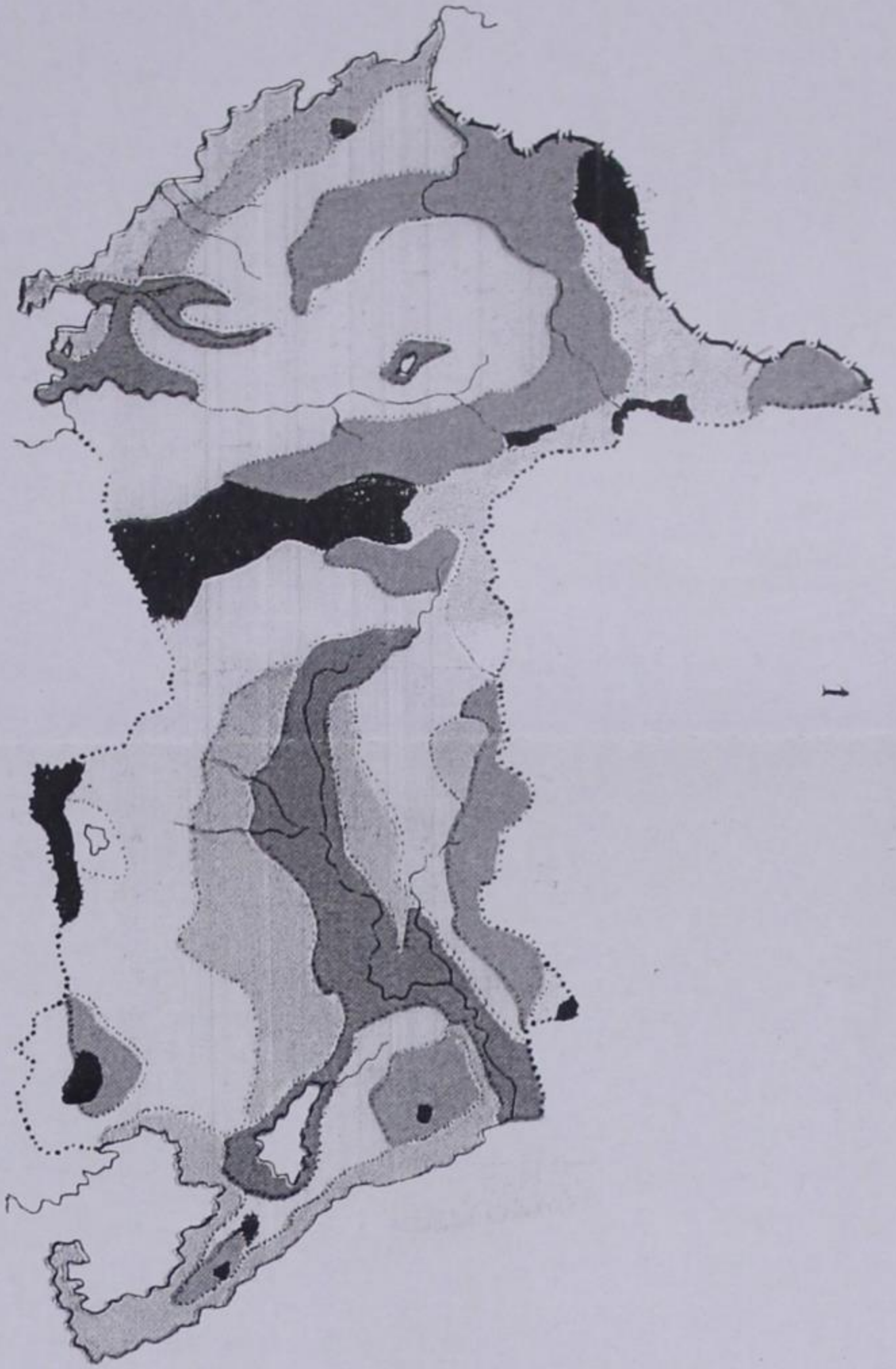
Εξοπλισμός και ανάπτυξη των ποταμών της ΗΠΕΙΡΟΥ

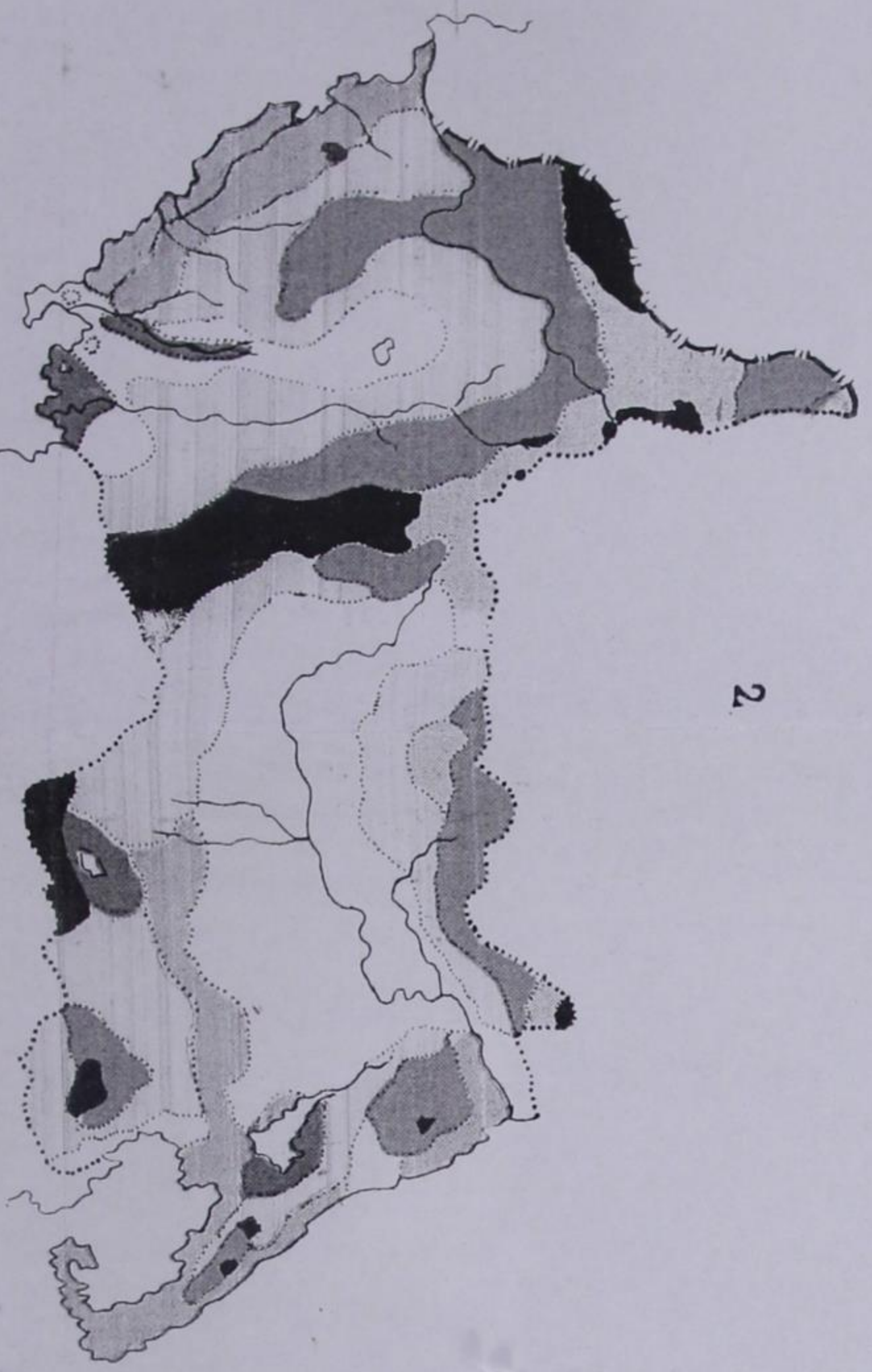
ΑΞΙΑ ΤΩΝ ΔΑΣΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

Τών εκ των δημοσίων και ιδιωτικών δασών αποληφθέντων ως και εκ των λοιπών φορολογίων των δασικών περιφερειών Θεσσαλίας και Ήπειρου

ΔΑΣΑΡΧΕΙΑ ΔΑΣΟΝΟΜΕΙΑ	1933		1924		1925		1926		1927		1928		1929		Μέσος όρος 1923—1929			
	Δημόσια	Ίδιωτικά	Δημόσια	Ίδιωτικά	Δημόσια	Ίδιωτικά	Δημόσια	Ίδιωτικά	Δημόσια	Ίδιωτικά	Δημόσια	Ίδιωτικά	Δημόσια	Ίδιωτικά	Δημόσια	Ίδιωτικά		
																		23.041.823
Καλαμπάκας	837.033	4.079.091	576.249	3.545.141	1.043.860	4.213.906	4.054.087	4.574.543	3.845.428	6.161.636	3.018.555	7.646.999	25.537.886	6.279.277	5.509.297	5.214.513	Π α ρ α τ η ρ ή σ ε ι ς — Ο προσδιορισμός της αξίας των δασικών προϊόντων εγένετο επί τη βάσει της υπό της κατ' έτος διατιμήσεως καθοριζομένης κατά μονάδα τιμής. — Διά των προσδιορισμών της κατά μονάδα τιμής της ξυλείας ελήφθη ό μέσος της τιμής διατιμήσεως των διαφόρων ειδών ξυλείας όρος (κατ' έτος).	
Καρδίτσης	266.425	5.490.739	807.455	3.817.015	554.819	9.107.270	476.774	2.707.870	472.001	16.397.455	406.567	23.510.105	1.335.227	7.773.689	617.037	9.829.249		
Άγους	1.423.036	2.754.755	888.937	1.949.438	1.398.459	2.105.106	1.252.664	5.131.293	4.335.455	5.400.226	3.826.322	1.092.928	3.729.258	2.457.740	4.219.491			
Βόλου	793.861	2.281.267	649.719	4.273.538	632.511	6.011.637	854.553	6.512.895	1.239.829	7.249.637	867.149	7.696.943	592.989	4.800.604	804.373	5.936.286		
Άλμυρού	335.350	1.571.011	254.379	1.153.575	691.295	963.332	523.353	1.546.198	688.035	2.805.003	683.778	2.048.879	355.619	553.943	504.544	1.520.277		
Άρτης	360.529	363.105	397.340	243.452	510.293	525.109	1.042.936	775.797	1.024.747	1.415.550	1.065.398	1.230.687	1.254.396	1.297.296	807.948	835.855		
Τρικαλών	316.565	216.530	511.424	169.279	1.432.150	341.638	1.065.554	498.580	2.551.774	931.319	2.100.647	845.040	931.913	732.960	1.272.861	533.621		
Δομοκού	117.845	352.356	99.420	331.310	319.187	285.625	266.183	406.210	628.181	851.238	426.229	1.276.075	191.569	1.143.594	292.659	663.772		
Λαρίσης	1.034.800	447.515	886.793	1.334.933	1.130.472	429.918	1.259.291	520.271	2.143.858	2.714.395	1.786.140	2.676.972	1.354.342	1.265.665	1.370.812	1.341.367		
	5.485.454	17.556.369	5.071.716	16.817.681	7.713.046	23.984.541	10.795.395	22.673.657	16.929.308	43.926.459	14.180.785	48.924.628	35.288.199	33.349.720	13.637.700	29.605.151		
	23.041.823		21.889.397		31.697.587		33.469.052		60.855.767		63.105.413		68.637.919		43.242.421			
Ίωαννίνων	2.171.615	61.050	3.126.736	47.724	2.833.914	487.113	4.219.508	243.571	6.381.918	580.923	5.042.474	682.536	6.096.713	1.658.007	4.124.697	537.275		
Κονίτης	468.176	34.750	575.115	70.910	468.483	96.526	1.687.046	326.484	4.141.462	649.219	3.053.236	992.693	1.605.023	1.619.367	1.814.077	541.421		
Πρεβέζης	398.825	213.970	240.128	442.327	858.174	358.987	688.018	353.138	416.929	2.116.449	849.869	70.426	715.410	1.354.992	595.193	701.555		
Ήγουμενίτης	126.955	84.429	223.414	119.425	266.387	510.520	237.678	344.052	210.199	134.164	369.730	59.394	348.399	451.850	254.680	243.463		
Μαργαριτίου	159.575	157.303	28.681	490.740	162.895	363.978	163.959	228.609	434.694	558.741	339.728	599.770	328.525	762.407	231.151	451.507		
Μετσόβου	181.865	5.940	381.209	2.800	947.706	8.260	1.084.943	4.816	1.543.813	6.970	1.737.996	8.545	1.613.063	—	1.092.372	5.333		
Παραμυθιάς	93.700	1.770	114.439	2.800	273.057	27.614	391.016	67.909	576.464	77.583	604.834	98.110	495.867	63.220	364.197	48.429		
Πωγωνίου	139.181	135.415	403.677	120.459	886.271	99.759	886.271	110.911	1.925.017	397.115	1.760.511	363.318	944.548	749.488	973.663	282.352		
Φιλιατών	139.181	16.845	209.601	40.868	329.783	74.896	517.070	124.915	812.430	183.968	865.336	152.129	878.251	67.558	535.950	94.454		
	3.879.073	711.472	5.303.000	1.338.053	6.756.819	2.027.653	9.875.509	1.804.405	16.442.926	4.705.132	14.623.714	3.026.921	13.020.799	6.726.889	9.985.977	2.905.789		
	4.590.545		6.641.053		8.784.472		11.679.914		21.148.058		17.650.635		19.747.688		12.891.766			
	9.364.527	18.267.841	10.374.716	18.155.734	14.469.865	26.012.194	20.670.904	24.478.062	33.372.234	48.631.591	28.804.499	51.951.549	48.308.998	40.076.609	23.623.677	32.510.940		
	27.632.368		28.530.450		40.482.059		45.148.966		82.003.825		80.756.048		88.385.607		56.134.617			

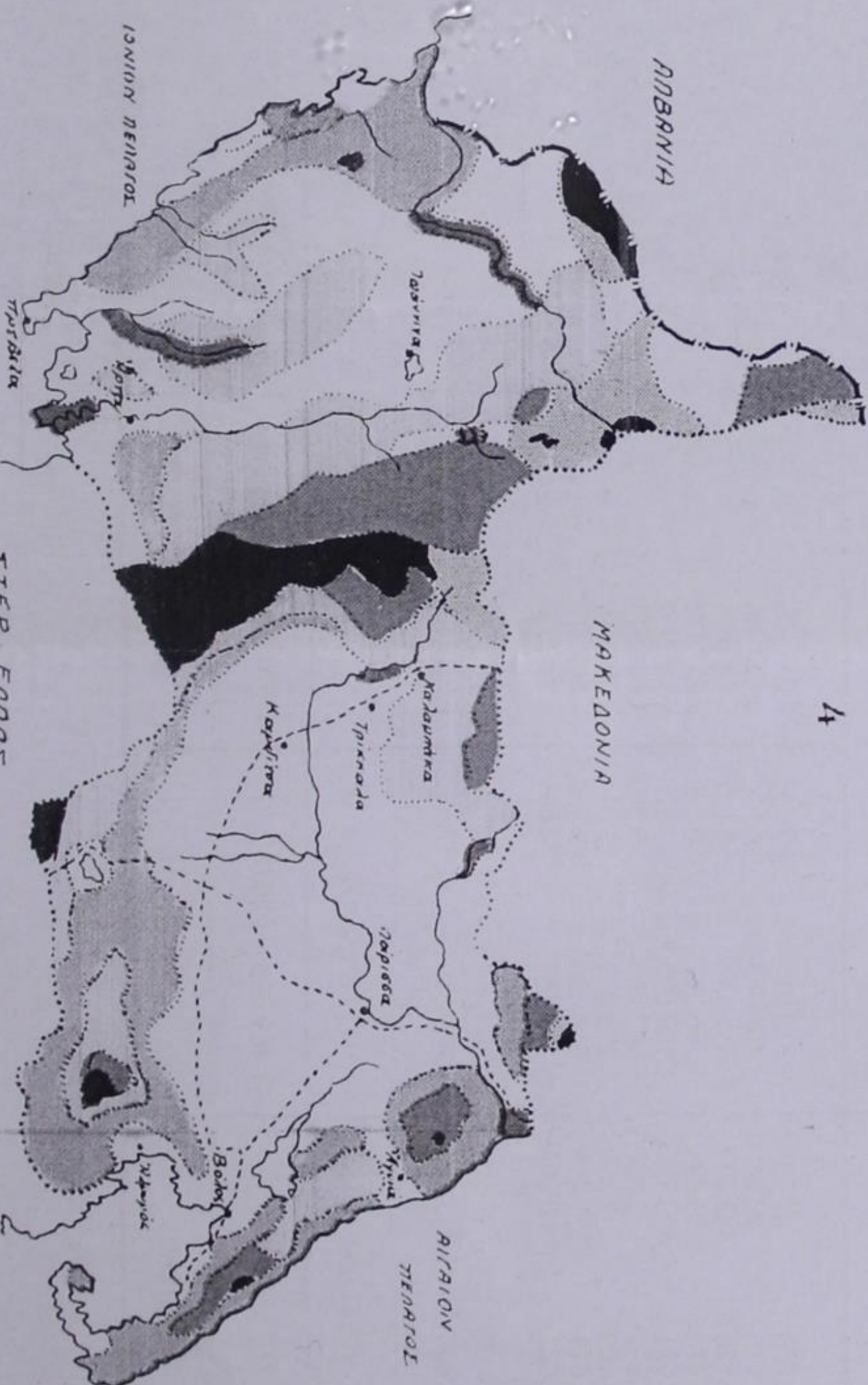
1

2

3

4

ΕΠΕΞΗΓΗΣΕΙΣ	
	Δασή Ελάσης - Πεύκης
	" Οξυάς
	Φυλ. Δρυών
	Ψευδάξ μαυροφύλλων
	Παραλίου Πεύκης [χαλμίου]
	Ψευδοκάρων
	Ποταά συνιστάται
	Δασοκομία καλλιεργείας (ήλιου)
	Σιδηροδρομική γραμμή

ΙΟΝΙΟΝ ΠΕΛΑΓΟΣ

ΑΙΘΡΑΝΙΑ

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

ΑΙΓΑΙΟΝ ΠΕΛΑΓΟΣ

ΣΤΕΡ. ΕΝΝΑΣ

Παλλήνη

Μυτιλήνη

Κορινθία

Τριφυλία

Κορινθία

Αρκαδία

Μεσσηνία

Πελοπόννησος

Κρήνη

Ρόδος

Καρδίτση

Μακεδονία

ΕΙΣΠΡΑΧΘΕΝΤΑ ΠΟΣΑ

Εκ τῆς φορολογίας τῶν ἀποληθθέντων δασικῶν προϊόντων κατὰ τὰ ἔτη :

ΔΑΣΑΡΧΕΙΟΝ ἢ ΔΑΣΟΝΟΜΕΙΟΝ	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	Μέσος ὅρος		Χάρτινα ἔρ.	Χρυσ. ἔρ.	Μέσος ὅρος εἰσπραχθέντων 1900—1910	
										1922—1930	βάσει 375 ἔρ.				
Καλαμπάκας	452.902	1.126.661	885.540	1.138.564	2.314.927	1.534.110	1.989.243	2.285.334	1.646.730	1.197.112	99.807	128.003	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ		
Καρδίττης	585.583	929.041	1.348.533	1.902.911	2.372.963	2.353.596	3.578.252	3.803.777	2.339.037	2.145.966	143.070	31.958			
Άγυιάς	193.568	730.328	532.219	1.727.849	1.769.940	1.959.510	2.609.599	2.552.024	1.636.989	1.534.669	102.310	56.816			
Βόλου	210.827	767.203	1.194.371	1.254.151	1.672.742	1.127.175	1.116.041	1.320.544	1.185.392	1.105.383	73.692	49.164			
Άλμυρού	136.893	226.216	389.837	225.016	635.830	718.637	591.939	515.689	365.658	388.413	25.894	17.679			
Άρτης	52.609	152.129	196.210	230.605	545.023	559.858	550.768	550.910	375.500	370.357	24.690	59.581			
Τρικκάλων	81.706	186.228	314.089	485.951	576.486	584.177	563.607	582.201	505.927	431.152	28.742	75.336			
Δομοκού	55.892	106.796	90.898	128.207	193.209	241.267	254.730	193.374	181.681	160.673	10.710	6.680			
Λαρίσης	137.772	509.954	457.473	588.214	661.422	619.511	658.250	675.041	258.676	505.146	33.676	12.757			
Σύνολον	1.907.752	4.734.556	5.408.770	7.861.468	10.742.542	9.697.811	11.912.429	12.488.894	8.495.590	8.138.871	542.591	437.974			
Ίωαννίνων	378.916	728.257	687.744	1.020.257	1.924.968	1.666.491	1.188.612	1.671.171	1.062.132	1.147.616	76.504	76.504		Κατὰ τὰ ἔτη 1900—1910, αἱ εἰσπραχθέντα αὐτὰ δὲν ἀπετέ- λουν τμήμα τοῦ Κράτους.	
Κορινθῆς	133.698	212.059	155.886	146.638	733.821	824.462	846.732	485.789	481.502	446.742	29.783	29.783			
Πρεβέζης	48.128	221.759	167.389	259.486	387.218	327.142	204.350	255.571	309.017	242.290	16.150	16.150			
Ήλυμενίτης	25.218	32.851	67.858	179.951	174.401	53.263	78.763	131.976	99.685	93.760	6.250	6.250			
Μαργαρίτου	7.227	58.463	118.545	117.545	120.242	151.505	136.274	170.818	54.921	103.940	6.929	6.929			
Μετσόβου	53.330	87.026	136.595	240.058	312.599	192.414	202.619	212.779	220.237	184.180	12.277	12.277			
Παραμυθιάς	5.905	23.392	23.850	92.150	119.077	101.682	107.216	111.877	212.693	89.093	5.949	5.949			
Παγωνίου	20.723	45.623	155.479	211.440	423.346	337.545	354.704	253.118	265.808	229.750	15.316	15.316			
Φιλιατῶν	12.133	46.466	72.311	108.546	158.746	132.669	144.199	165.107	153.612	110.401	7.360	7.360			
Σύνολον	685.278	1.455.896	1.589.857	2.376.081	4.354.418	3.787.173	3.263.469	3.458.206	2.859.577	2.647.772	176.518	176.518			
Γενικὸν σύνολον	2.593.030	6.190.452	6.998.627	10.237.549	15.096.960	13.485.014	15.175.898	15.947.100	11.355.167	10.786.643	719.109	719.109			
Φόροι ἐπὶ δασικῶν προϊόντων μὴ ὑπάρξαντες κατὰ τὰ ἔτη 1900—1910 (θῆρας 1) 5 τῆς ἰδιοκτησίας δημοσίου, στρεμ. φόροι κλπ.)															
Καλαμπάκας	—	—	—	22.361	161.093	88.485	440.845	461.387	—	234.854	15.657	74.150	Τῶν ἐτῶν 1922—1923 καὶ 1924 αἱ εἰσπράξεις ἐξ ἀπαλοτριῶν σεῶν διαπλ. τελῶν κλπ. κατὰ χωροῦνται συνολικῶς μετ' ἄλλων φόρων εἰς τὰ ἐπίσημα βιβλία τῆς Διευθύνσεως Δασῶν ὑπαρξάντων καὶ κατὰ τὴν περίοδον 1900—1910 καὶ συνεπῶς δὲν καθίσταται δυνατὸν νὰ ἐξακριβωθῇ καὶ ἡ μερὶς τῶν φόρων τούτων.		
Καρδίττης	—	—	—	141.564	290.022	319.262	427.913	464.517	—	328.655	21.910	121.160			
Άγυιάς	—	—	—	19.060	38.049	39.360	34.847	115.494	—	49.362	3.291	100.019			
Βόλου	—	—	—	117.759	220.541	90.382	171.839	272.217	—	174.547	17.636	62.056			
Άλμυρού	—	—	—	23.897	117.030	173.482	150.079	150.704	—	123.038	8.202	17.692			
Άρτης	—	—	—	51.026	233.336	268.098	268.889	162.006	—	196.671	13.111	11.579			
Τρικκάλων	—	—	—	114.967	163.816	156.518	140.267	200.633	—	155.240	10.349	18.393			
Δομοκού	—	—	—	48.632	34.528	48.632	20.855	34.806	—	30.760	2.051	8.659			
Λαρίσης	—	—	—	84.631	107.268	134.579	144.840	133.233	—	120.950	8.063	25.613			
Σύνολον	—	—	—	1.414.077	—	—	—	—	—	1.414.077	94.270	439.321			
Ίωαννίνων	—	—	—	137.126	154.615	161.486	166.729	415.136	—	217.013	14.467	—			
Κορινθῆς	—	—	—	16.008	32.855	71.798	308.957	117.242	—	109.372	7.291	—			
Πρεβέζης	—	—	—	17.610	43.609	175.725	35.058	59.301	—	66.261	4.417	—			
Ήλυμενίτης	—	—	—	4.466	5.374	6.929	9.261	12.267	—	7.659	511	—			
Μαργαρίτου	—	—	—	7.083	9.537	21.150	13.867	22.245	—	14.777	985	—			
Μετσόβου	—	—	—	2.601	3.150	5.060	4.960	3.297	—	3.826	255	—			
Παραμυθιάς	—	—	—	8.446	18.342	20.091	29.061	24.000	—	19.988	1.332	—			
Παγωνίου	—	—	—	19.793	33.866	43.770	42.118	59.301	—	39.770	2.652	—			
Φιλιατῶν	—	—	—	17.051	23.635	24.800	33.479	26.319	—	25.057	1.671	—			
Σύνολον	—	—	—	1.917.800	—	—	—	—	—	1.917.800	127.851	—			

375 δραχμαὶ Χάρτινα = 25 χρυσὰ δραχμαί.

Τῶν ἐτῶν 1922—1923 καὶ 1924 αἱ εἰσπράξεις ἐξ ἀπαλοτριῶν σεῶν διαπλ. τελῶν κλπ. κατὰ χωροῦνται συνολικῶς μετ' ἄλλων φόρων εἰς τὰ ἐπίσημα βιβλία τῆς Διευθύνσεως Δασῶν ὑπαρξάντων καὶ κατὰ τὴν περίοδον 1900—1910 καὶ συνεπῶς δὲν καθίσταται δυνατὸν νὰ ἐξακριβωθῇ καὶ ἡ μερὶς τῶν φόρων τούτων.

Διὰ τὸ ἔτος 1930 δυστυχῶς δὲν ἠδυνήθημεν νὰ ἐχωμεν στοιχεῖα ἐπακριβῆ, ἀλλὰ πάντως οἱ φόροι οὗτοι κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο θὰ εἶναι ἀνώτεροι τῶν τοῦ προηγούμενου 1929.

Τῆς κατανομῆς τῶν δασικῶν εἰδῶν καλύψεως κατὰ περιφέρειας.

Περιοχή	ΔΑΣΑΡΧΕΙΟΝ ἢ ΔΑΣΟΝΟΜΕΙΟΝ	ΥΨΗΛΑ ΔΑΣΗ						ΣΥΝΘΕΤΑ ΔΑΣΗ						ΧΘΑΜΑΛΛ ΔΑΣΗ						Παρατηρήσεις					
		Ἐλάτης	Πεύκη φ- πεινής, ἀρι- καυδοβήμ.	Πεύκης Χαλεπίου	Όξυας	Δρυός	Διαφόρων εἰδῶν	Δρυός	Όξυας	Πεύκης Χαλεπίου	Διαφόρων εἰδῶν	Δρυός-Πεύ- κης Όξυας κλπ.	Ἐλάτης	Δρυός	Όξυας	Καταναίας	Ἄειθαλό- λων	Καταναίας	Ἄειθαλό- λων		Καταναίας	Ἄειθαλό- λων	Υδροχαρῶν	Διαφόρων εἰδῶν	
Νομός Τρικκῶν	Καλαμπάκας Τρικκῶν Καρδίτσας	94.787 99.707 102.335	137.947	—	41.944 3.465 700	16.360 3.400 40.900	—	—	—	57.852	3.826 450	9.850 1.100 5.500	319.460 47.802 192.240	7.000 2.600	635 2.462 35.120	15.900 51.155 69.300	—	—	—	—	—	—	—	—	9.911 16.445 8.780
	Σύνολον Ποσοστά	296.831 19,8	137.947 9,2	—	46.109 3,1	60.660 4,0	1.500 0,1	—	—	70.752 4,7	4.276 0,3	16.450 1,1	559.502 37,4	9.600 0,6	38.217 2,5	136.355 9,1	—	—	—	—	—	—	—	—	35.136 2,7
	Γενικόν Σύνολον	543.047 [36,2]	169.081 [11,3]	—	—	—	—	—	—	—	—	—	781.520 [52,5]	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Νομός Λαρίσης	Βόλου Ἄλμυροῦ Ἄγυιᾶς Λαρίσης Δομοκοῦ	400 2.200 1.605 12.301	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3.000 — 220 9.000
	Σύνολον Ποσοστά	16.506 1,7	1.210 0,1	—	75.746 7,5	23.476 2,3	—	—	—	5.315 0,5	2.715 0,3	—	307.564 30,6	188.090 18,7	49.301 4,9	303.491 30,1	—	—	—	—	—	—	—	—	12.220 1,1
	Γενικόν σύνολον	116.938 [11,5]	8.705 [0,9]	—	—	—	—	—	—	—	—	—	882.051 [87,5]	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Νομός Ἰωαννῶν	Ἰωαννίνων Κονίτης Μετσόβου Πωγωνίου	31.800 20.729 3.100 400	61.870 64.130 11.600	1.800	7.650 29.240 13.000	7.470 6.015 13.015	400 4.040	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11.908 11.825 — 5.690
	Σύνολον Ποσοστά	56.029 8,9	137.600 21,6	0,3	49.890 7,9	26.500 4,2	5.195 0,8	—	—	2.860 0,4	15.415 2,4	47.910 7,6	66.491 10,4	10.050 1,6	330 0,08	111.298 17,6	—	—	—	—	—	—	—	—	29.423 4,6
	Γενικόν σύνολον	277.014 [43,7]	109.227 [17,1]	—	—	—	—	—	—	—	—	—	248.997 [39,2]	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Νομός Πρεβέζης	Πρεβέζης Μαργαριτίου Γουμενίτης Φιλιππῶν Παραμυθιάς	— — — — 8.950	— — — — 350	—	— — — —	120.183 200 5.669 3.450	2.160	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— 100 1.780 24.800 13.700
	Σύνολον Ποσοστά	8.950 2,2	360 0,1	—	—	129.502 32,3	5.690 1,4	—	—	—	—	10.420 2,6	3.905 1,0	—	—	170.941 42,7	—	—	—	—	—	—	—	—	40.380 10,1
	Γενικόν σύνολον	144.492 [36,0]	40.741 [10,2]	—	—	—	—	—	—	—	—	—	215.226 [53,8]	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Νομός Ἄρτης	Ἄρτης Ποσοστά	108.723 18,8	—	—	—	2.705 0,5	665 0,1	—	—	—	—	16.300 2,8	2.700 0,5	2.800 0,5	0,02	324.130 55,9	—	—	—	—	—	—	—	—	106.950 18,4
	Γενικόν Σύνολον	112.093 [19,4]	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Γενικόν Σύνολον	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Εἰς τὴν περιφέρειαν Βόλου παρελήφθησαν τὰ κατανετῆ τοῦ Πηλίου τὰ ἰδιόκτητα, ἐκ τῆς ἐπισήμου στατιστικῆς τοῦ Ὑπουργείου ἀνερχόμενα εἰς 4.750 στρ. περίπου.

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ

Της έκτασως, τής δασοκαλύψεως και πληθυσμού.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	Εκτασις			Π Ο Σ Ο Σ Τ Α												Κάτοικοι κατά 1 τετραγ. χιλμ.	Στρέμματα άναλο- γούτα κατά κάτοικον																					
	Περιφε- ρείας	Δασών		Κοινοτήτων				Μονών				Κόινοτήτων						Μονών	Κάτοικοι																			
		Περιφε- ρείας	Υψηλά	Χθαμα- λιά	Υψηλά	Σύνθετα	Χθαμα- λιά	Υψηλά	Σύνθετα	Χθαμα- λιά	Υψηλά	Σύνθετα	Χθαμα- λιά	Υψηλά	Σύνθετα					Χθαμα- λιά	Υψηλά	Σύνθετα																
ΑΔΑΡΧΕΙΟΝ	2.004.700	746.862	151.341	79.308	219.078	219.078	42.400	5.360	141.165	26.260	7.400	14.450	3.300	10.850	45.950	28.000	28.479	236	37,2	29,0	10,0	20,0	5,7	0,7	19,0	3,5	0,9	1,9	0,4	1,3	8,3	1,4	26,2	1,0	13	0,1	373	
ΑΔΑΡΧΕΙΟΝ	1.166.400	231.298	67.604	—	94.754	94.754	11.700	1.550	53.000	—	—	—	120	—	2.570	5.000	72.156	537	19,9	4,1	—	29,2	5,1	0,7	22,9	—	—	—	—	1,1	0,4	3,2	0,1	62	0,5	199		
ΑΔΑΡΧΕΙΟΝ	1.640.200	515.425	61.550	23.300	8.300	8.300	48.700	30.100	144.400	87.435	10.950	92.390	1.000	—	7.100	20.000	114.113	725	31,5	1,7	4,5	11,9	9,4	5,8	27,9	16,9	2,1	17,9	0,6	1,3	4,5	0,2	69	0,5	314			
Σύνολον	4.811.300	1.493.585	280.495	102.808	322.132	322.132	102.800	37.010	338.555	113.695	18.350	106.840	4.420	10.850	55.620	53.000	214.748	1.498	31,0	21,6	6,9	18,8	6,9	2,4	22,6	7,6	1,2	7,1	0,3	3,9	1,1	6,9	0,2	45	0,3	310		
Σύνολον	1.093.500	329.389	83.200	—	—	—	400	—	75.370	11.116	—	125.903	1.000	—	32.400	14.000	102.827	1.556	29,9	—	—	25,4	0,1	—	22,4	3,4	—	38,5	0,4	—	9,9	1,5	3,1	0,1	94	1,5	299	
Σύνολον	838.450	211.195	44.200	—	200	200	—	—	67.495	2.000	—	84.300	—	—	13.000	12.000	23.302	410	25,3	0,3	—	20,9	—	—	31,9	0,9	—	32,9	—	6,1	1,4	9,2	0,5	28	0,5	252		
Σύνολον	656.100	236.491	101.578	—	56.668	56.668	3.441	—	58.304	—	—	16.500	—	—	—	9.000	15.810	379	36,4	23,9	—	42,9	1,4	—	24,6	—	—	7,2	—	—	1,3	15,0	0,6	24	0,5	360		
Σύνολον	4.155.300	171.419	36.182	4.440	32.115	32.115	10.000	4.265	89.989	—	—	—	—	—	4.430	5.000	105.276	984	4,1	18,7	2,6	21,1	2,4	—	52,4	—	—	—	2,8	0,1	1,6	0,04	25	0,2	41			
Σύνολον	583.200	59.200	11.000	—	—	—	—	—	38.200	—	—	—	—	—	—	12.000	17.001	104	10,2	—	—	18,4	16,6	—	65,0	—	—	—	—	2,1	3,5	0,7	29	0,2	102			
Σύνολον	7.326.550	1.007.694	276.160	4.440	88.981	88.981	13.841	4.265	329.358	13.116	—	226.703	1.000	—	49.830	52.000	264.216	3.433	13,8	8,0	0,4	27,4	1,3	0,3	32,5	1,3	—	22,5	0,1	6,2	0,7	3,8	0,2	36	0,5	136		
Σύνολον	2.515.000	326.551	79.743	62.037	88.290	88.290	12.604	1.000	21.536	22.700	6.300	40.190	—	—	2.755	12.000	98.363	783	12,9	27,0	19,0	24,4	—	—	6,6	6,9	2,5	12,3	—	0,8	0,5	3,3	0,1	39	0,3	130		
Σύνολον	1.731.400	197.887	16.695	6.250	70.150	70.150	—	1.700	29.888	41.400	5.800	13.400	—	—	—	25.000	15.769	324	11,4	35,4	3,1	8,4	6,3	—	15,1	20,9	2,9	6,7	—	—	1,4	12,5	1,6	9	0,2	114		
Σύνολον	528.500	34.075	2.500	4.075	27.700	27.700	1.000	—	2.700	5.650	3.750	24.125	400	—	—	4.800	4.686	362	6,4	81,2	11,9	6,9	—	—	—	—	—	—	—	—	0,4	7,3	0,5	8	0,7	66		
Σύνολον	1.128.700	76.725	15.665	16.315	7.120	7.120	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13.695	135	6,8	9,2	21,2	20,3	1,3	—	3,4	7,3	4,9	32,9	0,5	—	0,4	5,6	0,3	12	0,1	68		
Σύνολον	5.903.600	635.238	114.403	88.677	193.260	193.260	13.604	2.700	54.124	69.750	17.850	77.715	400	—	2.755	44.300	132.513	1.604	10,7	30,5	13,9	17,7	2,2	0,5	8,6	11,0	2,8	12,2	0,1	0,5	0,8	4,8	0,3	23	0,3	107		
Σύνολον	1.258.000	265.024	63.200	3.800	47.670	47.670	74.373	17.321	48.860	—	2.000	7.500	300	—	—	3.050	28.331	126	21,0	18,2	1,4	23,8	28,1	6,5	18,8	—	0,8	2,5	0,1	—	0,2	9,3	0,1	22	0,1	211		
Σύνολον	546.700	10.220	7.020	—	200	200	—	—	3.000	—	—	—	—	—	—	3.000	14.531	38	1,8	1,9	68,7	68,7	—	—	29,4	—	—	—	—	—	0,5	0,7	0,2	26	0,06	19		
Σύνολον	450.000	20.835	11.176	3.990	5.669	5.669	—	—	—	—	—	—	—	—	250	7.000	3.233	68	4,6	27,7	19,1	53,2	—	—	—	—	—	—	—	—	1,5	6,4	0,2	7	0,1	47		
Σύνολον	437.000	49.660	47.930	930	—	—	—	300	250	300	—	1.500	—	—	5.900	10.000	28.983	199	11,3	29,2	15,9	32,3	—	6,7	0,5	0,6	—	—	—	0,5	2,3	1,7	0,5	65	0,4	114		
Σύνολον	450.000	54.720	17.670	8.700	15.980	15.980	—	3.700	970	300	—	—	—	—	—	5.700	15.688	480	12,1	29,2	4,3	36,7	18,5	5,3	13,2	0,2	0,5	2,2	0,2	1,6	0,9	4,4	0,3	29	0,3	127		
Σύνολον	3.142.600	400.459	146.996	17.420	69.519	69.519	74.373	21.321	53.080	300	2.000	9.000	300	—	6.150	28.750	90.766	911	12,7	17,3	4,3	36,7	18,5	37,0	37,0	2,9	2,9	—	—	—	1,6	0,9	4,4	0,3	29	0,3	127	
Σύνολον	2.349.600	579.508	266.955	13.810	21.113	21.113	81.480	16.000	135.350	9.500	—	15.000	—	300	20.000	22.900	52.596	1.785	24,5	3,6	2,2	46,5	14,6	2,8	23,3	1,6	—	—	—	—	—	3,2	0,9	10,8	0,4	22	0,8	246
Σύνολον	23.533.650	4.116.484	1.085.009	227.155	695.005	695.005	286.098	81.296	910.477	206.361	38.200	435.258	6.120	11.150	134.355	200.330	754.839	9.231	17,0	16,0	5,5	26,4	6,9	2,0	22,2	5,0	0,9	10,5	0,2	0,3	3,2	0,9	5,4	0,3	32	0,4	175	
Σύνολον	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	

Την περιφέρειαν Λαοίσσης συμπεριελήθησαν αι περιφέρειαι Φαρσάλων και Τυρνάβου.

